

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Hefte nr. 1/2007

Overenskomster med fremmede stater

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Hefte nr. 1/2007

Overenskomster med fremmede stater

Innhold

		Side
1970		
Nov.	14. Konvensjon om tiltak for å forby og forhindre ulovlig import og eksport av kulturgjenstander og ulovlig overføring av eiendomsrett til kulturgjenstander	1
1996		
Okt.	22. Protokoll av 1996 til Konvensjon om minstestandarder for handelsskip, 1976 av 29. oktober 1979 nr. 1	11
1997		
Apr.	4. Konvensjon om menneskerettigheter og biomedisin	16
1999		
Juni	26. Endringsprotokoll til Den internasjonale konvensjon om forenkling og harmonisering av tollprosedyrer av 18. mai 1973 nr. 1	32
2001		
Feb.	6. Overenskomst om endringer i Konvensjon mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige inneholdende internasjonal-privatretslige bestemmelser om ekteskap, adopsjon og vergemål av 6. februar 1931 nr. 1	35
Juni	19. Avtale om vern av albatrosser og petreller	37
2003		
Okt.	17. Konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven (UNESCO).....	65
2004		
Mars	18. Protokoll om privilegier og immunitet for Den europeiske organisasjon for kjernefysisk forskning (CERN).....	83
Juni	24. Landbruksavtale mellom Norge og Libanon.....	97
Juni	24. Frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Libanon	99
Nov.	1. Overenskomst mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om folkeregistrering	120
2005		
Apr.	4. Rammeavtale mellom Norge og Storbritannia og Nord-Irland om petroleumssamarbeid over grenselinjen.....	122
Juni	20. Avtale mellom Norge og Russland om internasjonal vegtransport med protokoll	155
Juni	30. Avtale mellom Norge og Bosnia-Hercegovina om tilbaketaking av egne borgere og tredjelandsborgere.....	160

14. nov. 1970 nr. 21**Konvensjon om tiltak for å forby og forhindre ulovlig import og eksport av kulturgjenstander og ulovlig overføring av eiendomsrett til kulturgjenstander**

I henhold til kgl.res. 15. desember 2006 ble avtalen ratifisert. Avtalen trådte i kraft 16. mai 2007.

Det vises til St.prp.nr.70 (2003–2004), Innst.S.nr.24 (2004–2005) og til vedtak i Stortinget 23. november 2004.

Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property*Preamble*

The General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, meeting in Paris from 12 October to 14 November 1970, at its sixteenth session,

Recalling the importance of the provisions contained in the Declaration of the Principles of International Cultural Co-operation, adopted by the General Conference at its fourteenth session,

Considering that the interchange of cultural property among nations for scientific cultural and educational purposes increases the knowledge of the civilization of Man, enriches the cultural life of all peoples and inspires mutual respect and appreciation among nations,

Considering that cultural property constitutes one of the basic elements of civilization and national culture, and that its true value can be appreciated only in relation to the fullest possible information regarding its origin, history and traditional setting,

Considering that it is incumbent upon every State to protect the cultural property existing within its territory against the dangers of theft, clandestine excavation, and illicit export,

Considering that, to avert these dangers, it is essential for every State to become increasingly alive to the moral obligations to respect its own cultural heritage and that of all nations,

Considering that, as cultural institutions, museums, libraries and archives should ensure that their collections are built up in accordance with universally recognized moral principles,

Considering that the illicit import, export and transfer of ownership of cultural property is an obstacle to that understanding between nations which it is part of Unesco's mission to promote by recommending to interested States, international conventions to this end,

Considering that the protection of cultural heritage can be effective only if organized both nationally and internationally among States working in close co-operation,

Considering that the Unesco General Conference adopted a Recommendation to this effect in 1964,

Having before it further proposals on the means of prohibiting and preventing the illicit import, export and transfer of ownership of cultural property, a question which is on the agenda for the session as item 19.

Having decided, at its fifteenth session, that this question should be made the subject of an international convention,

Adopts this Convention on the fourteenth day of November 1970.

Article 1

For the purposes of this Convention, the term «cultural property» means property which, on religious or secular grounds, is specifically designated by each State as being of importance for archaeology, prehistory, history, literature, art or science and which belongs to the following categories:

- a. Rare collections and specimens of fauna, flora, minerals and anatomy, and objects of palaeontological interest;
- b. property relating to history, including the history of science and technology and military and social history, to the life of national leaders, thinkers, scientists and artists and to events of national importance;
- c. products of archaeological excavations (including regular and clandestine) or of archaeological discoveries;
- d. elements of artistic or historical monuments or archaeological sites which have been dismembered;
- e. antiquities more than one hundred years old, such as inscriptions, coins and engraved seals;
- f. objects of ethnological interest;

- g. property of artistic interest, such as:
 - i. pictures, paintings and drawings produced entirely by hand on any support and in any material (excluding industrial designs and manufactured articles decorated by hand);
 - ii. original works of statuary art and sculpture in any material;
 - iii. original engravings, prints and lithographs;
 - iv. original artistic assemblages and montages in any material;
- h. rare manuscripts and incunabula, old books, documents and publications of special interest (historical, artistic, scientific, literary, etc.) singly or in collections
- i. postage, revenue and similar stamps, singly or in collections;
- j. archives, including sound, photographic and cinematographic archives;
- k. articles of furniture more than one hundred years old and old musical instruments.

Article 2

1. The States Parties to this Convention recognize that the illicit import, export and transfer of ownership of cultural property is one of the main causes of the impoverishment of the cultural heritage of the countries of origin of such property and that international co-operation constitutes one of the most efficient means of protecting each country's cultural property against all the dangers resulting therefrom.
2. To this end, the States Parties undertake to oppose such practices with the means at their disposal, and particularly by removing their causes, putting a stop to current practices, and by helping to make the necessary reparations.

Article 3

The import, export or transfer of ownership of cultural property effected contrary to the provisions adopted under this Convention by the States Parties thereto, shall be illicit.

Article 4

The States Parties to this Convention recognize that for the purpose of the Convention property which belongs to the following categories forms part of the cultural heritage of each State:

- a. Cultural property created by the individual or collective genius of nationals of the State concerned, and cultural property of importance to the State concerned created within the territory of that State by foreign nationals or stateless persons resident within such territory;
- b. cultural property found within the national territory;
- c. cultural property acquired by archaeological, ethnological or natural science missions, with the consent of the competent authorities of the country of origin of such property;
- d. cultural property which has been the subject of a freely agreed exchange;
- e. cultural property received as a gift or purchased legally with the consent of the competent authorities of the country of origin of such property.

Article 5

To ensure the protection of their cultural property against illicit import, export and transfer of ownership, the States Parties to this Convention undertake, as appropriate for each country, to set up within their territories one or more national services, where such services do not already exist, for the protection of the cultural heritage, with a qualified staff sufficient in number for the effective carrying out of the following functions:

- a. contributing to the formation of draft laws and regulations designed to secure the protection of the cultural heritage and particularly prevention of the illicit import, export and transfer of ownership of important cultural property;
- b. establishing and keeping up to date, on the basis of a national inventory of protected property, a list of important public and private cultural property whose export would constitute an appreciable impoverishment of the national cultural heritage;
- c. promoting the development or the establishment of scientific and technical institutions (museums, libraries, archives, laboratories, workshops ...) required to ensure the preservation and presentation of cultural property;
- d. organizing the supervision of archaeological excavations, ensuring the preservation «in situ» of certain cultural property, and protecting certain areas reserved for future archaeological research;
- e. establishing, for the benefit of those concerned (curators, collectors, antique dealers, etc.) rules in conformity with the ethical principles set forth in this Convention; and taking steps to ensure the observance of those rules;

- f. taking educational measures to stimulate and develop respect for the cultural heritage of all States, and spreading knowledge of the provisions of this Convention;
- g. seeing that appropriate publicity is given to the disappearance of any items of cultural property.

Article 6

The States Parties to this Convention undertake:

- a. To introduce an appropriate certificate in which the exporting State would specify that the export of the cultural property in question is authorized. The certificate should accompany all items of cultural property exported in accordance with the regulations;
- b. to prohibit the exportation of cultural property from their territory unless accompanied by the above-mentioned export certificate;
- c. to publicize this prohibition by appropriate means, particularly among persons likely to export or import cultural property.

Article 7

The States Parties to this Convention undertake:

- a. To take the necessary measures, consistent with national legislation, to prevent museums and similar institutions within their territories from acquiring cultural property originating in another State Party which has been illegally exported after entry into force of this Convention, in the States concerned. Whenever possible, to inform a State of origin Party to this Convention of an offer of such cultural property illegally removed from that State after the entry into force of this Convention in both States;
- b.
 - i. to prohibit the import of cultural property stolen from a museum or a religious or secular public monument or similar institution in another State Party to this Convention after the entry into force of this Convention for the States concerned, provided that such property is documented as appertaining to the inventory of that institution;
 - ii. at the request of the State Party of origin, to take appropriate steps to recover and return any such cultural property imported after the entry into force of this Convention in both States concerned, provided, however, that the requesting State shall pay just compensation to an innocent purchaser or to a person who has valid title to that property. Requests for recovery and return shall be made through diplomatic offices. The requesting Party shall furnish, at its expense, the documentation and other evidence necessary to establish its claim for recovery and return. The Parties shall impose no customs duties or other charges upon cultural property returned pursuant to this Article. All expenses incident to the return and delivery of the cultural property shall be borne by the requesting Party.

Article 8

The States Parties to this Convention undertake to impose penalties or administrative sanctions on any person responsible for infringing the prohibitions referred to under Articles 6(b) and 7(b) above.

Article 9

Any State Party to this Convention whose cultural patrimony is in jeopardy from pillage of archaeological or ethnological materials may call upon other States Parties who are affected. The States Parties to this Convention undertake, in these circumstances, to participate in a concerted international effort to determine and to carry out the necessary concrete measures, including the control of exports and imports and international commerce in the specific materials concerned. Pending agreement each State concerned shall take provisional measures to the extent feasible to prevent irremediable injury to the cultural heritage of the requesting State.

Article 10

The States Parties to this Convention undertake:

- a. To restrict by education, information and vigilance, movement of cultural property illegally removed from any State Party to this Convention and, as appropriate for each country, oblige antique dealers, subject to penal or administrative sanctions, to maintain a register recording the origin of each item of cultural property, names and addresses of the supplier, description and price of each item sold and to inform the purchaser of the cultural property of the export prohibition to which such property may be subject;
- b. to endeavour by educational means to create and develop in the public mind a realization of the value of cultural property and the threat to the cultural heritage created by theft, clandestine excavations and illicit exports.

Article 11

The export and transfer of ownership of cultural property under compulsion arising directly or indirectly from the occupation of a country by a foreign power shall be regarded as illicit.

Article 12

The States Parties to this Convention shall respect the cultural heritage within the territories for the international relations of which they are responsible, and shall take all appropriate measures to prohibit and prevent the illicit import, export and transfer of ownership of cultural property in such territories.

Article 13

The States Parties to this Convention also undertake, consistent with the laws of each State:

- a. To prevent by all appropriate means transfers of ownership of cultural property likely to promote the illicit import or export of such property;
- b. to ensure that their competent services co-operate in facilitating the earliest possible restitution of illicitly exported cultural property to its rightful owner;
- c. to admit actions for recovery of lost or stolen items of cultural property brought by or on behalf of the rightful owners;
- d. to recognize the inalienable right of each State Party to this Convention to classify and declare certain cultural property as inalienable which should therefore ipso facto not be exported, and to facilitate recovery of such property by the State concerned in cases where it has been exported.

Article 14

In order to prevent illicit export and to meet the obligations arising from the implementation of this Convention, each State Party to the Convention should, as far as it is able, provide the national services responsible for the protection of its cultural heritage with an adequate budget and, if necessary, should set up a fund for this purpose.

Article 15

Nothing in this Convention shall prevent States Parties thereto from concluding special agreements among themselves or from continuing to implement agreements already concluded regarding the restitution of cultural property removed, whatever the reason, from its territory of origin, before the entry into force of this Convention for the States concerned.

Article 16

The States Parties to this Convention shall in their periodic reports submitted to the General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization on dates and in a manner to be determined by it, give information on the legislative and administrative provisions which they have adopted and other action which they have taken for the application of this Convention, together with details of the experience acquired in this field.

Article 17

1. The States Parties to this Convention may call on the technical assistance of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, particularly as regards:
 - a. Information and education;
 - b. consultation and expert advice;
 - c. co-ordination and good offices.
2. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization may, on its own initiative conduct research and publish studies on matters relevant to the illicit movement of cultural property.
3. To this end, the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization may also call on the co-operation of any competent non-governmental organization.
4. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization may, on its own initiative, make proposals to States Parties to this Convention for its implementation.
5. At the request of at least two States Parties to this Convention which are engaged in a dispute over its implementation, Unesco may extend its good offices to reach a settlement between them.

Article 18

This Convention is drawn up in English, French, Russian and Spanish, the four texts being equally authoritative.

Article 19

1. This Convention shall be subject to ratification or acceptance by States members of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization in accordance with their respective constitutional procedures.
2. The instruments of ratification or acceptance shall be deposited with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Article 20

1. This Convention shall be open to accession by all States not members of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization which are invited to accede to it by the Executive Board of the Organization.
2. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Article 21

This Convention shall enter into force three months after the date of the deposit of the third instrument of ratification, acceptance or accession, but only with respect to those States which have deposited their respective instruments on or before that date. It shall enter into force with respect to any other State three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance or accession.

Article 22

The States Parties to this Convention recognize that the Convention is applicable not only to their metropolitan territories but also to all territories for the international relations of which they are responsible; they undertake to consult, if necessary, the governments or other competent authorities of these territories on or before ratification, acceptance or accession with a view to securing the application of the Convention to those territories, and to notify the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization of the territories to which it is applied, the notification to take effect three months after the date of its receipt.

Article 23

1. Each State Party to this Convention may denounce the Convention on its own behalf or on behalf of any territory for whose international relations it is responsible.
2. The denunciation shall be notified by an instrument in writing, deposited with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
3. The denunciation shall take effect twelve months after the receipt of the instrument of denunciation.

Article 24

The Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization shall inform the States members of the Organization, the States not members of the Organization which are referred to in Article 20, as well as the United Nations, of the deposit of all the instruments of ratification, acceptance and accession provided for in Articles 19 and 20, and of the notifications and denunciations provided for in Articles 22 and 23 respectively.

Article 25

1. This Convention may be revised by the General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Any such revision shall, however, bind only the States which shall become Parties to the revising convention.
2. If the General Conference should adopt a new convention revising this Convention in whole or in part, then, unless the new convention otherwise provides, this Convention shall cease to be open to ratification, acceptance or accession, as from the date on which the new revising convention enters into force.

Article 26

In conformity with *Article 102* of the Charter of the United Nations, this Convention shall be registered with the Secretariat of the United Nations at the request of the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Done in Paris this seventeenth day of November 1970, in two authentic copies bearing the signature of the President of the sixteenth session of the General Conference and of the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, which shall be deposited in the archives of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, and certified true copies of which shall be delivered to all the States referred to in Articles 19 and 20 as well as to the United Nations.

The foregoing is the authentic text of the Convention duly adopted by the General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization during its sixteenth session, which was held in Paris and declared closed the fourteenth day of November 1970.

IN FAITH WHEREOF we have appended our signatures this seventeenth day of November 1970.

Konvensjon om tiltak for å forby og forhindre ulovlig import og eksport av kulturgjenstander og ulovlig overføring av eiendomsrett til kulturgjenstander

Fortale

Generalkonferansen for FNs organisasjon for undervisning, vitenskap og kultur, som møttes i Paris fra den 12. oktober til den 14. november 1970, på konferansens 16. sesjon,

som minner om betydningen av bestemmelsene i Erklæring om prinsipper for internasjonalt kulturelt samarbeid, vedtatt av generalkonferansen på dens 14. møte,

som tar i betraktning at utveksling av kulturgjenstander nasjonene mellom i vitenskapelig, kulturelt og undervisningsmessig øyemed gir økt kunnskap om menneskets sivilisasjon, beriker kulturlivet for alle folk og skaper gjensidig respekt og aktelse nasjonene mellom,

som tar i betraktning at kulturgjenstandene er et av sivilisasjonens og de nasjonale kulturers grunnleggende elementer, og at de først får sin virkelige verdi når det foreligger mest mulig informasjon om deres opprinnelse, historie og miljø,

som tar i betraktning at enhver stat har plikt til å beskytte de kulturgjenstander som befinner seg innefor dens territorium mot tyveri, illegale utgravninger og ulovlig eksport,

som tar i betraktning at det for å unngå disse farene er helt nødvendig at hver enkelt stat i stadig større grad blir klar over sin moralske forpliktelse til å respektere sin og alle andre nasjoners kulturarv,

som tar i betraktning at museer, biblioteker og arkiver bør, som kulturinstitusjoner, se til at deres samlinger bygges opp i samsvar med allment anerkjente moralske prinsipper,

som tar i betraktning at ulovlig eksport og import av kulturgjenstander, og ulovlig overføring av eiendomsrett til kulturgjenstander, er til hinder for den forståelse mellom nasjonene som er en del av Unescos oppgave å fremme, blant annet ved å anbefale de stater det gjelder å inngå konvensjoner med dette siktemål.

som tar i betraktning at et vern av kulturarven bare kan bli effektivt dersom det organiseres både på nasjonalt og internasjonalt plan, og at det er behov for nært samarbeid statene i mellom,

som tar i betraktning at Unescos Generalkonferanse allerede i 1964 vedtok en anbefaling med dette for øye,

som har sett på nye forslag til tiltak for å forby og forhindre ulovlig import og eksport av kulturgjenstander og ulovlig overføring av eiendomsrett til kulturgjenstander, et spørsmål som står som punkt 19 på dagsorden,

som på sitt 15. møte har besluttet at dette spørsmålet bør underlegges en internasjonal konvensjon vedtar denne konvensjonen 14. november 1970.

Artikkel 1

I denne konvensjon skal uttrykket «kulturgjenstander» bety gjenstander som av religiøse eller sekulære årsaker er blitt spesielt utpekt av hver enkelt stat som betydningsfull for arkeologi, fortidshistorie, historie, litteratur, kunst eller vitenskap, og som tilhører følgende kategorier:

- a) Sjeldne samlinger og eksemplarer av fauna, flora, mineraler og anatomi, og gjenstander av paleontologisk interesse;
- b) gjenstander som vedrører historien, også vitenskapshistorie, teknisk historie, militærhistorie og samfunnshistorie, som vedrører nasjonale ledere, tenkere, vitenskapsmenns og kunstneres liv, og som vedrører hendelser av nasjonal betydning;
- c) resultater av arkeologiske utgravninger (både lovlige og ulovlige) eller av arkeologiske oppdagelser;
- d) deler av kunstneriske eller historiske monumenter, eller av steder av arkeologisk interesse, som har blitt stykket opp;
- e) antikviteter som er mer enn 100 år gamle, så som inskripsjoner, mynter og graverte segl;
- f) etnologisk materiale;

- g) gjenstander av kunstnerisk interesse, så som:
 - i. bilder, malerier og tegninger, helt og holdent utført for hånd, på alle typer underlag og av alt slags materiale (med unntak av industridesign og fabrikkmessig utførte gjenstander som er dekorert for hånd);
 - ii. originale skulptur- og billedhuggerarbeider av alt slags materiale;
 - iii. originale graveringer, trykk og litografier;
 - iv. originale kunstneriske samlinger og montasjer av alle typer materialer;
- h) sjeldne manuskripter og inkunabler, gamle bøker, dokumenter og publikasjoner av spesiell interesse (historisk, kunstnerisk, vitenskapelig, litterær etc.), enkeltvis eller i samlinger;
- i) frimerker, avgiftsmerker og liknende, enkeltvis eller i samlinger
- j) arkiver, herunder lyd-, foto- og filmarkiver;
- k) møbelgjenstander som er mer enn 100 år gamle, og gamle musikkinstrumenter.

Artikkel 2

1. De statlige parter til denne konvensjonen er på det rene med at ulovlig import og eksport av kulturgjenstander, og ulovlig overføring av eiendomsrett til kulturgjenstander, er en av de viktigste årsaker til at kulturarven forringes i de land der slike gjenstander har sin opprinnelse, og at internasjonalt samarbeid er et av de mest effektive midler til å beskytte hvert enkelt lands kulturgjenstander mot alle de farer slike handlinger innebærer.
2. De statlige parter forplikter seg derfor til å bekjempe en slik praksis med alle disponible midler, spesielt ved å fjerne dens årsaker, ved å stanse den nåværende praksis, og ved å hjelpe til med å foreta de nødvendige reparasjoner.

Artikkel 3

Import eller eksport av kulturgjenstander, eller overføring av eiendomsrett til kulturgjenstander, er ulovlig når de bestemmelser som er vedtatt av de statlige parter i henhold til denne konvensjon, ikke overholdes.

Artikkel 4

De statlige parter til denne konvensjonen erkjenner at i denne konvensjon utgjør følgende gjenstander en del av den enkelte stats kulturarv:

- a) kulturgjenstander som er et resultat av borgernes individuelle eller kollektive skapende åndsevne i den stat det gjelder, samt kulturgjenstander som er viktige for den stat det gjelder og som er skapt innen den samme stats territorium av andre lands borgere, eller av statsløse personer, bosatt innen dette territorium;
- b) kulturgjenstander som er funnet innen det nasjonale territorium;
- c) kulturgjenstander ervervet av arkeologiske, etnologiske eller naturvitenskapelige ekspedisjoner, med samtykke fra de kompetente myndigheter i den aktuelle kulturgjenstands opprinnelsesland;
- d) kulturgjenstander som har vært gjenstand for utveksling avtalt på fritt grunnlag;
- e) kulturgjenstander som er mottatt som gave, eller som er lovlig innkjøpt med samtykke fra de kompetente myndigheter i kulturgjenstandens opprinnelsesland.

Artikkel 5

For å sikre at deres kulturgjenstander beskyttes mot ulovlig import, eksport og overføring av eiendomsrett, forplikter de statlige parter i denne konvensjon seg til å opprette én eller flere nasjonale etater innefor sitt territorium, dersom det ikke allerede finnes slike, på den måte som er hensiktsmessig for hvert enkelt land og med et tilstrekkelig antall kvalifiserte ansatte til å kunne utføre følgende oppgaver på en effektiv måte:

- a) medvirke til å utarbeide forslag til lovtekster og forskrifter som utformes med tanke på vern av kulturarven, og særlig med sikte på å forhindre ulovlig import og eksport av viktige kulturgjenstander og overføring av eiendomsrett til disse;
- b) sette opp og ajourføre, på grunnlag av en nasjonal fortegnelse over vernede kulturgjenstander, hvis eksport ville innebære en vesentlig forringelse av den nasjonale kulturarv;
- c) arbeide for å utvikle eller opprette de nødvendige vitenskapelige og tekniske institusjoner (museer, bibliotek, arkiver, laboratorier, verksteder etc.) som er nødvendige for å kunne sikre kulturgjenstandenes bevaring og formidling;
- d) sørge for kontroll med arkeologiske utgravninger, sikre bevaring «in situ» av bestemte kulturgjenstander og verne visse områder som er reservert for fremtidige arkeologiske undersøkelser;

- e) gi bestemmelser som er i samsvar med de etiske prinsipper nedfelt i denne konvensjon, med tanke på de berørte personer (konservatorer, samlere, antikvitethandlere etc.), og se til at bestemmelsene overholdes;
- f) drive opplysningsarbeid for å stimulere og utvikle respekten for alle staters kulturarv og spre kunnskap om denne konvensjonens bestemmelser;
- g) se til at det alltid blir gjort tilbørlig kjent når en kulturgjenstand forsvinner.

Artikkel 6

De statlige parter til denne konvensjonen forplikter seg til:

- a) å innføre et egnet sertifikat, der den eksporterende stat gir sin tillatelse til at den aktuelle kulturgjenstanden eksporteres. Et slikt sertifikat bør følge alle kulturgjenstander som eksporteres i samsvar med bestemmelsene;
- b) å forby eksport fra sitt territorium av kulturgjenstander som ikke ledsages av ovennevnte eksportsertifikat;
- c) å gjøre forbudet kjent, særlig for de personer en kan formode vil komme til å eksportere eller importere kulturgjenstander.

Artikkel 7

De statlige parter til denne konvensjonen forplikter seg til:

- a) å treffe de nødvendige tiltak, i samsvar med sin nasjonale lovgivning, for å forhindre at museer og liknende institusjoner innen deres territorier erverver kulturgjenstander som har sin opprinnelse i en annen stat som er part i konvensjonen, dersom denne eiendom er ulovlig utført etter at konvensjonen har trådt i kraft; samt om mulig å informere en opprinnelsesstat som er part i konvensjonen, om alle tilbud om kulturgjenstander som er ulovlig utført derfra etter at denne konvensjonen er trådt i kraft i begge stater;
- b)
 - i. å forby import av kulturgjenstander stjålet fra et museum eller fra et religiøst eller sekulært nasjonalmonument eller fra en liknende institusjon i en annen statlig part i denne konvensjonen, etter at konvensjonen er trådt i kraft i de berørte stater, forutsatt at det kan dokumenteres at de aktuelle gjenstander står oppført i den angjeldende institusjons inventarfortegnelse;
 - ii. å treffe hensiktsmessige tiltak når en opprinnelsesstat som er part i konvensjonen ber om det for å tilbakeføre og returnere alle slike kulturgjenstander som er importert etter at denne konvensjonen er trådt i kraft i begge de berørte stater, forutsatt at den anmodende stat betaler en rimelig erstatning til den som har kjøpt gjenstanden i god tro, eller som er lovlig besitter. Anmodning om tilbakesøking og retur skal skje ad diplomatisk vei. Den anmodende stat skal for egen regning fremskaffe dokumentasjon og andre nødvendige bevis som berettiger anmodningen om tilbakesøkingen og retur. De statlige parter skal ikke beregne tollavgift eller andre gebyrer på kulturgjenstander som returneres i henhold til denne artikkel. Alle utgifter i forbindelse med retur og overlevering av kulturgjenstander bæres av den anmodende part.

Artikkel 8

De statlige parter til denne konvensjonen forplikter seg til å iverksette straffereaksjoner eller administrative sanksjoner overfor den som er ansvarlig for overtredelse av forbudene nevnt under ovenstående artikler 6 b) og 7 b).

Artikkel 9

Enhver statlig part til denne konvensjon hvis kulturarv er i fare som en følge av plyndring av arkeologisk eller etnologisk materiale, kan henvende seg til andre berørte statlige parter. De statlige parter til denne konvensjonen forplikter seg til å delta i felles internasjonale bestrebelser på å fastsette og iverksette de nødvendige konkrete virkemidler, herunder kontroll med eksport og import av det spesielle materialet det dreier seg om, samt internasjonal handel med dette. I påvente av en avtale skal alle berørte stater så langt mulig treffe midlertidige tiltak for å unngå at den anmodende stats kulturarv påføres uopprettelig skade.

Artikkel 10

De statlige parter til denne konvensjon forplikter seg til:

- a) gjennom opplysning, informasjon og kontroll å begrense omsetningen av kulturgjenstander som er ulovlig fjernet fra enhver statlig part til denne konvensjon, og, på den måte som er hensiktsmessig for hver enkelt stat, å sørge for at antikvitethandlere har plikt til å føre et register over hver enkelt kulturgjenstands opprinnelse, leverandørens navn og adresse, en beskrivelse av hver gjenstand som selges og hvilket beløp som er betalt, og til å informere kjøperen av kulturgjenstanden om det eksportforbud en slik gjenstand kan være underlagt. Manglende oppfyllelse skal føre til straffereaksjoner eller administrative sanksjoner;
- b) ved hjelp av opplysningsarbeid å bestrebe seg på å skape og utvikle en forståelse hos publikum for kulturgjenstandenes verdi og hvilken trussel tyverier, illegale utgravninger og ulovlig eksport representerer for kulturarven.

Artikkel 11

Eksport av kulturgjenstander og overføring av eiendomsrett til kulturgjenstander som finner sted under tvang, og som direkte eller indirekte skyldes at en stat er okkupert av en fremmed makt, skal betraktes som ulovlig.

Artikkel 12

De statlige parter til denne konvensjonen skal respektere kulturarven innen de territorier hvis internasjonale forbindelser de har ansvaret for, samt treffe alle nødvendige tiltak for å forby og forhindre ulovlig eksport og import av kulturgjenstander, og ulovlig overføring av eiendomsrett til kulturgjenstander innen slike territorier.

Artikkel 13

De statlige parter til denne konvensjonen forplikter seg også, i overensstemmelse med den enkelte stats lovgivning til:

- a) å ta de nødvendige forholdsregler for å forhindre overføring av eiendomsrett til kulturgjenstander, når overføringen kan formodes å befordre ulovlig import eller eksport av slike gjenstander;
- b) å garantere at de angjeldende etater bidrar til å levere ulovlig eksporterte kulturgjenstander så raskt som mulig tilbake til deres rettmessige eier;
- c) å gi de rettmessige eiere, eller deres representanter, adgang til å ta rettslige skritt for tilbakesøking av de tapte eller stjalne kulturgjenstander;
- d) å erkjenne at alle statlige parter til denne konvensjonen har ubestridelig rett til å klassifisere og erklære bestemte kulturgjenstander som uavhendelige, slik at de i følge sakens natur ikke bør eksporteres, samt å lette tilbakesøkingen av slike gjenstander til den berørte stat i de tilfeller der de er blitt eksportert.

Artikkel 14

For å forhindre ulovlig eksport, og for å oppfylle de forpliktelser som iverksettelsen av konvensjonen innebærer, bør alle statlige parter til denne konvensjon så langt det er mulig sørge for at de nasjonale etater som har ansvar for vern av kulturarven får et tilstrekkelig stort budsjett. Det bør om nødvendig opprettes et fond for dette formål.

Artikkel 15

Denne konvensjonens bestemmelser er ikke til hinder for at konvensjonens statlige parter inngår spesielle avtaler seg imellom, eller fortsetter å oppfylle avtaler som allerede er inngått, om restitusjon av kulturgjenstander som av en eller annen grunn har blitt fjernet fra sitt opprinnelige territorium, før denne konvensjonen har trådt i kraft for begge parter.

Artikkel 16

Partene i denne konvensjonen skal i sine periodiske rapporter til Generalkonferansen i FNs organisasjon for undervisning, vitenskap og kultur, på datoer og måter som fastsettes av organisasjonen, gi informasjon om rettslige og administrative bestemmelser som de har vedtatt og andre skritt som de har tatt for gjennomføringen av konvensjonen, sammen med detaljer om erfaringer innhentet på området.

Artikkel 17

1. De statlige parter til denne konvensjonen kan be om faglig bistand fra FNs organisasjon for undervisning, vitenskap og kultur, spesielt når det gjelder;
 - a) informasjon og opplysning
 - b) konsultasjon og rådgivning
 - c) koordinering og kontakt
2. FNs organisasjon for undervisning, vitenskap og kultur kan på eget initiativ drive forskning og publisere undersøkelser om spørsmål som vedrører ulovlig omsetning av kulturgjenstander.
3. FNs organisasjon for undervisning, vitenskap og kultur kan i denne forbindelse også be om et samarbeid med hvilken som helst kompetent ikke-statlig organisasjon.
4. FNs organisasjon for undervisning, vitenskap og kultur kan på eget initiativ legge frem forslag for de statlige parter til denne konvensjon, med henblikk på konvensjonens iverksettelse.
5. Når minst to statlige parter til denne konvensjonen er uenige om konvensjonens iverksettelse, kan Unesco på anmodning bistå med å forlike partene.

Artikkel 18

Denne konvensjonen er utarbeidet på engelsk, fransk, russisk og spansk. De fire tekstene har samme gyldighet.

Artikkel 19

1. Denne konvensjonen skal ratifiseres eller godtas av medlemsstatene i FNs organisasjon for undervisning, vitenskap og kultur, i samsvar med den konstitusjonelle fremgangsmåte i hver enkelt medlemsstat.
2. Ratifikasjons- eller godtakelsesdokumentet skal deponeres hos generaldirektøren for FNs organisasjon for undervisning, vitenskap og kultur.

Artikkel 20

1. Denne konvensjonen kan tiltres av alle stater som ikke er medlemmer av FNs organisasjon for undervisning, vitenskap og kultur, og som av Eksekutivrådet tilbys tiltredelse.
2. Tiltredelse får virkning ved at et tiltredelsesdokument deponeres hos generaldirektøren for FNs organisasjon for undervisning, vitenskap og kultur.

Artikkel 21

Denne konvensjonen skal tre i kraft tre måneder etter den dato da det tredje ratifikasjons-, godtakelses- eller tiltredelsesdokument ble deponert, men bare for de stater som har deponert sine dokumenter innen denne dato. Konvensjonen trer i kraft for enhver annen stat tre måneder etter at den har deponert sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller tiltredelsesdokument.

Artikkel 22

De statlige parter til denne konvensjonen erkjenner at konvensjonen kommer til anvendelse ikke bare innen moderlandets territorium, men også innen alle territorier hvis internasjonale forbindelser de statlige parter har ansvaret for; de forplikter seg, om nødvendig, til å konsultere regjering eller annen kompetent myndighet på slike territorier ved ratifisering, godkjenning eller tiltredelse av konvensjonen, eller forut for dette, med henblikk på å sikre konvensjonens gyldighet innen disse territorier, samt å meddele generaldirektøren for FNs organisasjon for undervisning, vitenskap og kultur hvilke territorier konvensjonen gjelder for. Meddelelsen får virkning tre måneder fra den dato da den ble mottatt.

Artikkel 23

1. Hver enkelt statlig part til denne konvensjonen kan si opp konvensjonen på egne vegne eller på vegne av de territorier hvis internasjonale forbindelser den har ansvaret for.
2. Oppsigelsen skal meddeles skriftlig, og oppsigelsesdokumentet deponeres hos generaldirektøren for FNs organisasjon for undervisning, vitenskap og kultur.
3. Oppsigelsen får virkning tolv måneder etter at oppsigelsesdokumentet er mottatt.

Artikkel 24

Generaldirektøren for FNs organisasjon for undervisning, vitenskap og kultur skal informere organisasjonens medlemsstater og de stater som ikke er medlemmer og som er omtalt under artikkel 20, og også FN, om deponeringen av alle ratifikasjons-, godtakelses og tiltredelsesdokumenter som er nevnt i artikkel 19 og 20, og om meddelelser og oppsigelser nevnt henholdsvis i artikkel 22 og 23.

Artikkel 25

1. Denne konvensjon kan revideres av Generalkonferansen for FNs organisasjon for undervisning, viteskap og kultur, men en slik revisjon kan bare forplikte de stater som skal være parter til den reviderte konvensjonen.
2. Dersom Generalkonferansen ved en hel eller delvis revisjon av denne konvensjon skulle vedta en ny konvensjon, skal, med mindre den nye konvensjonens bestemmelser sier noe annet, denne konvensjon ikke lenger være åpen for ratifikasjon, godtakelse eller tiltredelse fra den dato da den nye, reviderte konvensjon trer i kraft.

Artikkel 26

I henhold til FN-paktens artikkel 102 skal denne konvensjonen registreres ved FNs sekretariat på anmodning fra generaldirektøren for FNs organisasjon for undervisning, viteskap og kultur.

Utferdiget i Paris i dag, den 17. november 1970, i to autentiske eksemplarer undertegnet av presidenten for Generalkonferansens 16. sesjon og av generaldirektøren for FNs organisasjon for undervisning, viteskap og kultur. Disse eksemplarer skal deponeres hos FNs organisasjon for undervisning, viteskap og kultur. Bekreftede kopier av disse skal overleveres til alle de stater som er omtalt under artikkel 19 og 20, og dessuten FN.

Ovenstående er den autentiske tekst til den konvensjon som på behørig måte ble vedtatt av generalkonferansen for FNs organisasjon for undervisning, viteskap og kultur under Generalkonferansens 16. sesjon, som ble holdt i Paris og avsluttet den 14. november 1970.

SOM EN BEKREFTELSE PÅ DETTE undertegner vi i dag, den 17. november 1970.

22. okt. 1996 nr. 23

Protokoll av 1996 til Konvensjon om minstestandarder for handelsskip, 1976 av 29. oktober 1976 nr. 1

I henhold til kgl.res. av 20. januar 2006 ble protokollen ratifisert. Protokollen trådte i kraft 27. april 2007.
Opprinnelig tekst NT V, s. 364, Overenskomster 1982, s. 142.

Protocol of 1996 to the Merchant Shipping (Minimum Standards) Convention of 29 October 1976

The General Conference of the International Labour Organization, Having been convened at Geneva by the Governing Body of the International Labour Office and having met in its Eighty-fourth Session on 8 October 1996, and

Noting the provisions of Article 2 of the Merchant Shipping (Minimum Standards) Convention, 1976 (referred to below as «the principal Convention»), which states in part that:

«Each Member which ratifies this Convention undertakes –

- a. to have laws or regulations laying down, for ships registered in its territory –
 - i. safety standards, including standards of competency, hours of work and manning, so as to ensure the safety of life on board ship;
 - ii. appropriate social security measures; and
 - iii. shipboard conditions of employment and shipboard living arrangements, in so far as these, in the opinion of the Member, are not covered by collective agreements or laid down by competent courts in a manner equally binding on the shipowners and seafarers concerned;

and to satisfy itself that the provisions of such laws and regulations are substantially equivalent to the Conventions or Articles of Conventions referred to in the Appendix to this Convention, in so far as the Member is not otherwise bound to give effect to the Conventions in question»; and

Noting also the provisions of Article 4, paragraph 1, of the principal Convention, which states that:

«If a Member which has ratified this Convention and in whose port a ship calls in the normal course of its business or for operational reasons receives a complaint or obtains evidence that the ship does not conform to the standards of this Convention, after it has come into force, it may prepare a report addressed to the government of the country in which the ship is registered, with a copy to the Director-General of the International Labour Office, and may take measures necessary to rectify any conditions on board which are clearly hazardous to safety or health»; and

Recalling the Discrimination (Employment and Occupation) Convention, 1958, Article 1, paragraph 1, of which states that:

«For the purpose of this Convention the term «discrimination» includes –

- a. any distinction, exclusion or preference made on the basis of race, colour, sex, religion, political opinion, national extraction or social origin, which has the effect of nullifying or impairing equality of opportunity or treatment in employment or occupation;
- b. such other distinction, exclusion or preference which has the effect of nullifying or impairing equality of opportunity or treatment in employment or occupation as may be determined by the Member concerned after consultation with representative employers and workers organisations, where such exist, and with other appropriate bodies; and

Recalling the entry into force of the United Nations Convention on the Law of the Sea, 1982, on 16 November 1994, and

Recalling the International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers, 1978, as amended in 1995, of the International Maritime Organization,

Having decided on the adoption of certain proposals with regard to the partial revision of the principal Convention, which is the fourth item on the agenda of the session, and

Having determined that these proposals should take the form of a Protocol to the principal Convention;

adopts, this twenty-second day of October one thousand nine hundred and ninety-six, the following Protocol, which may be cited as the Protocol of 1996 to the Merchant Shipping (Minimum Standards) Convention, 1976:

Article 1

1. Each Member which ratifies this Protocol shall extend the list of Conventions appearing in the Appendix to the principal Convention to include the Conventions in Part A of the Supplementary Appendix and such Conventions listed in Part B of that Appendix as it accepts, if any, in accordance with Article 3 below.
2. Extension to the Convention listed in Part A of the Supplementary Appendix that is not yet in force shall take effect only when that Convention comes into force.

Article 2

A Member may ratify this Protocol at the same time as or at any time after it ratifies the principal Convention, by communicating its formal ratification of the Protocol to the Director-General of the International Labour Office for registration.

Article 3

1. Each Member which ratifies this Protocol shall, where applicable, in a declaration accompanying the instrument of ratification, specify which Convention or Conventions listed in Part B of the Supplementary Appendix it accepts.
2. A Member which has not accepted all of the Conventions listed in Part B of the Supplementary Appendix may, by subsequent declaration communicated to the Director-General of the International Labour Office, specify which other Convention or Conventions it accepts.

Article 4

1. For the purposes of Article 1, paragraph 1, and Article 3 of this Protocol, the competent authority shall hold prior consultations with the representative organizations of shipowners and seafarers.
2. The competent authority shall, as soon as practicable, make available to the representative organizations of shipowners and seafarers information as to ratifications, declarations and denunciations notified by the Director-General of the International Labour Office in conformity with Article 8, paragraph 1, below.

Article 5

For the purpose of this Protocol, the Repatriation of Seafarers Convention (Revised), 1987, shall, in the case of a Member which accepts that Convention, be regarded as a replacement of the Repatriation of Seamen Convention, 1926.

Article 6

1. This Protocol shall be binding only upon those Members of the International Labour Organization whose ratifications have been registered with the Director-General of the International Labour Office.
2. This Protocol shall come into force 12 months after the date on which the ratifications of five Members, three of which each have at least one million gross tonnage of shipping, have been registered.

3. Thereafter, this Protocol shall come into force for any Member 12 months after the date on which its ratification has been registered.

Article 7

A Member which has ratified this Protocol may denounce it whenever the principal Convention is open to denunciation in accordance with its Article 7, by an act communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration. Denunciation of this Protocol shall not take effect until one year after the date on which it is registered.

Article 8

1. The Director-General of the International Labour Office shall notify all Members of the International Labour Organization of the registration of all ratifications, declarations and acts of denunciation communicated by the Members of the Organization.
2. When the conditions provided for in Article 6, paragraph 2, above have been fulfilled, the Director-General shall draw the attention of the Members of the Organization to the date upon which the Protocol shall come into force.

Article 9

The Director-General of the International Labour Office shall communicate to the Secretary-General of the United Nations, for registration in accordance with article 102 of the Charter of the United Nations, full particulars of all ratifications and acts of denunciation registered by the Director-General in accordance with the provisions of the preceding Articles.

Article 10

At such times as it may consider necessary, the Governing Body of the International Labour Office shall present to the General Conference a report on the working of this Protocol and shall examine the desirability of placing on the agenda of the Conference the question of its revision in whole or in part.

Article 11

For the purposes of revising this Protocol and closing it to ratification, the provisions of Article 11 of the principal Convention shall apply *mutatis mutandis*.

Article 12

The English and French versions of the text of this Protocol are equally authoritative.

Protokoll av 1996 til Konvensjon om minstestandarder for handelsskip av 29. oktober 1976

Den internasjonale arbeidsorganisasjons generalkonferanse, som Styret for Det internasjonale arbeidsbyrå har sammenkalt i Genève, og som har trådt sammen til sin 84. sesjon den 8. oktober 1994, og som merker seg bestemmelsene i artikkel 2 i konvensjonen om minste standarder for handelsskip, 1976, (heretter benevnt «hovedkonvensjonen») som bl.a. fastslår at:

«Enhver medlemsstat som ratifiserer denne konvensjonen forplikter seg –

- a. til å ha lovgivning som fastsetter, for skip som er registrert i dens territorium –
 - i. sikkerhetsstandarder, herunder standarder for kompetanse, arbeidstid og bemanning, for å sikre sikkerhet for menneskeliv ombord på skip;
 - ii. hensiktsmessige sosiale trygdetiltak; og
 - iii. ansettelsesvilkår og levevilkår ombord på skip for så vidt som disse etter medlemsstatens mening ikke er dekket av kollektive avtaler eller fastsatt av kompetente domstoler på en måte som er like bindende for vedkommende rederier og sjøfolk;

og til å forvise seg om at bestemmelsene i slik lovgivning er vesentlig i samsvar med konvensjonene eller artiklene i konvensjonene som er nevnt i vedlegget til denne konvensjonen for så vidt som medlemsstaten ikke ellers er forpliktet til å gjennomføre vedkommende konvensjoner»; og

som også merker seg bestemmelsene i artikkel 4, punkt 1, i hovedkonvensjonen som fastslår at:

«Dersom en medlemsstat som har ratifisert denne konvensjonen og hvis havn anløpes av et skip som ledd i dets alminnelige virksomhet eller av operasjonelle grunner, mottar en klage eller får bevis for at skipet ikke overholder standardene i denne konvensjonen, etter at den har trådt i kraft, kan den utarbeide en rapport som rettes til myndighetene i landet hvor skipet er registrert, med kopi til Generaldirektøren for Det internasjonale arbeidsbyrået, og kan treffe tiltak som er nødvendig for å rette opp eventuelle forhold ombord som klart utgjør en fare for sikkerhet eller helse»; og

som minner om konvensjonen om diskriminering i sysselsetting og yrke, 1958, artikkel 1, punkt 1, som fastslår at:

«I denne konvensjonen omfatter ordet «diskriminering» –

- a. enhver forskjell, utelukkelse eller preferanse som gjøres på grunnlag av rase, farge, kjønn, religion, politisk overbevisning, nasjonal herkomst eller sosialt opphav hvis effekt er å utsette eller svekke likhet i muligheter eller behandling når det gjelder sysselsetting eller yrke;
- b. enhver annen forskjell, utelukkelse eller preferanse med sikte på å utsette eller svekke likhet i eller behandling når det gjelder sysselsetting eller yrke som måtte bestemmes av medlemsstaten etter å ha rådført seg med representative arbeidsgiver- og arbeidstaker-organisasjoner, der slike finnes, og med andre egnede organer»; og

som minner om ikrafttredelsen av FNs havrettskonvensjon, 1982, den 16. november 1994, og

som minner om IMO's internasjonale konvensjon om normer for opplæring, sertifikater og vakthold for sjøfolk, 1978, med endringer av 1995, og

som har besluttet å vedta visse forslag om delvis revisjon av hovedkonvensjonen, punkt 4 på dagsorden for sesjonen, og

som har bestemt at disse forslag skal gis form av en protokoll til hovedkonvensjonen;

vedtar i dag, den 22. oktober 1996, følgende protokoll som kan kalles protokollen av 1996 til konvensjonen om minste standarder for handelsskip, 1976:

Artikkel 1

1. Enhver medlemsstat som ratifiserer denne protokoll skal utvide listen over konvensjoner i vedlegget til hovedkonvensjonen til å omfatte konvensjonene i del A i tilleggsvedlegget og de konvensjoner som er oppført i del B i det vedlegget som den eventuelt aksepterer i samsvar med artikkel 3 nedenfor.
2. Utvidelse til å omfatte konvensjonene oppført i del A i tilleggsvedlegget som ennå ikke er i kraft, skal først få virkning når vedkommende konvensjon trer i kraft.

Artikkel 2

Enhver medlemsstat kan ratifisere denne protokollen samtidig med eller når som helst etter at den ratifiserer hovedkonvensjonen, ved å oversende sin formelle ratifikasjon av protokollen til Generaldirektøren for Det internasjonale arbeidsbyrået for registrering.

Artikkel 3

1. Enhver medlemsstat som ratifiserer denne protokollen skal, der det er hensiktsmessig, i en erklæring som medfølger ratifikasjonsinstrumentet, angi hvilken konvensjon eller konvensjoner oppført i del B i tilleggsvedlegget, den aksepterer.
2. Enhver medlemsstat som ikke har akseptert samtlige konvensjoner oppført i del B i tilleggsvedlegget kan, i en senere erklæring som oversendes til Generaldirektøren for Det internasjonale arbeidsbyrået, angi hvilken annen konvensjon eller konvensjoner den aksepterer.

Artikkel 4

1. Etter artikkel 1, punkt 1, og artikkel 3 i denne protokollen, skal den kompetente myndigheten holde forutgående konsultasjoner med de representative organisasjonene for rederier og sjøfolk.
2. Den kompetente myndigheten skal, så snart det er praktisk mulig, stille til rådighet for de representative organisasjonene for rederier og sjøfolk informasjon om ratifikasjoner, erklæringer og oppsigelser som Generaldirektøren for Det internasjonale arbeidsbyrået har meldt i samsvar med artikkel 8, punkt 1, nedenfor.

Artikkel 5

Etter denne protokollen, skal konvensjonen om hjemreise for sjøfolk (revidert), 1987, for enhver medlemsstat som aksepterer denne konvensjonen, ansees som en erstatning for konvensjonen om hjemsending av sjøfolk, 1926.

Artikkel 6

1. Denne protokollen skal binde bare de medlemsstatene i Den internasjonale arbeidsorganisasjonen som har fått registrert sine ratifikasjoner hos Generaldirektøren for Det internasjonale arbeidsbyrået.
2. Denne protokollen skal tre i kraft 12 måneder etter den dag da ratifikasjonene for fem medlemsstater, hvorav tre hver for seg har skipstonnasje tilsvarende minst én million bruttotonn, er blitt registrert.
3. Deretter skal protokollen tre i kraft for enhver medlemsstat 12 måneder etter den dag da medlemsstatens ratifikasjon ble registrert.

Artikkel 7

Enhver medlemsstat som har ratifisert denne protokollen, kan si den opp når det er anledning til å si opp hovedkonvensjonen, etter artikkel 7, ved å sende melding om dette til registrering hos Generaldirektøren for Det internasjonale arbeidsbyrå. Slik oppsigelse av denne protokollen trer ikke i kraft før ett år etter at den er blitt registrert.

Artikkel 8

1. Generaldirektøren for Det internasjonale arbeidsbyrået skal underrette alle medlemsstater av Den internasjonale arbeidsorganisasjonen om registrering av alle ratifikasjoner, erklæringer og oppsigelser som er sendt ham av organisasjonens medlemsstater.
2. Når vilkårene som er fastsatt i artikkel 6, punkt 2, ovenfor er blitt oppfylt, skal Generaldirektøren gjøre medlemsstatene oppmerksom på hvilken dato protokollen vil tre i kraft.

Artikkel 9

Generaldirektøren for Det internasjonale arbeidsbyrået skal sende Generalsekretær for De forente nasjoner fullstendige opplysninger om alle ratifikasjoner og oppsigelser som registreres av ham etter reglene i de foregående artikler, for registrering i samsvar med artikkel 102 i De forente nasjoners pakt.

Artikkel 10

Styret for Det internasjonale arbeidsbyrået skal, når det finner det nødvendig, legge fram for Arbeidskonferansen en melding om hvordan denne protokollen har virket og undersøke om det er ønskelig å sette spørsmålet om hel eller delvis revisjon av protokollen på konferansens dagsorden.

Artikkel 11

Med sikte på revidering av denne protokollen, slik at den ikke lenger kan ratifiseres, skal bestemmelsene i hovedkonvensjonens artikkel 11 gjelde *mutatis mutandis*.

Artikkel 12

Den engelske og den franske versjon av teksten i denne protokollen har lik gyldighet.

4. apr. 1997 nr. 1**Konvensjon om menneskerettigheter og biomedisin**

I henhold til kgl.res. av 14. mars 1997 ble konvensjonen undertegnet 4. april 1997. I henhold til kgl.res. av 7. april 2006 ble konvensjonen ratifisert. Konvensjonen trådte i kraft 1. februar 2007.

Det vises til St.prp.nr.53 (2005–2006), Innst.S.nr.238 (2005–2006) og til vedtak i Stortinget 16. juni 2006.

Convention for the protection of Human Rights and dignity of the human being with regard to the application of biology and medicine: Convention on Human Rights and Biomedicine*Preamble*

The member States of the Council of Europe, the other States and the European Community, signatories hereto,

Bearing in mind the Universal Declaration of Human Rights proclaimed by the General Assembly of the United Nations on 10 December 1948;

Bearing in mind the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 4 November 1950;

Bearing in mind the European Social Charter of 18 October 1961;

Bearing in mind the International Covenant on Civil and Political Rights and the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights of 16 December 1966;

Bearing in mind the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data of 28 January 1981;

Bearing also in mind the Convention on the Rights of the Child of 20 November 1989;

Considering that the aim of the Council of Europe is the achievement of a greater unity between its members and that one of the methods by which that aim is to be pursued is the maintenance and further realisation of human rights and fundamental freedoms;

Conscious of the accelerating developments in biology and medicine;

Convinced of the need to respect the human being both as an individual and as a member of the human species and recognising the importance of ensuring the dignity of the human being;

Conscious that the misuse of biology and medicine may lead to acts endangering human dignity;

Affirming that progress in biology and medicine should be used for the benefit of present and future generations;

Stressing the need for international co-operation so that all humanity may enjoy the benefits of biology and medicine;

Recognising the importance of promoting a public debate on the questions posed by the application of biology and medicine and the responses to be given thereto;

Wishing to remind all members of society of their rights and responsibilities;

Taking account of the work of the Parliamentary Assembly in this field, including Recommendation 1160 (1991) on the preparation of a convention on bioethics;

Resolving to take such measures as are necessary to safeguard human dignity and the fundamental rights and freedoms of the individual with regard to the application of biology and medicine,

Have agreed as follows:

*Chapter I**General provisions**Article 1**Purpose and object*

Parties to this Convention shall protect the dignity and identity of all human beings and guarantee everyone, without discrimination, respect for their integrity and other rights and fundamental freedoms with regard to the application of biology and medicine.

Each Party shall take in its internal law the necessary measures to give effect to the provisions of this Convention.

Article 2
Primacy of the human being

The interests and welfare of the human being shall prevail over the sole interest of society or science.

Article 3
Equitable access to health care

Parties, taking into account health needs and available resources, shall take appropriate measures with a view to providing, within their jurisdiction, equitable access to health care of appropriate quality.

Article 4
Professional standards

Any intervention in the health field, including research, must be carried out in accordance with relevant professional obligations and standards.

Chapter II
Consent

Article 5
General rule

An intervention in the health field may only be carried out after the person concerned has given free and informed consent to it.

This person shall beforehand be given appropriate information as to the purpose and nature of the intervention as well as on its consequences and risks.

The person concerned may freely withdraw consent at any time.

Article 6
Protection of persons not able to consent

1. Subject to Articles 17 and 20 below, an intervention may only be carried out on a person who does not have the capacity to consent, for his or her direct benefit.
2. Where, according to law, a minor does not have the capacity to consent to an intervention, the intervention may only be carried out with the authorisation of his or her representative or an authority or a person or body provided for by law.

The opinion of the minor shall be taken into consideration as an increasingly determining factor in proportion to his or her age and degree of maturity.

3. Where, according to law, an adult does not have the capacity to consent to an intervention because of a mental disability, a disease or for similar reasons, the intervention may only be carried out with the authorisation of his or her representative or an authority or a person or body provided for by law.

The individual concerned shall as far as possible take part in the authorisation procedure.

4. The representative, the authority, the person or the body mentioned in paragraphs 2 and 3 above shall be given, under the same conditions, the information referred to in Article 5.
5. The authorisation referred to in paragraphs 2 and 3 above may be withdrawn at any time in the best interests of the person concerned.

Article 7
Protection of persons who have a mental disorder

Subject to protective conditions prescribed by law, including supervisory, control and appeal procedures, a person who has a mental disorder of a serious nature may be subjected, without his or her consent, to an intervention aimed at treating his or her mental disorder only where, without such treatment, serious harm is likely to result to his or her health.

Article 8
Emergency situation

When because of an emergency situation the appropriate consent cannot be obtained, any medically necessary intervention may be carried out immediately for the benefit of the health of the individual concerned.

Article 9

Previously expressed wishes

The previously expressed wishes relating to a medical intervention by a patient who is not, at the time of the intervention, in a state to express his or her wishes shall be taken into account.

Chapter III

Private life and right to information

Article 10

Private life and right to information

1. Everyone has the right to respect for private life in relation to information about his or her health.
2. Everyone is entitled to know any information collected about his or her health. However, the wishes of individuals not to be so informed shall be observed.
3. In exceptional cases, restrictions may be placed by law on the exercise of the rights contained in paragraph 2 in the interests of the patient.

Chapter IV

Human genome

Article 11

Non-discrimination

Any form of discrimination against a person on grounds of his or her genetic heritage is prohibited.

Article 12

Predictive genetic tests

Tests which are predictive of genetic diseases or which serve either to identify the subject as a carrier of a gene responsible for a disease or to detect a genetic predisposition or susceptibility to a disease may be performed only for health purposes or for scientific research linked to health purposes, and subject to appropriate genetic counselling.

Article 13

Interventions on the human genome

An intervention seeking to modify the human genome may only be undertaken for preventive, diagnostic or therapeutic purposes and only if its aim is not to introduce any modification in the genome of any descendants.

Article 14

Non-selection of sex

The use of techniques of medically assisted procreation shall not be allowed for the purpose of choosing a future child's sex, except where serious hereditary sex-related disease is to be avoided.

Chapter V

Scientific research

Article 15

General rule

Scientific research in the field of biology and medicine shall be carried out freely, subject to the provisions of this Convention and the other legal provisions ensuring the protection of the human being.

Article 16

Protection of persons undergoing research

Research on a person may only be undertaken if all the following conditions are met:

- i. there is no alternative of comparable effectiveness to research on humans;
- ii. the risks which may be incurred by that person are not disproportionate to the potential benefits of the research;
- iii. the research project has been approved by the competent body after independent examination of its scientific merit, including assessment of the importance of the aim of the research, and multidisciplinary review of its ethical acceptability,

- iv. the persons undergoing research have been informed of their rights and the safeguards prescribed by law for their protection;
- v. the necessary consent as provided for under Article 5 has been given expressly, specifically and is documented. Such consent may be freely withdrawn at any time.

Article 17

Protection of persons not able to consent to research

1. Research on a person without the capacity to consent as stipulated in Article 5 may be undertaken only if all the following conditions are met:
 - i. the conditions laid down in Article 16, sub-paragraphs i to iv, are fulfilled;
 - ii. the results of the research have the potential to produce real and direct benefit to his or her health;
 - iii. research of comparable effectiveness cannot be carried out on individuals capable of giving consent;
 - iv. the necessary authorisation provided for under Article 6 has been given specifically and in writing; and
 - v. the person concerned does not object.
2. Exceptionally and under the protective conditions prescribed by law, where the research has not the potential to produce results of direct benefit to the health of the person concerned, such research may be authorised subject to the conditions laid down in paragraph 1, sub-paragraphs i, iii, iv and v above, and to the following additional conditions:
 - i. the research has the aim of contributing, through significant improvement in the scientific understanding of the individual's condition, disease or disorder, to the ultimate attainment of results capable of conferring benefit to the person concerned or to other persons in the same age category or afflicted with the same disease or disorder or having the same condition;
 - ii. the research entails only minimal risk and minimal burden for the individual concerned.

Article 18

Research on embryos in vitro

1. Where the law allows research on embryos *in vitro*, it shall ensure adequate protection of the embryo.
2. The creation of human embryos for research purposes is prohibited.

Chapter VI

Organ and tissue removal from living donors for transplantation purposes

Article 19

General rule

1. Removal of organs or tissue from a living person for transplantation purposes may be carried out solely for the therapeutic benefit of the recipient and where there is no suitable organ or tissue available from a deceased person and no other alternative therapeutic method of comparable effectiveness.
2. The necessary consent as provided for under Article 5 must have been given expressly and specifically either in written form or before an official body.

Article 20

Protection of persons not able to consent to organ removal

1. No organ or tissue removal may be carried out on a person who does not have the capacity to consent under Article 5.
2. Exceptionally and under the protective conditions prescribed by law, the removal of regenerative tissue from a person who does not have the capacity to consent may be authorised provided the following conditions are met:
 - i. there is no compatible donor available who has the capacity to consent;
 - ii. the recipient is a brother or sister of the donor;
 - iii. the donation must have the potential to be life-saving for the recipient;
 - iv. the authorisation provided for under paragraphs 2 and 3 of Article 6 has been given specifically and in writing, in accordance with the law and with the approval of the competent body;
 - v. the potential donor concerned does not object.

Chapter VII

Prohibition of financial gain and disposal of a part of the human body

Article 21

Prohibition of financial gain

The human body and its parts shall not, as such, give rise to financial gain.

Article 22

Disposal of a removed part of the human body

When in the course of an intervention any part of a human body is removed, it may be stored and used for a purpose other than that for which it was removed, only if this is done in conformity with appropriate information and consent procedures.

Chapter VIII

Infringements of the provisions of the Convention

Article 23

Infringement of the rights or principles

The Parties shall provide appropriate judicial protection to prevent or to put a stop to an unlawful infringement of the rights and principles set forth in this Convention at short notice.

Article 24

Compensation for undue damage

The person who has suffered undue damage resulting from an intervention is entitled to fair compensation according to the conditions and procedures prescribed by law.

Article 25

Sanctions

Parties shall provide for appropriate sanctions to be applied in the event of infringement of the provisions contained in this Convention.

Chapter IX

Relation between this Convention and other provisions

Article 26

Restrictions on the exercise of the rights

1. No restrictions shall be placed on the exercise of the rights and protective provisions contained in this Convention other than such as are prescribed by law and are necessary in a democratic society in the interest of public safety, for the prevention of crime, for the protection of public health or for the protection of the rights and freedoms of others.
2. The restrictions contemplated in the preceding paragraph may not be placed on Articles 11, 13, 14, 16, 17, 19, 20 and 21.

Article 27

Wider protection

None of the provisions of this Convention shall be interpreted as limiting or otherwise affecting the possibility for a Party to grant a wider measure of protection with regard to the application of biology and medicine than is stipulated in this Convention.

Chapter X

Public debate

Article 28

Public debate

Parties to this Convention shall see to it that the fundamental questions raised by the developments of biology and medicine are the subject of appropriate public discussion in the light, in particular, of relevant medical, social, economic, ethical and legal implications, and that their possible application is made the subject of appropriate consultation.

Chapter XI

Interpretation and follow-up of the Convention

Article 29

Interpretation of the Convention

The European Court of Human Rights may give, without direct reference to any specific proceedings pending in a court, advisory opinions on legal questions concerning the interpretation of the present Convention at the request of:

- the Government of a Party, after having informed the other Parties;
- the Committee set up by Article 32, with membership restricted to the Representatives of the Parties to this Convention, by a decision adopted by a two-thirds majority of votes cast.

Article 30

Reports on the application of the Convention

On receipt of a request from the Secretary General of the Council of Europe any Party shall furnish an explanation of the manner in which its internal law ensures the effective implementation of any of the provisions of the Convention.

Chapter XII

Protocols

Article 31

Protocols

Protocols may be concluded in pursuance of Article 32, with a view to developing, in specific fields, the principles contained in this Convention.

The Protocols shall be open for signature by Signatories of the Convention. They shall be subject to ratification, acceptance or approval. A Signatory may not ratify, accept or approve Protocols without previously or simultaneously ratifying accepting or approving the Convention.

Chapter XIII

Amendments to the Convention

Article 32

Amendments to the Convention

1. The tasks assigned to «the Committee» in the present article and in Article 29 shall be carried out by the Steering Committee on Bioethics (CDBI), or by any other committee designated to do so by the Committee of Ministers.
2. Without prejudice to the specific provisions of Article 29, each member State of the Council of Europe, as well as each Party to the present Convention which is not a member of the Council of Europe, may be represented and have one vote in the Committee when the Committee carries out the tasks assigned to it by the present Convention.
3. Any State referred to in Article 33 or invited to accede to the Convention in accordance with the provisions of Article 34 which is not Party to this Convention may be represented on the Committee by an observer. If the European Community is not a Party it may be represented on the Committee by an observer.
4. In order to monitor scientific developments, the present Convention shall be examined within the Committee no later than five years from its entry into force and thereafter at such intervals as the Committee may determine.
5. Any proposal for an amendment to this Convention, and any proposal for a Protocol or for an amendment to a Protocol, presented by a Party, the Committee or the Committee of Ministers shall be communicated to the Secretary General of the Council of Europe and forwarded by him to the member States of the Council of Europe, to the European Community, to any Signatory, to any Party, to any State invited to sign this Convention in accordance with the provisions of Article 33 and to any State invited to accede to it in accordance with the provisions of Article 34.
6. The Committee shall examine the proposal not earlier than two months after it has been forwarded by the Secretary General in accordance with paragraph 5. The Committee shall submit the text adopted by a two-thirds majority of the votes cast to the Committee of Ministers for approval. After its approval, this text shall be forwarded to the Parties for ratification, acceptance or approval.

7. Any amendment shall enter into force, in respect of those Parties which have accepted it, on the first day of the month following the expiration of a period of one month after the date on which five Parties, including at least four member States of the Council of Europe, have informed the Secretary General that they have accepted it.

In respect of any Party which subsequently accepts it, the amendment shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of one month after the date on which that Party has informed the Secretary General of its acceptance.

Chapter XIV *Final clauses*

Article 33

Signature, ratification and entry into force

1. This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe, the non-member States which have participated in its elaboration and by the European Community.
2. This Convention is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.
3. This Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which five States, including at least four member States of the Council of Europe, have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of paragraph 2 of the present article.
4. In respect of any Signatory which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 34

Non-member States

1. After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe may, after consultation of the Parties, invite any non-member State of the Council of Europe to accede to this Convention by a decision taken by the majority provided for in Article 20, paragraph d, of the Statute of the Council of Europe, and by the unanimous vote of the representatives of the Contracting States entitled to sit on the Committee of Ministers.
2. In respect of any acceding State, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 35

Territories

1. Any Signatory may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, specify the territory or territories to which this Convention shall apply. Any other State may formulate the same declaration when depositing its instrument of accession.
2. Any Party may, at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territory specified in the declaration and for whose international relations it is responsible or on whose behalf it is authorised to give undertakings. In respect of such territory the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.
3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 36
Reservations

1. Any State and the European Community may, when signing this Convention or when depositing the instrument of ratification, acceptance, approval or accession, make a reservation in respect of any particular provision of the Convention to the extent that any law then in force in its territory is not in conformity with the provision. Reservations of a general character shall not be permitted under this article.
2. Any reservation made under this article shall contain a brief statement of the relevant law.
3. Any Party which extends the application of this Convention to a territory mentioned in the declaration referred to in Article 35, paragraph 2, may, in respect of the territory concerned, make a reservation in accordance with the provisions of the preceding paragraphs.
4. Any Party which has made the reservation mentioned in this article may withdraw it by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of one month after the date of its receipt by the Secretary General.

Article 37
Denunciation

1. Any Party may at any time denounce this Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
2. Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 38
Notifications

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council, the European Community, any Signatory, any Party and any other State which has been invited to accede to this Convention of:

- a) any signature;
- b) the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c) any date of entry into force of this Convention in accordance with Articles 33 or 34;
- d) any amendment or Protocol adopted in accordance with Article 32, and the date on which such an amendment or Protocol enters into force;
- e) any declaration made under the provisions of Article 35;
- f) any reservation and withdrawal of reservation made in pursuance of the provisions of Article 36;
- g) any other act, notification or communication relating to this Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at Oviedo (Asturias), this 4th day of April 1997, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the European Community, to the non-member States which have participated in the elaboration of this Convention, and to any State invited to accede to this Convention.

**Konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og menneskets verdighet
i forbindelse med anvendelsen av biologi og medisin:
Konvensjon om menneskerettigheter og biomedisin**

Fortale

Europarådets medlemsstater og andre stater, samt Det europeiske fellesskap, som har undertegnet denne konvensjon,

som tar hensyn til Verdenserklæringen om menneskerettighetene, som ble proklamert i FNs generalforsamling den 10. desember 1948;

som tar hensyn til Konvensjonen om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter av 4. november 1950;

som tar hensyn til Den europeiske sosialpakt av 18. oktober 1961;

som tar hensyn til Den internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter og Den internasjonale konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter av 16. desember 1966;

som tar hensyn til Konvensjon om personvern i forbindelse med elektronisk databehandling av personopplysninger av 28. januar 1981;

som også tar hensyn til Konvensjonen om barnets rettigheter av 20. november 1989;

som tar i betraktning at Europarådet har som mål å skape enhet blant sine medlemmer, og at en av måtene dette mål kan nås på, er å opprettholde og menneskerettighetene og de grunnleggende friheter;

som er oppmerksom på den stadig raskere utviklingen innen biologi og medisin;

som er overbevist om behovet for å respektere mennesket både som individ og som medlem av menneskeheten, og som anerkjenner viktigheten av å sikre menneskets verdighet;

som er kjent med at misbruk av biologi og medisin kan føre til handlinger som setter menneskets verdighet i fare;

som bekrefter at framskrittene innen biologi og medisin bør utnyttes til fordel for nåværende og framtidige generasjoner;

som understreker behovet for internasjonalt samarbeid slik at hele menneskeheten kan ha fordel av biologi og medisin;

som anerkjenner viktigheten av å fremme en offentlig debatt om de spørsmål anvendelsen av biologi og medisin reiser, og om de svar som skal gis på disse;

som ønsker å minne alle samfunnsborgere om sine rettigheter og sitt ansvar;

som merker seg Parlamentarikerforsamlingens arbeid på dette området, herunder Rekommandasjon 1160 (1991) om utarbeidelse av en konvensjon om bioetikk;

som beslutter seg til å treffe slike tiltak som er nødvendige for å sikre menneskets verdighet og individets grunnleggende rettigheter og friheter med hensyn til anvendelsen av biologi og medisin;

er blitt enige om følgende:

Kapittel I

Alminnelige bestemmelser

Artikkel 1

Formål

Partene i denne konvensjon skal beskytte alle menneskers verdighet og identitet, og uten diskriminering garantere respekten for alles integritet og andre rettigheter samt grunnleggende friheter i forbindelse med anvendelsen av biologi og medisin.

Hver part skal i sine nasjonale lover treffe de nødvendige tiltak for å gjennomføre bestemmelsene i denne konvensjon.

Artikkel 2

Menneskets forrang

Menneskets interesser og velferd skal stilles foran samfunnets eller vitenskapens egeninteresse.

Artikkel 3

Rettferdig og rimelig adgang til helsetjenester

Partene skal, idet det tas hensyn til helsebehovene og de tilgjengelige ressurser, treffe hensiktsmessige tiltak for å sikre rettferdig og rimelig adgang til helsetjenester av tilfredsstillende kvalitet innen sitt myndighetsområde.

Artikkel 4 *Profesjonelle standarder*

All inngripen på helseområdet, herunder forskning, må foretas i samsvar med relevante profesjonelle forpliktelser og standarder.

Kapittel II *Samtykke*

Artikkel 5 *Alminnelig regel*

En inngripen på helseområdet må bare foretas etter at den berørte person har gitt et fritt og informert samtykke.

Denne person skal på forhånd gis nødvendige opplysninger om formålet med slik inngripen og om dens art, samt om dens konsekvenser og risikoer.

Den berørte person står fritt til når som helst å trekke sitt samtykke tilbake.

Artikkel 6 *Vern av personer som ikke er i stand til å samtykke*

1. Med unntak som anført i artikkel 17 og 20 nedenfor kan en inngripen overfor en person som ikke er i stand til å samtykke, bare foretas når den er til direkte fordel for ham eller henne.
2. Når en mindreårig i følge loven ikke er i stand til å samtykke i en inngripen, kan inngripen bare foretas etter fullmakt fra hans eller hennes representant eller fra en myndighet eller person eller et organ som loven gir bestemmelser om.

Den mindreåriges oppfatning skal telle med som en stadig viktigere bestemmende faktor i takt med hans eller hennes alder og modenhet.

3. Når en voksen i følge loven ikke er i stand til å samtykke i en inngripen på grunn av mangelfulle mentale evner, en sykdom eller andre årsaker, kan inngripen bare foretas etter fullmakt fra hans eller hennes representant eller fra en myndighet eller person eller et organ som loven gir bestemmelser om.

Den berørte person skal så vidt mulig ta del i prosedyren med å gi slik fullmakt.

4. Den representant, myndighet, person eller det organ som det er vist til i nr. 2 og 3 ovenfor, skal under de samme forhold gis de opplysninger som det er vist til i artikkel 5.
5. Den fullmakt som det er vist til i nr. 2 og 3 ovenfor, kan når som helst trekkes tilbake i den berørte persons egen interesse.

Artikkel 7 *Vern av personer som har psykiske lidelser*

Med forbehold for de beskyttende omstendigheter som loven fastsetter, herunder tilsyns-, kontroll- og ankeprosedyrer, kan en alvorlig sinnslidende person, med eller uten eget samtykke underkastes inngripen som har til formål å behandle hans eller hennes psykiske lidelse, men bare dersom det uten slik behandling er grunn til å tro at alvorlig skade vil oppstå på hans eller hennes helse.

Artikkel 8 *Nødsituasjon*

Når det på grunn av en nødsituasjon ikke er mulig å innhente det samtykke, kan enhver medisinsk nødvendig inngripen foretas av hensyn til den berørte persons helse.

Artikkel 9 *Tidligere uttrykte ønsker*

Det skal tas hensyn til de ønsker vedrørende en medisinsk inngripen som på forhånd er uttrykt av en pasient som når inngripen finner sted, ikke er i stand til å gi uttrykk for sine ønsker.

Kapittel III

Privatliv og rett til informasjon

Artikkel 10

Privatliv og rett til informasjon

1. Enhver har krav på respekt for privatlivet med hensyn til opplysninger om hans eller hennes helse.
2. Enhver har krav på å få kjennskap til enhver opplysning som samles inn om hans eller hennes helse. Enkeltpersoners ønsker om ikke å bli gjort kjent med dette, skal imidlertid respekteres.
3. I unntakstilfeller kan det i pasientens interesse ved lov legges begrensninger på utøvelsen av de rettigheter som er fastsatt i nr. 2.

Kapittel IV

Menneskets arveanlegg

Artikkel 11

Ikke-diskriminering

Enhver form for diskriminering av en person på grunn av hans eller hennes genetiske arv er forbudt.

Artikkel 12

Prediktive genetiske tester

Tester som kan benyttes for å forutsi genetiske sykdommer, eller som tjener enten til å identifisere den testede som bærer av et gen som er ansvarlig for en sykdom, eller til å påvise en genetisk disposisjon eller mottakelighet for en sykdom, må bare utføres til helseformål eller til vitenskapelig forskning knyttet til helseformål, og under forutsetning av tilstrekkelig genetisk rådgivning.

Artikkel 13

Endring av menneskets arveanlegg

En inngripen som søker å modifisere menneskets arveanlegg, kan bare foretas til preventive, diagnostiske eller terapeutiske formål, og bare dersom den ikke har som siktemål å skape en modifikasjon i eventuelle etterkommeres arveanlegg.

Artikkel 14

Forbud mot kjønnsvalg

Teknikker til medisinsk assistert befruktning skal ikke tillates brukt i den hensikt å velge et framtidig barns kjønn, unntatt i tilfeller der alvorlig arvelig kjønnsbundet sykdom skal unngås.

Kapittel V

Vitenskapelig forskning

Artikkel 15

Alminnelig regel

Vitenskapelig forskning på det biologiske og medisinske område skal skje fritt, med forbehold for bestemmelsene i denne konvensjon og andre juridiske bestemmelser som sikrer beskyttelsen av mennesket.

Artikkel 16

Vern av personer i forskning

Forskning på en person kan bare foretas dersom alle følgende betingelser er oppfylt:

- i. det finnes ikke noe alternativ som er tilnærmet like effektivt som forskning på mennesker,
- ii. den risiko den berørte person kan bli utsatt for, er ikke uforholdsmessig sett i forhold til forskningens potensielle nytteverdi,
- iii. forskningsprosjektet er godkjent av det kompetente organ etter en uavhengig vurdering av dets vitenskapelige verdi, herunder en vurdering av hvor viktig forskningens siktemål er og en tverrfaglig gjennomgang av dens etiske forsvarlighet,
- iv. de personer som underkastes forskning, er gjort kjent med sine rettigheter og de sikringsmekanismer loven foreskriver til deres beskyttelse,
- v. det nødvendige samtykke som det er gitt bestemmelser om i artikkel 5, er gitt uttrykkelig og særskilt og er dokumentert. Slikt samtykke kan fritt trekkes tilbake på ethvert tidspunkt.

Artikkel 17

Vern av personer som ikke er i stand til å samtykke i forskning

1. Forskning på en person som ikke er i stand til å samtykke som fastsatt i artikkel 5, kan bare foretas dersom alle følgende betingelser er oppfylt:
 - i. vilkårene som er fastsatt i artikkel 16 i) til iv) er oppfylt;
 - ii. resultatene av forskningen vil kunne være til reell og direkte fordel for hans eller hennes helse;
 - iii. forskning med tilsvarende effektivitet kan ikke utføres på individer som er skikket til å samtykke;
 - iv. den nødvendige fullmakt som det er gitt bestemmelser om i artikkel 6, er gitt særskilt og skriftlig,
 - v. vedkommende person har ingen innvendinger.
2. Unntaksvis og under de beskyttende omstendigheter som loven foreskriver, og når forskningen ikke vil kunne frambringe resultater som er til direkte fordel for den berørte persons helse, kan det gis tillatelse til slik forskning med forbehold for de vilkår som er fastsatt i nr. 1 i), iii), iv) og v) ovenfor, og forutsatt at også følgende vilkår er oppfylt:
 - i. forskningen har som siktemål gjennom en betydelig forbedring av den vitenskapelige forståelse av individets tilstand, sykdom eller forstyrrelse å bidra til at det til slutt kan oppnås resultater som kan være til fordel for den berørte person eller for andre personer i samme alderskategori eller med samme sykdom eller forstyrrelse eller som lider av samme tilstand.
 - ii. forskningen medfører bare minimal risiko og minimal byrde for den berørte person.

Artikkel 18

Forskning på befruktede egg

1. Når loven tillater forskning på befruktede egg, skal den sikre tilstrekkelig beskyttelse av det befruktede egget.
2. Det er forbudt å fremstille befruktede egg til forskningsformål.

Kapittel VI

Fjerning av organer og vev fra levende giver til transplantasjonsformål

Artikkel 19

Alminnelig regel

1. Fjerning av organer eller vev fra en levende person til transplantasjonsformål må bare skje når det er til behandlingsmessig fordel for mottakeren, når passende organ eller vev ikke kan hentes fra en avdød person og når det ikke finnes noen alternativ behandlingsmetode som er tilnærmet like effektiv.
2. Det nødvendige samtykke som det er gitt bestemmelser om i artikkel 5, må være gitt uttrykkelig og særskilt, enten i skriftlig form eller overfor et offisielt organ.

Artikkel 20

Vern av personer som ikke er i stand til å samtykke i fjerning av organer

1. Fjerning av organ eller vev må ikke utføres på en person som ikke er i stand til å samtykke i henhold til artikkel 5.
2. Unntaksvis og under de beskyttende omstendigheter som loven foreskriver, kan fjerning av regenerativt vev tillates fra en person som ikke har evne til å samtykke, forutsatt at følgende vilkår er oppfylt:
 - i. det finnes ingen vevsforliklig giver som er i stand til å samtykke,
 - ii. mottakeren er bror eller søster av giveren,
 - iii. transplantasjonen må ha mulighet for å redde mottakerens liv
 - iv. den fullmakt som det er gitt bestemmelser om i artikkel 6 nr. 2 og 3, er gitt særskilt og skriftlig, i samsvar med loven og med det kompetente organs godkjenning,
 - v. den berørte, potensielle giver har ingen innvendinger

Kapittel VII

Forbud mot økonomisk vinning og disponering av en del av menneskekroppen

Artikkel 21

Forbud mot økonomisk vinning

Menneskekroppen og dens deler skal ikke som sådan gi opphav til økonomisk vinning.

Artikkel 22

Disponering av en fjernet del av menneskekroppen

Når en del av menneskekroppen fjernes i forbindelse med en inngripen, må den ikke lagres og brukes til annet enn det formål til hvilket den ble fjernet med mindre dette skjer i overensstemmelse med tilfredsstillende rutiner for informasjon og samtykke.

Kapittel VII

Krenkelser av konvensjonens bestemmelser

Artikkel 23

Krenkelser av rettigheter eller prinsipper

Partene skal sørge for nødvendig rettslig beskyttelse for på kort varsel å kunne hindre eller stanse en ulovlig krenkelse av de rettigheter og prinsipper som er fastsatt i denne konvensjon.

Artikkel 24

Erstatning for utilbørlig skade

Person som har lidd utilbørlig skade som resultat av en inngripen, har krav på rimelig erstatning i henhold til de vilkår og prosedyrer som loven foreskriver.

Artikkel 25

Sanksjoner

Partene skal sørge for at passende sanksjoner kan iverksettes i tilfelle krenkelse av bestemmelsene i denne konvensjon.

Kapittel IX

Forhold mellom denne konvensjon og andre bestemmelser

Artikkel 26

Begrensninger i utøvelsen av rettigheter

1. Det skal ikke legges noen begrensninger på utøvelsen av de rettigheter og vernebestemmelser som framgår av denne konvensjon, unntatt slike som er lovfestet og som er nødvendige i et demokratisk samfunn av hensyn til den offentlige sikkerhet, for å forebygge kriminalitet, til vern om folkehelsen eller til vern om andres rettigheter og friheter.
2. De begrensninger som det ses hen til i det foregående ledd, kan ikke gjøres gjeldende for artikkel 11, 13, 14, 16, 17, 19 og 21.

Artikkel 27

Ytterligere beskyttelse

Ingen av bestemmelsene i denne konvensjon skal tolkes dithen at de innskrenker eller på annet vis påvirker en parts anledning til å yte en mer omfattende grad av beskyttelse med hensyn til anvendelsen av biologi og medisin enn det som er fastsatt i denne konvensjon.

Kapittel X

Offentlig debatt

Artikkel 28

Offentlig debatt

Partene i denne konvensjon skal sørge for at de grunnleggende spørsmål som utviklingen innen biologi og medisin gir opphav til, blir gjenstand for offentlig diskusjon, særlig i lys av de aktuelle medisinske, sosiale, økonomiske, etiske og juridiske implikasjoner, og at de mulige anvendelsesområdene gjøres til gjenstand for grundig drøfting.

Kapittel XI

Tolkning og oppfølging av konvensjonen

Artikkel 29

Tolkning av konvensjonen

Den europeiske menneskerettighetsdomstolen kan, uten direkte henvisning til noen bestemt sak som er brakt inn for en domstol, gi veiledning i juridiske spørsmål vedrørende tolkningen av denne konvensjon på anmodning fra:

- en parts regjering, etter at den har underrettet de andre parter,
- den komité som etableres gjennom artikkel 32, med representantene for partene i denne konvensjon som de eneste medlemmer, ved en beslutning vedtatt med to tredjedels flertall av de avgitte stemmer.

Artikkel 30

Rapporter om anvendelsen av konvensjonen

Etter å ha mottatt anmodning fra Europarådets generalsekretær, skal enhver part avgi rapport om hvordan dens nasjonale lover sikrer en effektiv gjennomføring av bestemmelser i konvensjonen.

Kapittel XII

Protokoller

Artikkel 31

Protokoller

Protokoller kan inngås i henhold til artikkel 32 i den hensikt å videreutvikle prinsippene i denne konvensjon på bestemte områder.

Protokollene skal være åpne for undertegning av konvensjonens signatarstater. De skal være underlagt ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning. En signatarstat kan ikke ratifisere, godta eller godkjenne protokoller uten først eller samtidig å ratifisere, godta eller godkjenne konvensjonen.

Kapittel XIII

Endringer i konvensjonen

Artikkel 32

Endringer i konvensjonen

1. De oppgaver som pålegges «komiteen» i denne artikkel og i artikkel 29, skal utføres av Styringskomiteen for bioetikk (CDBI) eller en annen komite som måtte bli utpekt til dette av ministerkomiteen.
2. Uten at de konkrete bestemmelsene i artikkel 29 berøres, kan hver enkelt medlemsstat i Europarådet, samt hver enkelt part i denne konvensjon som ikke er medlem av Europarådet, være representert og ha én stemme i komiteen når komiteen utfører de oppgaver som den pålegges av denne konvensjon.
3. Enhver stat som det er vist til i artikkel 33, eller som inviteres til å tiltre konvensjonen i samsvar med bestemmelsene i artikkel 34, og som ikke er part i denne konvensjon, kan være representert i komiteen ved en observatør. Dersom Det europeiske fellesskap ikke er part, kan det være representert i komiteen ved en observatør.
4. For å kunne følge den vitenskapelige utvikling, skal denne konvensjon gjennomgås i komiteen senest fem år etter at den er trådt i kraft og deretter med de mellomrom komiteen måtte bestemme.
5. Ethvert forslag om endring av denne konvensjon, og ethvert forslag om en protokoll eller endring av en protokoll som framlegges av en part, av komiteen eller av ministerkomiteen, skal oversendes til Europarådets generalsekretær og av ham videresendes til Europarådets medlemsstater, til Det europeiske fellesskap, til enhver signatarstat, til enhver part, til enhver stat som inviteres til å undertegne denne konvensjon i samsvar med bestemmelsene i artikkel 33, og til enhver stat som inviteres til å tiltre den i samsvar med bestemmelsene i artikkel 34.
6. Komiteen skal gjennomgå forslaget tidligst to måneder etter at det er videresendt av generalsekretæren i samsvar med nr. 5. Komiteen skal legge teksten, vedtatt med to tredjedels flertall av de avgitte stemmer, fram for ministerkomiteen for godkjenning. Etter godkjenning skal teksten videresendes til partene for ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning.

7. Enhver endring skal for de parter som har godtatt den, tre i kraft første dag i måneden som følger etter et tidsrom på én måned etter datoen da fem parter, deriblant minst fire medlemsstater i Europarådet, har underrettet generalsekretæren om at de har godtatt den.

For enhver stat som deretter godtar den, skal endringen tre i kraft første dag i måneden som følger etter et tidsrom på én måned etter datoen da vedkommende part har underrettet generalsekretæren om at den har godtatt endringen.

Kapittel XIV Sluttbestemmelser

Artikkel 33

Undertegning, ratifikasjon og ikrafttreden

1. Denne konvensjon skal være åpen for undertegning av Europarådets medlemsstater, de ikke-medlemsstater som har deltatt i utarbeidelsen av den, og av Det europeiske fellesskap.
2. Denne konvensjon er underlagt ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning. Ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokument skal deponeres hos Europarådets generalsekretær.
3. Denne konvensjon skal tre i kraft første dag i måneden som følger etter et tidsrom på tre måneder etter datoen da fem stater, deriblant minst fire medlemsstater i Europarådet, har uttrykt sitt samtykke til å være bundet av konvensjonen i samsvar med bestemmelsene i nr. 2 i denne artikkel.
4. For enhver signatarstat som deretter uttrykker sitt samtykke til å være bundet av den, skal konvensjonen tre i kraft første dag i måneden som følger etter et tidsrom på tre måneder etter datoen da den har deponert sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokument.

Artikkel 34

Ikke-medlemsstater

1. Etter at denne konvensjon er trådt i kraft, kan Europarådets ministerkomité, etter å ha rådført seg med partene, invitere enhver ikke-medlemsstat i Europarådet til å tiltre denne konvensjon ved en beslutning fattet med det flertall som er fastsatt i artikkel 20 bokstav d i Europarådets vedtekter, og ved enstemmighet blant representantene for de konvensjonsstater som har rett til å sitte i ministerkomiteen.
2. For enhver stat som tiltrer konvensjonen, skal den tre i kraft første dag i måneden som følger etter et tidsrom på tre måneder etter datoen da tiltredelsesdokument er deponert hos Europarådets generalsekretær.

Artikkel 35

Territorier

1. Enhver signatarstat kan når den undertegner eller deponerer sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokument, angi det territorium eller de territorier som denne konvensjon skal gjelde for. Enhver annen stat kan avgi samme erklæring når den deponerer sitt tiltredelsesdokument.
2. Enhver part kan på ethvert senere tidspunkt, ved en erklæring rettet til Europarådets generalsekretær, utvide virkeområdet for denne konvensjon til ethvert annet territorium som er angitt i erklæringen og for hvis internasjonale forbindelser den er ansvarlig eller på hvis vegne den har fullmakt til å inngå forpliktelser. For slikt territorium skal konvensjonen tre i kraft første dag i måneden som følger etter et tidsrom på tre måneder etter datoen da slik erklæring er mottatt av generalsekretæren.
3. Enhver erklæring gitt i henhold til de to foregående ledd kan for ethvert territorium som er angitt i en slik erklæring, trekkes tilbake ved en underretning rettet til generalsekretæren. Tilbaketrekkingen skal gjelde fra første dag i måneden som følger etter et tidsrom på tre måneder etter datoen da slik underretning er mottatt av generalsekretæren.

Artikkel 36

Forbehold

1. Enhver stat og Det europeiske fellesskap kan, når de undertegner denne konvensjon eller deponerer sitt ratifikasjonsdokument, ta forbehold for enhver konkret bestemmelse i konvensjonen i den utstrekning noen lov som da er gjeldende på dens territorium, ikke er i overensstemmelse med bestemmelsen. Forbehold av generell art tillates ikke etter denne artikkel.
2. Ethvert forbehold som tas i henhold til denne artikkel, skal inneholde en kort redegjørelse for den aktuelle lov.

3. Enhver part som utvider virkeområdet for denne konvensjon til et territorium som er nevnt i den erklæring som det er vist til i artikkel 35 nr. 2, kan for det aktuelle territoriums vedkommende ta forbehold i samsvar med bestemmelsene i de foregående ledd.
4. Enhver part som har tatt et forbehold som nevnt i denne artikkel, kan trekke det tilbake ved en erklæring rettet til Europarådets generalsekretær. Tilbaketrekkingen skal gjelde fra første dag i måneden som følger etter et tidsrom på én måned etter datoen da den er mottatt av generalsekretæren.

Artikkel 37

Oppsigelse

1. Enhver part kan når som helst si opp denne konvensjon ved en underretning rettet til Europarådets generalsekretær.
2. Slik oppsigelse skal gjelde fra første dag i måneden som følger etter en periode på tre måneder etter datoen da underretningen er mottatt av generalsekretæren.

Artikkel 38

Underretninger

Europarådets generalsekretær skal varsle rådets medlemsstater, Det europeiske fellesskap, enhver signatarstat, enhver part eller enhver annen stat som er invitert til å tiltre denne konvensjon om:

- a) enhver undertegning
- b) deponering av ethvert ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokument;
- c) enhver ikrafttredelsesdato for denne konvensjon i samsvar med artikkel 33 eller 34;
- d) enhver endring eller protokoll vedtatt i samsvar med artikkel 32, samt dato da slik endring eller protokoll trer i kraft;
- e) enhver erklæring i henhold til bestemmelsene i artikkel 35;
- f) ethvert forbehold og enhver tilbaketrekking av forbehold foretatt i henhold til bestemmelsene i artikkel 36;
- g) enhver annen handling, underretning eller meddelelse som gjelder denne konvensjon.

Som bekreftelse på dette har de undertegnede, som er gitt behørig fullmakt til dette undertegnet denne konvensjon.

Utfærdiget i Oviedo (Asturia) den 4. april 1997 på engelsk og fransk, med samme gyldighet for begge tekster, i ett eksemplar som skal deponeres i Europarådets Europarådets skal oversende bekreftede kopier til hver medlemsstat i Europarådet, til Det europeiske fellesskap, til de ikke-medlemsstater som har deltatt i utarbeidelsen og til enhver stat som er invitert til å tiltre denne konvensjon.

26. juni 1999 nr. 24**Endringsprotokoll til Den internasjonale konvensjon om forenkling og harmonisering av tollprosedyrer av 18. mai 1973 nr. 1**

I henhold til kgl.res. av 27. oktober 2006 ble endringsprotokollen ratifisert 9. januar 2007.

Endringsprotokollen trådte i kraft 9. april 2007. Opprinnelig tekst publisert i NT IV, s. 1582, Overenskomster 1977, s. 176.

Protocol of amendment to the International Convention on the simplification and harmonization of customs procedures

The Contracting Parties to the International Convention on the simplification and harmonization of Customs procedures (done at Kyoto on 18th May 1973 and entered into force on 25th September 1974), hereinafter «the Convention», established under the auspices of the Customs Co-operation Council, hereinafter «the Council»,

CONSIDERING that to achieve the aims of:

- eliminating divergence between the Customs procedures and practices of Contracting Parties that can hamper international trade and other international exchanges;
- meeting the needs of international trade and the Customs for facilitation, simplification and harmonization of Customs procedures and practices;
- ensuring appropriate standards of Customs control; and
- enabling the Customs to respond to major changes in business and administrative methods and techniques,

the Convention must be amended,

CONSIDERING also that the amended Convention:

- must provide that the core principles for such simplification and harmonization are made obligatory on Contracting Parties to the amended Convention;
- must provide the Customs with efficient procedures supported by appropriate and effective control methods; and
- will enable the achievement of a high degree of simplification and harmonization of Customs procedures and practices which is an essential aim of the Council, and thus make a major contribution to facilitation of international trade,

Have agreed as follows:

ARTICLE 1

The Preamble and the Articles of the Convention are amended as set out in the text contained in Appendix I hereto.

ARTICLE 2

The Annexes of the Convention are replaced by the General Annex contained in Appendix II and by the Specific Annexes contained in Appendix III hereto.

ARTICLE 3

1. Any Contracting Party to the Convention may express its consent to be bound by this Protocol, including Appendices I and II, by:
 - (a) signing it without reservation of ratification;
 - (b) depositing an instrument of ratification after signing it subject to ratification; or
 - (c) acceding to it.
2. This Protocol shall be open until 30th June 2000 for signature at the Headquarters of the Council in Brussels by the Contracting Parties to the Convention. Thereafter, it shall be open for accession.
3. This Protocol, including Appendices I and II, shall enter into force three months after forty Contracting Parties have signed this Protocol without reservation of ratification or have deposited their instrument of ratification or accession.
4. After forty Contracting Parties have expressed their consent to be bound by this Protocol in accordance with paragraph 1, a Contracting Party to the Convention shall accept the amendments to the Convention only by becoming a party to this Protocol. For such a Contracting Party, this Protocol shall come into force three months after it signs this Protocol without reservation of ratification or deposits an instrument of ratification or accession.

ARTICLE 4

Any Contracting Party to the Convention may, when it expresses its consent to be bound by this Protocol, accept any of the Specific Annexes or Chapters therein contained in Appendix III hereto and shall notify the Secretary General of the Council of such acceptance and of the Recommended Practices in respect of which it enters reservations.

ARTICLE 5

After the entry into force of this Protocol, the Secretary General of the Council shall not accept any instrument of ratification or accession to the Convention.

ARTICLE 6

In relations between the Parties hereto, this Protocol with its Appendices shall supersede the Convention.

ARTICLE 7

The Secretary General of the Council shall be the depositary of this Protocol and shall perform the functions as provided for in Article 19 contained in Appendix I to this Protocol.

ARTICLE 8

This Protocol shall be open for signature by the Contracting Parties to the Convention at the Headquarters of the Council in Brussels from 26th June 1999.

ARTICLE 9

In accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations, this Protocol and its Appendices shall be registered with the Secretariat of the United Nations at the request of the Secretary General of the Council.

In witness whereof the undersigned, being duly authorized thereto, have signed this Protocol.

Done at Brussels, this twenty-sixth day of June nineteen hundred and ninety-nine, in the English and French languages, both texts being equally authentic, in a single original which shall be deposited with the Secretary General of the Council who shall transmit certified copies to all the entities referred to in paragraph 1 of Article 8 contained in Appendix I to this Protocol.

Endringsprotokoll til Den internasjonale konvensjon om forenkling og harmonisering av tollprosedyrer

Avtalepartene til Den internasjonale konvensjon om forenkling og harmonisering av tollprosedyrer (vedtatt i Kyoto 18. mai 1973 og trådte i kraft 25. september 1974), heretter kalt «Konvensjonen», utarbeidet i Tollsamarbeidsrådets regi, heretter kalt «Rådet»,

I BETRAKTNING av at for å oppnå følgende mål:

- å eliminere avvik mellom tollprosedyrene og Avtalepartenes praksis som kan føre til hindringer for internasjonal handel og andre internasjonale transaksjoner;
- møte behovene til internasjonalt handel og tollvesen for tilrettelegging, forenkling og harmonisering av tollprosedyrer og praksis;
- sikre passende standarder for tollvesenets kontroll; og
- gjøre tollvesenet i stand til å møte store endringer i næringsliv og i administrative metoder og teknikker,

Må Konvensjonen endres,

OGSÅ I BETRAKTNING av at den endrede Konvensjon:

- må sørge for at hovedprinsippene for slik simplifisering og harmonisering gjøres obligatoriske for Avtalepartene til den endrede Konvensjonen;
- må sørge for at tollvesenet har effektive prosedyrer støttet av passende og effektive kontrollmetoder; og
- som vil føre til at en høy grad av forenkling og harmonisering av tollprosedyrer og praksis oppnås, noe som er et grunnleggende mål for Rådet, og dermed bidra til tilretteleggelse for internasjonal handel,

Er blitt enige om følgende:

ARTIKKEL 1

Innledningen og artiklene til Konvensjonen er endret som nevnt i Bilag I til denne Protokoll.

ARTIKKEL 2

Vedleggene til Konvensjonen erstattes av Hovedvedlegget i Bilag II og av Særvedleggene i Bilag III til denne Protokoll.

ARTIKKEL 3

1. Enhver Avtalepart til Konvensjonen kan samtykke i å bli bundet av denne protokoll, inkludert Bilag I og II, ved å:
 - (a) undertegne uten forbehold om ratifisering;
 - (b) deponere et ratifiseringsdokument etter å ha undertegnet det med forbehold om ratifisering; eller
 - (c) tiltre Konvensjonen.
2. Denne protokollen skal være åpen til 30. juni 2000 for undertegning ved Rådets hovedkvarter in Brussel for Konvensjonens Avtaleparter. Den skal deretter være åpen for tiltredelse.
3. Denne protokollen, inkludert Bilag I og II, skal tre i kraft tre måneder etter at førti Avtaleparter har underskrevet denne protokollen uten forbehold om ratifisering eller har deponert deres ratifiserings- eller tiltredelsesdokumenter.
4. Etter at førti Avtaleparter har samtykket i bli bundet av denne Protokoll i henhold til punkt 1, kan en Avtalepart til Konvensjonen godkjenne endringene til Konvensjonen, kun ved å bli en part til denne Protokoll. For en slik Avtalepart skal denne Protokoll tre i kraft tre måneder etter at den har undertegnet denne Protokoll uten forbehold om ratifisering eller har deponert et ratifiserings- eller tiltredelsesdokument.

ARTIKKEL 4

Enhver Avtalepart til Konvensjonen kan, når den samtykker i å bli bundet av denne Protokoll, godkjenne ethvert av Særvedleggene eller deres kapitler i Bilag III til denne Protokoll og skal underrette Rådets Generalsekretær om slik godkjennelse og om hvilke Anbefalte praksis den reserverer seg mot.

ARTIKKEL 5

Etter at denne Protokoll har trådd i kraft, skal Rådets Generalsekretær ikke godkjenne noe ratifiserings- eller tiltredelsesdokument til Konvensjonen.

ARTIKKEL 6

I forholdet mellom partene i denne sammenheng, skal denne Protokoll med sine Bilag erstatte Konvensjonen.

ARTIKKEL 7

Rådets Generalsekretær skal være denne Protokolls depositar og skal utøve de funksjoner som gitt i Artikkel 19 i Bilag I til denne Protokoll.

ARTIKKEL 8

Denne Protokoll skal være åpen for undertegnelse av Konvensjonens Avtaleparter ved Rådets hovedkvarter i Brussel fra 26. juni 1999.

ARTIKKEL 9

I henhold til Artikkel 102 av De forente nasjoners pakt, skal denne Protokoll og dets Bilag være registrert hos De forente nasjoners sekretariat på anmodning fra Rådets Generalsekretær.

Til bekreftelse herav har de undertegnede, som har behørig fullmakt, undertegnet denne Protokoll.

Vedtatt i Brussel, den seksogtyvende dagen i juni nittenhundre og nittini, på det engelske og franske språket, begge tekster er likestilte, i en enkelt original som skal deponeres hos Rådets Generalsekretær som skal oversende bekreftede kopier til alle enheter referert til i punkt 1 av Artikkel 8 i Bilag I til denne Protokoll.

6. feb. 2001 nr. 1**Overenskomst om endringer i Konvensjon mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige inneholdende internasjonal-privatrettslige bestemmelser om ekteskap, adopsjon og vergemål av 6. februar 1931 nr. 1**

I henhold til kgl.res. av 2. februar 2001 ble avtalen undertegnet 6. februar 2001 og trådte i kraft 1. november 2002.
Opprinnelig tekst publisert i Overenskomster 1932, s. 198.

Overenskomst om endringer i Konvensjon mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige inneholdende internasjonal-privatrettslige bestemmelser om ekteskap, adopsjon og vergemål

Overenskomst mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om endring av konvensjonen mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige inneholdende internasjonal-privatrettslige bestemmelser om ekteskap, adopsjon og vergemål undertegnet i Stockholm den 6. februar 1931.

Danmarks, Finlands, Islands, Norges og Sveriges regjeringer har kommet overens om følgende:

Artikkel I

I konvensjonen mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige undertegnet i Stockholm den 6. februar 1931 inneholdende internasjonal-privatrettslige bestemmelser om ekteskap, adopsjon og vergemål jamfør de endringer som framgår av overenskomsten om endring av konvensjonen undertegnet i Oslo 25. februar 2000 men som ennå ikke er trådt i kraft mellom statene, skal følgende endringer gjøres:

Artikkel 7 skal ha følgende ordlyd:

Krav om separasjon eller skilsmisse mellom ektefeller som er statsborgere og har bopel i en kontraherende stat avgjøres i den stat hvor

1. ektefellene har sin bopel,
2. ektefellene sist hadde bopel samtidig og en av den fortsatt er bosatt
3. ektefellene er statsborgere,
4. saksøkte har sin bopel,
5. der en av ektefellene, ved felles krav, har sin bopel
6. saksøker har sin bopel og hvor han har vært bosatt i minst ett år umiddelbart før inngivelse av kravet, eller
7. saksøker er statsborger og har sin bopel, forutsatt at saksøker har vært bosatt der i minst seks måneder umiddelbart før inngivelse av kravet.

Krav om skilsmisse på grunn av separasjon kan også avgjøres i den stat der separasjonen er meddelt.

Artikkel 8 skal ha følgende ordlyd:

I forbindelse med krav om separasjon eller skilsmisse kan samme eller annen myndighet også treffe avgjørelse om midlertidig opphevelse av samlivet og deling av formuen. Også spørsmål om foreldreansvar, hvor barnet skal bo fast og samvær kan avgjøres forutsatt

1. at barnet er ektefellenes felles barn, og
2. at barnet har sin bopel i den stat der kravet om separasjon eller skilsmisse behandles.

Dersom barnet ikke har sin bopel i den stat der kravet om separasjon eller skilsmisse behandles, kan spørsmål om foreldreansvar, hvor barnet skal bo fast og samvær bare behandles der om

1. barnet har sin bopel i en kontraherende stat,
2. barnet er ektefellenes felles barn og i det minste en av ektefellene har foreldreansvar for barnet,
3. ektefellene har godtatt at spørsmålet behandles i den stat der kravet om separasjon eller skilsmisse tas opp, og
4. det er til barnets beste at spørsmålet behandles i denne stat

I saker om foreldreansvar, hvor barnet skal bo fast og samvær, skal kompetansen i første og annet ledd utøves i samsvar med Haagkonvensjonen av 25. oktober 1980 om de sivile aspektene ved internasjonal barnebortføring. Det skal tas særskilt hensyn til artikkel 3 og 16 i denne konvensjonen.

Til konvensjonen skal tilføyes en ny artikkel 8a som skal lyde:

Om et spørsmål etter artikkel 7 eller 8 fremsettes for kompetente myndigheter i ulike kontraherende stater, mellom de samme parter, skal den myndighet der krav ble fremmet sist, etter eget tiltak avvise kravet til fordel for den myndighet der kravet ble fremsatt først.

Et spørsmål om separasjon og et spørsmål om skilsmisse skal ved anvendelse av første ledd anses for å være det samme spørsmålet.

Artikkel 9 skal ha følgende ordlyd:

Ved behandling av spørsmål etter artiklene 7 og 8 skal staten anvende den der gjeldende lov. Spørsmål om deling av formuen skal dog alltid avgjøres av den lov som etter artikkel 3 skal anvendes på ektefellenes formuesforhold.

Separasjon som er oppnådd i en av statene gir samme rett til skilsmisse i de andre statene, som om den var oppnådd der.

I en kontraherende stat hvor det ikke finnes regler om separasjon, men hvor skilsmisse i visse tilfeller er betinget av en forutgående betenkningstid, har ektefeller som er blitt separert i en annen kontraherende stat, og som deretter har levd atskilt i et tidsrom som svarer til betenkningstiden, og ikke har gjenopptatt samlivet, rett til å bli skilt uten forutgående betenkningstid.

Artikkel 22 skal ha følgende ordlyd:

Administrative rettskraftige judisielle avgjørelser, som i en av statene er utferdiget i samsvar med artiklene 5, 7, 8, 11, 13, 14, 15, 19 eller 21, skal være gyldige i øvrige stater uten særskilt stadfestelse og uten prøving av avgjørelsens riktighet eller myndighetenes kompetanse. Det samme gjelder rettskraftige judisielle avgjørelser som er utferdiget i en av statene, og som går ut på ugyldighet eller omstøting av ekteskap mellom statsborgere i en kontraherende stat.

Artikkel II

For overenskomstens anvendelse på Færøyene og Grønland kan det danske justisdepartement etter forhandlinger med de øvrige kontraherende staters justisdepartementer fastsette slike unntak som de særskilte færøyske og grønlandske forholdene gir grunnlag for.

Artikkel III

De kontraherende statene kan slutte seg til denne overenskomsten gjennom

- a) å undertegne uten forbehold om ratifikasjon, eller
- b) å undertegne med forbehold om ratifikasjon sammen med etterfølgende ratifikasjon.

Ratifikasjonsdokumentene deponeres hos det svenske utenriksdepartementet.

Overenskomsten trer i kraft den første dagen i den måned, som begynner to måneder etter at alle de kontraherende stater har sluttet seg til overenskomsten. Det svenske utenriksdepartementet underretter de kontraherende stater om deponering av ratifikasjonsdokumentene og om tidspunktet for overenskomstens ikrafttreden.

Artikkel IV

Inntil denne overenskomsten trer i kraft kan hver kontraherende stat, i forbindelse med sin tilslutning til overenskomsten eller ved et senere tilfelle, avgi en erklæring om at overenskomsten skal gjelde i statens forbindelser med de øvrige kontraherende stater som har avgitt en tilsvarende erklæring. Erklæringen trer i kraft fjorten dager etter at den er deponert hos det svenske utenriksdepartementet.

Artikkel V

Originaleksemplaret til denne overenskomsten deponeres hos det svenske utenriksdepartementet som sender hver kontraherende stat en bekreftet kopi av denne.

Til bekreftelse på dette har de undertegnende bemyndigede representanter undertegnet denne overenskomsten.

Som skjedde i Stockholm den 6. februar 2001, i ett eksemplar på det danske, finske, islandske, norske og svenske språket, og så vidt angår de svenske språkene i to tekster, en for Finland og en for Sverige, i det alle tekster har samme gyldighet.

19. juni 2001 nr. 37**Avtale om vern av albatrosser og petreller**

I henhold til kgl.res. av 9. februar 2007 ble avtalen tiltrådt. Avtalen trådte i kraft 1. juni 2007.

Agreement on the Conservation of Albatrosses and Petrels*THE CONTRACTING PARTIES,*

RECALLING that the Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals, 1979, (the Convention) encourages international cooperative action to conserve and manage migratory species, and that its Parties are encouraged to conclude Agreements on wild animals which periodically cross national jurisdictional boundaries;

CONSIDERING further that the fifth meeting of the Conference of Parties to the Convention, held in Geneva in April 1997, listed all Southern Hemisphere albatross species on either Appendix I or II;

RECALLING further that the sixth meeting of the Conference of Parties to the Convention, held in South Africa in November 1999, listed a number of petrel species on Appendix II, noted the threats posed by fisheries by-catch in general to a wide range of species, and in particular to albatrosses and petrels, and requested relevant Parties to develop an Agreement, under the Convention, for the conservation of Southern Hemisphere albatrosses;

APPRECIATING the work of the Group of Temperate Southern Hemisphere Countries on the Environment (known as the Valdivia Group) in considering the need to address the threats posed to Southern Hemisphere albatross populations, and the work of Australia in taking forward this need in the context of the Convention;

RECOGNISING that albatrosses and petrels are an integral part of marine ecosystems which must be conserved for the benefit of present and future generations, and that their conservation is a matter of common concern, particularly in the Southern Hemisphere;

AWARE that the conservation status of albatrosses and petrels can be adversely affected by factors such as degradation and disturbance of their habitats, pollution, reduction of food resources, use and abandonment of non-selective fishing gear, and specifically by incidental mortality as a result of commercial fishing activities;

CONVINCED that the vulnerability of Southern Hemisphere albatrosses and petrels to such threats warrants the implementation of specific conservation measures, where they do not already exist, by Range States;

ACKNOWLEDGING that, notwithstanding past or ongoing scientific research, knowledge of the biology, ecology and population dynamics of albatrosses and petrels is limited, and that it is necessary to develop cooperative research and monitoring of these species in order to implement fully effective and efficient conservation measures;

CONSCIOUS of the cultural significance of albatrosses and petrels to some indigenous peoples;

CONVINCED that the conclusion of a multilateral agreement and its implementation through coordinated, concerted actions will contribute significantly to the conservation of Southern Hemisphere albatrosses and petrels and their habitats in the most effective and efficient manner;

NOTING in future that Northern Hemisphere albatrosses and petrels may benefit from incorporation into this Agreement to ensure co-ordinated conservation actions between Range States;

RECALLING the obligation in the United Nations Convention on the Law of the Sea, 1982, to protect and preserve the marine environment;

RECOGNISING the significance of the Antarctic Treaty, 1959, and the Convention on the Conservation of Antarctic Marine Living Resources, 1980, whose Commission have adopted conservation measures to reduce the incidental catch within the area of application of that Convention, particularly of albatrosses and petrels;

RECOGNISING that the Convention for the Conservation of Southern Bluefin Tuna, 1992, enables its Commission to adopt conservation measures to reduce the incidental catch of seabirds;

ACKNOWLEDGING that the Food and Agriculture Organisation of the United Nations International Plan of Action for Reducing Incidental Catch of Seabirds in Longline Fisheries was adopted in 1999, and that a number of conventions relating to the conservation and management of marine living resources have the capacity to contribute positively to the conservation of albatrosses and petrels;

RECOGNISING the Rio Declaration on Environment and Development, 1992, Principle 15, that in order to protect the environment, the precautionary approach should be widely applied;

RECALLING further that the Convention on Biological Diversity, 1992, obliges its Parties to cooperate with each other or through competent international organisations to conserve biological diversity,

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

ARTICLE I

Scope, definitions and interpretation

1. This Agreement shall apply to the species of albatrosses and petrels as listed in Annex 1 to this Agreement, and their range as defined in paragraph 2(i) of this Article.
2. For the purpose of this Agreement:
 - a) «Albatross» and/or «petrel» means one of any species, subspecies or population of the albatrosses and/or, as the case may be, petrels listed in Annex 1 to this Agreement;
 - b) «Secretariat» means the body established under Article VIII of this Agreement;
 - c) «Convention» means the Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals, 1979;
 - d) «UNCLOS» means the United Nations Convention on the Law of the Sea, 1982;
 - e) «CCAMLR» means the Convention on the Conservation of Antarctic Marine Living Resources, 1980;
 - f) «Convention Secretariat» means the body established under Article IX of the Convention;
 - g) «Advisory Committee» means the body established under Article IX of this Agreement;
 - h) «Party» means, unless the context otherwise indicates, a State Party to this Agreement, and may include a regional economic integration organisation;
 - i) «Range» means all the areas of land or water that any albatross or petrel inhabits, stays in temporarily, crosses, or over-flies at any time on its normal migration routes;
 - j) «Habitat» means any area which contains suitable living conditions for albatrosses and/or petrels;
 - k) «Parties present and voting» means the Parties present and casting an affirmative or negative vote; those abstaining from voting shall not be counted amongst the Parties present and voting;
 - l) «Migratory species» means the entire population or any geographically separate part of the population of any species or lower taxon of wild animals, a significant proportion of whose members cyclically and predictably cross one or more national boundaries;
 - m) «Conservation status of a migratory species» means the sum of the influences acting on the migratory species that may affect its long-term distribution and abundance;
 - n) «Conservation status will be taken as «favourable» when all of the following conditions are met:
 - i. population dynamics data indicate that the migratory species is maintaining itself on a long-term basis;
 - ii. the range of the migratory species is neither currently being reduced, nor is likely to be reduced, on a long-term basis;
 - iii. there is, and will be in the foreseeable future, sufficient habitat to maintain the population of the migratory species on a long-term basis; and
 - iv. the distribution and abundance of the migratory species approach historic coverage and levels to the extent that potentially suitable ecosystems exist and to the extent consistent with wise wildlife management;
 - o) «Conservation status» will be taken as «unfavourable» if any of the conditions set out in sub-paragraph n) of this paragraph is not met;
 - p) «Range State» means any State that exercises jurisdiction over any part of the range of albatrosses or petrels, or a State, flag vessels of which are engaged outside its national jurisdictional limits in taking, or which have the potential to take, albatrosses and petrels;
 - q) «Taking» means taking, hunting, fishing, capturing, harassing, deliberate killing or attempting to engage in any such conduct; and
 - r) «regional economic integration organisation» means an organisation constituted by sovereign States of a given region which has competence in respect of matters governed by this Agreement and has been duly authorised, in accordance with its internal procedures, to sign, ratify, accept approve or accede to this Agreement.

3. Any regional economic integration organisation which becomes a Party to the Agreement without any of its member States being a Party to the Agreement shall be bound by all the obligations under the Agreement. Where one or more member States of such an organisation are also Party to the Agreement, the organisation and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under the Agreement. In such cases, the organisation and the member States shall not be entitled to exercise rights under the Agreement concurrently.
4. In their instruments of ratification, acceptance, approval or accession, regional economic integration organisations shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by the Agreement. They shall also promptly inform the Depository, who shall in turn inform the Parties, of any substantial modification in the extent of their competence.
5. This Agreement is an AGREEMENT within the meaning of Article IV (3), of the Convention.
6. The annexes to this Agreement form an integral part thereof. Any reference to the Agreement includes a reference to its annexes.

ARTICLE II

Objective and Fundamental Principles

1. The objective of this Agreement is to achieve and maintain a favourable conservation status for albatrosses and petrels.
2. The Parties shall take measures, both individually and together, to achieve this objective.
3. In implementing such measures the Parties shall widely apply the precautionary approach. In particular, where there are threats of serious or irreversible adverse impacts or damage, lack of full scientific certainty shall not be used as a reason for postponing measures to enhance the conservation status of albatrosses and petrels.

ARTICLE III

General Conservation Measures

1. In furtherance of their obligation to take measures to achieve and maintain a favourable conservation status for albatrosses and petrels, the Parties, having regard to Article XIII, shall:
 - a) conserve and, where feasible and appropriate, restore those habitats which are of importance to albatrosses and petrels;
 - b) eliminate or control non-native species detrimental to albatrosses and petrels;
 - c) develop and implement measures to prevent, remove, minimize or mitigate the adverse effects of activities that may influence the conservation status of albatrosses and petrels;
 - d) initiate or support research into the effective conservation of albatrosses and petrels;
 - e) ensure the existence and appropriateness of training for, *inter alia*, the implementation of conservation measures;
 - f) develop and maintain programs to raise awareness and understanding of albatross and petrel conservation issues;
 - g) exchange information and results from albatross and petrel, and other relevant, conservation programs; and
 - h) support the implementation of the actions elaborated in the FAO International Plan of Action for Reducing Incidental Catch of Seabirds in Longline Fisheries which complement the objectives of this Agreement.
2. The Parties shall prohibit the deliberate taking of, or harmful interference with, albatrosses and petrels, their eggs, or their breeding sites.
3. Parties may grant an exemption to the prohibitions in paragraph 2 above, but only if there is no other satisfactory course of action and the exemption is made for one of the following purposes:
 - a) to enhance the propagation, re-establishment or survival of albatrosses or petrels;
 - b) on a selective basis and to a limited extent for scientific, educational or similar purposes;
 - c) to accommodate the traditional needs and practices of indigenous peoples; or
 - d) in other exceptional circumstances, in which case, unless an exceptional circumstance is of the nature of a short-term emergency, a prior environmental impact assessment shall be carried out and made publicly available in accordance with the requirements in the Action Plan.
4. Any such exemption shall be precise, and limited in space and time, and shall not operate to the detriment of the conservation status of albatrosses or petrels. Any Parties granting such exemptions shall, as soon as possible, give full details of them to the Secretariat.
5. Humane killing, by duly authorised persons, to end the suffering of seriously injured or moribund albatrosses or petrels would not constitute deliberate taking or harmful interference.

6. In furtherance of their obligation to take measures to achieve and maintain a favourable conservation status for albatrosses or petrels, the Parties shall progressively implement the Action Plan established by Article VI.

ARTICLE IV Capacity Building

1. Effective implementation of this Agreement requires assistance to be provided to some Range States, including through research, training or monitoring for implementation of conservation measures for albatrosses and petrels and their habitats, for the management of those habitats as well as for the establishment or improvement of scientific and administrative institutions for the implementation of this Agreement.
2. The Parties shall give priority to capacity building, through funding, training, information and institutional support, for the implementation of the Agreement.

ARTICLE V Cooperation between Parties

Parties shall cooperate, having regard to the Action Plan, to:

- a) develop systems for collecting and analysing data, and exchanging information;
- b) exchange information regarding adoption and enforcement of legislative and other management approaches to conservation of albatrosses and petrels;
- c) implement education and awareness programs for users of areas where albatrosses and petrels may be encountered;
- d) design and implement comprehensive programs for public information in relation to the conservation of albatrosses and petrels;
- e) develop and implement training programs on conservation techniques and measures to mitigate threats affecting albatrosses and petrels; and
- f) undertake exchange of expertise, techniques and knowledge.

ARTICLE VI Action Plan

1. Annex 2 shall have effect as an Action Plan for the achievement and maintenance of a favourable conservation status for albatrosses and petrels.
2. With due consideration to the capabilities of Parties to implement such actions, and with specific reference to Article IV, the Action Plan shall at all times set out the actions that the Parties shall progressively undertake in relation to albatrosses and petrels, consistent with the general conservation measures specified in Article III, including:
 - a) species conservation;
 - b) habitat conservation and restoration;
 - c) management of human activities;
 - d) research and monitoring;
 - e) collation of information;
 - f) education and public awareness; and
 - g) implementation.
3. Progress in implementing the Action Plan shall be assessed at each ordinary session of the Meeting of the Parties, and the content of the Action Plan reviewed in light of that assessment.
4. The Meeting of Parties shall consider any proposed amendment to the Action Plan in the light of the provisions in Article III before deciding on its adoption in accordance with Article XII.

ARTICLE VII Implementation and Financing

1. Each Party shall:
 - a) designate an Authority or Authorities to undertake, monitor and control all activities carried on with a view to the supervision, application and enforcement of this Agreement. Such Authority or Authorities shall, *inter alia*, monitor all activities that may have an impact on the conservation status of those albatross and petrel species for which the Party is a Range State;
 - b) designate a Contact Point and communicate without delay its name and address to the Secretariat to be circulated forthwith to the other Parties;

- c) in relation to each ordinary session of the Meeting of the Parties, beginning with the second session, provide information through the Secretariat to the Advisory Committee so that it may prepare a synthesised report on the implementation of the Agreement, with particular reference to the conservation measures undertaken, in accordance with Article IX (6); and such an Authority or Authorities and Contact Point shall be the central Government Ministry or agency, as the case may be, responsible for the administration of this Agreement.
- 2.
 - a) Decisions relating to the budget and any scale of contributions shall be adopted by the Meeting of the Parties by consensus, having regard to the differing resources of the different Parties.
 - b) If consensus cannot be reached, the previously approved budget will continue to apply until superseded by a new, agreed budget.
 - c) Following the accession of any new Party, the Meeting of the Parties shall, at its next session, review and replace the scale of contributions unless it agrees such review and replacement to be inappropriate.
- 3. The Meeting of the Parties may establish a fund from voluntary contributions of Parties or from any other source for the purpose of work relating to the conservation of albatrosses and petrels, including monitoring, research, technical development, training, education and habitat management. No surcharge shall be levied on such voluntary contributions or on such a fund to meet administrative overheads of the Secretariat or any organisation providing services to it.
- 4. In support of their obligations under Article IV, the Parties shall endeavour to provide training, technical and financial support to other Parties on a multilateral or bilateral basis to assist them in implementing the provisions of this Agreement. No surcharge shall be levied on the costs of such training, technical or financial support to meet administrative overheads of the Secretariat or any organisation providing services to it.
- 5. A fund may be used to meet expenses related to the participation of Party representatives in sessions of the Meeting of the Parties and the Advisory Committee. This shall not preclude such expenses being met by other arrangements, bilateral or otherwise.

ARTICLE VIII

Meeting of the Parties

- 1. The Meeting of the Parties shall be the decision-making body of this Agreement.
- 2. The Depositary shall, in consultation with the Convention Secretariat, convene a session of the Meeting of the Parties not later than one year after the date of the entry into force of this Agreement. Ordinary sessions of the Meeting of the Parties shall be held at intervals of not more than three years, unless the Meeting of the Parties decides otherwise.
- 3. On the written request of at least one third of the Parties, the Secretariat shall convene an extraordinary session of the Meeting of the Parties.
- 4. The Meeting of the Parties shall adopt rules governing the attendance and participation of observers and to provide for transparency in the activities relating to the Agreement. The rules shall not be unduly restrictive in this respect and shall provide for timely access to the records and reports relating to the Agreement, subject to the procedural rules on access to them. The Meeting of the Parties shall adopt such rules of procedure, taking account of potential costs, as soon as possible.
- 5. Any State not a Party to the Agreement, the United Nations, any specialised Agency of the United Nations, any regional economic integration organisation, and any secretariat of relevant international conventions, particularly those concerned with the conservation and management of marine living resources or the conservation of albatrosses and petrels, may participate as observers in sessions of the Meeting of the Parties and its subsidiary bodies. Such participation would be subject to the rules of procedure established under paragraph 4 of this Article.
- 6. Any relevant scientific, environmental, cultural or technical body concerned with the conservation and management of marine living resources or the conservation of albatrosses and petrels, may participate as an observer in sessions of the Meeting of the Parties and its subsidiary bodies. Such participation would be subject to the rules of procedure established under paragraph 4 of this Article. rules of procedure in relation to this paragraph, including provision for the attendance of observers, may include provision for voting different from that in paragraph 9 of this Article.

7. Each Party shall have one vote, but regional economic integration organisations which are Parties to this Agreement shall, in matters within their competence, exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their Member States which are Parties to the Agreement. A regional economic integration organisation shall not exercise its right to vote if its Member States exercise theirs, and *vice versa*.
8. The Meeting of the Parties shall establish and keep under review the financial regulations of this Agreement. The Meeting of the Parties shall, at each of its ordinary sessions, adopt a budget for the next financial period. Financial regulations, including the provisions of the budget and scale of contributions as well as their modifications, shall be adopted by consensus.
9. Unless provided otherwise in this Agreement, decisions of the Meeting of the Parties shall be adopted by consensus or, if consensus cannot be achieved, by a two-thirds majority of the Parties present and voting.
10. The Meeting of the Parties may require any information relevant to the effective functioning of this Agreement to be supplied to the Parties by way of the Secretariat, in addition to the information required by Article VII (1) c).
11. At its first session, the Meeting of the Parties shall:
 - a) adopt its rules of procedure by consensus;
 - b) by consensus determine the financial arrangements, a scale of contributions and a budget;
 - c) establish a Secretariat to perform the secretariat functions listed in Article X of this Agreement;
 - d) establish the Advisory Committee provided for in Article IX of this Agreement; and
 - e) adopt criteria to define emergency situations that require urgent conservation measures and determine the modalities for assigning responsibility for action to be taken.
12. At each of its ordinary sessions, the Meeting of the Parties shall:
 - a) consider reports, advice and information from any of its subsidiary bodies;
 - b) consider actual and potential changes in the conservation status of albatrosses and petrels, and the habitats important for their survival, as well as the factors that may affect them;
 - c) review any difficulty encountered in the implementation of this Agreement;
 - d) consider any matters relating to the financial arrangements for this Agreement and adopt a budget by consensus;
 - e) deal with any matter relating to the Secretariat, and membership and funding of the Advisory Committee;
 - f) adopt a report to be communicated to the Parties to this Agreement and to the Conference of the Parties of the Convention; and
 - g) determine the time and venue of its next session.
13. At any of its sessions, the Meeting of the Parties may:
 - a) amend the rules of procedure;
 - b) make such recommendations as it deems necessary or appropriate;
 - c) adopt measures to improve the effectiveness of this Agreement and, as the case may be, emergency measures as provided for in Article IX (7) of this Agreement;
 - d) consider and decide upon proposals to amend this Agreement;
 - e) amend Annex 1;
 - f) amend the Action Plan in accordance with Article VI (4) of this Agreement;
 - g) establish such subsidiary bodies as it deems necessary to assist in the implementation of this Agreement, in particular for coordination with bodies established under other relevant international treaties;
 - h) vary any time limits set in this Agreement for the submission of documents or otherwise; and
 - i) decide on any other matter relating to the implementation of this Agreement.
14. At every third session of the Meeting of the Parties, it shall review the effectiveness of the Secretariat in facilitating the achievement of the objectives of this Agreement. The previous session of the Meeting of the Parties will agree the Terms of Reference for the review.
15. The Meeting of the Parties may adopt by consensus provision for the relationship to this Agreement by any member economy of the Asia Pacific Economic Co-operation forum whose vessels fish within the range of albatrosses and petrels. These provisions, once adopted, shall enable the member economy to participate in the work of the Meeting of the Parties or its subsidiary bodies, including decision-making, and to their complying with all obligations under this Agreement. For this purpose, references under those procedures to those participating in the Meeting of the Parties or its subsidiary bodies will include such a member economy as well as Parties.

ARTICLE IX

Advisory Committee

1. The Meeting of the Parties shall establish an Advisory Committee (in this Article «the Committee») to provide expert advice and information to the Secretariat, Parties and others.
2. Each Party shall be entitled to appoint one member to the Committee. Each Committee member may be accompanied by advisers.
3. The Committee may invite other experts to attend its meetings. The Committee may establish working groups.
4. Parties shall seek to support the expenses of experts attending the Committee so as to optimise the contributions of all Parties to achieving the objective of the Agreement.
5. The Committee shall elect a Chair and Vice-chair and establish its own rules of procedure.
6. The Committee shall:
 - a) provide scientific, technical and other advice and information to the Meeting of the Parties and, through the Secretariat, to the Parties;
 - b) for all species covered by the Agreement, endorse a standard reference text listing the taxonomy and maintain a listing of taxonomic synonyms;
 - c) make recommendations to the Meeting of the Parties concerning the Action Plan, implementation of the Agreement and further research to be carried out;
 - d) prepare a report to each ordinary Meeting of the Parties after the first on the implementation of the Agreement, with particular reference to the Action Plan and the conservation measures undertaken. Each such report shall include a synthesis of such information as Parties are required to submit to the Committee through the Secretariat under Article VII (1) c), and an assessment of the status and trends of albatross and petrel populations, but:
 - i) the format of such reports from the Committee shall be determined by the first session of the Meeting of the Parties and reviewed as may be necessary at any subsequent session of the Meeting of the Parties; and the nature of the information to be provided by the Parties shall be determined by the Committee at its first meeting, subject to any direction from the Meeting of the Parties, and reviewed as may be necessary at any subsequent meeting; and
 - ii) each such report from the Committee shall be submitted to the Secretariat not less than one hundred and twenty days before the ordinary session of the Meeting of the Parties at which it is to be discussed; and, subject to any direction from the Meeting of the Parties, the Committee may set such prior time limits for the submission of information by Parties for this purpose as it may from time to time see fit;
 - e) submit to the Secretariat for circulation to the Parties, not less than one hundred and twenty days before each ordinary session of the Meeting of the Parties, a report on its own activities;
 - f) develop a system of indicators to measure the collective success of the Parties to the Agreement in addressing the objective set out in Article II (1), and subsequently apply it in the reports made under paragraph 6(d) of this Article; and
 - g) carry out any other appropriate tasks referred to it by the Meeting of the Parties.
7. Where, in the opinion of the Committee, there has arisen an emergency that requires the adoption of immediate measures to avoid deterioration of the conservation status of one or more albatross or petrel species, the Committee may request the Secretariat to convene urgently a meeting of the Parties concerned. These Parties shall meet as soon as possible thereafter to establish a mechanism with a view to giving protection to the species identified as being subject to a threat. Where a recommendation has been adopted at such a meeting, the Parties concerned shall inform each other and the Secretariat of measures they have taken to implement it, or of the reasons why the recommendation could not be implemented.
8. The Committee may incur such expenditure from the budget of the Agreement as may be authorised by the Meeting of the Parties under Article VIII (12) e).

ARTICLE X

Agreement Secretariat

The functions of the Secretariat shall be:

- a) to arrange and service the sessions of the Meeting of the Parties, as well as the meetings of the Advisory Committee;
- b) to execute the decisions addressed to it by the Meeting of the Parties;
- c) to promote and coordinate activities under the Agreement, including the Action Plan, in accordance with decisions of the Meeting of the Parties;

- d) to liaise with non-Party Range States or regional economic integration organisations and to facilitate coordination between Parties and non-Party Range States, and international and national organisations and institutions whose activities are directly or indirectly relevant to the conservation, including the protection and management, of albatrosses and petrels;
- e) to invite the attention of the Meeting of the Parties to matters pertaining to the objectives of this Agreement;
- f) to provide to each ordinary session of the Meeting of the Parties a report on its work;
- g) to administer the budget for the Agreement and, if established, the funds provided for in Article VII (3);
- h) to provide information to the general public concerning the Agreement and its objectives, and promote the objectives of this Agreement;
- i) to develop a system of performance indicators to measure the effectiveness and efficiency of the Secretariat and report to each ordinary session of the Meeting of the Parties in terms of these;
- j) to collate information as appropriate to be provided by Parties through the Secretariat under Article VII (1) c) and Article VIII (10); and
- k) to perform such other functions as may be entrusted to it by or under the Agreement.

ARTICLE XI

Relations with Relevant International Bodies

1. The Parties shall promote the objectives of this Agreement and develop and maintain coordinated and complementary working relationships with all relevant international, regional and sub-regional bodies, including those concerned with the conservation and management of seabirds and their habitats and other marine living resources, particularly with the Commission of CCAMLR and the Food and Agriculture Organisation of the United Nations, particularly in the context of the International Plan of Action for Reducing Incidental Catch of Seabirds in Longline Fisheries.
2. The Secretariat shall consult and cooperate, where appropriate, with:
 - a) the Convention Secretariat, and the bodies responsible for secretariat functions under Agreements concluded pursuant to Article IV (3) and (4), of the Convention, that are relevant to albatrosses and petrels;
 - b) the secretariats of other relevant conventions and international instruments in respect of matters of common interest; and
 - c) other organisations or institutions with competence in the field of conservation of albatrosses and petrels and their habitats, as well as in the fields of research, education and awareness raising, including the Committee for Environmental Protection established under the Protocol for Environmental Protection to the Antarctic Treaty.
3. The Secretariat may enter into agreements and other arrangements, with the approval of the Meeting of Parties, with the organisations and institutions referred to in this Article, and with other organisations and institutions as may be appropriate.
4. The Secretariat shall consult and cooperate with these bodies in exchanging information and data, and may, with the consent of the Chair of the Advisory Committee, invite these bodies to send observers to relevant meetings.

ARTICLE XII

Amendment of the Agreement

1. This Agreement may be amended at any ordinary or extraordinary session of the Meeting of the Parties.
2. Any Party may make proposals for amendment.
3. The text of any proposed amendment and the reasons for it shall be communicated to the Secretariat not less than one hundred and fifty days before the opening of the session. The Secretariat shall transmit copies of any proposed amendment forthwith to the Parties. Any comments on a proposed amendment by the Parties shall be communicated to the Secretariat not less than sixty days before the opening of the session. The Secretariat shall, as soon as possible after the last day for submission of comments, communicate to the Parties all comments submitted by that day.

4. An amendment to the Agreement, other than an amendment to its annexes, shall be adopted by a two-thirds majority of the Parties present and voting. Parties accepting the amendment shall deposit their instruments of acceptance with the Depositary. Amendments enter into force for accepting Parties on the thirtieth day after the date on which two-thirds of the Parties to the Agreement on the date of the amendment's adoption have deposited their instruments of acceptance. For each Party that deposits an instrument of acceptance after the date on which two-thirds of the Parties have deposited their instruments of acceptance, the amendment shall enter into force on the thirtieth day after the date on which it deposits its instrument of acceptance.
5. Any additional annex or amendment to an annex shall be adopted by a two-thirds majority of the Parties present and voting and shall enter into force for all Parties on the ninetieth day after the date of its adoption by the Meeting of the Parties, except for Parties that have entered a reservation in accordance with paragraph 6 of this Article.
6. During the period of ninety days provided for in paragraph 5 of this Article, any Party may, by written notification to the Depositary, enter a reservation with respect to an additional annex or an amendment to an annex. Such reservation may be withdrawn at any time by written notification to the Depositary, and the additional annex or the amendment shall enter into force for that Party on the thirtieth day after the date of withdrawal of the reservation.

ARTICLE XIII

Relationship between this Agreement and other Legislation and International Conventions

1. For the purposes of this Agreement:
 - a) the rights and obligations of any Party deriving from existing international treaties, particularly in relation to the United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), and also to the Antarctic Treaty and CCAMLR and especially Article IV in both instruments;
 - b) with respect to the Antarctic Treaty area, all Parties, whether or not they are Parties to the Antarctic Treaty, are bound by Articles IV and VI of the Antarctic Treaty in their relations with each other;
 - c) nothing in this Agreement and no acts or activities taking place while the present Agreement is in force shall:
 - i) be interpreted as a renunciation or diminution by any Party of, or as prejudicing, any right or claim or basis of claim to territorial sovereignty or to the exercise of coastal states jurisdiction under international law within the area to which this Agreement applies in accordance to Article I(1); or
 - ii) be interpreted as prejudicing the position of any Party as regards its recognition or non-recognition of any such right, claim or basis of claim.
2. The provisions of this Agreement do not affect the rights and obligations of any Party deriving from existing international treaties, for example the Antarctic Treaty and CCAMLR and particularly in relation to UNCLOS.
3. In relation to fishing activities under the auspices of a regional fisheries organisation, or other organisations managing marine living resources more generally, such as the Commission of CCAMLR, Parties shall consider information and evaluations from that organisation, and shall adopt, in its area competence, the measures agreed by that organisation for reducing the incidental taking of albatrosses and petrels. Notwithstanding this, and in conformity with paragraph 2 of this Article, Parties may implement measures that are more strict than those measures, when such measures are within their competency, taking account of the provisions of Article I (3).
4. The provisions of this Agreement shall in no way affect the right of any Party to maintain or adopt stricter measures for the conservation of albatrosses and petrels and their habitats.

ARTICLE XIV

Settlement of Disputes

1. Parties shall co-operate in order to avoid disputes.
2. Where a dispute between two or more Parties is agreed to be of a technical nature, the Parties shall confer with each other and the Chair of the Advisory Committee with a view to resolving the dispute amicably. Where the Parties are unable to resolve the dispute within twelve months of the Chair having been informed in writing of the dispute by one of the parties, and prolongation of the dispute could, in the view of the Chair, have an adverse effect on the conservation status of albatrosses and petrels listed in this Agreement, they shall refer the dispute to a technical arbitration panel.

3. The technical arbitration panel will be established by the Chair of the Advisory Committee, in consultation with the Parties in dispute, and will be drawn from members of the Advisory Committee, and such other experts. The panel shall confer with the Parties in dispute and endeavor to reach a final decision within five months of establishment of the panel. The decision shall be binding on the Parties in dispute.
4. The procedures relating to technical arbitration panels and other procedures to resolve disputes shall be determined by the Meeting of the Parties.
5. Any other dispute, that may arise between two or more Parties with respect specifically to the interpretation or application of this Agreement, shall be subject to the provisions of Article XIII of the Convention, which shall apply whether or not the Parties to the dispute are also Parties to the Convention.
6. This Article does not preclude the application of the dispute settlement provisions of any other treaty in force between the Parties in dispute in relation to disputes covered by those provisions.

ARTICLE XV

Signature, Ratification, Acceptance, Approval, Accession

1. This Agreement shall be open for signature by any Range State, or regional economic integration organisation whether or not areas under its jurisdiction lie within the area of this Agreement, by:
 - a) Signature without qualification in respect of ratification, acceptance or approval; or
 - b) Signature with qualification in respect of ratification, acceptance or approval, followed by ratification, acceptance or approval.
2. This Agreement shall remain open for signature at Canberra until the date of its entry into force.
3. This Agreement shall be open for accession by any Range State or regional economic integration organisation on and after the date of entry into force of the Agreement.
4. Instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Depositary.

ARTICLE XVI

Entry into Force

1. This Agreement shall enter into force on the first day of the third month after at least five Range States or regional economic integration organisations have signed without reservation in respect of ratification, acceptance or approval, or have deposited their instruments of ratification, acceptance or approval in accordance with Article XV.
2. For any Range State or regional economic integration organisation which has:
 - a) signed without reservation in respect of ratification, acceptance, or approval;
 - b) ratified, accepted, or approved; or
 - c) acceded tothis Agreement after the date on which the number of Range States or regional economic integration organisations necessary to enable entry into force have signed it without reservation or have ratified, accepted or approved it, this Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the signature without reservation, or deposit, by that State or regional economic integration organisations of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

ARTICLE XVII

Reservations

1. The provisions of this Agreement shall not be subject to general reservations.
2. However, a specific reservation in respect of any species covered by the Agreement or any specific provision of the Action Plan may be entered by any Range State or regional economic integration organisations on signature without qualification in respect of ratification, acceptance or approval or, as the case may be, on depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.
3. Such a reservation may be withdrawn at any time by the Range State or regional economic integration organisation which had entered it, by notification in writing to the Depositary. Such a State or regional economic integration organisation shall not be bound by the provisions that are the object of the reservation until thirty days after the date on which the reservation has been withdrawn.

4. The provisions contained in paragraph 1 above do not preclude a Party to this Agreement that is not a Party to the Convention from making declarations or statements to the effect of clarifying its status *vis-à-vis* each instrument, provided that such declarations or statements do not purport to exclude or to modify the legal effect of the provisions of this Agreement in their application to that Party.

ARTICLE XVIII

Denunciation

A Party may denounce this Agreement by written notification to the Depositary at any time. The denunciation shall take effect twelve months after the date on which the Depositary has received the notification.

ARTICLE XIX

Depositary

1. The original of this Agreement, in the English, French and Spanish languages, each version being equally authentic, shall be deposited with the Government of Australia, which shall be the Depositary. The Depositary shall transmit certified copies of these versions to all Range States and regional economic integration organisations referred to in Article XV(1) of this Agreement, and to the Secretariat after it has been established.
2. As soon as this Agreement enters into force, a certified copy thereof shall be transmitted by the Depositary to the Secretariat of the United Nations for registration and publication in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations.
3. The Depositary shall inform all Range States and regional economic integration organisations that have signed or acceded to the Agreement, and the Secretariat, of:
 - a) any signature;
 - b) any deposit of instruments of ratification, acceptance, approval or accession;
 - c) the date of entry into force of this Agreement as well as of any amendment to the Agreement;
 - d) any reservation with respect to the Agreement;
 - e) any notification of withdrawal of a reservation; and
 - f) any notification of denunciation of the Agreement.
4. The Depositary shall immediately transmit to all Range States and regional economic integration organisations that have signed or acceded to this Agreement, and to the Secretariat, the text of any reservation, any additional annex or amendment to the Agreement or to its annexes.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised to that effect, have signed this Agreement.

Done at Canberra this 19th day of June 2001.

Annex I

Albatross and Petrel Species to which this Agreement applies

Existing Convention Appendices I and II	New taxonomy*
Albatrosses	
Diomedea exulans (II)	Diomedea exulans
	Diomedea dabbenena
	Diomedea antipodensis
	Diomedea gibsoni
Diomedea amsterdamensis (I)	Diomedea amsterdamensis
Diomedea epomophora (II)	Diomedea epomophora
	Diomedea sanfordi
Diomedea irrorata (II)	Phoebastria irrorata
Diomedea cauta (II)	Thalassarche cauta
	Thalassarche steadi
	Thalassarche salvini
	Thalassarche eremita
Diomedea bulleri (II)	Thalassarche bulleri
	Thalassarche nov. sp. (platei)
Diomedea chrysostoma (II)	Thalassarche chrysostoma
Diomedea melanophrys (II)	Thalassarche melanophrys
	Thalassarche impavida
	Thalassarche carteri

Existing Convention Appendices I and II	New taxonomy*
Diomedea chlororhynchos (II)	Thalassarche chlororhynchos
Phoebetria fusca (II)	Phoebetria fusca
Phoebetria palpebrata (II)	Phoebetria palpebrata
Petrels	
Macronectes giganteus (II)	Macronectes giganteus
Macronectes halli (II)	Macronectes halli
Procellaria aequinoctialis (II)	Procellaria aequinoctialis
Procellaria aequinoctialis conspicillata (II)	Procellaria conspicillata
Procellaria parkinsoni (II)	Procellaria parkinsoni
Procellaria westlandica (II)	Procellaria westlandica
Procellaria cinerea (II)	Procellaria cinerea

The lists above display the existing albatross and petrel taxonomy listed in Appendix I and II of the Convention (Column 1) and a new taxonomy (Column 2). On the adoption by the Conference of Parties of the Convention of the taxonomy listed in Column 2, the taxonomy in Column 1 shall be obsolete, and shall no longer form part of this Annex.

* New taxonomy follows: Robertson, C.J.R. and Nunn, G.B. 1997. Toward a new taxonomy for albatrosses. Pp. 413–19 in Albatross biology and conservation, ed. by G. Robertson and R. Gales. Surrey Beatty & Sons, Chipping Norton; as modified by Croxall, J.P. and Gales, R. 1997. An assessment of the conservation status of albatrosses. Pp. 46–65 in Albatross biology and conservation, ed. by G. Robertson and R. Gales. Surrey Beatty & Sons, Chipping Norton; and Ryan, P.G. 1998. The taxonomic and conservation status of the spectacled petrel Procellaria conspicillata. Bird Conservation International 8: 223–235.

Annex 2

Action Plan

1. Species Conservation

1.1 Species Conservation

- 1.1.1 In addition to actions specified in Article III and without prejudice to any obligations they may have under the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES), the Parties shall prohibit the use of, and trade in albatrosses and petrels or their eggs, or any readily recognisable parts or derivatives thereof.
- 1.1.2 Except for provisions made for species listed under CITES, Parties may grant exemptions to the prohibition in Paragraph 1.1.1 according to the circumstances provided for in Article III(3).
- 1.1.3 The Parties shall, where they consider it appropriate, co-operate to develop and implement conservation strategies for particular species or groups of species of albatrosses or petrels. The Secretariat shall co-ordinate the development, harmonisation and implementation of such conservation strategies.

1.2 Emergency measures

In the event of a request by the Advisory Committee for a meeting of Parties under the emergency provisions of Article IX (7), the Parties affected, in co-operation as appropriate with each other and with any others, shall develop and implement emergency measures.

1.3 Re-establishments and re-establishment schemes

The Parties shall take a precautionary approach when re-establishing albatrosses and petrels into parts of their traditional breeding range. In such cases, they shall develop and follow a detailed re-establishment scheme. Such schemes shall be based on best scientific evidence and should be publicly available. The Parties shall inform the Secretariat where possible in advance of all re-establishment schemes.

1.4 Non-native Taxa

- 1.4.1 The Parties shall take all feasible action to prevent the introduction to habitats, deliberately or otherwise, of non-native taxa of animals, plants or hybrids or disease-causing organisms that may be detrimental to populations of albatrosses and petrels.
- 1.4.2 The Parties shall take measures to the extent feasible to control and, where possible, eradicate non-native taxa of animals or plants, or hybrids thereof, that are, or may be, detrimental to populations of albatrosses or petrels. Such measures should satisfy to the extent feasible, humane and environmental considerations.

2. Habitat Conservation and Restoration

2.1 General Principles

So far as is appropriate and necessary, the Parties shall take such management action, and introduce such legislative and other controls, as will maintain populations of albatrosses and petrels at, or restore them to, favourable conservation status, and prevent the degradation of habitats.

2.2 Land-based conservation

2.2.1 Where feasible, the Parties shall give protection to the breeding sites of albatrosses and petrels, using existing mechanisms where available. For all such protected areas, the Parties shall endeavour to develop and implement management plans and take other actions which maintain and enhance the conservation status of the species, including *inter alia* the prevention of habitat degradation, the reduction of disturbance to habitats and the minimisation or elimination of damage by introduced non-native animals, plants, hybrids or disease-causing organisms.

2.2.2 The Parties shall, wherever possible and relevant, co-operate on habitat protection initiatives, especially to ensure the protection and restoration of as many as possible of the breeding sites of albatrosses and petrels that have unfavourable conservation status.

2.2.3 The Parties shall individually or collectively ensure that all breeding sites of international importance for albatrosses and petrels are given priority attention.

2.3 Conservation of marine habitats

2.3.1 Parties shall endeavour individually and collectively to manage marine habitats so as to:

- a) ensure the sustainability of marine living resources that provide food for albatrosses and petrels; and
- b) avoid pollution that may harm albatrosses and petrels.

2.3.2 Parties shall individually or collectively seek to develop management plans for the most important foraging and migratory habitats of albatrosses and petrels. Such plans shall seek to minimise risks in accordance with paragraph 2.3.1.

2.3.3 Parties shall take special measures individually and collectively to conserve marine areas which they consider critical to the survival and/or restoration of species of albatrosses and petrels which have unfavourable conservation status.

3. Management of human activities

3.1 Impact Assessment

The Parties shall assess the potential impact on albatrosses and petrels of policies, plans, programmes and projects which they consider likely to affect the conservation of albatrosses and petrels before any decision on whether to adopt such policies, plans, programmes or projects, and shall make the results of these assessments publicly available.

3.2 Incidental mortality in fisheries

3.2.1 The parties shall take appropriate operational, management and other measures to reduce or eliminate the mortality of albatrosses and petrels resulting incidentally from fishing activities. Where possible, measures applied should follow best current practice.

3.2.2 In relation to fishing activities under the auspices of a regional fisheries organisation, or other organisations managing marine living resources more generally (such as the Commission of CCAMLR), Parties shall consider information and evaluations from that organisation, and shall adopt, in its area of competence, the measures agreed by that organisation for reducing the incidental taking of albatrosses and petrels. Notwithstanding this, and in conformity with the provisions of Article I (3) and (4), Parties may implement measures, within their competency, that are more strict than these measures.

3.2.3 The Parties which are also parties to other relevant treaties (such as CCAMLR), or members of relevant international organisations (such as FAO), shall encourage the institutions of, and other parties to, or members of, such treaties or organisations, to give effect to the objective of this Agreement.

3.2.4 The Parties shall endeavour, within the context of this Agreement, to adopt additional measures to combat illegal, unregulated and unreported fishing activities that may have an adverse effect on albatrosses and petrels.

3.3 Pollutants and marine debris

- 3.3.1 The Parties shall take appropriate measures, within environmental conventions and by other means, to minimise the discharge from land-based sources and from vessels, of pollutants which may have an adverse effect on albatrosses and petrels either on land or at sea.
- 3.3.2 The Parties shall seek to manage, in ways that are consistent with the aims of this Agreement, mineral exploration and exploitation in waters under their jurisdiction which are frequented by albatrosses and petrels.

3.4 Disturbance

- 3.4.1 In both marine and terrestrial habitats, the Parties shall seek to minimise disturbance of albatrosses and petrels, and to establish and maintain some areas that are kept free from disturbance.
- 3.4.2 The Parties shall seek to avoid or minimise disturbance caused by, *inter alia*, tourism, and in particular by controlling the proximity of approach to breeding birds.
- 3.4.3 In permitting access to breeding sites of albatrosses and petrels for purposes of scientific research, particularly where species are of unfavourable conservation status, the Parties shall require that such research is designed and carried out so as to avoid unnecessary disturbance to birds, or impact on their habitats.

4. **Research and monitoring**

- 4.1 Parties shall seek to undertake research and monitoring in order to fulfil the requirements of Article III, both at sea and on land. Where appropriate, they shall do so co-operatively, and shall seek to facilitate the development of improved research and monitoring techniques.
- 4.2 The Parties shall, through the use of at-sea observers on fishing vessels or through other appropriate methods, collect reliable, and where possible, verifiable data to enable the accurate estimation of the nature and extent of albatross and petrel interactions with fisheries.

5. **Collation of information by the Advisory Committee**

- 5.1 The reports of the Advisory Committee under Article IX, (6) c), should as appropriate include:
 - a) assessments and reviews of the status of populations of albatrosses and petrels, including an assessment of population trends of the species, especially those in poorly known areas and of species for which few data are available;
 - b) identification of internationally important breeding sites;
 - c) reviews to characterise, on the basis of the best available evidence, the foraging range (and principal feeding areas within this) and migration routes and patterns, of populations of albatrosses and petrels;
 - d) identification and assessment of known and suspected threats affecting albatrosses and petrels;
 - e) identification of existing and new methods by which these threats may be avoided or mitigated;
 - f) reviews, and updating on a regular basis, of data on the mortality of albatrosses and petrels in, *inter alia*, commercial, and other relevant fisheries;
 - g) reviews of data on the distribution and seasonality of effort in fisheries which affect albatrosses and petrels;
 - h) reviews of the status at breeding sites of introduced animals, plants and disease-causing organisms known or believed to be detrimental to albatrosses and petrels;
 - i) reviews of the nature of, coverage by, and effectiveness of, protection arrangements for albatrosses and petrels;
 - j) reviews of recent and current research on albatrosses and petrels with relevance to their conservation status;
 - k) lists of authorities, research centres, scientists and non-governmental organisations concerned with albatrosses and petrels;
 - l) a directory of legislation concerning albatrosses and petrels;
 - m) reviews of education and information programmes aimed at conserving albatrosses and petrels; and
 - n) reviews of current taxonomy in relation to albatrosses and petrels.
- 5.2 The Advisory Committee should identify gaps in information as part of the above reviews, with a view to addressing these in future priorities.

6. Education and Public Awareness

- 6.1 The Parties shall seek to make information on the conservation status of albatrosses and petrels, the threats facing them, and the activities taken under the Agreement, available to the scientific, fishing and conservation communities, as well as to relevant local authorities and other decision-makers, and to neighbouring states.
- 6.2 The Parties shall seek to make local communities and the public in general more aware of the status of albatrosses and petrels and the threats facing them.
- 6.3 The Parties shall cooperate with each other, the Secretariat and others with a view to developing training programmes and exchanging resource materials.
- 6.4 The Parties shall, where necessary, arrange for training programmes to ensure that personnel responsible for the implementation of this Action Plan have adequate knowledge to implement it effectively.

7. Implementation

- 7.1 The Advisory Committee shall develop conservation guidelines to assist the Parties in the implementation of this Action Plan. Where possible, these guidelines should be consistent with those developed under other international instruments.
- 7.2 The Parties shall collaborate with other countries and organisations involved with albatross and petrel research, monitoring and management for the purpose of exchanging knowledge, skills and techniques to ensure more effective implementation of this Action Plan.
- 7.3 The Parties shall urge parties of other relevant international instruments, in particular CCAMLR, to recognise as appropriate the objectives of this Action Plan.
- 7.4 The Secretariat shall regularly undertake a review of potential means for providing necessary resources (*viz* both funds and technical assistance) for the implementation of this Action Plan, and shall report on this to each ordinary session of the Meeting of the Parties.
- 7.5 The Parties shall, either individually or through the Secretariat, draw the attention of any state which is not a Party to this Agreement to any activity undertaken by its nationals or vessels which affects the implementation of the Action Plan.

Avtale om vern av albatrosser og petreller*AVTALEPARTENE,*

SOM MINNER OM at Konvensjon om vern av trekkende arter av ville dyr fra 1979 (konvensjonen) oppfordrer til internasjonalt samarbeid om vern og forvaltning av trekkende arter, og at dens parter oppfordres til å inngå avtaler om ville dyr som periodisk krysser nasjonale jurisdiksjonsgrenser,

SOM TAR I BETRAKTNING at det femte partsmøte for konvensjonen, som ble avholdt i Genève i april 1997, oppførte alle albatrossarter på den sørlige halvkule på enten liste I eller II,

SOM MINNER OM at det sjette partsmøte for konvensjonen, som ble avholdt i Sør-Afrika i november 1999, oppførte en rekke petrellarter på liste II og understreket at fiskerienes bifangst generelt utgjør en trussel for en rekke arter, og spesielt for albatrosser og petreller, og anmodet berørte parter om å utarbeide en avtale innenfor konvensjonens ramme, om bevaring av albatrosser på den sørlige halvkule,

SOM VERDSETTER det arbeid som arbeidsgruppen fra land i den tempererte del av den sørlige halvkule (kjent som Valdiviagruppen) har nedlagt med hensyn til nødvendigheten av å møte truslene mot albatrossbestandene på den sørlige halvkule, og også Australias innsats for å finne løsninger på dette problemet innenfor konvensjonens ramme,

SOM ERKJENNER at albatrosser og petreller er en integrert del av det marine økosystem som må bevares til gagn for nålevende og framtidige generasjoner, og at dette er et spørsmål av felles interesse, spesielt på den sørlige halvkule,

SOM ER KLAR OVER at bevaringsstatus for albatrosser og petreller kan bli sterkt berørt av faktorer som forringelse og forstyrrelse av deres leveområder, forurensning, redusert tilgang på næring, bruk og kast av ikke-selektivt fiskeutstyr, og spesielt bifangst som følge av kommersiell fiskerivirksomhet,

SOM ER OVERBEVIST OM at albatrossers og petrellers sårbarhet overfor slike trusler på den sørlige halvkule tilsier at utbredelsesstatene må gjennomføre særlige bevaringstiltak der slike ikke er på plass fra før,

SOM ERKJENNER at kunnskapen om biologi, økologi og populasjonsdynamikk for albatrosser og petreller er begrenset tross tidligere eller pågående vitenskapelige undersøkelser, og at det er nødvendig å utvikle et samarbeid om forskning og overvåking av disse artene med sikte på full gjennomføring av effektive bevaringstiltak,

SOM ER KLAR OVER at albatrosser og petreller har kulturell betydning for noen urfolk,

SOM ER OVERBEVIST OM at inngåelse av en multilateral avtale, og dens gjennomføring i form av koordinerte og felles tiltak, i betydelig grad vil bidra til en effektiv bevaring av albatrosser og petreller på den sørlige halvkule, og av deres leveområder,

SOM BEMERKER at det i framtiden vil være positivt om albatrosser og petreller på den nordlige halvkule kan innlemmes i denne avtale, med sikte på å sikre koordinerte bevaringstiltak mellom utbredelsesstatene,

SOM MINNER OM forpliktelsen i FNs Havrettskonvensjon fra 1982, til å verne og bevare det marine miljø,

SOM ERKJENNER betydningen av Antarktistraktaten fra 1959 og Konvensjon om bevaring av marine levende ressurser i Antarktis fra 1980, hvis kommisjon har vedtatt bevaringstiltak for å redusere bifangst innenfor konvensjonens virkeområde, spesielt av albatrosser og petreller,

SOM VIDERE ERKJENNER at Konvensjon om vern av sørlig blåfintunfisk fra 1992 gir sin kommisjon adgang til å vedta bevaringstiltak for å redusere bifangst av sjøfugl,

SOM ERKJENNER at en internasjonal handlingsplan for å redusere bifangst av sjøfugl i langlinefiskerier ble vedtatt i FNs matvareprogram i 1999, og at en rekke konvensjoner om bevaring og forvaltning av marine levende ressurser vil kunne bidra positivt til bevaringen av albatrosser og petreller,

SOM ERKJENNER prinsipp 15 i Rio-erklæringen om miljø og utvikling fra 1992, der det sies at føre var-prinsippet bør få generell anvendelse,

SOM VIDERE MINNER OM at Konvensjon om biologisk mangfold fra 1992 forplikter sine parter til å samarbeide seg imellom, eller gjennom kompetente internasjonale organisasjoner, om å verne om det biologiske mangfold,

er enige om følgende:

Artikkel I

Virkeområde, definisjoner og fortolkning

1. Denne avtale får anvendelse på de arter av albatrosser og petreller som er oppført i vedlegg 1 til denne avtale, samt deres leveområder som definert i nr. 2 bokstav i) i denne artikkel.
2. I denne avtale
 - a) menes med «albatross» og/eller «petrell»: enhver art, underart eller bestand av albatrosser og/eller de petreller som er oppført i vedlegg 1 i denne avtale,
 - b) menes med «sekretariatet»: den enhet som er opprettet etter artikkel VIII i denne avtale,
 - c) menes med «konvensjonen»: Konvensjon om vern av trekkende arter av ville dyr (Bonnkonvensjonen) fra 1979,
 - d) menes med «UNCLOS»: FNs havrettskonvensjon fra 1982,
 - e) menes med «CCAMLR»: Konvensjon om bevaring av marine levende ressurser i Antarktis fra 1980,
 - f) menes med «konvensjonssekretariatet»: den enhet som er opprettet etter artikkel IX i konvensjonen,
 - g) menes med «den rådgivende komité»: den enhet som er opprettet etter artikkel IX i denne avtale,
 - h) menes med «part»: en stat eller en organisasjon for regional økonomisk integrasjon som er part i denne avtale, med mindre sammenhengen tilsier noe annet,
 - i) menes med «utbredelsesområde»: alle land- og vannområder som er oppholdsområde for albatrosser og petreller, der de oppholder seg midlertidig, passerer eller flyr over på ethvert tidspunkt under sin normale trekkroute,
 - j) menes med «leveområde»: ethvert område som har passende livsbetingelser for albatrosser og/eller petreller,
 - k) menes med «parter som er til stede og avgir stemme»: de parter som er til stede og avgir bekreftende eller negativ stemme; de som avstår fra å stemme skal ikke telles blant parter som er til stede og avgir stemme,
 - l) menes med «trekkende arter»: hele bestanden, eller enhver geografisk atskilt del av bestanden, av enhver art eller lavere takson av ville dyr der en betydelig andel av bestanden syklisk og forutsigbart krysser en eller flere nasjonale grenser,
 - m) menes med «bevaringsstatus for en trekkende art»: summen av alle faktorer som påvirker den trekkende arten, og som kan påvirke dens langsiktige utbredelse og forekomst,
 - n) anses bevaringsstatus som «gunstig» når alle de følgende betingelser er oppfylt:
 - i. bestandsdynamiske data indikerer at den trekkende arten opprettholder sin bestand på lang sikt,
 - ii. den trekkende artens utbredelsesområde er ikke på det nåværende tidspunkt redusert, og dette er heller ikke sannsynlig på lang sikt,
 - iii. det er, og vil i overskuelig framtid være, tilstrekkelige leveområder til å opprettholde bestanden av den trekkende arten på lang sikt,

- iv. utbredelsen og forekomsten av den trekkende arten er omtrent på nivå med tidligere kjent historisk utbredelse og forekomst, i den grad potensielt passende leveområder finnes, og i den grad det er forenlig med klok viltforvaltning,
 - o) anses bevaringsstatus som «ugunstig» dersom en eller flere av betingelsene i bokstav n) ikke er oppfylt,
 - p) menes med «utbredelsesstat»: enhver stat som utøver jurisdiksjon over enhver del av utbredelsesområdet for albatrosser eller petreller, eller en stat hvis flaggskip driver, eller har mulighet for å kunne drive, fangst av albatrosser og petreller utenfor grensene for nasjonal jurisdiksjon,
 - q) menes med «fangst»: jakt, fiske, innfangning, forfølgelse og målbevisst avlivning, eller forsøk på utøvelse av slik aktivitet,
 - r) menes med «organisasjon for regional økonomisk integrasjon»: en organisasjon som er sammensatt av suverene stater i en gitt region, som har kompetanse i saker som hører under denne avtale, og som er behørig bemyndiget, i samsvar med sine interne prosedyrer, til å undertegne, ratifisere, godta, godkjenne eller tiltre denne avtale.
- 3. Enhver organisasjon for regional økonomisk integrasjon som blir part i avtalen uten at noen av dens medlemsstater er part i avtalen, skal være bundet av alle forpliktelser etter avtalen. Når en eller flere medlemsstater i en slik organisasjon også er part i avtalen, skal organisasjonen og dens medlemsstater selv avgjøre ansvarsfordeling vedrørende oppfølging av forpliktelser etter avtalen. I slike tilfeller skal organisasjonen og medlemsstatene ikke samtidig ha rett til å utøve rettigheter etter avtalen.
 - 4. Organisasjoner for regional økonomisk integrasjon skal i sine ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokumenter presisere sitt kompetanseområde i saker som hører under avtalen. De skal også umiddelbart underrette depositaren, som igjen skal underrette partene, om enhver endring av betydning i sitt kompetanseområde.
 - 5. Denne avtale er en AVTALE som definert i artikkel IV nr. 3 i konvensjonen.
 - 6. Vedleggene til denne avtale utgjør en integrert del av avtalen. Enhver henvisning til avtalen innebærer også en henvisning til dens vedlegg.

Artikkel II

Mål og grunnleggende prinsipper

- 1. Denne avtale har som mål å oppnå og opprettholde en gunstig bevaringsstatus for albatrosser og petreller.
- 2. Partene skal, både hver for seg og i fellesskap, treffe tiltak for å nå dette målet.
- 3. Ved gjennomføringen av disse tiltakene skal partene i stor utstrekning følge føre var-prinsippet. Spesielt når det er trusler med alvorlige eller irreversible uheldige virkninger eller skade, skal mangel på full vitenskapelig sikkerhet ikke benyttes som grunn til å utsette tiltak som kan bedre bevaringsstatus for albatrosser og petreller.

Artikkel III

Generelle bevaringstiltak

- 1. Partene skal, i oppfølgingen av sin forpliktelse til å treffe tiltak for å oppnå og opprettholde gunstig bevaringsstatus for albatrosser og petreller, og samtidig som de tar hensyn til artikkel XIII:
 - a) bevare og om mulig restaurere de leveområder som er viktige for albatrosser og petreller,
 - b) utrydde eller kontrollere ikke-stedegne arter som har negative virkninger for albatrosser og petreller,
 - c) utvikle og gjennomføre tiltak for å hindre, fjerne, minimalisere eller treffe avbøtende tiltak for å redusere de negative virkningene av aktiviteter som kan påvirke bevaringsstatus for albatrosser og petreller,
 - d) igangsette eller støtte forskning om effektive bevaringstiltak for albatrosser og petreller,
 - e) sørge for at det finnes opplæringsprogrammer, og at de er hensiktsmessige, blant annet for gjennomføringen av bevaringstiltakene,
 - f) utvikle og opprettholde opplysningsprogrammer som øker kunnskapen om bevaring av albatrosser og petreller,
 - g) utveksle informasjon og resultater fra bevaringsprogrammer for albatross og petrell, eller fra andre relevante bevaringsprogrammer, og
 - h) støtte gjennomføringen av tiltakene i FAOs internasjonale handlingsplan for å redusere bifangst av sjøfugl i langlinefiskerier, som utfyller målene i denne avtale.
- 2. Partene skal, i samsvar med nr. 3 – 5 i denne artikkel, forby forsettlig fangst eller skadelige inngrep overfor albatrosser og petreller, deres egg eller deres hekkeområder.

3. Partene kan gjøre unntak fra forbudene i nr. 2 over, men bare når det ikke finnes andre tilfredsstillende tiltak og unntaket gis for ett av følgende formål:
 - a) for å fremme albatrossers og petrellers formering, re-etablering eller overlevelse,
 - b) på selektivt grunnlag og i begrenset omfang med sikte på forskning, opplysningsvirksomhet eller lignende formål,
 - c) for å ta høyde for urfolks tradisjonelle behov og praksis, eller
 - d) under andre eksepsjonelle forhold der det, med mindre forholdet er av kortvarig og krisepreget art, på forhånd skal utføres og offentliggjøres en konsekvensutredning i samsvar med retningslinjene i handlingsplanen omhandlet i artikkel VI.
4. Alle unntak som gis i henhold til nr. 3 i denne artikkel, skal være presise og avgrenset i rom og tid, og skal ikke virke negativt inn på bevaringsstatus for albatrosser og petreller. Alle parter som innrømmer slike unntak, skal så snart som mulig gi detaljerte opplysninger om dette til sekretariatet.
5. Human avlivning, utført av behørig autoriserte personer, for å avslutte lidelsene for alvorlig skadde eller døende albatrosser eller petreller, utgjør ingen fangst eller skadelig påvirkning.
6. Partene skal, i oppfølgingen av sin forpliktelse til å oppnå og opprettholde en gunstig bevaringsstatus for albatrosser og petreller, gradvis gjennomføre handlingsplanen omhandlet i artikkel VI.

Artikkel IV Kapasitetsbygging

1. En effektiv gjennomføring av denne avtale forutsetter at enkelte utbredelsesstater får hjelp til forskning, opplæring eller overvåkning i forbindelse med gjennomføring av bevaringstiltak for albatrosser og petreller og deres leveområder, forvaltning av disse leveområdene og opprettelse eller forbedring av vitenskapelige og administrative institusjoner med ansvar for gjennomføring av denne avtale.
2. Partene skal med tanke på avtalens gjennomføring prioritere kapasitetsbygging gjennom finansiering, opplæring, informasjon og institusjonell støtte.

Artikkel V Samarbeid mellom partene

Partene skal, innenfor handlingsplanens ramme, samarbeide om:

- a) å utvikle systemer for innsamling og analyse av data, og for utveksling av informasjon,
- b) å utveksle informasjon om vedtakelse og ikrafttredelse av lovbestemmelser og annen regulering som tar sikte på å bevare albatrosser og petreller,
- c) å gjennomføre opplærings- og opplysningsprogrammer for brukere av områder der albatrosser og petreller kan påtreffes,
- d) å utforme og gjennomføre helhetlige programmer for offentlig informasjon om bevaringstiltak for albatrosser og petreller,
- e) å utvikle og gjennomføre opplæringsprogrammer for bevaringsteknikker og tiltak som reduserer trusler mot albatrosser og petreller, og
- f) gjennomføre utveksling av ekspertise, teknikker og kunnskap.

Artikkel VI Handlingsplan

1. Vedlegg 2 i denne avtale utgjør en handlingsplan for å oppnå og opprettholde en gunstig bevaringsstatus for albatrosser og petreller.
2. Idet det tas hensyn til partenes evne og kapasitet til å gjennomføre slike tiltak, og under særlig henvisning til artikkel IV, skal handlingsplanen alltid spesifisere hvilke tiltak som partene over tid skal treffe med hensyn til albatrosser og petreller, i tråd med de alminnelige bevaringstiltakene nevnt i artikkel III, herunder:
 - a. bevaring av arter,
 - b. bevaring og restaurering av leveområder,
 - c. regulering av menneskeskapte aktiviteter,
 - d. forskning og overvåkning,
 - e. innsamling av informasjon,
 - f. opplæring og opplysning, og
 - g. gjennomføring av avtalen.
3. Framdriften i gjennomføringen av handlingsplanen skal evalueres på hvert ordinære partsmøte, og handlingsplanens innhold skal gjennomgå på bakgrunn av evalueringen.

4. Partsmøtet skal vurdere alle forslag til endringer i handlingsplanen i lys av bestemmelsene i artikkel III før de treffer beslutning om vedtakelse i samsvar med artikkel XII.

Artikkel VII *Gjennomføring og finansiering*

1. Hver part skal:
 - a) utpeke en eller flere myndigheter som skal iverksette, overvåke og kontrollere alle aktiviteter som finner sted med henblikk på denne avtales oppfølging, anvendelse og ikrafttredelse. Myndigheten eller myndighetene skal blant annet overvåke alle aktiviteter som kan påvirke bevaringsstatus for de arter av albatrosser og petreller som har utbredelse på partens territorium,
 - b) oppnevne et kontaktpunkt og straks meddele sekretariatet navn og adresse, med sikte på videresending til de øvrige parter.
 - c) i forbindelse med hvert ordinære partsmøte, og fra og med det andre partsmøtet, gi den rådgivende komité opplysninger via sekretariatet, slik at den kan sette opp en sammenfattende rapport om avtalens gjennomføring, med særlig henvisning til gjennomførte bevaringstiltak, i samsvar med artikkel IX nr. 6.Myndigheten/myndighetene og kontaktpunktet skal være et departement eller et direktorat, alt etter som, med ansvar for forvaltningen av denne avtale.
2.
 - a) Vedtak om budsjett eller bidragsskala skal gjøres i partsmøte ved konsensus, og det skal tas hensyn til at de ulike partene har ulik evne til å bidra med ressurser.
 - b) Dersom konsensus ikke oppnås, skal det foregående budsjett fortsatt gjelde inntil det foreligger et nytt, omforent budsjett.
 - c) Når en ny part tiltrer avtalen, skal partsmøtet under neste sesjon gjennomgå og erstatte bidragsskalaen, med mindre det er enighet om at dette ikke er hensiktsmessig.
3. Partsmøtet kan opprette et fond bestående av frivillige bidrag fra partene, eller fra enhver annen kilde, som finansierer arbeid knyttet til bevaring av albatrosser og petreller, herunder overvåkning, forskning, teknisk utvikling, opplæring, opplysning og forvaltning av leveområder. Det skal ikke legges tilleggsavgift på slike frivillige bidrag eller på et slikt fond til dekning av generelle administrasjonskostnader i sekretariatet eller i en annen organisasjon som yter tjenester for fondet.
4. Partene skal, for å oppfylle sine forpliktelser etter artikkel IV, bestrebe seg på å bidra med opplæring og teknisk og finansiell støtte til andre parter på multilateral eller bilateral basis, slik at de får hjelp til å gjennomføre bestemmelsene i denne avtale. Det skal ikke legges tilleggsavgift på kostnader forbundet med slik opplæring og teknisk eller finansiell støtte til dekning av generelle administrasjonskostnader i sekretariatet eller i en annen organisasjon som yter tjenester for fondet.
5. Et fond kan benyttes til å dekke utgifter i forbindelse med partenes deltakelse i partsmøter og i den rådgivende komite. Dette skal ikke være til hinder for at slike utgifter kan dekkes av andre avtaler, bilateralt eller på annen måte.

Artikkel VIII *Partsmøtet*

1. Partsmøtet skal være denne avtales beslutningsorgan.
2. Depositaren skal, i samråd med konvensjonssekretariatet, sammenkalle til partsmøte senest ett år etter at avtalen er trådt i kraft. Ordinære partsmøter skal holdes med høyst tre års mellomrom, med mindre partsmøtet vedtar noe annet.
3. På skriftlig anmodning fra minst en tredel av partene skal sekretariatet sammenkalle til ekstraordinært partsmøte.
4. Partsmøtet skal i sin forretningsorden, som vedtas i samsvar med nr. 11 i denne artikkel, ha bestemmelser om observatørers tilstedeværelse og deltakelse og sørge for åpenhet omkring avtalens aktiviteter. Reglene på dette området skal ikke være unødig restriktive og skal gi rom for tilgang til referater og rapporter i forbindelse med avtalen, i samsvar med bestemmelsene om tilgang til dette. Partsmøtet skal vedta sin forretningsorden, og i den forbindelse ta hensyn til potensielle kostnader, så snart som mulig.
5. Enhver stat som ikke er part i avtalen, de Forente Nasjoner, enhver særorganisasjon i FN-systemet, enhver organisasjon for regional økonomisk integrasjon, og ethvert sekretariat for relevante internasjonale avtaler, særlig de som arbeider med bevaring og forvaltning av marine levende ressurser eller bevaring av albatrosser og petreller, kan delta som observatører på partsmøter og møter i de underliggende organer. Forretningsordenens regler skal gjelde for slik deltakelse.

6. Ethvert relevant organ innen forskning, miljøvern, kultur eller teknologi som arbeider med bevaring og forvaltning av marine levende ressurser eller bevaring av albatrosser og petreller, kan delta som observatører på partsmøter og møter i de underliggende organer. Forretningsordenens regler skal gjelde for slik deltakelse. Forretningsordenens regler om observatørdeltakelse kan ha bestemmelser om stemmegivning som avviker fra bestemmelsene i nr. 9 i denne artikkel.
7. Hver part skal ha én stemme, men organisasjoner for regional økonomisk integrasjon som er part i denne avtale skal, i saker som hører under deres kompetanse, utøve sin stemmerett med et antall stemmer som tilsvarer antallet medlemsstater som er part i avtalen. En organisasjon for regional økonomisk integrasjon skal ikke utøve sin stemmerett dersom dets medlemsstater utøver sin rett, og omvendt.
8. Partsmøtet skal opprette og følge opp denne avtales finansreglement. Partsmøtet skal på hvert ordinære partsmøte vedta et budsjett for den neste budsjettperioden. Finansreglementet, herunder bestemmelsene om budsjett og bidragsskala, og endringer av dem, skal vedtas ved konsensus.
9. Med mindre noe annet er fastsatt i denne avtale, skal partsmøtet gjøre sine vedtak ved konsensus eller, dersom konsensus ikke kan oppnås, ved to tredels flertall blant de parter som er til stede og avgir stemme.
10. Partsmøtet kan be om at alle opplysninger som er av betydning for en effektiv gjennomføring av avtalen, skal tilflyte partene via sekretariatet, i tillegg til de opplysninger som kreves i henhold til artikkel VII nr. 1 bokstav c).
11. På det første partsmøtet skal partene:
 - a) vedta sin forretningsorden ved konsensus,
 - b) fastlegge finansielle ordninger, bidragsskala og budsjett ved konsensus,
 - c) opprette et sekretariat som skal ivareta de oppgaver som er nevnt i artikkel X i denne avtale,
 - d) opprette den rådgivende komité som er nevnt i artikkel IX i denne avtale, og
 - e) vedta kriterier for definisjon av krisesituasjoner som krever snarlige bevaringstiltak, og fastsette på hvilken måte ansvaret for videre tiltak skal fordeles.
12. På hvert ordinære partsmøte skal partene:
 - a) vurdere rapporter, råd og informasjon fra alle underliggende organer,
 - b) vurdere aktuelle og potensielle endringer av bevaringsstatus for albatrosser og petreller, og leveområder som er viktige for at de skal overleve, i tillegg til de faktorer som kan påvirke dem,
 - c) gjennomgå problemer som har oppstått i forbindelse med gjennomføringen av denne avtale,
 - d) vurdere alle forhold knyttet til denne avtales finansielle ordninger og vedta et budsjett ved konsensus,
 - e) behandle alle saker knyttet til sekretariatet, og til medlemskap i den rådgivende komité og finansiering av den,
 - f) vedta en rapport som skal oversendes avtalepartene og konvensjonens partsmøte, og
 - g) bestemme tid og sted for sitt neste møte.
13. Ethvert partsmøte kan:
 - a) endre forretningsordenen,
 - b) gi de anbefalinger som det anser nødvendig eller passende,
 - c) vedta tiltak for å bedre denne avtales effektivitet og eventuelt krisetiltak i henhold til artikkel IX nr. 7 i denne avtale,
 - d) vurdere og vedta forslag til endringer av denne avtale,
 - e) endre vedlegg 1,
 - f) endre handlingsplanen i samsvar med artikkel VI nr. 4 i denne avtale,
 - g) opprette de underliggende organer som anses som nødvendige for gjennomføringen av denne avtale, særlig med hensyn til koordinering med komiteer opprettet i henhold til andre, relevante internasjonale avtaler,
 - h) endre tidsfrister fastsatt i denne avtale for innlevering av dokumenter eller annet, og
 - i) gjøre vedtak i alle andre saker som berører gjennomføringen av denne avtale.
14. På hvert tredje partsmøte skal møtet vurdere sekretariatets effektivitet med hensyn til å nå målene i denne avtale. Det forutgående partsmøtet skal vedta vilkårene for denne gjennomgangen.
15. Partsmøtet kan ved konsensus vedta retningslinjer for forholdet mellom denne avtale og alle økonomier som er medlem av Asia Pacific Economic Co-operation forum, og hvis fartøy fisker innenfor utbredelsesområdet for albatrosser og petreller. Når disse retningslinjene er vedtatt, skal vedkommende økonomi kunne delta i arbeidet i partsmøtet og underliggende komiteer, og også i beslutningstakingen, og oppfylle alle forpliktelser etter denne avtale. For dette formål skal henvisninger til deltakere i partsmøtet eller i de underliggende organer, i henhold til disse bestemmelser, omfatte vedkommende økonomi i tillegg til partene.

Artikkel IX *Den rådgivende komité*

1. Partsmøtet skal opprette en rådgivende komité («komiteen») som skal gi sakkyndige råd og opplysninger til partene, sekretariatet, og andre.
2. Hver part skal ha rett til å oppnevne ett medlem i komiteen. Hvert medlem av komiteen kan la seg bistå av rådgivere.
3. Komiteen kan invitere andre eksperter til å delta på møter. Den kan nedsette arbeidsgrupper.
4. Partene skal bestrebe seg på å bidra til dekning av utgifter forbundet med ekspertdeltakelse i komiteen, slik at alle parter bidrag kan utnyttes best mulig med sikte på å nå målene i denne avtale.
5. Komiteen skal velge leder og nestleder og fastsette sin forretningsorden.
6. Komiteen skal:
 - a) gi vitenskapelige, tekniske og andre råd og opplysninger til partsmøtet og, gjennom sekretariatet, til partene,
 - b) vedta en standard referansetekst for taksonomi og føre en liste med synonymer for alle arter som omfattes av avtalen,
 - c) gi partsmøtet anbefalinger om handlingsplanen, gjennomføringen av avtalen og videre forskning,
 - d) etter det første partsmøtet, utarbeide en rapport til hvert ordinære partsmøte om gjennomføringen av avtalen, med særlig henvisning til handlingsplanen og gjennomførte bevaringstiltak. Hver rapport skal inneholde et sammendrag av de opplysninger som partene, gjennom sekretariatet, skal legge fram for komiteen i henhold til artikkel VII nr. 1 bokstav c), og en vurdering av status og tendenser for albatross- og petrellbestander, men:
 - i. formatet for slike rapporter fra komiteen skal bestemmes på det første partsmøtet og kan endres etter behov av påfølgende partsmøter; hva slags opplysninger partene skal gi, skal bestemmes av komiteen på dens første møte i henhold til eventuelle retningslinjer fra partsmøtet, og kan om nødvendig endres i påfølgende møter, og
 - ii. hver rapport fra komiteen skal forelegges sekretariatet minst ett hundre og tjue dager før det ordinære partsmøtet der den skal drøftes; komiteen kan, i henhold til eventuelle retningslinjer fra partsmøtet, etter behov fastsette tidsfrister for parternes innlevering av opplysninger til dette formål,
 - e) gi sekretariatet en rapport om sin virksomhet, som skal videresendes til partene, minst ett hundre og tjue dager før hvert ordinært partsmøte,
 - f) utvikle et system med indikatorer som måler avtalepartenes felles framgang i arbeidet for å nå det mål som er angitt i artikkel II nr. 1, og deretter anvende det i rapporter utarbeidet i henhold til nr. 6 bokstav d) i denne artikkel, og
 - g) utføre enhver annen hensiktsmessig oppgave som den får seg tildelt av partsmøtet.
7. Når det etter komiteens oppfatning er oppstått en krisesituasjon som krever strakstiltak for å hindre forverring av bevaringsstatus for en eller flere albatross- eller petrellarter, kan komiteen be sekretariatet sammenkalle til et hastemøte mellom berørte parter. Disse parter skal deretter snarest mulig møtes for å fastsette en mekanisme med sikte på å verne om arter som er identifisert som truede arter. Når en anbefaling er vedtatt på et slikt møte, skal de berørte parter underrette hverandre og sekretariatet om hvilke tiltak de har truffet for å følge opp anbefalingen, eller om årsakene til at anbefalingen ikke kunne tas til følge.
8. Komiteen kan trekke utgifter over avtalens budsjett etter partsmøtets godkjenning, i henhold til artikkel VIII nr. 12 bokstav e).

Artikkel X *Sekretariatet*

Sekretariatet skal ha til oppgave:

- a) å organisere partsmøtene og møtene i den rådgivende komité, og bistå under møtene,
- b) å iverksette vedtak som det får oversendt fra partsmøtet,
- c) å fremme og koordinere aktiviteter som finner sted innenfor avtalens ramme, herunder handlingsplanen, i samsvar med vedtak gjort av partsmøtet,
- d) å være et forbindelsesledd til utbredelsesstater som ikke er part, og til organisasjoner for regional økonomisk integrasjon, og å legge til rette for koordinering mellom parter og utbredelsesstater som ikke er part, og internasjonale og nasjonale organisasjoner og institusjoner hvis virksomhet direkte eller indirekte er relevant for bevaring, herunder beskyttelse og forvaltning, av albatrosser og petreller,
- e) å gjøre partsmøtet oppmerksom på saker som vedrører denne avtales mål,

- f) å legge en rapport om sitt arbeid fram for hvert ordinære partsmøte,
- g) å forvalte avtalens budsjett og, dersom det er opprettet, fondet omhandlet i artikkel VII nr. 3,
- h) å gi allmennheten informasjon om avtalen og dens mål, og å fremme denne avtales mål,
- i) å utvikle et system med resultatindikatorer som måler sekretariatets effektivitet, og gi hvert ordinære partsmøte en rapport på grunnlag av disse indikatorer,
- j) etter behov å sette sammen opplysninger som partene gir via sekretariatet, i samsvar med artikkel VII nr. 1 bokstav c) og artikkel VIII nr. 10, og
- k) å utføre andre oppgaver som det får seg tildelt innenfor avtalens ramme.

Artikkel XI

Forbindelser med relevante internasjonale organer

1. Partene skal fremme denne avtales mål, og utvikle og opprettholde koordinerte og utfyllende arbeidsforbindelser med alle relevante internasjonale, regionale og sub-regionale organer, herunder dem som arbeider med bevaring og forvaltning av sjøfugl og deres leveområder og andre marine levende ressurser, spesielt med CCAMLR-kommisjonen og FNs matvareprogram (FAO), og særlig i tilknytning til den internasjonale handlingsplanen for å redusere bifangst av sjøfugl i langlinefiskerier.
2. Sekretariatet skal etter behov konsultere og samarbeide med:
 - a) konvensjonssekretariatet og organer som ivaretar sekretariatsoppgavene innenfor rammen av avtaler som er inngått i henhold til konvensjonens artikkel IV nr. 3 og 4, og som er relevante for albatrosser og petreller,
 - b) sekretariatene for andre relevante konvensjoner og internasjonale avtaler i saker av felles interesse, og
 - c) andre organisasjoner eller institusjoner med kompetanse på området bevaring av albatrosser og petreller og deres leveområder, så vel som innenfor forskning, opplæring og opplysningsvirksomhet, herunder miljøvernkomiteen opprettet i henhold til miljøvernprotokollen i Antarktistraktaten.
3. Sekretariatet kan, med partsmøtets godkjenning, inngå ordninger med andre organisasjoner og institusjoner der det måtte passe.
4. Sekretariatet skal konsultere disse organene og samarbeide med dem om utveksling av informasjon og data og kan, med samtykke fra den rådgivende komités leder, invitere disse organene til å sende observatører til relevante møter.

Artikkel XII

Endring av avtalen

1. Denne avtale kan endres på ethvert ordinære eller ekstraordinære partsmøte.
2. Enhver part kan foreslå endringer.
3. Teksten til endringsforslag og grunnlaget for det skal oversendes sekretariatet senest ett hundre og femti dager før partsmøtet åpner. Sekretariatet skal oversende kopier av alle endringsforslag til partene. Eventuelle kommentarer til et endringsforslag fra partene skal oversendes sekretariatet senest seksti dager før partsmøtet åpner. Sekretariatet skal, så snart som mulig etter siste dag for innlevering av kommentarer, oversende alle mottatte kommentarer til partene.
4. En endring av avtalen, med unntak av endring av vedlegg, skal vedtas med to tredels flertall blant de parter som er til stede og avgir stemme. De parter som godtar endringene, skal deponere sitt godtakelsesdokument hos depositaren. For parter som godtar en endring, trer den i kraft den trettiende dagen etter den dag to tredeler av avtalepartene på datoen for vedtakelse av endringen har deponert sitt godtakelsesdokument. For hver part som deponerer et godtakelsesdokument etter den dag to tredeler av partene har deponert sitt godtakelsesdokument, skal endringen tre i kraft den trettiende dagen etter den dag parten deponerer sitt godtakelsesdokument.
5. Alle nye vedlegg eller endringer av eksisterende vedlegg skal vedtas med to tredels flertall blant de parter som er til stede og avgir stemme, og skal tre i kraft for alle parter den nittiende dagen etter partsmøtets vedtakelse, unntatt for de parter som har tatt et forbehold i samsvar med nr. 6 i denne artikkel.
6. I løpet av perioden på nitti dager nevnt i nr. 5 i denne artikkel, kan enhver part ta forbehold om et nytt vedlegg eller en endring av et vedlegg ved skriftlig melding til depositaren. Et slikt forbehold kan på ethvert tidspunkt trekkes tilbake ved skriftlig melding til depositaren, og det nye vedlegget eller endringen skal tre i kraft for vedkommende part den trettiende dagen etter den dag forbeholdet ble trukket tilbake.

Artikkel XIII

Forholdet mellom denne avtale og annen lovgivning og internasjonale konvensjoner

1. For denne avtales formål
 - a) skal ingen bestemmelse i denne avtale berøre noen parts rettigheter og forpliktelser oppstått som en følge av gjeldende internasjonale traktater, særlig FNs havrettskonvensjon (UNCLOS), samt Antarktistraktaten og CCAMLR, og særlig artikkel IV i begge instrumenter,
 - b) skal alle avtaleparter, med hensyn til Antarktistraktatens virkeområde og enten de er part i Antarktistraktaten eller ikke, være bundet av artikkel IV og VI i Antarktistraktaten i forbindelsene seg imellom,
 - c) skal ingen bestemmelse i denne avtale, og ingen handling eller aktivitet som finner sted mens denne avtale er i kraft:
 - i. tolkes dithen at en avtalepart helt eller delvis frafaller, og heller ikke dithen at bestemmelsen svekker, krav eller grunnlag for krav til territoriell suverenitet eller til utøvelse av kyststatsjurisdiksjon etter folkeretten innenfor denne avtales virkeområde, eller
 - ii. tolkes dithen at den svekker en parts posisjon med hensyn til anerkjennelse eller ikke av en slik rett, et slikt krav eller et slikt grunnlag for krav.
2. Med hensyn til fiskerivirksomhet i regi av regionale fiskerierorganisasjoner eller andre organisasjoner som forvalter marine levende ressurser i sin alminnelighet, slik som CCAMLR-kommisjonen, skal partene vurdere opplysninger og evalueringer fra vedkommende organisasjon, og skal innenfor sitt kompetanseområde vedta tiltak som disse organisasjonene er blitt enige om for å redusere bifangst av albatrosser og petreller. Partene kan likevel, og i samsvar med nr. 3 i denne artikkel, gjennomføre strengere tiltak som hører under deres kompetanseområde, og det skal da tas hensyn til bestemmelsene i artikkel I nr. 3.
3. Bestemmelsene i denne avtale skal ikke på noen måte berøre en parts rett til å opprettholde eller vedta strengere tiltak for bevaring av albatrosser og petreller og deres leveområder.

Artikkel XIV

Twisteløsning

1. Partene skal samarbeide med sikte på å unngå tvister.
2. Når det er enighet om at tvist mellom to eller flere parter er av teknisk art, skal partene rådføre seg med hverandre og med lederen av den rådgivende komité med sikte på å komme fram til en minnelig løsning. Dersom partene ikke klarer å løse tvisten innen tolv måneder etter at en av partene har gitt den rådgivende komités leder skriftlig underretning om tvisten, og en forlengelse av tvisten etter lederens oppfatning kan virke negativt inn på bevaringsstatus for albatrosser og petreller oppført i denne avtale, skal de henvise konflikten til et teknisk voldgiftspanel.
3. Det tekniske voldgiftspanelet skal opprettes av den rådgivende komités leder i samråd med tvistens parter, og skal bestå av medlemmer fra den rådgivende komité, samt andre eksperter etter behov. Panelet skal konferere med tvistens parter og bestrebe seg på å finne en endelig løsning innen fem måneder etter at panelet ble opprettet. Avgjørelsen er bindende for tvistens parter.
4. Prosedyrene i forbindelse med teknisk voldgiftspanel og andre tvisteløsningsprosedyrer skal fastlegges av partsmøtet.
5. Enhver annen konflikt som måtte oppstå mellom to eller flere parter om fortolkningen eller anvendelsen av denne avtale, skal være undergitt bestemmelsene i artikkel XIII i konvensjonen, som får anvendelse enten tvistens parter også er part i konvensjonen eller ikke.
6. Denne artikkel utelukker ikke anvendelse av tvisteløsningsbestemmelser i enhver annen avtale som er i kraft mellom tvistens parter, i forbindelse med tvister som omfattes av slike bestemmelser.

Artikkel XV

Undertegning, ratifikasjon, godtakelse, godkjenning og tiltredelse

1. Denne avtale skal være åpen for undertegning av enhver utbredelsesstat eller organisasjon for regional økonomisk integrasjon, enten områder under dens jurisdiksjon ligger innenfor avtalens virkeområde eller ikke, ved:
 - a. undertegning uten forbehold om ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning, eller
 - b. undertegning med forbehold om ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning, etterfulgt av ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning.
2. Denne avtale skal forbli åpen for undertegning i Canberra fram til den dag avtalen trer i kraft.

3. Denne avtale skal være åpen for tiltredelse for enhver utbredelsesstat eller organisasjon for regional økonomisk integrasjon den dag avtalen trer i kraft, og deretter.
4. Ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokumenter skal deponeres hos depositaren.

Artikkel XVI *Ikrafttredelse*

1. Denne avtale skal tre i kraft på den første dag i den tredje måneden etter at minst fem utbredelsesstater eller organisasjoner for regional økonomisk integrasjon har undertegnet den uten forbehold om ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning i samsvar med artikkel XV.
2. For enhver utbredelsesstat eller organisasjon for regional økonomisk integrasjon som har:
 - a. undertegnet uten forbehold om ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning,
 - b. ratifisert, godtatt eller godkjent, eller
 - c. tiltrådt

denne avtale etter den dag da det antall utbredelsesstater eller organisasjoner for regional økonomisk integrasjon som er nødvendig for at avtalen skal tre i kraft, har undertegnet den uten forbehold, eller har ratifisert, godtatt eller godkjent den, skal denne avtale tre i kraft på den første dag i den tredje måneden etter at denne utbredelsesstat eller organisasjon for regional økonomisk integrasjon har undertegnet den uten forbehold eller deponert sitt ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokument.

Artikkel XVII *Forbehold*

1. Bestemmelsene i denne avtale skal ikke være gjenstand for forbehold av generell art.
2. Imidlertid kan et spesifikt forbehold hva angår enhver art som omfattes av avtalen, eller enhver bestemmelse i handlingsplanen, framføres av enhver utbredelsesstat eller organisasjon for regional økonomisk integrasjon ved undertegning uten forbehold om ratifikasjon, godtakelse, godkjenning eller tiltredelse, eller ved deponering av sitt ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokument.
3. Et slikt forbehold kan på ethvert tidspunkt trekkes tilbake av den utbredelsesstat eller organisasjon for regional økonomisk integrasjon som har tatt forbeholdet, ved skriftlig melding til depositaren. Denne stat eller organisasjon for regional økonomisk integrasjon skal ikke være bundet av bestemmelser det er tatt forbehold om, før tretti dager etter den dag forbeholdet ble trukket tilbake.
4. Bestemmelsene i nr. 1 over er ikke til hinder for at en avtalepart som ikke er konvensjonspart, avgir erklæringer eller uttalelser for å klargjøre sitt forhold til hvert dokument, forutsatt at slike erklæringer eller uttalelser ikke tar sikte på å utelukke eller endre den rettslige virkning av denne avtales bestemmelser når de anvendes overfor denne part.

Artikkel XVIII *Oppsigelse*

En part kan på ethvert tidspunkt si opp denne avtale ved skriftlig melding til depositaren. Oppsigelsen skal få virkning tolv måneder etter den dag depositaren mottar meldingen.

Artikkel XIX *Depositær*

1. Originaleksemplarene av denne avtale, på engelsk, fransk og spansk, med samme gyldighet for alle tre tekster, skal deponeres hos Australias regjering, som skal være depositær. Depositaren skal oversende kopier av disse tekster til alle utbredelsesstater og organisasjoner for regional økonomisk integrasjon som nevnt i artikkel XV nr. 1 i denne avtale, og til sekretariatet etter at det er opprettet.
2. Så snart denne avtale trer i kraft, skal en bekreftet kopi av avtalen oversendes fra depositaren til De Forente Nasjoners sekretariat, til registrering og publisering i samsvar med artikkel 102 i de Forente Nasjoners pakt.
3. Depositaren skal underrette alle utbredelsesstater og organisasjoner for regional økonomisk integrasjon som har undertegnet eller tiltrådt avtalen, og sekretariatet, om:
 - a. enhver undertegning,
 - b. enhver deponering av ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokumenter,
 - c. datoen for denne avtales ikrafttredelse, og for enhver endring av avtalen,

- d. ethvert forbehold i forbindelse med avtalen,
 - e. enhver melding om tilbaketrekking av et forbehold, og
 - f. enhver melding om oppsigelse av avtalen.
4. Depositaren skal straks oversende teksten til ethvert forbehold, ethvert nytt vedlegg eller endring av avtalen eller dens vedlegg til alle utbredelsesstater og organisasjoner for regional økonomisk integrasjon som har undertegnet eller tiltrådt denne avtale, og til sekretariatet.

Som en bekreftelse på dette har de undertegnede, som er gitt behørig fullmakt til det, undertegnet denne avtale.

Utfærdiget i Canberra den 19. juni 2001.

Vedlegg 1
Albatross- og petrellarter som omfattes av denne avtale

Gjeldende liste I og II i konvensjonen	Ny taksonomi*
Albatrosser	
Diomedea exulans (II) – Vandrealbatross	Diomedea exulans Diomedea dabbenena Diomedea antipodensis Diomedea gibsoni
Diomedea amsterdamensis (I) – Beltealbatross	Diomedea amsterdamensis
Diomedea epomophora (II) – Kongealbatross	Diomedea epomophora Diomedea sanfordi
Diomedea irrorata (II) – Galapagosalbatross	Phoebastria irrorata
Diomedea cauta (II) – Svartflekkealbatross	Thalassarche cauta Thalassarche steadyi Thalassarche salvini Thalassarche eremite
Diomedea bulleri (II) – Hvitpannealbatross	Thalassarche bulleri Thalassarche nov. sp. (platei)
Diomedea chrysostoma (II) – Gråhodealbatross	Thalassarche chrysostoma
Diomedea melanophrys (II) – Svartbrynalbatross	Thalassarche melanophrys Thalassarche impavida
Diomedea chlororhynchos (II) – Tristanalbatross	Thalassarche carteri Thalassarche chlororhynchos
Phoebastria fusca (II) – Sotalbatross	Phoebastria fusca
Phoebastria palpebrata (II) – Gråalbatross	Phoebastria palpebrata
Petreller	
Macronectes giganteus (II) – Sørkjempetrell	Macronectes giganteus
Macronectes halli (II) – Nordkjempetrell	Macronectes halli
Procellaria aequinoctialis (II) – Hvithakepetrell	Procellaria aequinoctialis
Procellaria aequinoctialis conspicillata (II)	Procellaria conspicillata
Procellaria parkinsoni (II) – Fjellpetrell	Procellaria parkinsoni
Procellaria westlandica (II) – Westlandpetrell	Procellaria westlandica
Procellaria cinerea (II) – Gråpetrell	Procellaria cinerea

Listen ovenfor viser gjeldende albatross- og petrelltaksonomi som oppført i konvensjonens liste I og II (kolonne 1) og en ny taksonomi (kolonne 2). Dersom konvensjonens partsmøte vedtar taksonomien i kolonne 2, skal taksonomien i kolonne 1 ikke lenger inngå som en del av dette vedlegg.

* Ny taksonomi følger: Robertson, C.J.R. & Nunn, G.B. 1997. Toward a new taxonomy for albatrosses. Pp. 413–419 i Albatross biology and conservation, G. Robertson og R. Gales (red.). Surrey Beatty & Sons, Chipping Norton, som modifisert av Croxall, J.P. & Gales, R. 1997. An assessment of the conservation status of albatrosses. Pp. 46–65 i Albatross biology and conservation, G. Robertson og R. Gales (red.). Surrey Beatty & Sons, Chipping Norton, og Ryan, P.G. 1998. The taxonomic and conservation status of the spectacled petrel Procellaria conspicillata. Bird Conservation International 8:223–235.

Vedlegg 2

Handlingsplan

1. Bevaring av arter

1.1 Bevaring av arter

- 1.1.1 Partene skal, tillegg til tiltak oppført i artikkel III, og uten at dette berører deres forpliktelser etter Konvensjon om internasjonal handel med truede arter av vill fauna og flora (CITES), forby bruk av og handel med albatrosser, petreller, deres egg, eller gjenkjennbare deler eller produkter av disse.
- 1.1.2 Med unntak for bestemmelsene som gjelder for arter oppført i henhold til Konvensjon om internasjonal handel med truede arter av vill flora og fauna (CITES), kan partene se bort fra forbudet i nr. 1.1.1 i samsvar med artikkel III nr. 3.
- 1.1.3 Partene skal, når de anser det hensiktsmessig, samarbeide om å utvikle og gjennomføre bevaringsstrategier for enkelte arter eller grupper av arter av albatrosser og petreller. Sekretariatet skal samordne utviklingen, harmoniseringen og gjennomføringen av slike bevaringsstrategier.

1.2 Tiltak i krisesituasjoner

Dersom den rådgivende komite ber om et partsmøte i samsvar med artikkel IX nr. 7, skal de berørte parter samarbeide seg imellom eller med andre om å utvikle og gjennomføre krisetiltak.

1.3 Re-etablering og re-etableringsplaner

Partene skal ha en føre var-tilnærming når albatrosser og petreller skal re-etableres i deler av sitt tradisjonelle hekkeområde. I slike tilfeller skal de utarbeide og følge en detaljert re-etableringsplan. Slike planer skal baseres på den beste tilgjengelige vitenskapelige kunnskap og være offentlig tilgjengelige. Når det er mulig, skal partene informere sekretariatet før re-etableringsplaner iverksettes.

1.4 Introduserte taksa

- 1.4.1 Partene skal treffe alle gjennomførbare tiltak for å hindre introduksjon i leveområdene, bevisst eller på annen måte, av ikke stedegne taksa av dyr, planter eller hybrider eller sykdomsframkallende organismer som kan ha skadelige effekter på bestander av albatrosser og petreller.
- 1.4.2 Partene skal treffe tiltak, i den grad det kan la seg gjennomføre, for å kontrollere og om mulig utrydde ikke stedegne taksa av dyr eller planter, eller hybrider av slike, som har eller kan ha negative virkninger for bestander av albatrosser eller petreller. Slike tiltak bør i størst mulig grad ivareta menneskelige og miljømessige hensyn.

2. Bevaring og restaurering av leveområder

2.1 Generelle prinsipper

Så langt det er hensiktsmessig og nødvendig, skal partene treffe forvaltningstiltak og innføre kontroll gjennom lovgivning og på annen måte, som opprettholder bestander av albatrosser og petreller ved, eller tilbakefører dem til, en gunstig bevaringsstatus, og hindrer forringelse av leveområder.

2.2 Bevaring av landområder

- 2.2.1 Når det kan la seg gjennomføre, skal partene verne hekkeområdene for albatrosser og petreller ved å benytte eksisterende mekanismer når slike er tilgjengelige. Partene skal bestrebe seg på å utarbeide og gjennomføre forvaltningsplaner for alle vernede områder, og treffe andre tiltak som opprettholder og bedrer artenes bevaringsstatus, herunder å hindre forringelse av leveområder, å redusere forstyrrelse i leveområdene og å minimalisere eller eliminere skader forårsaket av introduserte, ikke stedegne arter av dyr, planter, hybrider eller sykdomsframkallende organismer.
- 2.2.2 Partene skal, når det er mulig og relevant, samarbeide om initiativer som gjelder vern av leveområder, spesielt med tanke på å sikre vern og restaurering av flest mulige hekkeplasser for albatrosser og petreller med ugunstig bevaringsstatus.
- 2.2.3 Partene skal, hver for seg eller i fellesskap, sikre at alle hekkeplasser for albatrosser og petreller av internasjonal betydning blir gitt prioritet.

2.3 Bevaring av marine områder

- 2.3.1 Partene skal, hver for seg og i fellesskap, bestrebe seg på å forvalte marine leveområder med sikte på:
 - a) å sikre at marine levende ressurser som gir næring til albatrosser og petreller, er bærekraftige, og
 - b) å unngå forurensning som kan skade albatrosser og petreller.

- 2.3.2 Partene skal, hver for seg eller i fellesskap, bestrebe seg på å utarbeide forvaltningsplaner for albatrossers og petrellers viktigste næringsøkområder og trekkområder. Slike planer skal søke å minimalisere risiko i samsvar med nr. 2.3.1.
- 2.3.3 Partene skal treffe særlige tiltak, hver for seg og i fellesskap, for å bevare marine områder som de betrakter som kritiske for at arter av albatrosser og petreller med ugunstig bevaringsstatus skal kunne overleve eller restaureres.

3. Forvaltning av menneskeskapte aktiviteter

3.1 Konsekvensutredning

Partene skal, før de vedtar politikk, planer, programmer og prosjekter som de mener vil kunne påvirke bevaringen av albatrosser og petreller, vurdere de mulige konsekvensene av slik politikk og slike planer, programmer eller prosjekter, og gjøre resultatene av vurderingene offentlig tilgjengelige.

3.2 Utsiktet dødelighet som følge av fiskerier

- 3.2.1 Partene skal treffe hensiktsmessige operative, forvaltningsmessige og andre tiltak for å redusere eller eliminere utsiktet dødelighet blant albatrosser og petreller som følge av fiskerivirksomhet. Når det er mulig, bør tiltakene følge beste tilgjengelige praksis.
- 3.2.2 Med hensyn til fiskerivirksomhet i regi av regionale fiskeriorganisasjoner eller andre organisasjoner som forvalter levende marine ressurser i sin alminnelighet, slik som CCAMLR-kommisjonen, skal partene ta i betraktning opplysninger og vurderinger fra vedkommende organisasjon og skal, innenfor sitt kompetanseområde, vedta denne organisasjonens omforente tiltak for å redusere bifangst av albatrosser og petreller. Partene kan likevel, og i samsvar med artikkel I nr. 3 og 4, gjennomføre strengere tiltak som hører under deres kompetanseområde, og det skal tas hensyn til bestemmelsene i artikkel I nr. 3.
- 3.2.3 Parter som også er part i andre relevante avtaler (som CCAMLR), eller medlem av relevante internasjonale organisasjoner (som FAO), skal oppmuntre institusjoner, parter eller medlemmer i slike avtaler eller organisasjoner til å virkeliggjøre målet denne avtale.
- 3.2.4 Partene skal, innenfor rammen av denne avtale, bestrebe seg på å vedta ytterligere tiltak for å forhindre illegal, uregulert og urapportert fiskerivirksomhet som kan ha negative virkninger for albatrosser og petreller.

3.3 Forurensning og avfall i det marine miljø

- 3.3.1 Partene skal, innenfor rammen av miljøvernavtaler og ved andre virkemidler, treffe hensiktsmessige tiltak for å minimalisere forurensningen fra landbaserte kilder, og fra fartøyer, som kan ha negative virkninger for albatrosser og petreller enten på land eller til sjøs.
- 3.3.2 Partene skal bestrebe seg på å styre undersøkelse etter og utnyttelse av mineraler i farvann som hører under deres jurisdiksjon, og som benyttes av albatrosser og petreller, på måter som er forenlige med målene denne avtale.

3.4 Forstyrrelser

- 3.4.1 Partene skal bestrebe seg på å minimalisere forstyrrelsen av albatrosser og petreller i marine og landbaserte leveområder, og etablere og opprettholde noen områder som ikke skal forstyrres.
- 3.4.2 Partene skal bestrebe seg på å unngå eller minimalisere forstyrrelse som forårsakes av blant annet turisme, og spesielt ved å føre kontroll med nærhet til hekkende fugl.
- 3.4.3 Når det gis tillatelse til adgang til hekkeområder for albatrosser og petreller for forskningsformål, og spesielt når artene har ugunstig bevaringsstatus, skal partene kreve at forskningsarbeidet planlegges og utføres på en slik måte at det ikke medfører unødig forstyrrelse av fugl eller får konsekvenser for leveområdene.

4. Forskning og overvåkning

- 4.1 Partene skal bestrebe seg på å gjennomføre forskning og overvåkning både på sjø og på land for å oppfylle kravene i artikkel III. Når det er hensiktsmessig, skal de gjøre dette i samarbeid og forsøke å bidra til utvikling av bedre forsknings- og overvåkningsteknikker.
- 4.2 Partene skal, ved bruk av observatører om bord på fiskefartøyer eller ved hjelp av andre hensiktsmessige metoder, samle inn pålitelige og om mulig verifiserbare data for å kunne sette opp nøyaktige beregninger over arten og omfanget av fiskerienes interaksjon med albatrosser og petreller.

5. Den rådgivende komités sammenstilling av informasjon

5.1 Den rådgivende komités rapporter etter artikkel IX nr. 6 bokstav c) bør, alt etter omstendighetene, omfatte:

- a) vurdering og gjennomgang av populasjonsstatus for albatrosser og petreller, inkludert en vurdering av populasjonstendenser for artene, spesielt arter som befinner seg i områder det er lite kunnskap om, og arter der få data foreligger,
- b) identifisering av internasjonalt viktige hekkeområder,
- c) undersøkelser som, basert på beste tilgjengelige kunnskap, karakteriserer næringssøkområdene (og hovednæringssøkområder innenfor disse) og trekkruiter og trekkmønstre for bestander av albatrosser og petreller,
- d) identifisering og vurdering av kjente og potensielle trusler mot albatrosser og petreller,
- e) identifisering av eksisterende og nye metoder til å unngå eller minske slike trusler,
- f) jevnlig gjennomgang og ajourføring av data om dødelighet blant albatrosser og petreller, blant annet som følge av kommersielle og andre relevante fiskerier,
- g) gjennomgang av data om utbredelse og sesongvariasjon i fiskerivirksomhet som har betydning for albatrosser og petreller,
- h) gjennomgang av status i hekkeområdene for introduserte dyr, planter og sykdomsframkallende organismer som er kjent eller mistenkt for å ha skadelige effekter på albatrosser og petreller,
- i) gjennomgang av hva slags bevaringstiltak som er truffet for albatrosser og petreller, samt tiltakenes omfang og effektivitet,
- j) gjennomgang av nyere og igangværende forskning på albatrosser og petreller som har betydning for deres bevaringsstatus,
- k) lister over myndigheter, forskningsinstitusjoner, forskere og frivillige organisasjoner som arbeider med albatrosser og petreller,
- l) en oversikt over lovgivning som angår albatrosser og petreller,
- m) gjennomgang av programmer for opplæring og opplysning om bevaring av albatrosser og petreller, og
- n) gjennomgang av aktuell taksonomi for albatrosser og petreller.

5.2 Den rådgivende komité bør som en del av den gjennomgang som er nevnt ovenfor, identifisere mangler i informasjonen, slik at dette kan prioriteres i framtiden.

6. Utdanning og opplysningsvirksomhet

- 6.1 Partene skal bestrebe seg på å gjøre informasjon om bevaringsstatus for albatrosser og petreller, om truslene de står overfor, og om igangsatte aktiviteter i henhold til avtalen, tilgjengelig for forskere, fiskere og naturvernere, og for relevante lokale myndigheter og andre beslutningstakere, samt for nabostater.
- 6.2 Partene skal bestrebe seg på å gjøre lokalsamfunn og allmennhet oppmerksom på status for albatrosser og petreller og hvilke trusler de står overfor.
- 6.3 Partene skal samarbeide seg imellom, med sekretariatet og med andre om å utarbeide opplæringsprogrammer og utveksle materiale.
- 6.4 Partene skal om nødvendig sørge for opplæringsprogrammer som sikrer at personale med ansvar for å gjennomføre denne handlingsplan, har tilstrekkelig kunnskap til å gjennomføre den på en effektiv måte.

7. Gjennomføring

- 7.1 Den rådgivende komité skal utarbeide retningslinjer for bevaring, som en hjelp for partene til å gjennomføre denne handlingsplan. Disse retningslinjene bør om mulig være forenlige med retningslinjer utarbeidet i henhold til andre internasjonale instrumenter.
- 7.2 Partene skal samarbeide med andre land og organisasjoner som driver forskning, overvåkning og forvaltning av albatrosser og petreller, i den hensikt å utveksle kunnskap, ferdigheter og teknikker som kan gi en mer effektiv gjennomføring av denne handlingsplan.
- 7.3 Partene skal sterkt oppfordre parter i andre relevante internasjonale instrumenter, og særlig CCAMLR, til å anerkjenne målene i denne handlingsplan som hensiktsmessige og relevante.
- 7.4 Sekretariatet skal jevnlig undersøke hvilke muligheter som foreligger for å skaffe de nødvendige ressurser (både finansielle midler og teknisk assistanse) til gjennomføring av denne handlingsplan, og skal gi hvert ordinære partsmøte en rapport om dette.
- 7.5 Partene skal, enten hver for seg eller gjennom sekretariatet, gjøre enhver stat som ikke er part i denne avtale, oppmerksom på virksomhet som drives av dens borgere eller fartøyer, og som har betydning for gjennomføringen av denne handlingsplan.

17. okt. 2003 nr. 190**Konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven (UNESCO)**

I henhold til kgl.res. av 22. desember 2006 ble konvensjonen ratifisert. Konvensjonen trådte i kraft 17. april 2007. Det vises til St.prp.nr.73 (2005–2006), Innst.S.nr. 29 (2006–2007) og til vedtak i Stortinget 13. desember 2006.

Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage

The General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization hereinafter referred to as UNESCO, meeting in Paris, from 29 September to 17 October 2003, at its 32nd session,

Referring to existing international human rights instruments, in particular to the Universal Declaration on Human Rights of 1948, the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights of 1966, and the International Covenant on Civil and Political Rights of 1966,

Considering the importance of the intangible cultural heritage as a mainspring of cultural diversity and a guarantee of sustainable development, as underscored in the UNESCO Recommendation on the Safeguarding of Traditional Culture and Folklore of 1989, in the UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity of 2001, and in the Istanbul Declaration of 2002 adopted by the Third Round Table of Ministers of Culture,

Considering the deep-seated interdependence between the intangible cultural heritage and the tangible cultural and natural heritage,

Recognizing that the processes of globalization and social transformation, alongside the conditions they create for renewed dialogue among communities, also give rise, as does the phenomenon of intolerance, to grave threats of deterioration, disappearance and destruction of the intangible cultural heritage, in particular owing to a lack of resources for safeguarding such heritage,

Being aware of the universal will and the common concern to safeguard the intangible cultural heritage of humanity,

Recognizing that communities, in particular indigenous communities, groups and, in some cases, individuals, play an important role in the production, safeguarding, maintenance and recreation of the intangible cultural heritage, thus helping to enrich cultural diversity and human creativity,

Noting the far-reaching impact of the activities of UNESCO in establishing normative instruments for the protection of the cultural heritage, in particular the Convention for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage of 1972,

Noting further that no binding multilateral instrument as yet exists for the safeguarding of the intangible cultural heritage,

Considering that existing international agreements, recommendations and resolutions concerning the cultural and natural heritage need to be effectively enriched and supplemented by means of new provisions relating to the intangible cultural heritage,

Considering the need to build greater awareness, especially among the younger generations, of the importance of the intangible cultural heritage and of its safeguarding,

Considering that the international community should contribute, together with the States Parties to this Convention, to the safeguarding of such heritage in a spirit of cooperation and mutual assistance,

Recalling UNESCO's programmes relating to the intangible cultural heritage, in particular the Proclamation of Masterpieces of the Oral and Intangible Heritage of Humanity,

Considering the invaluable role of the intangible cultural heritage as a factor in bringing human beings closer together and ensuring exchange and understanding among them,

Adopts this Convention on this seventeenth day of October 2003.

I. General provisions***Article 1******Purposes of the Convention***

The purposes of this Convention are:

- a) to safeguard the intangible cultural heritage;
- b) to ensure respect for the intangible cultural heritage of the communities, groups and individuals concerned;
- c) to raise awareness at the local, national and international levels of the importance of the intangible cultural heritage, and of ensuring mutual appreciation thereof;
- d) to provide for international cooperation and assistance.

Article 2

Definitions

For the purposes of this Convention,

1. The «intangible cultural heritage» means the practices, representations, expressions, knowledge, skills – as well as the instruments, objects, artefacts and cultural spaces associated therewith – that communities, groups and, in some cases, individuals recognize as part of their cultural heritage. This intangible cultural heritage, transmitted from generation to generation, is constantly recreated by communities and groups in response to their environment, their interaction with nature and their history, and provides them with a sense of identity and continuity, thus promoting respect for cultural diversity and human creativity. For the purposes of this Convention, consideration will be given solely to such intangible cultural heritage as is compatible with existing international human rights instruments, as well as with the requirements of mutual respect among communities, groups and individuals, and of sustainable development.
2. The «intangible cultural heritage», as defined in paragraph 1 above, is manifested inter alia in the following domains:
 - a) oral traditions and expressions, including language as a vehicle of the intangible cultural heritage;
 - b) performing arts;
 - c) social practices, rituals and festive events;
 - d) knowledge and practices concerning nature and the universe;
 - e) traditional craftsmanship.
3. «Safeguarding» means measures aimed at ensuring the viability of the intangible cultural heritage, including the identification, documentation, research, preservation, protection, promotion, enhancement, transmission, particularly through formal and non-formal education, as well as the revitalization of the various aspects of such heritage.
4. «States Parties» means States which are bound by this Convention and among which this Convention is in force.
5. This Convention applies mutatis mutandis to the territories referred to in Article 33 which become Parties to this Convention in accordance with the conditions set out in that Article. To that extent the expression «States Parties» also refers to such territories.

Article 3

Relationship to other international instruments

Nothing in this Convention may be interpreted as:

- a) altering the status or diminishing the level of protection under the 1972 Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage of World Heritage properties with which an item of the intangible cultural heritage is directly associated; or
- b) affecting the rights and obligations of States Parties deriving from any international instrument relating to intellectual property rights or to the use of biological and ecological resources to which they are parties.

II. Organs of the Convention

Article 4

General Assembly of the States Parties

1. A General Assembly of the States Parties is hereby established, hereinafter referred to as «the General Assembly». The General Assembly is the sovereign body of this Convention.
2. The General Assembly shall meet in ordinary session every two years. It may meet in extraordinary session if it so decides or at the request either of the Intergovernmental Committee for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage or of at least one-third of the States Parties.
3. The General Assembly shall adopt its own Rules of Procedure.

Article 5

Intergovernmental Committee for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage

1. An Intergovernmental Committee for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, hereinafter referred to as «the Committee», is hereby established within UNESCO. It shall be composed of representatives of 18 States Parties, elected by the States Parties meeting in General Assembly, once this Convention enters into force in accordance with Article 34.
2. The number of States Members of the Committee shall be increased to 24 once the number of the States Parties to the Convention reaches 50.

Article 6

Election and terms of office of States Members of the Committee

1. The election of States Members of the Committee shall obey the principles of equitable geographical representation and rotation.
2. States Members of the Committee shall be elected for a term of four years by States Parties to the Convention meeting in General Assembly.
3. However, the term of office of half of the States Members of the Committee elected at the first election is limited to two years. These States shall be chosen by lot at the first election.
4. Every two years, the General Assembly shall renew half of the States Members of the Committee.
5. It shall also elect as many States Members of the Committee as required to fill vacancies.
6. A State Member of the Committee may not be elected for two consecutive terms.
7. States Members of the Committee shall choose as their representatives persons who are qualified in the various fields of the intangible cultural heritage.

Article 7

Functions of the Committee

Without prejudice to other prerogatives granted to it by this Convention, the functions of the Committee shall be to:

- a) promote the objectives of the Convention, and to encourage and monitor the implementation thereof;
- b) provide guidance on best practices and make recommendations on measures for the safeguarding of the intangible cultural heritage;
- c) prepare and submit to the General Assembly for approval a draft plan for the use of the resources of the Fund, in accordance with Article 25;
- d) seek means of increasing its resources, and to take the necessary measures to this end, in accordance with Article 25;
- e) prepare and submit to the General Assembly for approval operational directives for the implementation of this Convention;
- f) examine, in accordance with Article 29, the reports submitted by States Parties, and to summarize them for the General Assembly;
- g) examine requests submitted by States Parties, and to decide thereon, in accordance with objective selection criteria to be established by the Committee and approved by the General Assembly for:
 - i. inscription on the lists and proposals mentioned under Articles 16, 17 and 18;
 - ii. the granting of international assistance in accordance with Article 22.

Article 8

Working methods of the Committee

1. The Committee shall be answerable to the General Assembly. It shall report to it on all its activities and decisions.
2. The Committee shall adopt its own Rules of Procedure by a two-thirds majority of its Members.
3. The Committee may establish, on a temporary basis, whatever ad hoc consultative bodies it deems necessary to carry out its task.
4. The Committee may invite to its meetings any public or private bodies, as well as private persons, with recognized competence in the various fields of the intangible cultural heritage, in order to consult them on specific matters.

Article 9

Accreditation of advisory organizations

1. The Committee shall propose to the General Assembly the accreditation of nongovernmental organizations with recognized competence in the field of the intangible cultural heritage to act in an advisory capacity to the Committee.
2. The Committee shall also propose to the General Assembly the criteria for and modalities of such accreditation.

Article 10

The Secretariat

1. The Committee shall be assisted by the UNESCO Secretariat.
2. The Secretariat shall prepare the documentation of the General Assembly and of the Committee, as well as the draft agenda of their meetings, and shall ensure the implementation of their decisions.

III. Safeguarding of the intangible cultural heritage at the national level

Article 11

Role of States Parties

Each State Party shall:

- a) take the necessary measures to ensure the safeguarding of the intangible cultural heritage present in its territory;
- b) among the safeguarding measures referred to in Article 2, paragraph 3, identify and define the various elements of the intangible cultural heritage present in its territory, with the participation of communities, groups and relevant nongovernmental organizations.

Article 12

Inventories

1. To ensure identification with a view to safeguarding, each State Party shall draw up, in a manner geared to its own situation, one or more inventories of the intangible cultural heritage present in its territory. These inventories shall be regularly updated.
2. When each State Party periodically submits its report to the Committee, in accordance with Article 29, it shall provide relevant information on such inventories.

Article 13

Other measures for safeguarding

To ensure the safeguarding, development and promotion of the intangible cultural heritage present in its territory, each State Party shall endeavour to:

- a) adopt a general policy aimed at promoting the function of the intangible cultural heritage in society, and at integrating the safeguarding of such heritage into planning programmes;
- b) designate or establish one or more competent bodies for the safeguarding of the intangible cultural heritage present in its territory;
- c) foster scientific, technical and artistic studies, as well as research methodologies, with a view to effective safeguarding of the intangible cultural heritage, in particular the intangible cultural heritage in danger;
- d) adopt appropriate legal, technical, administrative and financial measures aimed at:
 - i. fostering the creation or strengthening of institutions for training in the management of the intangible cultural heritage and the transmission of such heritage through forums and spaces intended for the performance or expression thereof;
 - ii. ensuring access to the intangible cultural heritage while respecting customary practices governing access to specific aspects of such heritage;
 - iii. establishing documentation institutions for the intangible cultural heritage and facilitating access to them.

Article 14

Education, awareness-raising and capacity-building

Each State Party shall endeavour, by all appropriate means, to:

- a) ensure recognition of, respect for, and enhancement of the intangible cultural heritage in society, in particular through:
 - i. educational, awareness-raising and information programmes, aimed at the general public, in particular young people;
 - ii. specific educational and training programmes within the communities and groups concerned;
 - iii. capacity-building activities for the safeguarding of the intangible cultural heritage, in particular management and scientific research; and
 - iv. non-formal means of transmitting knowledge;
- b) keep the public informed of the dangers threatening such heritage, and of the activities carried out in pursuance of this Convention;
- c) promote education for the protection of natural spaces and places of memory whose existence is necessary for expressing the intangible cultural heritage.

Article 15

Participation of communities, groups and individuals

Within the framework of its safeguarding activities of the intangible cultural heritage, each State Party shall endeavour to ensure the widest possible participation of communities, groups and, where appropriate, individuals that create, maintain and transmit such heritage, and to involve them actively in its management.

IV. Safeguarding of the intangible cultural heritage at the international level

Article 16

Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity

1. In order to ensure better visibility of the intangible cultural heritage and awareness of its significance, and to encourage dialogue which respects cultural diversity, the Committee, upon the proposal of the States Parties concerned, shall establish, keep up to date and publish a Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity.
2. The Committee shall draw up and submit to the General Assembly for approval the criteria for the establishment, updating and publication of this Representative List.

Article 17

List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding

1. With a view to taking appropriate safeguarding measures, the Committee shall establish, keep up to date and publish a List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding, and shall inscribe such heritage on the List at the request of the State Party concerned.
2. The Committee shall draw up and submit to the General Assembly for approval the criteria for the establishment, updating and publication of this List.
3. In cases of extreme urgency – the objective criteria of which shall be approved by the General Assembly upon the proposal of the Committee – the Committee may inscribe an item of the heritage concerned on the List mentioned in paragraph 1, in consultation with the State Party concerned.

Article 18

Programmes, projects and activities for the safeguarding of the intangible cultural heritage

1. On the basis of proposals submitted by States Parties, and in accordance with criteria to be defined by the Committee and approved by the General Assembly, the Committee shall periodically select and promote national, subregional and regional programmes, projects and activities for the safeguarding of the heritage which it considers best reflect the principles and objectives of this Convention, taking into account the special needs of developing countries.
2. To this end, it shall receive, examine and approve requests for international assistance from States Parties for the preparation of such proposals.
3. The Committee shall accompany the implementation of such projects, programmes and activities by disseminating best practices using means to be determined by it.

V. International cooperation and assistance

Article 19

Cooperation

1. For the purposes of this Convention, international cooperation includes, inter alia, the exchange of information and experience, joint initiatives, and the establishment of a mechanism of assistance to States Parties in their efforts to safeguard the intangible cultural heritage.
2. Without prejudice to the provisions of their national legislation and customary law and practices, the States Parties recognize that the safeguarding of intangible cultural heritage is of general interest to humanity, and to that end undertake to cooperate at the bilateral, subregional, regional and international levels.

Article 20

Purposes of international assistance

International assistance may be granted for the following purposes:

- a) the safeguarding of the heritage inscribed on the List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding;
- b) the preparation of inventories in the sense of Article 11 and 12;
- c) support for programmes, projects and activities carried out at the national, subregional and regional levels aimed at the safeguarding of the intangible cultural heritage;
- d) any other purpose the Committee may deem necessary.

Article 21

Forms of international assistance

The assistance granted by the Committee to a State Party shall be governed by the operational directives foreseen in Article 7 and by the agreement referred to in Article 24, and may take the following forms:

- a) studies concerning various aspects of safeguarding;
- b) the provision of experts and practitioners;
- c) the training of all necessary staff;
- d) the elaboration of standard-setting and other measures;
- e) the creation and operation of infrastructures;
- f) the supply of equipment and know-how;
- g) other forms of financial and technical assistance, including, where appropriate, the granting of low-interest loans and donations.

Article 22

Conditions governing international assistance

1. The Committee shall establish the procedure for examining requests for international assistance, and shall specify what information shall be included in the requests, such as the measures envisaged and the interventions required, together with an assessment of their cost.
2. In emergencies, requests for assistance shall be examined by the Committee as a matter of priority.
3. In order to reach a decision, the Committee shall undertake such studies and consultations as it deems necessary.

Article 23

Requests for international assistance

1. Each State Party may submit to the Committee a request for international assistance for the safeguarding of the intangible cultural heritage present in its territory.
2. Such a request may also be jointly submitted by two or more States Parties.
3. The request shall include the information stipulated in Article 22, paragraph 1, together with the necessary documentation.

Article 24

Role of beneficiary States Parties

1. In conformity with the provisions of this Convention, the international assistance granted shall be regulated by means of an agreement between the beneficiary State Party and the Committee.
2. As a general rule, the beneficiary State Party shall, within the limits of its resources, share the cost of the safeguarding measures for which international assistance is provided.
3. The beneficiary State Party shall submit to the Committee a report on the use made of the assistance provided for the safeguarding of the intangible cultural heritage.

VI. Intangible Cultural Heritage Fund

Article 25

Nature and resources of the Fund

1. A «Fund for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage», hereinafter referred to as «the Fund», is hereby established.
2. The Fund shall consist of funds-in-trust established in accordance with the Financial Regulations of UNESCO.
3. The resources of the Fund shall consist of:
 - a) contributions made by States Parties;
 - b) funds appropriated for this purpose by the General Conference of UNESCO;
 - c) contributions, gifts or bequests which may be made by:
 - i. other States;
 - ii. organizations and programmes of the United Nations system, particularly the United Nations Development Programme, as well as other international organizations;
 - iii. public or private bodies or individuals;
 - d) any interest due on the resources of the Fund;
 - e) funds raised through collections, and receipts from events organized for the benefit of the Fund;
 - f) any other resources authorized by the Fund's regulations, to be drawn up by the Committee.
4. The use of resources by the Committee shall be decided on the basis of guidelines laid down by the General Assembly.
5. The Committee may accept contributions and other forms of assistance for general and specific purposes relating to specific projects, provided that those projects have been approved by the Committee.
6. No political, economic or other conditions which are incompatible with the objectives of this Convention may be attached to contributions made to the Fund.

Article 26

Contributions of State Parties to the Fund

1. Without prejudice to any supplementary voluntary contribution, the States Parties to this Convention undertake to pay into the Fund, at least every two years, a contribution, the amount of which, in the form of a uniform percentage applicable to all States, shall be determined by the General Assembly. This decision of the General Assembly shall be taken by a majority of the States Parties present and voting which have not made the declaration referred to in paragraph 2 of this Article. In no case shall the contribution of the State Party exceed 1 % of its contribution to the regular budget of UNESCO.
2. However, each State referred to in Article 32 or in Article 33 of this Convention may declare, at the time of the deposit of its instruments of ratification, acceptance, approval or accession, that it shall not be bound by the provisions of paragraph 1 of this Article.
3. A State Party to this Convention which has made the declaration referred to in paragraph 2 of this Article shall endeavour to withdraw the said declaration by notifying the Director-General of UNESCO. However, the withdrawal of the declaration shall not take effect in regard to the contribution due by the State until the date on which the subsequent session of the General Assembly opens.
4. In order to enable the Committee to plan its operations effectively, the contributions of States Parties to this Convention which have made the declaration referred to in paragraph 2 of this Article shall be paid on a regular basis, at least every two years, and should be as close as possible to the contributions they would have owed if they had been bound by the provisions of paragraph 1 of this Article.

5. Any State Party to this Convention which is in arrears with the payment of its compulsory or voluntary contribution for the current year and the calendar year immediately preceding it shall not be eligible as a Member of the Committee; this provision shall not apply to the first election. The term of office of any such State which is already a Member of the Committee shall come to an end at the time of the elections provided for in Article 6 of this Convention.

Article 27

Voluntary supplementary contributions to the Fund

States Parties wishing to provide voluntary contributions in addition to those foreseen under Article 26 shall inform the Committee, as soon as possible, so as to enable it to plan its operations accordingly.

Article 28

International fund-raising campaigns

The States Parties shall, insofar as is possible, lend their support to international fund-raising campaigns organized for the benefit of the Fund under the auspices of UNESCO.

VII. Reports

Article 29

Reports by the States Parties

The States Parties shall submit to the Committee, observing the forms and periodicity to be defined by the Committee, reports on the legislative, regulatory and other measures taken for the implementation of this Convention.

Article 30

Reports by the Committee

1. On the basis of its activities and the reports by States Parties referred to in Article 29, the Committee shall submit a report to the General Assembly at each of its sessions.
2. The report shall be brought to the attention of the General Conference of UNESCO.

VIII. Transitional clause

Article 31

Relationship to the Proclamation of Masterpieces of the Oral and Intangible Heritage of Humanity

1. The Committee shall incorporate in the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity the items proclaimed «Masterpieces of the Oral and Intangible Heritage of Humanity» before the entry into force of this Convention.
2. The incorporation of these items in the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity shall in no way prejudice the criteria for future inscriptions decided upon in accordance with Article 16, paragraph 2.
3. No further Proclamation will be made after the entry into force of this Convention.

IX. Final clauses

Article 32

Ratification, acceptance or approval

1. This Convention shall be subject to ratification, acceptance or approval by States Members of UNESCO in accordance with their respective constitutional procedures.
2. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Director-General of UNESCO.

Article 33

Accession

1. This Convention shall be open to accession by all States not Members of UNESCO that are invited by the General Conference of UNESCO to accede to it.
2. This Convention shall also be open to accession by territories which enjoy full internal self-government recognized as such by the United Nations, but have not attained full independence in accordance with General Assembly resolution 1514 (XV), and which have competence over the matters governed by this Convention, including the competence to enter into treaties in respect of such matters.
3. The instrument of accession shall be deposited with the Director-General of UNESCO.

Article 34

Entry into force

This Convention shall enter into force three months after the date of the deposit of the thirtieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, but only with respect to those States that have deposited their respective instruments of ratification, acceptance, approval, or accession on or before that date. It shall enter into force with respect to any other State Party three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 35

Federal or non-unitary constitutional systems

The following provisions shall apply to States Parties which have a federal or non-unitary constitutional system:

- a) with regard to the provisions of this Convention, the implementation of which comes under the legal jurisdiction of the federal or central legislative power, the obligations of the federal or central government shall be the same as for those States Parties which are not federal States;
- b) with regard to the provisions of this Convention, the implementation of which comes under the jurisdiction of individual constituent States, countries, provinces or cantons which are not obliged by the constitutional system of the federation to take legislative measures, the federal government shall inform the competent authorities of such States, countries, provinces or cantons of the said provisions, with its recommendation for their adoption.

Article 36

Denunciation

1. Each State Party may denounce this Convention.
2. The denunciation shall be notified by an instrument in writing, deposited with the Director-General of UNESCO.
3. The denunciation shall take effect twelve months after the receipt of the instrument of denunciation. It shall in no way affect the financial obligations of the denouncing State Party until the date on which the withdrawal takes effect.

Article 37

Depositary functions

The Director-General of UNESCO, as the Depositary of this Convention, shall inform the States Members of the Organization, the States not Members of the Organization referred to in Article 33, as well as the United Nations, of the deposit of all the instruments of ratification, acceptance, approval or accession provided for in Articles 32 and 33, and of the denunciations provided for in Article 36.

Article 38

Amendments

1. A State Party may, by written communication addressed to the Director-General, propose amendments to this Convention. The Director-General shall circulate such communication to all States Parties. If, within six months from the date of the circulation of the communication, not less than one half of the States Parties reply favourably to the request, the Director-General shall present such proposal to the next session of the General Assembly for discussion and possible adoption.
2. Amendments shall be adopted by a two-thirds majority of States Parties present and voting.
3. Once adopted, amendments to this Convention shall be submitted for ratification, acceptance, approval or accession to the States Parties.

4. Amendments shall enter into force, but solely with respect to the States Parties that have ratified, accepted, approved or acceded to them, three months after the deposit of the instruments referred to in paragraph 3 of this Article by two-thirds of the States Parties. Thereafter, for each State Party that ratifies, accepts, approves or accedes to an amendment, the said amendment shall enter into force three months after the date of deposit by that State Party of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.
5. The procedure set out in paragraphs 3 and 4 shall not apply to amendments to Article 5 concerning the number of States Members of the Committee. These amendments shall enter into force at the time they are adopted.
6. A State which becomes a Party to this Convention after the entry into force of amendments in conformity with paragraph 4 of this Article shall, failing an expression of different intention, be considered:
 - a) as a Party to this Convention as so amended; and
 - b) as a Party to the unamended Convention in relation to any State Party not bound by the amendments.

Article 39

Authoritative texts

This Convention has been drawn up in Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish, the six texts being equally authoritative.

Article 40

Registration

In conformity with Article 102 of the Charter of the United Nations, this Convention shall be registered with the Secretariat of the United Nations at the request of the Director-General of UNESCO.

DONE at Paris, this third day of November 2003, in two authentic copies bearing the signature of the President of the 32nd session of the General Conference and of the Director-General of UNESCO. These two copies shall be deposited in the archives of UNESCO. Certified true copies shall be delivered to all the States referred to in Articles 32 and 33, as well as to the United Nations.

Konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven

Generalkonferansen i De forente nasjoners organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur, heretter kalt UNESCO, som var samlet i Paris fra 29. september til 17. oktober 2003 i sin 32. sesjon,

som viser til eksisterende internasjonale menneskerettighetsinstrumenter, særlig Verdenserklæringen om menneskerettighetene av 1948, Den internasjonale konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter av 1966 og Den internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter av 1966,

som tar i betraktning at den immaterielle kulturarven er viktig som drivkraft for kulturelt mangfold og som sikkerhet for en bærekraftig utvikling, slik det understrekes i UNESCOs rekommandasjon om vern av tradisjonell kultur og folkløse av 1989, i UNESCOs universelle erklæring om kulturelt mangfold av 2001 og i Istanbul-erklæringen av 2002, vedtatt av kulturministrenes tredje rundebordskonferanse,

som tar i betraktning det dype gjensidige avhengighetsforholdet mellom immateriell kulturarv og materiell kultur- og naturarv.

som erkjenner at globaliseringsprosessen og sosiale forandringer, samt de vilkårene dette skaper for ny dialog mellom samfunnene, på samme måte som intoleranse, også medfører stor fare for at den immaterielle kulturarven forringes, forsvinner eller ødelegges, særlig på grunn av manglende midler til vern av denne arven,

som er oppmerksom på at det i verden finnes vilje til og felles interesse for å verne menneskehetens immaterielle kulturarv,

som erkjenner at samfunnene, særlig urbefolkningssamfunn, grupper og i noen tilfeller enkeltpersoner, spiller en viktig rolle når det gjelder å produsere, verne, opprettholde og gjenskape den immaterielle kulturarv, og som således bidrar til å berike kulturelt mangfold og menneskelig kreativitet,

som merker seg den vidtrekkende virkningen av UNESCOs virksomhet for å etablere normative instrumenter for bevaring av kulturarven, særlig Konvensjonen for vern av verdens kultur- og naturarv av 1972,

som videre merker seg at det ennå ikke finnes noe bindende multilateralt instrument for vern av den immaterielle kulturarven.

som tar i betraktning at de eksisterende internasjonale avtaler, rekommandasjoner og resolusjoner vedrørende kultur- og naturarv bør utbygges effektivt og suppleres med nye bestemmelser angående immateriell kulturarv,

som tar i betraktning at det er behov for å øke bevisstheten, spesielt blant yngre generasjoner, om den immaterielle kulturarvens betydning og viktigheten av å verne den,

som tar i betraktning at det internasjonale samfunnet, sammen med statene som er parter i denne konvensjon, bør bidra til å verne denne arven i en ånd av samarbeid og gjensidig hjelp,

som minner om UNESCOs programmer for immateriell kulturarv, særlig Proklamasjonen om mesterverk i menneskehetens muntlige og immaterielle arv,

som tar i betraktning at den immaterielle kulturarven spiller en uvurderlig rolle når det gjelder å bringe mennesker nærmere sammen, samt for å sikre utveksling og forståelse dem imellom,

vedtar denne konvensjon den 17. oktober 2003.

I. Alminnelige bestemmelser

Artikkel 1

Konvensjonens formål

Formålet med denne konvensjonen er:

- a) å verne den immaterielle kulturarven,
- b) å sikre respekt for den immaterielle kulturarven til berørte samfunn, grupper og enkeltpersoner,
- c) å øke bevisstheten lokalt, nasjonalt og internasjonalt om betydningen av den immaterielle kulturarven, og sørge for gjensidig anerkjennelse av dette,
- d) å sørge for internasjonalt samarbeid og bistand.

Artikkel 2

Definisjoner

Følgende gjelder for denne konvensjonen:

1. «immateriell kulturarv» betyr praksis, fremstillinger, uttrykk, kunnskap, ferdigheter – samt tilhørende instrumenter, gjenstander, kulturgjenstander og kulturelle rom – som samfunn, grupper og, i noen tilfeller, enkeltpersoner anerkjenner som en del av sin kulturarv. Denne immaterielle kulturarven, som er overført fra generasjon til generasjon, blir stadig gjenskapt av samfunn og grupper i relasjon til deres miljø, i samspill med naturen og med deres historie og gir dem en følelse av identitet og kontinuitet, noe som fremmer respekt for kulturelt mangfold og menneskelig kreativitet. I forbindelse med denne konvensjonen tas kun i betraktning immateriell kulturarv som er forenlig med de eksisterende internasjonale menneskerettighetsinstrumentene og kravene om gjensidig respekt mellom samfunn, grupper og enkeltpersoner samt en bærekraftig utvikling.
2. «immateriell kulturarv» definert i nr. 1 kommer blant annet til uttrykk på følgende områder:
 - a) muntlige tradisjoner og uttrykk, herunder språk som et uttrykksmiddel for immateriell kulturarv,
 - b) utøvende kunst,
 - c) sosiale skikker, ritualer og høytidsfester,
 - d) kunnskap og praksis som gjelder naturen og universet,
 - e) tradisjonelt håndverk.
3. «vern» betyr tiltak for å sikre den immaterielle kulturarvens levedyktighet, herunder det å kartlegge, dokumentere, forske, bevare, verne, fremme, styrke, videreføre, særlig gjennom formell og uformell utdanning, samt gjenopplive de ulike sidene ved denne arven.
4. «konvensjonspartene» betyr statene som er bundet av denne konvensjon og som denne konvensjon gjelder mellom.
5. Denne konvensjon får tilsvarende anvendelse for territoriene som er nevnt i artikkel 33, og som blir parter i denne konvensjon, i samsvar med vilkårene fastsatt i nevnte artikkel. I denne utstrekning viser uttrykket «konvensjonspartene» også til slike territorier.

Artikkel 3

Forholdet til andre internasjonale instrumenter

Ikke noe i denne konvensjon kan tolkes på en slik måte at det:

- a) endrer status eller minsker graden av vern under Konvensjonen om vern av verdens kultur- og naturarv av 1972 for steder som er oppført på listen over verdensarv og som er direkte forbundet med noe som anses som immateriell kulturarv, eller
- b) berører konvensjonspartenes rettigheter og forpliktelser i henhold til et internasjonalt instrument de er part i og som angår immaterielle rettigheter eller bruk av biologiske og økologiske ressurser.

II. Konvensjonens organer

Artikkel 4

Konvensjonspartenes generalforsamling

1. Det opprettes herved en generalforsamling for konvensjonspartene, heretter kalt «generalforsamlingen». Generalforsamlingen er denne konvensjonens overordnede organ.
2. Generalforsamlingen trer sammen i ordinær sesjon annet hvert år. Den kan tre sammen i ekstraordinær sesjon dersom den beslutter det, eller etter anmodning enten fra den mellomstatlige komiteen for vern av den immaterielle kulturarv eller fra minst en tredel av konvensjonspartene.
3. Generalforsamlingen vedtar sin egen forretningsorden.

Artikkel 5

Mellomstatlig komité for vern av den immaterielle kulturarven

1. En mellomstatlig komité for vern av den immaterielle kulturarven, heretter kalt «komiteen», opprettes herved innenfor UNESCO. Den skal bestå av representanter fra 18 konvensjonsparter, som velges av konvensjonspartene under generalforsamlingen så snart denne konvensjon trer i kraft i samsvar med artikkel 34.
2. Antall medlemsstater i komiteen skal økes til 24 når antall konvensjonsparter er kommet opp i 50.

Artikkel 6

Valg av medlemsstater til komiteen og mandatets varighet

1. Valg av medlemsstater til komiteen skal følge prinsippene om en rettferdig geografisk representasjon og rotasjon.
2. Komiteens medlemsstater velges av konvensjonspartene under generalforsamlingen for en periode på fire år.
3. For halvparten av medlemsstatene til komiteen som blir valgt under det første valget, skal mandatet imidlertid begrenses til to år. Disse statene plukkes ut ved loddtrekning under det første valget.
4. Generalforsamlingen skal annet hvert år fornye halvparten av medlemsstatene i komiteen.
5. Den skal også velge så mange medlemsstater til komiteen som er nødvendig for å fylle ubesatte plasser.
6. En medlemsstat i komiteen kan ikke velges for to etterfølgende perioder.
7. Som representanter i komiteen skal medlemsstatene velge personer som er kvalifiserte på ulike felter innenfor immateriell kulturarv.

Artikkel 7

Komiteens oppgaver

Uten at det har innvirkning på andre fullmakter som komiteen er tildelt etter denne konvensjon, skal den ha følgende oppgaver:

- a) fremme konvensjonens mål og oppmuntre og overvåke gjennomføringen av den,
- b) gi veiledning om beste praksis og gi anbefalinger om tiltak for å verne den immaterielle kulturarven,
- c) utarbeide forslag til budsjett for anvendelsen av fondets ressurser og legge det fram for generalforsamlingen til godkjenning i samsvar med artikkel 25,
- d) søke muligheter til å øke sine ressurser samt treffe nødvendige tiltak for dette formål i samsvar med artikkel 25,
- e) utarbeide operasjonelle direktiver for gjennomføring av denne konvensjonen og legge dem fram for generalforsamlingen til godkjenning,
- f) i samsvar med artikkel 29, behandle rapportene som konvensjonspartene har lagt fram, og gi et sammendrag av dem til generalforsamlingen,
- g) behandle anmodninger framsatt av konvensjonspartene og, i samsvar med objektive utvelgingskriterier som komiteen fastsetter og generalforsamlingen godkjenner, treffe beslutning om:
 - i. oppføring på listene og forslagene nevnt i artikkel 16, 17 og 18,
 - ii. innvilgelse av internasjonal bistand i samsvar med artikkel 22.

Artikkel 8 *Komiteens arbeidsmetoder*

1. Komiteen skal stå til ansvar overfor generalforsamlingen. Den skal avgi rapport til generalforsamlingen om all sin virksomhet og alle sine beslutninger.
2. Komiteen skal vedta sin egen forretningsorden med to tredels flertall blant sine medlemmer.
3. Komiteen kan, på midlertidig basis, opprette ethvert *ad hoc* rådgivende organ som den anser som nødvendig for å gjennomføre sin oppgave.
4. Komiteen kan invitere til sine møter ethvert offentlig eller privat organ, så vel som privatpersoner, som har anerkjent kompetanse på de ulike områdene innenfor immateriell kulturarv, for å rådføre seg med dem i bestemte saker.

Artikkel 9 *Akkreditering av rådgivende organisasjoner*

1. Komiteen skal foreslå for generalforsamlingen akkreditering av ikke-statlige organisasjoner som har en anerkjent kompetanse innenfor immateriell kulturarv, og som kan ha en rådgivende rolle overfor komiteen.
2. Komiteen skal også foreslå kriterier og nærmere regler for slik akkreditering for generalforsamlingen.

Artikkel 10 *Sekretariatet*

1. UNESCOs sekretariat skal bistå komiteen.
2. Sekretariatet skal forberede dokumentene til generalforsamlingen og komiteen og skal sette opp utkast til dagsorden for møtene deres og sørge for at beslutningene deres blir iverksatt.

III. Vern av den immaterielle kulturarven på nasjonalt plan

Artikkel 11 *Konvensjonspartenes rolle*

Hver konvensjonspart skal:

- a) treffe de nødvendige tiltak for å sikre vern av den immaterielle kulturarven som finnes på dens territorium,
- b) blant vernetiltakene nevnt i artikkel 2 nr. 3, kartlegge og definere ulike elementer av immateriell kulturarv som finnes på dens territorium, med deltakelse fra lokalsamfunn, grupper og relevante ikke-statlige organisasjoner.

Artikkel 12 *Fortegnelser*

1. For å kartlegge med sikte på vern skal hver konvensjonspart, på den måten som passer partens egen situasjon, lage en eller flere fortegnelser over den immaterielle kulturarven som finnes på dens territorium. Disse fortegnelsene skal oppdateres jevnlig.
2. Når den enkelte konvensjonspart med jevne mellomrom legger fram sin rapport for komiteen i samsvar med artikkel 29, skal den gi relevant informasjon om slike fortegnelser.

Artikkel 13 *Andre vernetiltak*

For å sikre vern, utvikling og fremme av den immaterielle kulturarven som finnes på dens territorium, skal hver konvensjonspart søke å:

- a) vedta en overordnet politikk som tar sikte på å fremme den immaterielle kulturarvens rolle i samfunnet og integrere vern av denne arven i sitt planleggingsarbeid,
- b) utpeke eller opprette ett eller flere kompetente organer for vern av den immaterielle kulturarven som finnes på dens territorium,
- c) fremme vitenskaplige, tekniske og kunstneriske studier så vel som forskningsmetoder med henblikk på et effektivt vern av den immaterielle kulturarven, særlig immateriell kulturarv som er i fare,
- d) vedta egnede rettslige, tekniske, administrative og finansielle tiltak for å:
 - i. fremme etablering eller styrking av utdanningsinstitusjoner innen forvaltning av immateriell kulturarv og fremme formidling av slik arv gjennom fora og steder som er beregnet på fremvisning eller fremføring av slik arv,

- ii. sikre tilgang til den immaterielle kulturarven samtidig som man respekterer tradisjonell praksis når det gjelder tilgang til bestemte sider ved slik arv,
- iii. opprette institusjoner for dokumentasjon av immateriell kulturarv samt lette tilgangen til slike institusjoner.

Artikkel 14

Utdanning, bevisstgjøring og kapasitetsbygging

Hver konvensjonspart skal, med alle hensiktsmessige midler, bestrebe seg på å:

- a) sikre at samfunnets immaterielle kulturarv anerkjennes, respekteres og styrkes, særlig gjennom:
 - i. utdannings-, bevisstgjørings- og informasjonsprogrammer rettet mot folk flest, særlig ungdom,
 - ii. bestemte utdannings- og opplæringsprogrammer innenfor de berørte samfunn og grupper,
 - iii. kapasitetsbyggingsaktiviteter innen vern av immateriell kulturarv, særlig forvaltning og vitenskapelig forskning, og
 - iv. ikke-formaliserte former for kunnskapsformidling,
- b) holde allmennheten informert om farene som truer denne arven og om virksomhet som drives i henhold til denne konvensjonen,
- c) fremme utdanning om vern av naturområder og minnesteder hvis eksistens er nødvendig for å kunne formidle immateriell kulturarv.

Artikkel 15

Medvirkning fra lokalsamfunn, grupper og enkeltpersoner

Hver konvensjonspart skal som ledd i sin virksomhet for å verne den immaterielle kulturarven bestrebe seg på å sikre en størst mulig medvirkning fra lokalsamfunn, grupper og eventuelt enkeltpersoner som skaper, opprettholder og overfører slik arv, og trekke dem aktivt med i forvaltningen av denne arven.

IV. Vern av den immaterielle kulturarven på internasjonalt plan

Artikkel 16

Representativ liste over menneskehetens immaterielle kulturarv

1. For å sikre at den immaterielle kulturarven blir mer synlig og øke bevisstheten om dens betydning samt oppmuntre til dialog som respekterer kulturelt mangfold, skal komiteen etter forslag fra de berørte konvensjonspartene utarbeide, holde oppdatert og offentliggjøre en representativ liste over menneskehetens immaterielle kulturarv.
2. Komiteen skal sette opp og legge fram for generalforsamlingen til godkjenning kriteriene for utarbeidelse, oppdatering og offentliggjøring av denne listen.

Artikkel 17

Liste over immateriell kulturarv med umiddelbart behov for vern

1. For å kunne treffe egnede vernetiltak, skal komiteen utarbeide, holde oppdatert og offentliggjøre en liste over immateriell kulturarv med umiddelbart behov for vern og skal oppføre slik arv på listen etter anmodning fra den berørte konvensjonspart.
2. Komiteen skal sette opp og legge fram for generalforsamlingen til godkjenning kriteriene for utarbeidelse, oppdatering og offentliggjøring av denne listen.
3. I ekstremt presserende tilfeller – etter objektive kriterier godkjent av generalforsamlingen etter forslag fra komiteen – kan komiteen føre et objekt av den aktuelle arven opp på listen nevnt i nr. 1, etter samråd med den berørte konvensjonsparten.

Artikkel 18

Programmer, prosjekter og aktiviteter for vern av den immaterielle kulturarven

1. Komiteen skal på grunnlag av forslag lagt fram av konvensjonspartene, og i samsvar med kriterier som komiteen definerer og generalforsamlingen godkjenner, jevnlig velge ut og fremme nasjonale, subregionale og regionale programmer, prosjekter og aktiviteter for å verne arv som den mener best ivaretar denne konvensjonens prinsipper og målsetninger, samtidig som utviklingslandenes særlige behov tas i betraktning.
2. Komiteen skal for dette formål motta, behandle og godkjenne anmodninger om internasjonal bistand fra konvensjonsparter om å utarbeide slike forslag.
3. Komiteen skal følge opp gjennomføringen av slike prosjekter, programmer og aktiviteter ved å spre informasjon om beste praksis, på den måten den selv bestemmer.

V. Internasjonalt samarbeid og bistand

Artikkel 19

Samarbeid

1. Internasjonalt samarbeid omfatter for denne konvensjonens formål blant annet utveksling av informasjon og erfaring, felles initiativ og etablering av en ordning for å hjelpe konvensjonspartene i deres arbeid med å verne den immaterielle kulturarven.
2. Uten at det har konsekvenser for bestemmelser i deres nasjonale lovgivning, sedvanerett og praksis, erkjenner konvensjonspartene at vern av immateriell kulturarv er av allmenn interesse for menneskeheten, og forplikter seg derfor til å samarbeide bilateralt, subregionalt, regionalt og internasjonalt.

Artikkel 20

Formålet med internasjonal bistand

Internasjonal bistand kan gis for følgende formål:

- a) vern av arv som er oppført på listen over immateriell kulturarv med umiddelbart behov for vern,
- b) utarbeidelse av fortegnelser definert i artikkel 11 og 12,
- c) støtte til programmer, prosjekter og aktiviteter som gjennomføres nasjonalt, subregionalt og regionalt, og som har som mål å verne den immaterielle kulturarven,
- d) alle andre formål komiteen eventuelt finner nødvendig.

Artikkel 21

Former for internasjonal bistand

Den bstanden komiteen gir til en konvensjonspart, skal være i samsvar med de operasjonelle direktivene omhandlet i artikkel 7 og avtalen nevnt i artikkel 24, og vil kunne gis til følgende former for tiltak:

- a) undersøkelser vedrørende ulike verneaspekter,
- b) eksperter og fagfolk som stilles til disposisjon,
- c) opplæring av alt nødvendig personell,
- d) utarbeidelse av standarder og andre tiltak,
- e) opprettelse og drift av infrastruktur,
- f) levering av utstyr og sakkunnskap,
- g) andre former for finansiell og teknisk bistand, herunder, når det er hensiktsmessig, innvilgelse av lån med lav rente og gaver.

Artikkel 22

Vilkårene for internasjonal bistand

1. Komiteen skal etablere rutiner for behandling av anmodninger om internasjonal bistand og skal presisere hvilke opplysninger som anmodningene skal inneholde, som f.eks. planlagte tiltak og nødvendige inngrep samt et kostnadsoverslag.
2. I krisetilfeller skal komiteen prioritere behandlingen av anmodninger om bistand.
3. For å komme fram til en beslutning skal komiteen gjennomføre de undersøkelser og samråd som den finner nødvendig.

Artikkel 23

Anmodninger om internasjonal bistand

1. Hver konvensjonspart kan forelegge for komiteen en anmodning om internasjonal bistand til vern av den immaterielle kulturarven som finnes på dens territorium.
2. En slik anmodning kan også legges fram av to eller flere konvensjonsparter sammen.
3. Anmodningen skal inneholde opplysningene fastsatt i artikkel 22 nr. 1, samt nødvendig dokumentasjon.

Artikkel 24

Rollen til konvensjonsparter som mottar bistand

1. I samsvar med bestemmelsene i denne konvensjon, skal internasjonal bistand som ytes reguleres av en avtale mellom konvensjonsparten som mottar bistand og komiteen.
2. Konvensjonsparten som mottar bistand, skal, som hovedregel og i den grad partens ressurser tillater det, dele kostnadene for vernetiltakene den har mottatt internasjonal bistand til.
3. Konvensjonsparten som mottar bistand, skal legge fram for komiteen en rapport om anvendelsen av bstanden som er gitt for å verne den immaterielle kulturarven.

VI. Fond for immateriell kulturarv

Artikkel 25

Fondets midler og karakter

1. Det opprettes herved et «Fond for vern av den immaterielle kulturarv», heretter kalt «fondet».
2. Fondet skal bestå av betrodde midler, opprettet i samsvar UNESCOs økonomireglement.
3. Fondsmidlene skal bestå av:
 - a) bidrag fra konvensjonspartene,
 - b) midler som UNESCOs generalkonferanse har øremerket til dette formålet,
 - c) eventuelle bidrag, gaver eller donasjoner fra:
 - i. andre stater,
 - ii. organisasjoner og programmer i FN-systemet, særlig FNs utviklingsprogram, samt andre internasjonale organisasjoner,
 - iii. offentlige eller private organisasjoner eller privatpersoner,
 - d) renter som er påløpt fondsmidlene,
 - e) innsamlede midler eller utbytte fra arrangementer som er organisert til inntekt for fondet,
 - f) alle andre midler som fondets reglement tillater; dette reglementet utarbeides av komiteen.
4. Komiteens anvendelse av midlene skal skje i samsvar med retningslinjene fastsatt av generalforsamlingen.
5. Komiteen kan motta bidrag og andre former for støtte til allmenne og bestemte formål knyttet til bestemte prosjekter, forutsatt at komiteen har godkjent disse prosjektene.
6. Ingen politiske, økonomiske eller andre vilkår som er uforenlige med denne konvensjonens målsetning, kan knyttes til bidrag til fondet.

Artikkel 26

Bidrag fra konvensjonspartene til fondet

1. Uten at det hindrer frivillige tilleggsbidrag, forplikter konvensjonspartene seg til å innbetale et bidrag til fondet minst annet hvert år. Størrelsen på bidraget, som beregnes etter samme prosentsats for alle stater, fastsettes av generalforsamlingen. Beslutningen fattes av generalforsamlingen med et flertall av de konvensjonspartene som er til stede, som avgir stemme, og som ikke har avgitt erklæringen nevnt i nr. 2 i denne artikkel. Bidraget skal uansett ikke overstige 1 % av konvensjonspartens bidrag til UNESCOs ordinære budsjett.
2. Hver stat som er nevnt i artikkel 32 eller i artikkel 33 i denne konvensjon kan imidlertid, samtidig som den deponerer sine ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokumenter, erklære at den ikke skal være bundet av bestemmelsene i nr. 1 i denne artikkel.
3. En konvensjonspart som har avgitt erklæringen nevnt i nr. 2 i denne artikkel, skal bestrebe seg på å trekke tilbake den nevnte erklæringen ved å underrette UNESCOs generaldirektør. Tilbaketrekking av erklæringen får imidlertid ikke virkning for bidrag denne staten skal betale, før dagen for åpningen av den påfølgende generalforsamlingen.
4. For at komiteen skal kunne planlegge sine operasjoner på en effektiv måte, skal bidragene fra konvensjonspartene som har avgitt erklæringen nevnt i nr. 2 i denne artikkel, betales regelmessig, minst annet hvert år, og bør ligge nærmest mulig de bidragene de måtte betalt dersom de var bundet av bestemmelsene i nr. 1 i denne artikkel.
5. En konvensjonspart som ligger på etterskudd med sine innbetalinger av obligatoriske eller frivillige bidrag for det inneværende året og kalenderåret forut for dette, skal ikke kunne velges som medlem til komiteen. Denne bestemmelsen gjelder ikke for det første valget. Mandatet til en slik stat som allerede er medlem av komiteen, skal opphøre på tidspunktet for valget, fastsatt i artikkel 6 i denne konvensjon.

Artikkel 27

Frivillige tilleggsbidrag til fondet

Konvensjonsparter som ønsker å gi frivillige bidrag i tillegg til bidragene foreskrevet i artikkel 26, skal så snart som mulig melde fra om dette til komiteen slik at den kan planlegge sine operasjoner i forhold til dette.

Artikkel 28

Internasjonale pengeinnsamlingskampanjer

Konvensjonspartene skal i den grad det er mulig, gi sin støtte til internasjonale pengeinnsamlingskampanjer som organiseres i UNESCOs regi til inntekt for fondet.

VII. Rapporter

Artikkel 29

Rapporter fra konvensjonspartene

Konvensjonspartene skal legge fram for komiteen, i den form og med de intervaller komiteen fastsetter, rapporter om tiltak knyttet til lover og forskrifter og andre tiltak som er iverksatt for å gjennomføre denne konvensjon.

Artikkel 30

Rapporter fra komiteen

1. Komiteen skal på grunnlag av sin virksomhet og rapportene fra konvensjonspartene nevnt i artikkel 29, legge fram en rapport for generalforsamlingen under hver sesjon.
2. Rapporten skal gjøres kjent for UNESCOs generalkonferanse.

VIII. Overgangsbestemmelse

Artikkel 31

Forholdet til Proklamasjonen om mesterverk i menneskehetens muntlige og immaterielle arv

1. Komiteen skal ta inn i den representative listen over menneskehetens immaterielle kulturarv fenomener som før denne konvensjonen trer i kraft, er erklært «mesterverk i menneskehetens muntlige og immaterielle arv».
2. At slike fenomener tas inn i den representative listen over menneskehetens immaterielle kulturarv, skal ikke på noen måte ha innvirkning på kriteriene for framtidige oppføringer som fastsettes i samsvar med artikkel 16 nr. 2.
3. Det vil ikke bli foretatt flere slike proklamasjoner etter at denne konvensjon er trådt i kraft.

IX. Sluttbestemmelser

Artikkel 32

Ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning

1. Denne konvensjon skal ratifiseres, godtas eller godkjennes av UNESCOs medlemsstater i samsvar med deres respektive forfatningsmessige prosedyrer.
2. Ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenninginstrumentene skal deponeres hos UNESCOs generaldirektør.

Artikkel 33

Tiltredelse

1. Denne konvensjon skal være åpen for tiltredelse av alle stater som ikke er medlemmer i UNESCO og som inviteres av UNESCOs generalkonferanse til å tiltre den.
2. Denne konvensjon skal også være åpen for tiltredelse av territorier som nyter fullt internt selvstyre anerkjent som sådan av De forente nasjoner, men som ikke har oppnådd full uavhengighet etter generalforsamlingens resolusjon 1514 (XV), og som har myndighet til å bestemme i saker som omfattes av denne konvensjon, herunder myndighet til å tiltre traktater på slike saksområder.
3. Tiltredelsesdokumentet skal deponeres hos UNESCOs generaldirektør.

Artikkel 34

Ikrafttredelse

Denne konvensjon skal tre i kraft tre måneder etter den dag det trettiende ratifikasjons-, godtakelses-, godkjenning- eller tiltredelsesdokument er deponert, men bare for de statene som har deponert sine respektive ratifikasjons-, godtakelses-, godkjenning- eller tiltredelsesdokumenter på eller før denne dag. Den skal tre i kraft for de øvrige konvensjonsparter tre måneder etter at deres ratifikasjons-, godtakelses-, godkjenning- eller tiltredelsesdokumenter er deponert.

Artikkel 35

Føderale eller ikke-unitære konstitusjonelle systemer

Følgende bestemmelser skal gjelde for de konvensjonspartene som har et føderalt eller ikke-unitært konstitusjonelt system:

- a) når det gjelder de av konvensjonens bestemmelser som skal gjennomføres under jurisdiksjonen til en føderal eller sentral lovgivende myndighet, skal den føderale eller sentrale regjering ha de samme forpliktelser som konvensjonsparter som ikke er føderale stater,
- b) når det gjelder de av denne konvensjonens bestemmelser som skal gjennomføres under jurisdiksjonen til de enkelte delstater, land, provinser eller kantoner som i henhold til føderasjonens konstitusjonelle system ikke har plikt til å innføre lovtiltak, skal den føderale regjering underrette vedkommende myndigheter i disse delstatene, landene, provinsene eller kantonene om de nevnte bestemmelsene og anbefale at de blir vedtatt.

Artikkel 36

Oppsigelse

1. Hver konvensjonspart kan si opp denne konvensjon.
2. Oppsigelsen skal meddeles skriftlig i et dokument som skal deponeres hos UNESCOs generaldirektør.
3. Oppsigelsen får virkning tolv måneder etter at oppsigelsesdokumentet er mottatt. Den får absolutt ingen virkning for de økonomiske forpliktelsene til konvensjonsparten som trekker seg ut, før den dag oppsigelsen får virkning.

Artikkel 37

Depositarens oppgaver

UNESCOs generaldirektør skal, som depositar for denne konvensjon, underrette organisasjonens medlemsstater, statene som ikke er medlem av organisasjonen nevnt i artikkel 33, samt De forente nasjoner om deponeringen av alle ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokumenter i henhold til artikkel 32 og 33 og om oppsigelser i henhold til artikkel 36.

Artikkel 38

Endringer

1. En konvensjonspart kan ved skriftlig meddelelse til generaldirektøren foreslå endringer i denne konvensjon. Generaldirektøren skal oversende slike meddelelser til alle konvensjonspartene. Dersom minst halvparten av konvensjonspartene innen seks måneder etter datoen for slik oversendelse svarer positivt på anmodningen, skal generaldirektøren legge fram forslaget for neste generalforsamling til drøfting og eventuell vedtakelse.
2. Endringer skal vedtas med to tredels flertall av konvensjonspartene som er til stede og som avgir stemme.
3. Når endringer i konvensjonen er vedtatt, skal de forelegges konvensjonspartene for ratifikasjon, godtakelse, godkjenning eller tiltredelse.
4. Endringene trer i kraft, men bare for konvensjonspartene som har ratifisert, godtatt, godkjent eller tiltrådt dem, tre måneder etter at to tredeler av konvensjonspartene har deponert dokumentene nevnt i nr. 3 i denne artikkel. For hver konvensjonspart som ratifiserer, godtar, godkjenner eller tiltrer en endring senere, trer den nevnte endringen i kraft tre måneder etter at vedkommende konvensjonspart har deponert sitt ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokument.
5. Prosedyren beskrevet i nr. 3 og 4 skal ikke gjelde for endringer i artikkel 5 om antall medlemsstater i komiteen. Disse endringene skal tre i kraft på det tidspunktet de blir vedtatt.
6. En stat som blir part i denne konvensjon etter at endringer er trådt i kraft i samsvar med nr. 4 i denne artikkel, skal med mindre den har gitt uttrykk for noe annet, anses som:
 - a) part i denne konvensjonen med endringer, og
 - b) part i konvensjonen uten endringer i forhold til alle konvensjonsparter som ikke er bundet av endringene.

Artikkel 39
Gyldige tekster

Denne konvensjon er utferdiget på arabisk, kinesisk, engelsk, fransk, russisk og spansk, hvorav alle seks tekster har samme gyldighet.

Artikkel 40
Registrering

I samsvar med artikkel 102 i FN-pakten skal denne konvensjon registreres ved De forente nasjoners sekretariat etter anmodning fra UNESCOs generaldirektør.

Utferdiget i Paris i dag, den 3. november 2003, i to autentiske eksemplarer undertegnet av presidenten for Generalkonferansen og av generaldirektøren for UNESCO. Disse to eksemplarer skal deponeres i UNESCOs arkiv. Bekreftede kopier av disse skal overleveres til alle de stater som er omtalt under artikkel 32 og 33 og dessuten FN.

18. mars 2004 nr. 99

Protokoll om privilegier og immunitet for Den europeiske organisasjon for kjernefysisk forskning (CERN)

I henhold til kgl.res. av 1. juli 2005 ble protokollen ratifisert 30. september 2005. Protokollen trådte i kraft 22. februar 2007.

Protocol on the Privileges and Immunities of the European Organization for Nuclear Research

Preamble

The States Parties to this Protocol,

Considering the Convention for the Establishment of a European Organization for Nuclear Research (CERN) and the Financial Protocol annexed thereto, signed on 1st July 1953, entered into force on 29 September 1954 and amended on 17 January 1971;

Considering that the Organization has its seat in Geneva, Switzerland, and that its status in Switzerland is defined by the Agreement between the Swiss Federal Council and the Organization dated 11 June 1955;

Considering that the Organization is also established in France, where its status is defined by the Agreement between the Government of the French Republic and the Organization dated 13 September 1965, as revised on 16 June 1972;

Considering also the Convention between the Federal Council of the Swiss Confederation and the Government of the French Republic dated 13 September 1965 concerning the extension of the Organization's site to include French territory;

Considering that the Organization's activities are increasingly extending into the territory of all the States Parties to the Convention, with a consequent substantial increase in the mobility of persons and goods assigned to and used for its research programmes;

Desiring to ensure the efficient performance of the Organization's functions assigned to it by the Convention, in particular Article II defining the Organization's purposes, and to guarantee it equal treatment on the territory of all the States Parties to the Convention;

Having resolved to this end, in accordance with Article IX of the Convention, to grant to the Organization the privileges and immunities necessary for the exercise of its official activities;

Have agreed as follows:

Article 1
Definitions

For the purpose of this Protocol:

- a) the «Convention» refers to the Convention for the Establishment of a European Organization for Nuclear Research and the Financial Protocol annexed thereto, signed on 1st July 1953, entered into force on 29 September 1954 and amended on 17 January 1971;
- b) the «Organization» refers to the European Organization for Nuclear Research;
- c) «official activities» refers to the activities of the Organization set out in the Convention, in particular its Article II, including its activities of an administrative nature;

- d) «officials» refers to the «members of personnel» as defined in the Staff Rules and Regulations of the Organization;
- e) «Co-operation Agreement» refers to a bilateral agreement, concluded between the Organization and a non-Member State or a scientific institute established in that State, defining the conditions governing its participation in the activities of the Organization;
- f) «Association Agreement» refers to a bilateral agreement, concluded between the Organization and a State ineligible to become a Member State, establishing a close institutional partnership between that State and the Organization in order to allow it to be engaged more deeply in the activities of the Organization.

Article 2

International legal personality

1. The Organization shall have international legal personality and legal capacity on the respective territories of the States Parties to this Protocol.
2. The Organization shall in particular have the capacity to contract, to acquire and to dispose of movable and immovable property and to participate in legal proceedings.

Article 3

Inviolability of grounds, buildings and premises

1. The grounds, buildings and premises of the Organization shall be inviolable.
2. No agent of the public authorities may enter them without the express consent of the Director-General or his duly authorised representative.
3. In case of fire or other disaster requiring prompt protective action, where the seeking of such express consent is not practicable, the authorization of the Director-General may be considered as granted.
4. The Organization shall not allow its buildings or premises to serve as a refuge to a person wanted for committing, attempting to commit or just having committed a crime or offence or for whom a warrant of arrest or deportation order has been issued or who has been convicted of a crime or offence by the competent authorities.

Article 4

Inviolability of archives and documents

The archives of the Organization and all documents in whatever form held by the Organization or belonging to it, wherever located and by whomsoever held, shall be inviolable.

Article 5

Immunity from legal process and from execution

1. In the exercise of its official activities, the Organization shall enjoy immunity from legal process, except:
 - a) in so far as such immunity is waived in a particular case by the Council of the Organization;
 - b) in respect of a claim by a third party for damage arising from an accident caused by a motor vehicle belonging to, or operated on behalf of, the Organization, or in respect of a motor traffic offence involving such a vehicle;
 - c) in respect of the enforcement of an arbitration award made under Article 16 or 18 of this Protocol;
 - d) in respect of a counter-claim relating directly to and introduced in the procedural framework of a claim brought by the Organization.
2. The Organization's property and assets, wherever located, shall enjoy immunity from every form of requisition, confiscation, expropriation, sequestration and any other form of seizure or interference whether by executive, administrative, judicial or legislative action, except:
 - a) in so far as such immunity is waived in a particular case by the Council of the Organization;
 - b) in so far as may be temporarily necessary in connection with the prevention or investigation of accidents involving motor vehicles belonging to, or operated on behalf of, the Organization;
 - c) in the event of an attachment of salary, enforced for a debt of an official of the Organization, provided that such attachment results from a final and enforceable decision in accordance with the rules and regulations in force on the territory of enforcement.

Article 6

Fiscal and customs arrangements

1. Within the scope of its official activities, the Organization, its property and income shall be exempt from direct taxes.
2. When, in the exercise of its official activities, the Organization makes purchases of, or uses, goods or services of substantial value, in the price of which taxes, duties or other charges are included, appropriate measures shall be taken by the State Party to this Protocol which has levied the taxes, duties or other charges to remit or reimburse the amount of such taxes, duties or other charges where they are identifiable.
3. The importation and exportation by or on behalf of the Organization of goods and materials in the exercise of its official activities shall be exempt from all import and export taxes, duties and other charges.
4. No exemption or reimbursement shall be granted for duties, taxes or other charges of any kind which only constitute remuneration for services rendered.
5. The provisions of paragraphs 2 and 3 of this Article are not applicable to the purchase or use of goods or services or the import of goods intended for the personal use of the officials and of the Director-General of the Organization.
6. Goods and materials belonging to the Organization which have been acquired or imported in accordance with the provisions of paragraph 2 or 3 of this Article shall not be sold or donated on the territory of the State which has granted the exemption except under the conditions laid down by that State.

Article 7

Free disposal of funds

The Organization may freely receive, hold and transfer any kind of funds, currency and cash; it may dispose of them freely for its official activities and hold accounts in any currency to the extent required to meet its obligations.

Article 8

Official communications

The circulation of publications and other information material, received or sent by the Organization in whatever form in the exercise of its official activities, shall not be restricted in any way.

Article 9

Privileges and immunities of the States representatives

1. The representatives of the States Parties to this Protocol shall enjoy, in the exercise of their functions and in the course of journeys to and from the place of meetings of the Organization, the following privileges and immunities:
 - a) immunity from personal arrest, detention and seizure of their personal effects;
 - b) immunity from legal process, even after the termination of their mission, in respect of acts, including words spoken or written, done by them in the exercise of their functions; this immunity shall not apply, however, in the case of a motor vehicle offence committed by a representative of a State Party to this Protocol, nor in the case of damage caused by a motor vehicle belonging to or driven by her or him;
 - c) inviolability of all official documents in whatever form held;
 - d) the right to use codes and to receive documents and correspondence by courier or sealed luggage;
 - e) for them and their spouses, exemption from all measures restricting entry and aliens' registration formalities;
 - f) the same facilities concerning currency and exchange regulations as those granted to the representatives of foreign Governments on temporary official missions;
 - g) the same customs facilities as regards their personal luggage as those granted to diplomatic agents.
2. No State Party to this Protocol shall be obliged to accord the privileges and immunities set out in this Article to its own nationals or to persons who, at the moment of taking up their duties in that State Party, are permanent residents thereof.

Article 10

Privileges and immunities of the officials of the Organization

1. The officials of the Organization shall enjoy immunity, even after the termination of their functions, from legal process in respect of acts, including words spoken or written done by them in the exercise of their functions and within the limits of their duties. This immunity shall not apply, however, in the case of a motor vehicle offence committed by an official of the Organization or in the case of damage caused by a motor vehicle belonging to or driven by her or him.
2. The officials of the Organization shall enjoy the following privileges:
 - a) the right to import free of duty their furniture and personal effects at the time of taking up their appointment with the Organization in the State concerned and the right, on the termination of their functions in that State, to export free of duty their furniture and personal effects, subject, in both cases, to the conditions imposed by the laws and regulations of the State where the right is exercised;
 - b)
 - i) subject to the conditions and following the procedures laid down by the Council of the Organization, the officials and the Director-General of the Organization shall be subject to a tax, for the benefit of the Organization, on salaries and emoluments paid by the Organization. Such salaries and emoluments shall be exempt from national income tax;
 - ii) the States Parties to this Protocol shall not be obliged to exempt from income tax pensions or annuities paid by the Organization to its former officials and Directors-General in respect of their service with the Organization;
 - c) for themselves and the family members forming part of their household, the same exemption from immigration restrictions and aliens' registration formalities as are normally granted to officials of international organizations;
 - d) inviolability of all official documents, in whatever form held;
 - e) for themselves and the family members forming part of their household, the same repatriation facilities in time of international crisis as the members of diplomatic missions;
 - f) in respect of transfers of funds and currency exchange and customs facilities, the privileges generally granted to the officials of international organizations.
3. No State Party to this Protocol shall be obliged to accord the privileges and immunities referred to in paragraphs 2 a), c), e) and f) of this Article to its own nationals or to persons who, at the moment of taking up their duties in that State Party, are permanent residents thereof.

Article 11

Social security

The Organization and the officials employed by the Organization shall be exempt from all compulsory contributions to national social security schemes, on the understanding that such persons are provided with equivalent social protection coverage by the Organization.

Article 12

Privileges and immunities of the Director-General

1. In addition to the privileges and immunities provided for in Articles 10 and 11 of this Protocol, the Director-General shall enjoy throughout the duration of her or his functions the privileges and immunities granted by the Vienna Convention on Diplomatic Relations of 18 April 1961 to diplomatic agents of comparable rank.
2. No State Party to this Protocol shall be obliged to accord the privileges and immunities referred to in this Article to its own nationals or to persons who, at the moment of taking up their duties in that State Party, are permanent residents thereof.

Article 13

Object and limits of the immunities

1. The privileges and immunities provided for in Articles 9, 10 and 12 of this Protocol are granted solely to ensure the unimpeded functioning of the Organization and the complete independence of the persons to whom they are accorded. They are not granted for the personal benefit of the individuals concerned.

2. Such immunities may be waived:
 - a) in the case of the Director-General, by the Council of the Organization;
 - b) in the case of officials, by the Director-General or the person acting in her or his stead as provided in Article VI, paragraph 1 b), of the Convention;
 - c) in the case of State representatives, by the State Party concerned;and there is a duty to do so in any particular case where they would impede the course of justice and can be waived without prejudice to the purpose for which they are accorded.

Article 14

Co-operation with the States Parties to this Protocol

The Organization shall co-operate with the competent authorities of the States Parties to this Protocol in order to facilitate the proper administration of justice, the observance of laws and regulations on police, public health, health and safety at work and on the environment, and to prevent any abuse of privileges, immunities and facilities provided for in this Protocol.

Article 15

Security and public order

1. The right of a State Party to this Protocol to take precautionary measures in the interest of its security shall not be prejudiced by any provision in this Protocol.
2. If a State Party to this Protocol considers it necessary to take measures for its security or for the maintenance of public order, it shall, except where this is not practicable, approach the Organization as rapidly as circumstances allow in order to determine, by mutual agreement, the measures necessary to protect the interests of the Organization.
3. The Organization shall co-operate with the Government of such State Party to this Protocol to avoid any prejudice to the security or public order of such State Party to this Protocol resulting from its activities.

Article 16

Disputes of a private nature

1. The Organization shall make provision for appropriate modes of settlement of:
 - a) disputes arising from contracts to which the Organization is a party; the Organization shall include, in all written contracts into which it enters, other than those referred to in paragraph 1 d) of this Article, an arbitration clause under which any disputes arising out of the interpretation or execution of the contract shall, at the request of either party, be submitted to arbitration or, if so agreed by the parties, to another appropriate mode of settlement;
 - b) disputes arising out of damages caused by the Organization or involving any other non-contractual liability of the Organization;
 - c) disputes involving an official of the Organization who enjoys immunity from legal process, if such immunity has not been waived in accordance with the provisions of Article 5 of this Protocol;
 - d) disputes arising between the Organization and its officials; the Organization shall submit all disputes arising from the application and interpretation of contracts concluded with officials of the Organization on the basis of the Staff Rules and Regulations of the Organization to the jurisdiction of the International Labour Organization Administrative Tribunal (ILOAT) or to any other appropriate international administrative tribunal to the jurisdiction of which the Organization is submitted following a decision by the Council.
2. For disputes for which no particular mode of settlement is specified in paragraph 1 of this Article, the Organization may resort to any mode of settlement it deems appropriate, in particular to arbitration or to referral to a national tribunal.
3. Any mode of settlement selected under this Article shall be based on the principle of due process of law, with a view to the timely, fair, impartial and binding settlement of the dispute.

Article 17

Disputes between States Parties to this Protocol

1. Any difference of opinion concerning the application or interpretation of this Protocol which is not settled amicably between the Parties may be submitted by either Party to an international Arbitration Tribunal, in accordance with Article 19 of this Protocol.

2. If a State Party to this Protocol intends to submit a dispute to arbitration, it shall notify the Director-General, who shall immediately inform each State Party to this Protocol of such notification.

Article 18

Disputes between States Parties to this Protocol and the Organization

1. Any difference of opinion between one or more States Parties to this Protocol and the Organization concerning the application or interpretation of this Protocol which is not settled amicably between the Parties (one or more State(s) Party(ies) to this Protocol constituting one Party to the dispute and the Organization constituting the other Party) may be submitted by either Party to an international Arbitration Tribunal, in accordance with Article 19 of this Protocol.
2. The Director-General shall immediately inform the other States Parties to this Protocol of the notification given by the Party applying for arbitration.

Article 19

International Arbitration Tribunal

1. The international Arbitration Tribunal referred to in Articles 17 and 18 of this Protocol («the Tribunal») shall be governed by the provisions of this Article.
2. Each Party to the dispute shall appoint one member of the Tribunal. The members thus appointed shall jointly choose a third member, who shall be the Chairman of the Tribunal. In the event of disagreement between the members of the Tribunal on the choice of Chairman, the latter shall be appointed by the President of the International Court of Justice at the request of the members of the Tribunal.
3. If one of the Parties to the dispute fails to appoint a member of the Tribunal and has not taken steps to do so within two months following a request by the other Party, the other Party may request the President of the International Court of Justice to make the appointment.
4. The Tribunal shall determine its own procedure.
5. There shall be no right of appeal against the award of the Tribunal, which shall be final and binding on the Parties. In the event of a dispute concerning the import or scope of the award, it shall be incumbent upon the Tribunal to give an interpretation at the request of either Party.

Article 20

Implementation of the Protocol

The Organization may, if the Council of the Organization so decides, conclude additional Agreements with one or more States Parties to this Protocol in order to implement the provisions of this Protocol.

Article 21

Amendment Procedure

1. Amendments to this Protocol may be proposed by any State Party to the Convention and shall be communicated by the Director-General of the Organization to the other States Parties to this Protocol.
2. The Director-General shall convene a meeting of the States Parties to this Protocol. If the meeting adopts, by a two-thirds majority of the States Parties present and voting, the proposed text of the amendment, it shall be forwarded by the Director-General to States Parties to this Protocol for acceptance in accordance with their respective constitutional requirements.
3. Any such amendment shall come into force on the thirtieth day after all States Parties to this Protocol have notified the Director-General of their ratification, acceptance or approval thereof.

Article 22

Particular Agreements

1. The provisions of this Protocol shall not limit or prejudice the provisions of other international agreements concluded between the Organization and a State Party to this Protocol by reason of the location in the territory of that State Party of its headquarters, regional offices, laboratories or other installations. In case of conflict between the provisions of this Protocol and those of such an international agreement, the provisions of that international agreement shall prevail.
2. Nothing in this Protocol shall preclude States Parties to this Protocol from concluding other international agreements with the Organization confirming, supplementing, extending or amplifying the provisions of this Protocol.

Article 23

Signature, ratification and accession

1. This Protocol shall be open for signature from 19 December 2003 until 19 December 2004 by the States Parties to the Convention and by the States which have concluded a Co-operation or an Association Agreement with the Organization.
2. This Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by signatory States. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO).
3. This Protocol shall remain open for accession by the States Parties to the Convention and by the States which have concluded a Co-operation or an Association Agreement with the Organization. The instruments of accession shall be deposited with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO).

Article 24

Entry into force

1. This Protocol shall enter into force thirty days after the date on which the twelfth instrument of ratification, acceptance, approval or accession by a State Party to the Convention is deposited.
2. For each State ratifying, accepting, approving or acceding to this Protocol after its entry into force, this Protocol shall enter into force on the thirtieth day following the deposit with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 25

Notification

The Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) shall notify all signatory and acceding States of this Protocol and the Director-General of the Organization of the deposit of each instrument of ratification, acceptance, approval or accession, of the entry into force of this Protocol, as well as of any notification of its denunciation.

Article 26

Registration

The Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) shall, upon the entry into force of this Protocol, register it with the Secretariat of the United Nations in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations.

Article 27

Denunciation

Any State Party to this Protocol may, at any time, by written notification addressed to the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), denounce this Protocol. The denunciation shall take effect on the date one year after the date of receipt of such notification, unless the notification specifies a later date.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned representatives, having been duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Protocol.

Done at Geneva, on 18 March 2004, in the English and French languages, both texts being equally authoritative and deposited in the archives of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), the Director-General of which shall transmit a certified copy to all signatory and acceding States.

Protokoll om privilegier og immunitet for Den europeiske organisasjon for kjernefysisk forskning

Preamblel

Statene som er parter i denne protokoll,
som tar i betraktning Overenskomst om opprettelse av en europeisk organisasjon for kjerneforskning (CERN) og finansieringsprotokollen vedlagt denne, undertegnet 1. juli 1953 med ikrafttredelse 29. september 1954 og endret 17. januar 1971,

som tar i betraktning at organisasjonen har sitt sete i Genève, Sveits, og at organisasjonens status i Sveits følger av en overenskomst mellom det sveitsiske forbundsrådet og nevnte organisasjon av 11. juni 1955,

som tar i betraktning at organisasjonen også er etablert i Frankrike, der organisasjonens status følger av en overenskomst mellom Republikken Frankrikes regjering og organisasjonen av 13. september 1965 og revidert 16. juni 1972,

som tar i betraktning i tillegg overenskomsten mellom det sveitsiske forbundsrådet og Republikken Frankrikes regjering av 13. september 1965 om utvidelse av organisasjonens sete til å omfatte fransk territorium,

som tar i betraktning at organisasjonens virksomhet i økende grad utvider seg til å omfatte territoriene til alle stater som er parter i overenskomsten, med en medfølgende vesentlig økning av mobiliteten til personer som er tilknyttet organisasjonen og varer som brukes i organisasjonens forskningsprogrammer,

som ønsker å sikre at organisasjonen utfører de funksjoner den er tillagt etter overenskomsten, særlig artikkel II om organisasjonens mål, på en effektiv måte, og som ønsker å sikre likebehandling av organisasjonen på territoriet til alle stater som er parter i overenskomsten,

som har besluttet med henblikk på dette og i samsvar med artikkel IX i overenskomsten, å innrømme organisasjonen de privilegier og den immunitet som er nødvendig for gjennomføringen av organisasjonens offisielle virksomhet,

er blitt enige om følgende:

Artikkel 1

Definisjoner

I denne protokoll menes med

- a) «overenskomsten»: Overenskomst om opprettelse av en europeisk organisasjon for kjernefysisk forskning og finansieringsprotokollen vedlagt denne, undertegnet 1. juli 1953 med ikrafttredelse 29. september 1954 og endret 17. januar 1971,
- b) «organisasjonen»: Den europeiske organisasjon for kjerneforskning,
- c) «offisiell virksomhet»: organisasjonens virksomhet som fastlagt i overenskomsten, særlig artikkel II, herunder dens virksomhet av administrativ art,
- d) «tjenestemenn»: «medlemmer av personalet» som angitt i vedtektene og reglene for organisasjonens personale,
- e) «samarbeidsavtale»: en bilateral avtale som er inngått mellom organisasjonen og en tredjestat eller et vitenskapsinstitutt som er etablert i denne staten, og som angir vilkårene for deltakelse i organisasjonens virksomhet,
- f) «assosieringsavtale»: en bilateral avtale som er inngått mellom organisasjonen og en stat som ikke oppfyller vilkårene for å bli medlemsstat, og som oppretter et nært institusjonelt partnerskap mellom organisasjonen og den aktuelle staten, slik at sistnevnte kan delta nærmere i organisasjonens virksomhet.

Artikkel 2

Internasjonal juridisk person

1. Organisasjonen skal ha status som internasjonal juridisk person og ha rettsevne på territoriene til statene som er parter i denne protokoll.
2. Organisasjonen skal særlig kunne inngå kontrakter, erverve og avhende løsøre og fast eiendom samt være part i en rettssak.

Artikkel 3

Ukrenkelighet for grunn bygninger og lokaler

1. Organisasjonens grunn, bygninger og lokaler skal ikke kunne krenkes.
2. Ingen representanter for offentlige myndigheter kan tre inn på ovennevnte uten uttrykkelig samtykke fra generaldirektøren eller dennes stedfortreder med behørig fullmakt.
3. Ved brann eller annen ulykke som krever umiddelbare vernetiltak, kan generaldirektørens samtykke anses som gitt når det ikke er praktisk mulig å få slikt uttrykkelig samtykke.
4. Organisasjonen skal ikke tillate at dens bygninger eller lokaler tjener som tilfluktssted for en person som er ettersøkt for å ha begått eller forsøkt å begå, eller som nylig har begått en forbrytelse eller en forseelse, en person som det er utstedt en arrestordre eller en utvisningsordre for, eller en person som er domfelt for en forbrytelse eller en forseelse av vedkommende myndigheter.

Artikkel 4

Ukrenkelighet for arkiver og dokumenter

Organisasjonens arkiver og alle dokumenter, uansett form, som organisasjonen besitter eller eier, uansett hvor disse befinner seg og hvem som er i besittelse av dem, skal være ukrenkelige.

Artikkel 5

Immunitet mot rettsforfølgning og tvangsfullbyrdelse

1. Organisasjonen skal under utøvelsen av sin offisielle virksomhet innrømmes immunitet mot rettsforfølgning, unntatt
 - a) når Rådet for organisasjonen gir avkall på slik immunitet i en bestemt sak,
 - b) med hensyn til krav fra tredjemann om skadeserstatning som følge av en ulykke forårsaket av en motorvogn som tilhører eller kjøres på vegne av organisasjonen, eller med hensyn til en trafikkforseelse der et slikt kjøretøy er involvert,
 - c) med hensyn til håndheving av en voldgiftskjennelse avsagt i samsvar med artikkel 16 eller 18 i denne protokoll,
 - d) med hensyn til et motsøksmål som er direkte knyttet til et primært søksmål inngitt av organisasjonen, og som er inngitt innenfor den prosessuelle rammen av et slikt søksmål.
2. Organisasjonens eiendom og aktiva, uansett hvor disse befinner seg, skal innrømmes immunitet mot enhver form for rekvisisjon, konfiskering, ekspropriasjon og arrest samt enhver annen form for beslag eller intervensjon i forbindelse med et fullbyrdelsestiltak, forvaltningstiltak, rettslig tiltak eller lovgivningsmessig tiltak, unntatt
 - a) når Rådet for organisasjonen gir avkall på slik immunitet i en bestemt sak,
 - b) når dette er midlertidig nødvendig for å hindre eller granske ulykker der motorvogner som tilhører eller kjøres på vegne av organisasjonen, er involvert,
 - c) med hensyn til trekk i lønn hos en tjenestemann i organisasjonen for å dekke gjeld, på betingelse av at trekket følger av en endelig og tvangskraftig rettsavgjørelse i samsvar med gjeldende regler og forskrifter på håndhevingsterritoriet.

Artikkel 6

Skatte- og avgiftsordninger og tollprosedyrer

1. Innenfor rammen av organisasjonens offisielle virksomhet skal organisasjonen, dens eiendom og dens inntekter være unntatt fra direkte skatter.
2. Når organisasjonen kjøper eller bruker varer eller tjenester av betydelig verdi innenfor rammen av sin offisielle virksomhet, og skatter, avgifter eller andre gebyrer inngår i prisen, skal staten som er part i denne protokoll, og som har mottatt skattene, avgiftene eller gebyrene, treffe egnede tiltak med henblikk på å trekke fra eller tilbakebetale skatte-, avgifts- eller andre gebyrbeløp som kan identifiseres.
3. Import og eksport av varer og materiell som gjennomføres av organisasjonen eller på vegne av organisasjonen i forbindelse med dens offisielle virksomhet, skal være unntatt fra alle importavgifter, eksportavgifter, skatter og andre gebyrer.
4. Det skal ikke innrømmes fritak eller tilbakebetaling for skatter, avgifter eller ethvert annet gebyr som bare utgjør betaling for utførte tjenester.
5. Bestemmelsene i nr. 2 og 4 i denne artikkel får ikke anvendelse på kjøp eller bruk av varer eller tjenester eller import av varer til personlig bruk for organisasjonens tjenestemenn eller generaldirektør.

6. Varer og materiell som tilhører organisasjonen, og som er ervervet eller importert i samsvar med bestemmelsene i nr. 2 eller 3 i denne artikkel, skal ikke selges eller overdras på territoriet til staten som har innrømmet unntaket, på andre vilkår enn vilkårene fastsatt av nevnte stat.

Artikkel 7

Fri råderett over midler

Organisasjonen kan fritt motta, besitte og overføre midler, valuta og kontanter av enhver art; den råder fritt over disse til sin egen offisielle virksomhet og kan ha kontoer i enhver valuta i den grad dette er nødvendig for å oppfylle organisasjonens forpliktelser.

Artikkel 8

Offisielle meddelelser

Formidling av publikasjoner og annet informasjonsmateriale som organisasjonen mottar eller sender i en hvilken som helst form i forbindelse med utøvelsen av sin offisielle virksomhet, skal ikke begrenses på noen måter.

Artikkel 9

Privilegier og immunitet for statenes representanter

1. Representantene for statene som er parter i denne protokoll, skal, under utøvelsen av sine funksjoner og under reiser til og fra stedet for organisasjonens møter, innrømmes følgende privilegier og immunitet:
 - a) immunitet mot personlig pågrepelse, frihetsberøvelse og beslag av personlige effekter,
 - b) immunitet mot rettsforfølgning, selv etter at oppgavene deres er avsluttet, i forbindelse med handlinger, herunder muntlige eller skriftlige uttalelser, de har utført under utøvelsen av sine funksjoner; denne immunitet får likevel ikke anvendelse på trafikkforseelser begått av en representant for en stat som er part i denne protokoll, eller ved skade forårsaket av en motorvogn som tilhører eller kjøres av ham eller henne,
 - c) ukrenkelighet for alle offisielle dokumenter, uansett form,
 - d) rett til å gjøre bruk av koder og motta dokumenter og korrespondanse levert med bud eller forseglet bagasje,
 - e) unntak fra alle tiltak som begrenser innreise og alle formaliteter i forbindelse med registrering av utlendinger, for dem selv og for deres ektefeller,
 - f) samme ordninger med hensyn til valuta- og vekslingsregler som de som innrømmes utenlandske regjeringers representanter på midlertidige offisielle oppdrag,
 - g) samme tollordninger for personlig bagasje som de som innrømmes diplomatiske representanter.
2. Ingen stat som er part i denne protokoll, skal ha plikt til å innrømme privilegiene og immuniteten fastsatt i denne artikkel til statens egne borgere eller til personer som, når de tiltrer sin stilling i den aktuelle staten, har fast bosted i denne staten.

Artikkel 10

Privilegier og immunitet for organisasjonens tjenestemenn

1. Organisasjonens tjenestemenn skal, selv etter at de har fratrådt sin stilling, innrømmes immunitet mot rettsforfølgning i forbindelse med handlinger, herunder muntlige eller skriftlige uttalelser, de har utført under utøvelsen av sine funksjoner og innenfor grensene for sine oppgaver. Denne immuniteten får likevel ikke anvendelse på trafikkforseelser begått av en tjenestemann ved organisasjonen eller ved skade forårsaket av en motorvogn som tilhører eller kjøres av ham eller henne.
2. Organisasjonens tjenestemenn skal innrømmes følgende privilegier:
 - a) rett til fritt å importere sine møbler og personlige effekter når de tiltrer stillingen i organisasjonen i den aktuelle staten, og rett til å eksportere sine møbler og personlige effekter avgiftsfritt når de fratrer sin stilling i denne staten, i begge tilfeller med forbehold om vilkår fastsatt i lover og regler i staten der retten utøves,
 - b)
 - i) med forbehold for vilkårene og framgangsmåtene fastsatt av Rådet for organisasjonen, skal organisasjonens tjenestemenn og generaldirektør omfattes av en skatt til organisasjonen på lønn og godtgjøringer som utbetales av organisasjonen. Nevnte lønn og godtgjøringer skal være unntatt fra nasjonal inntektsskatt,

- ii) statene som er parter i denne protokoll, skal ikke ha plikt til å unnta fra inntektsskatt pensjoner eller livrenter som utbetales av organisasjonen til dens tidligere tjenestemenn og generaldirektører for deres tjeneste i organisasjonen,
 - c) for dem selv og for familiemedlemmer som er medlemmer av deres husholdning, samme unntak fra immigrasjonsbegrensninger og fra formaliteter i forbindelse med registrering av utlendinger som de som normalt innrømmes tjenestemenn i internasjonale organisasjoner,
 - d) ukrenkelighet for alle offisielle dokumenter, uansett form,
 - e) for dem selv og for familiemedlemmer som er medlemmer av deres husholdning, samme muligheter for hjemtransport i forbindelse med en internasjonal krise som den som innrømmes ansatte ved diplomatiske stasjoner,
 - f) med hensyn til overføring av midler, valutaveksling og tollordninger, samme privilegier som de som normalt innrømmes tjenestemenn i internasjonale organisasjoner.
3. Ingen stat som er part i denne protokoll, skal ha plikt til å innrømme privilegiene og immuniteten fastsatt i nr. 2 bokstav a), c), e) og f) i denne artikkel til statens egne borgere eller til personer som, når de tiltrer sin stilling i den aktuelle staten, har fast bosted i denne staten.

Artikkel 11

Trygder

Organisasjonen og tjenestemenn ansatt ved organisasjonen skal være unntatt fra alle obligatoriske bidrag til nasjonale trygdeordninger, samtidig som det forutsettes at organisasjonen dekker tilsvarende sosial stønad for disse personene.

Artikkel 12

Privilegier og immunitet for generaldirektøren

1. I tillegg til privilegiene og immuniteten fastsatt i artikkel 10 og 11 i denne protokoll, skal generaldirektøren under hele varigheten av sin stilling innrømmes de privilegier og den immunitet som innrømmes diplomatiske representanter av tilsvarende rang i henhold til Wien-konvensjonen om diplomatisk samkvem av 18. april 1961.
2. Ingen stat som er part i denne protokoll, skal ha plikt til å innrømme privilegiene og immuniteten fastsatt i denne artikkel til statens egne borgere eller til personer som, når de tiltrer sin stilling i den aktuelle staten, har fast bosted i denne staten.

Artikkel 13

Gjenstand og grenser for immuniteten

1. Privilegiene og immuniteten fastsatt i artikkel 9, 10 og 12 i denne protokoll innrømmes bare for å sikre organisasjonens frie virkemåte og for å sikre fullstendig uavhengighet for personene som innrømmes privilegiene og immuniteten. Disse innrømmes ikke for den enkeltes personlige fordel.
2. Det kan gis avkall på slik immunitet
 - a) med hensyn til generaldirektøren, av Rådet for organisasjonen,
 - b) med hensyn til tjenestemenn, av generaldirektøren eller av en person som opptrer i hans eller hennes sted, som fastsatt i overenskomstens artikkel VI nr. 1 bokstav b),
 - c) med hensyn til statenes representanter, av den berørte stat som er part, og det foreligger en plikt til å gjøre dette i ethvert tilfelle der immuniteten vil være til hinder for rettens gang, uten at dette berører formålet med å innrømme immunitet.

Artikkel 14

Samarbeid med statene som er parter i denne protokoll

Organisasjonen skal samarbeide med vedkommende myndigheter i statene som er parter i denne protokoll, med henblikk på å lette forvaltningen av retten, fremme overholdelsen av lover og regler om politi, folkehelse, helse og sikkerhet på arbeidsplassen og om miljøet, og for å hindre ethvert misbruk av privilegier, immunitet og ordninger fastsatt i denne protokoll.

Artikkel 15

Offentlig sikkerhet og orden

1. Bestemmelsene i denne protokoll berører ikke retten som en stat som er part i denne protokoll, har til å treffe de nødvendige forebyggende tiltak av hensyn til dens sikkerhet.
2. Dersom en stat som er part i denne protokoll, anser det som nødvendig å treffe tiltak av hensyn til dens sikkerhet eller for å opprettholde offentlig orden, skal den sette seg i forbindelse med organisasjonen så snart omstendighetene tillater det, unntatt når dette ikke er praktisk mulig, for å fastsette de nødvendige tiltak for å verne organisasjonens interesser ved en felles overenskomst.

3. Organisasjonen skal samarbeide med regjeringen i en slik stat som er part i denne protokoll, for å unngå enhver trussel mot den offentlige sikkerhet eller orden i en slik stat som er part i denne protokoll, som følge av organisasjonens virksomhet.

Artikkel 16

Tvister av privat art

1. Organisasjonen skal fastsette egnede framgangsmåter for tvisteløsning for:
 - a) tvister som oppstår om kontrakter som organisasjonen er part i, alle skriftlige kontrakter som organisasjonen inngår, med unntak av kontraktene nevnt i nr. 1 bokstav d) i denne artikkel, skal inneholde en voldgiftsklausul som fastsetter at enhver tvist om fortolkningen eller anvendelsen av kontrakten, på anmodning fra en av partene, skal underlegges voldgift eller en annen hensiktsmessig fremgangsmåte for tvisteløsning dersom partene er enige om dette,
 - b) tvister som oppstår om skader forårsaket av organisasjonen, eller som medfører ethvert annet erstatningsansvar utenfor kontraktsforhold for organisasjonen,
 - c) tvister der en offisiell organisasjon som har immunitet mot rettsforfølgning, er involvert, dersom det ikke er gitt avkall på slik immunitet i samsvar med artikkel 5 i denne protokoll,
 - d) tvister som oppstår mellom organisasjonen og dens tjenestemenn, organisasjonen skal framlegge alle tvister som oppstår om anvendelsen og fortolkningen av kontrakter som er inngått med organisasjonens tjenestemenn i henhold til vedtektene og reglene for organisasjonens personale, for Den internasjonale arbeidsorganisasjonens forvaltningsdomstol, eller for en hvilken som helst annen egnet internasjonal forvaltningsdomstol hvis domsmyndighet organisasjonen er underlagt i henhold til en beslutning truffet av Rådet.
2. Når det gjelder tvister som nr. 1 i denne artikkel ikke fastsetter en særlig framgangsmåte for tvisteløsning for, kan organisasjonen anvende enhver framgangsmåte for tvisteløsning som den anser som hensiktsmessig, særlig voldgift eller henvisning til en nasjonal domstol.
3. Enhver framgangsmåte for tvisteløsning i henhold til denne artikkel skal være basert på legalitetsprinsippet med henblikk på å komme fram til en bindende, rettferdig og upartisk løsning av tvisten innen en rimelig frist.

Artikkel 17

Tvister mellom statene som er parter i denne protokoll

1. Enhver uenighet om anvendelsen eller fortolkningen av denne protokoll som ikke løses ved en minnelig ordning mellom partene, kan framlegges av en av partene for en internasjonal voldgiftsdomstol i samsvar med artikkel 19 i denne protokoll.
2. Dersom en stat som er part i denne protokoll, har til hensikt å framlegge en tvist for voldgift, skal den gi melding om dette til generaldirektøren, som omgående skal underrette alle statene som er parter i denne protokoll om en slik melding.

Artikkel 18

Tvister mellom statene som er parter i denne protokoll, og organisasjonen

1. Enhver uenighet mellom en eller flere stater som er parter i denne protokoll, og organisasjonen om anvendelsen eller fortolkningen av denne protokoll, som ikke kan løses ved en minnelig ordning mellom partene (der en eller flere av statene som er parter i denne protokoll, utgjør den ene part og organisasjonen den annen part), kan av en av partene henvises til en internasjonal voldgiftsrett i samsvar med artikkel 19 i denne protokoll.
2. Generaldirektøren skal omgående underrette de andre statene som er parter i denne protokoll, om en melding fra en part som anmoder om voldgift.

Artikkel 19

Internasjonal voldgiftsdomstol

1. Den internasjonale voldgiftsrett («retten») som omhandlet i artikkel 17 og 18 i denne protokoll er omfattet av bestemmelsene i denne artikkel.
2. Hver av partene i tvisten skal utnevne et medlem av retten. De utnevnte medlemmene skal i fellesskap velge et tredje medlem som skal være rettens formann. Dersom medlemmene av retten ikke blir enige om valg av formann, skal presidenten for Den internasjonale domstol utnevne formannen på anmodning fra rettens medlemmer.

3. Dersom en av partene i tvisten unnlater å utnevne et medlem av retten, og ikke har truffet de nødvendige tiltak med henblikk på dette innen to måneder etter at den annen part har anmodet om det, kan den annen part anmode presidenten for Den internasjonale domstol om å foreta utnevningen.
4. Retten fastsetter sin forretningsorden.
5. Rettens kjennelse kan ikke ankes, og den skal være endelig og bindende for partene. Ved en eventuell tvist om innholdet eller omfanget av kjennelsen, skal retten på anmodning fra en av partene foreta en fortolkning.

Artikkel 20

Protokollens implementering

Dersom Rådet for organisasjonen beslutter det, kan organisasjonen inngå tilleggsavtaler med en eller flere stater som er parter i denne protokoll med henblikk på implementeringen av bestemmelsene i denne protokoll.

Artikkel 21

Framgangsmåte for endring

1. Enhver stat som er part i overenskomsten, kan komme med forslag til endringer av denne protokoll, som generaldirektøren skal oversende de andre statene som er parter i denne protokoll.
2. Generaldirektøren skal innkalle statene som er parter i denne protokoll, til et møte. Dersom møtet vedtar den foreslåtte endringsteksten med to tredels flertall av statene som er til stede og som avgir stemme, skal generaldirektøren oversende endringsteksten til statene som er parter i denne protokoll, for godkjenning i samsvar med deres respektive forfatningsregler.
3. Alle slike endringer skal tre i kraft den tjuende dag etter at alle stater som er parter i denne protokoll, har gitt generaldirektøren underretning om sin ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning av endringene.

Artikkel 22

Søeravtaler

1. Bestemmelsene i denne protokoll skal ikke begrense eller berøre bestemmelser i andre internasjonale avtaler som organisasjonen har inngått med en stat som er part i denne protokoll, som følge av at organisasjonens sete, regionale kontorer, laboratorier eller andre av organisasjonens anlegg befinner seg på territoriet til nevnte stat. Ved en eventuell konflikt mellom bestemmelsene i denne protokoll og bestemmelser i en slik internasjonal avtale skal bestemmelsene i nevnte internasjonale avtale ha forrang.
2. Intet i denne protokoll skal være til hinder for at statene som er parter i denne protokoll, kan inngå andre internasjonale avtaler med organisasjonen som stadfester, supplerer, utvider eller utdyper bestemmelsene i denne protokoll.

Artikkel 23

Undertegning, ratifikasjon og tiltredelse

1. Denne protokoll skal være åpen for undertegning fra 19. desember 2003 til 19. desember 2004 av statene som er parter i overenskomsten, og statene som har inngått en samarbeidsavtale eller en assosieringsavtale med organisasjonen.
2. Denne protokoll skal framlegges signatarstatene for ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning. Ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokumentene skal deponeres hos generaldirektøren for De forente nasjoners organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur (UNESCO).
3. Denne protokoll skal være åpen for tiltredelse av stater som er parter i overenskomsten, og stater som har inngått en samarbeidsavtale eller en assosieringsavtale med organisasjonen. Tiltredelsesdokumentene skal deponeres hos generaldirektøren for De forente nasjoners organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur (UNESCO).

Artikkel 24

Ikrafttredelse

1. Denne protokoll trer i kraft tretti dager etter at en stat som er part i overenskomsten, har deponert det tolvte ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokumentet.
2. For enhver stat som ratifiserer, godtar, godkjenner eller tiltrer denne protokoll etter at den er trådt i kraft, skal protokollen tre i kraft på den trettiende dag etter at den aktuelle staten har deponert sitt ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokument hos generaldirektøren for De forente nasjoners organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur (UNESCO).

Artikkel 25
Underretning

Generaldirektøren for De forente nasjoners organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur (UNESCO) skal underrette alle signatarstater og tiltredende stater samt organisasjonens generaldirektør om enhver deponering av et ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokument, om ikrafttreddelsen av denne protokoll og om enhver melding om oppsigelse av protokollen.

Artikkel 26
Registrering

Når denne protokoll er trådt i kraft, skal generaldirektøren for De forente nasjoners organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur (UNESCO) registrere protokollen hos De forente nasjoners sekretariat i samsvar med artikkel 102 i De forente nasjoners pakt.

Artikkel 27
Oppsigelse

Enhver stat som er part i denne protokoll, kan på et hvilket som helst tidspunkt si opp denne protokoll ved å sende en skriftlig melding om dette til generaldirektøren for De forente nasjoners organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur (UNESCO). Oppsigelsen får virkning fra ett år etter at meldingen er mottatt, med mindre meldingen angir en senere dato.

SOM BEKREFTELSE PÅ DETTE har undertegnede representanter med behørig fullmakt fra sine regjeringer undertegnet denne protokoll.

Utferdiget i Genève 18. mars 2004 på engelsk og fransk, der begge tekster har gyldighet, og deponert i arkivene til De forente nasjoners organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur (UNESCO). Denne organisasjonens generaldirektør skal oversende en bekreftet kopi til alle signatarstater og tiltredende stater.

24. juni 2004 nr. 11**Landbruksavtale mellom Norge og Libanon**

I henhold til kgl.res. av 18. juni 2004 ble avtalen undertegnet 24. juni 2004. I henhold til kgl.res. av 25. februar 2005 ble avtalen ratifisert. Avtalen trådte i kraft 1. januar 2007.

Det vises til St.prp.nr.29 (2004–2005), Innst.S.nr.105 (2004–2005) og til vedtak i Stortinget 15. februar 2005.

Agricultural agreement between Norway and Lebanon*Article 1*

This Agreement concerning trade in agricultural products between Lebanon and Norway is concluded further to the Free Trade Agreement between Lebanon and the EFTA States, which was signed on 24 June 2004, and in particular pursuant to paragraph 2 of Article 4 of that Agreement.

Article 2

Lebanon shall grant tariff concessions to agricultural products originating in Norway as specified in Annex 1 to this Agreement. Norway shall grant tariff concessions to agricultural products originating in Lebanon as specified in Annex 2 to this Agreement.

Article 3

The rules of origin and provisions on co-operation in customs matters applying to this Agreement are set out in Annex 3 hereto.

Article 4

The Parties shall examine any difficulties that might arise in their trade in agricultural products and shall endeavour to seek appropriate solutions.

Article 5

The Parties undertake to continue their efforts with a view to achieving further liberalization of their agricultural trade, within the framework of their respective agricultural policies.

Article 6

The WTO Agreement on Agriculture shall apply between the Parties.

Article 7

The WTO Agreement on Application of Sanitary and Phytosanitary Measures shall apply between the Parties.

Article 8

1. This Agreement is subject to ratification, acceptance or approval.
2. This Agreement shall enter into force on the same date as the Free Trade Agreement between Lebanon and the EFTA States.

Article 9

This Agreement shall remain in force as long as the Parties to it remain Parties to the Free Trade Agreement between Lebanon and the EFTA States.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Agreement.

Done at Montreux, this 24th day of June 2002, in one original copy in the English language.

Landbruksavtale mellom Norge og Libanon

Artikkel 1

Denne avtalen om handel med landbruksvarer mellom Libanon og Norge er inngått i henhold til Frihandelsavtalen mellom Libanon og EFTA-statene, undertegnet den 24. juni 2004, og særlig i samsvar med avtalens Artikkel 4, paragraf 2.

Artikkel 2

Libanon skal tilstå tollkonsesjoner på landbruksvarer med opprinnelse i Norge som spesifisert i vedlegg 1 til denne avtalen. Norge skal tilstå tollkonsesjoner på landbruksvarer med opprinnelse i Libanon som spesifisert i vedlegg 2 til denne avtalen.

Artikkel 3

Opprinnelsesregler og bestemmelser om samarbeid i tollspørsmål som anvendes for denne avtalen, er gitt i vedlegg 3 til denne avtalen.

Artikkel 4

Dersom det skulle oppstå problemer i partenes handel med landbruksvarer skal partene gjennomgå disse og tilstrebe seg på å finne hensiktsmessige løsninger.

Artikkel 5

Partene påtar seg å videreføre innsatsen med sikte på økt liberalisering av handelen med landbruksvarer, innenfor rammen av deres respektive landbrukspolitik.

Artikkel 6

WTO avtalen om landbruk skal gjelde mellom partene.

Artikkel 7

WTO avtalen om anvendelse av veterinære og plantesanitære tiltak skal gjelde mellom partene.

Artikkel 8

1. Denne avtalen krever ratifikasjon, aksept eller godkjenning.
2. Denne avtalen skal tre i kraft på samme dato som Frihandelsavtalen mellom Libanon og EFTA-statene.

Artikkel 9

Denne avtalen skal være gyldig så lenge avtalepartene til den er avtaleparter til Frihandelsavtalen mellom Libanon og EFTA-statene.

SOM BEKREFTELSE PÅ DETTE har de underskrevne, etter tilbørlig fullmakt, underskrevet denne avtalen.

Utferdiget i Montreux, den 24. juni 2004, i et originalt eksemplar på engelsk.

24. juni 2004 nr. 12**Frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Libanon**

I henhold til kgl.res. av 18. juni 2004 ble avtalen undertegnet 24. juni 2004. I henhold til kgl.res. av 25. februar 2005 ble avtalen ratifisert. Avtalen trådte i kraft 1. januar 2007.

Det vises til St.prp.nr.29 (2004–2005), Innst.S.nr.105 (2004–2005) og til vedtak i Stortinget 15. februar 2005.

Free Trade Agreement between the EFTA States and the Republic of Lebanon*Preamble*

The Republic of Iceland, the Principality of Liechtenstein, the Kingdom of Norway, the Swiss Confederation (hereinafter called the «EFTA States»), on the one part,

and the Republic of Lebanon (hereinafter called «Lebanon»), on the other,

hereinafter collectively referred to as «the Parties»,

CONSIDERING the importance of the links existing between the EFTA States and Lebanon, in particular the Declaration on Co-operation signed in Geneva in June 1997, and recognizing the common wish to strengthen these links, thus establishing close and lasting relations;

RECALLING their intention to participate actively in the process of economic integration in the Euro-Mediterranean region, and expressing their preparedness to co-operate in seeking ways and means to strengthen this process;

REAFFIRMING their commitment to pluralistic democracy based on the rule of law, human rights, including rights of persons belonging to minorities, and fundamental freedoms, and to the political and economic freedoms in accordance with their obligations under international law, including the United Nations Charter and the Universal Declaration of Human Rights;

DESIRING to create favourable conditions for the development and diversification of trade between them and for the promotion of commercial and economic co-operation in areas of common interest on the basis of equality, mutual benefit, non-discrimination and international law;

RECALLING the membership of the EFTA States in the World Trade Organisation (hereinafter referred to as «the WTO») and their commitment to comply with the rights and obligations arising from the Marrakesh Agreement establishing the WTO, including the principles of most-favoured-nation and of national treatment, and mindful of Lebanon's objective to become a Member of the WTO;

RESOLVED to contribute to the strengthening of the multilateral trading system and to develop their relations towards free trade in accordance with WTO rules;

CONSIDERING that no provision of this Agreement may be interpreted as exempting the Parties from their obligations under other international agreements, especially the WTO;

DETERMINED to implement this Agreement with the objective to preserve and protect the environment and to ensure an optimal use of natural resources in accordance with the principle of sustainable development;

DECLARING their readiness to examine the possibility of developing and deepening their economic relations in order to extend them to fields not covered by this Agreement;

CONVINCED that this Agreement provides an appropriate framework for exchange of information and views on economic developments and trade; and

ALSO CONVINCED that this Agreement will create conditions encouraging economic, trade and investment relations between them,

HAVE DECIDED, in pursuit of the above, to conclude the following Agreement (hereinafter called «this Agreement»):

*Chapter I**General provisions**Article 1**Objectives*

1. The EFTA States and Lebanon shall establish a free trade area in accordance with the provisions of this Agreement with a view to spurring economic activities in their territories, thereby raising standards of living and improving employment conditions and contributing to Euro-Mediterranean economic integration.

2. The objectives of this Agreement, which is based on trade relations between market economies and on the respect of democratic principles and human rights, are:
 - a. to achieve the liberalisation of trade in goods, in conformity with Article XXIV of the General Agreement on Tariffs and Trade (hereinafter referred to as the «GATT 1994»);
 - b. to gradually develop an environment conducive to increased investment flows and enhanced trade in services;
 - c. to ensure adequate and effective protection of intellectual property rights;
 - d. to progressively liberalise government procurement; and
 - e. to support the harmonious development of economic relations between the Parties through the expansion of trade, and economic and technical co-operation.

Article 2

Trade relations governed by this Agreement

This Agreement shall apply to trade relations between, on the one side, the individual EFTA States and, on the other side, Lebanon, but not to the trade relations between individual EFTA States, unless otherwise provided for in this Agreement.

Article 3

Territorial application

This Agreement shall apply to the territories of the Parties except as provided for in Annex I.

Chapter II

Trade in goods

Article 4

Scope

1. This Chapter shall apply to the following products originating in an EFTA State or in Lebanon:
 - a. all products falling within Chapters 25 to 97 of the Harmonized Commodity Description and Coding System (HS), excluding the products listed in Annex II;
 - b. processed agricultural products specified in Protocol A, with due regard to the arrangements provided for in that Protocol; and
 - c. fish and other marine products as provided for in Annex III.
2. Lebanon and each EFTA State have concluded agreements on trade in agricultural products on a bilateral basis. These agreements form part of the instruments establishing a free trade area between the EFTA States and Lebanon.

Article 5

Rules of origin and methods of administrative co-operation

Protocol B lays down the rules of origin and methods of administrative co-operation.

Article 6

Customs duties on imports and charges having equivalent effect

1. No new customs duties on imports or charges having equivalent effect shall be introduced in trade between the EFTA States and Lebanon.
2. The EFTA States shall abolish on the date of entry into force of this Agreement all customs duties on imports, and any charges having equivalent effect, of products originating in Lebanon.
3. Lebanon shall gradually eliminate its customs duties on imports, and any charges having equivalent effect, of products originating in an EFTA State in accordance with Annex IV.

Article 7

Basic duties

1. The applicable rates for imports between the Parties shall be the most-favoured-nation rate of duty (MFN rate) applied on 21 November 2003, or if lower, the applied rate enforced as of the entry into force of this Agreement. If, after the entry into force of this Agreement, a tariff reduction is applied on an *erga omnes* basis, the reduced rate shall apply.
2. The Parties shall communicate to each other their respective rates applied on the date of the entry into force of this Agreement.

Article 8

Customs duties of a fiscal nature

The provisions of Article 6 shall also apply to customs duties of a fiscal nature.

Article 9

Quantitative restrictions on imports and measures having equivalent effect

1. No new quantitative restriction on imports or any measures having equivalent effect shall be introduced in trade between the EFTA States and Lebanon.
2. Quantitative restrictions on imports and any measures having equivalent effect in trade between the EFTA States and Lebanon shall be abolished from the date of entry into force of this Agreement

Article 10

Customs duties and quantitative restrictions on exports

The EFTA States and Lebanon shall not apply to exports between themselves either customs duties or charges having equivalent effect, or quantitative restrictions or measures having equivalent effect.

Article 11

Internal taxation and regulations

1. The Parties commit themselves to apply any internal taxes and other charges and regulations in accordance with Article III of the GATT 1994 and other relevant WTO Agreements.
2. Exporters may not benefit from repayment of internal taxes in excess of the amount of direct or indirect taxation imposed on products exported to the territory of one of the Parties.

Article 12

Technical regulations

1. The Parties shall co-operate in the field of technical regulations, standards and conformity assessment and shall take appropriate measures to promote international solutions and mutual recognition agreements, as appropriate, to ensure that this agreement will be applied effectively and harmoniously in the mutual interest of all Parties.
2. The Parties agree to hold immediate consultations in the framework of the Joint Committee set up in accordance with Article 30 in case a Party considers that another Party has taken measures which are likely to create, or have created, a technical obstacle to trade, in order to find an appropriate solution in conformity with the WTO Agreement on Technical Barriers to Trade.
3. The Parties' obligations to notify draft technical regulations shall be governed by the criteria set out in the WTO Agreement on Technical Barriers to Trade. The EFTA States will make their notifications to the WTO available to Lebanon. Lebanon shall notify draft technical regulations to the EFTA Secretariat, which shall distribute them to the other Parties.

Article 13

Sanitary and phytosanitary measures

1. The Parties shall apply their regulations in sanitary and phytosanitary matters in a non-discriminatory fashion and shall not introduce any new measures that have the effect of unduly obstructing trade.
2. The principles set out in paragraph 1 shall be applied in accordance with the WTO Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures.

Article 14

State monopolies

The EFTA States and Lebanon shall progressively adjust any state monopoly of a commercial character so as to ensure that by the end of the fourth year following the entry into force of this Agreement, with the exceptions laid down in Protocol C, no discrimination regarding the conditions under which goods are procured and marketed will exist between nationals of the EFTA States and of Lebanon. These goods shall be procured and marketed in accordance with commercial considerations.

Article 15

Subsidies

1. The rights and obligations of the Parties relating to subsidies and countervailing measures shall be governed by Articles VI and XVI of the GATT 1994, the WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures and the WTO Agreement on Agriculture, except as otherwise provided for in this Article.
2. The extent of the Parties' obligations to ensure transparency of subsidy measures shall be governed by the criteria set out in Article XVI:1 of the GATT 1994 and Article 25 of the Agreement on Subsidies and Countervailing Measures. The EFTA States will make their notifications on subsidies to the WTO available to Lebanon. Lebanon shall notify its subsidies to the EFTA Secretariat, which shall distribute them to the other Parties.
3. Before an EFTA State or Lebanon, as the case may be, initiates an investigation to determine the existence, degree and effect of any alleged subsidy in Lebanon, or in an EFTA State, as provided for in Article 11 of the Agreement on Subsidies and Countervailing Measures, the Party considering initiating an investigation shall notify in writing the Party whose goods are subject to investigation and allow for a 45 day period with a view to finding a mutually acceptable solution. The consultations shall take place in the Joint Committee if any Party so requests within 20 days from the receipt of the notification.

Article 16

Anti-Dumping

1. If an EFTA State finds that dumping within the meaning of Article VI of the GATT 1994 is taking place in trade with Lebanon, or if Lebanon finds that dumping within this meaning is taking place in trade with an EFTA State, the Party concerned may take appropriate measures against this practice in accordance with the WTO Agreement on Implementation of Article VI of the GATT 1994.
2. The Parties shall, upon request of any Party, meet in the Joint Committee to review the contents of this Article.

Article 17

Rules of competition concerning undertakings

1. The following are incompatible with the proper functioning of this Agreement in so far as they may affect trade between an EFTA State and Lebanon:
 - a. all agreements between undertakings, decisions by associations of undertakings and concerted practices between undertakings which have as their object or effect the prevention, restriction or distortion of competition;
 - b. abuse by one or more undertakings of a dominant position in the territories of the Parties as a whole or in a substantial part thereof.
2. With regard to public enterprises and enterprises to which special or exclusive rights have been granted, the Parties shall ensure that as from the fourth year following the date of entry into force of this Agreement there is neither enacted nor maintained any measure distorting trade between the EFTA States and Lebanon to an extent contrary to the Parties' interests. This provision should not obstruct the performance in law or in fact of the particular tasks assigned to these enterprises.
3. The provisions of paragraphs 1 and 2 shall not be construed such as to create any direct obligations for undertakings.
4. The Parties will enforce their respective competition legislation and shall exchange information taking into account the limitations imposed by the requirements of confidentiality. Upon request of a Party, the Parties will consult in order to facilitate the implementation of paragraph 1 and 2.
5. If a Party considers that a given practice is incompatible with the provisions of paragraphs 1 and 2, the Parties concerned shall give to the Joint Committee all the assistance required in order to examine the case and, where appropriate, eliminate the practice objected to. If the Party in question fails to put an end to the practice objected to within the period fixed by the Joint Committee or if the Joint Committee fails to reach an agreement after consultations, or after thirty days following referral for such consultations, the Party concerned may adopt appropriate measures to deal with the difficulties resulting from the practice in question. The application and removal of such measures shall be governed by Article 33.

Article 18

Emergency action on imports of particular products

1. The provisions of Article XIX of the GATT 1994 and the WTO Agreement on Safeguards are applicable between the Parties, including as regards concessions granted under this Agreement.
2. Before applying safeguard measures according to paragraph 1, the Party intending to apply such measures shall supply the Joint Committee with all relevant information required for a thorough examination of the situation with a view to seeking a solution acceptable to the Parties. Without prejudice to provisional action in critical circumstances as set out in paragraph 2 of Article XIX of the GATT 1994, the Parties shall immediately hold consultations within the Joint Committee in order to find such a solution. If, as a result of the consultations, the Parties do not reach an agreement within thirty days of the initiation of the consultations, the Party intending to apply safeguard measures may apply the provisions of the Article XIX of the GATT 1994 and the WTO Agreement on Safeguards.
3. In the selection of safeguard measures pursuant to this Article, the Parties shall give priority to those, which cause least disturbance to the achievement of the objectives of this Agreement.
4. Safeguard measures shall be notified immediately to the Joint Committee and be the subject of periodic consultations within the Committee, particularly with a view to their abolition as soon as circumstances permit.

Article 19

Structural adjustment

1. Exceptional measures of limited duration which derogate from the provisions of Article 6 may be taken by Lebanon in the form of an increase or reintroduction of customs duties.
2. These measures may only concern new and infant industries, or sectors undergoing restructuring or facing serious difficulties, particularly where these difficulties entail major social problems.
3. Customs duties on imports into Lebanon of products originating in the EFTA States that are introduced by such exceptional measures may not exceed 25 % *ad valorem* and shall maintain an element of preference for products originating in the EFTA States. They may not exceed customs duties levied on imports to Lebanon of similar goods from any other country. The total value of imports of the products which are subject to these measures may not exceed 20 % of the yearly average of total imports of industrial products from the EFTA States as defined in Article 4(a) during the last three years for which statistics are available.
4. These measures shall be applied for a period not exceeding five years unless a longer duration is authorised by the Joint Committee. They shall cease to apply at the latest on the expiry of the maximum transitional period ending on 1 March 2015.
5. No such measures can be introduced in respect of a product if more than three years have elapsed since the elimination of all duties and quantitative restrictions or charges or measures having equivalent effect concerning that product.
6. Lebanon shall inform the Joint Committee of any exceptional measures it intends to adopt and, at the request of an EFTA State, consultations shall be held in the Joint Committee on the measures and sectors concerned before they are implemented. When adopting such measures Lebanon shall provide the Joint Committee with a schedule for the elimination of the customs duties introduced under this Article. This schedule shall provide for a phasing-out of these duties in equal annual instalments starting no later than the end of the second year following their introduction. The Joint Committee may decide on a different schedule.
7. By way of derogation from provisions of paragraph 4, the Joint Committee may exceptionally, to take account of the difficulties involved in setting up new industries, endorse the measures already taken by Lebanon pursuant to paragraph 1 for a maximum period of three years beyond the transitional period.

Article 20

Re-export and serious shortage

1. Where compliance with the provisions of Article 10 leads to:
 - a. re-export to a third country against which the exporting Party maintains, for the product concerned, quantitative export restrictions, export duties or measures or charges having equivalent effect; or
 - b. a serious shortage, or threat thereof, of a product essential to the exporting Party;and where the situations referred to above give rise or are likely to give rise to major difficulties for the exporting Party, that Party may take appropriate measures.

2. The Party intending to take measures under this Article shall promptly notify the other Parties and the Joint Committee thereof. The Joint Committee shall examine the situation and may take any decisions needed to put an end to it. In the absence of such a decision within 30 days of the matter being referred to the Joint Committee, the Party concerned may adopt the appropriate measures to remedy the problem. The measures shall be immediately notified to the Joint Committee. In the selection of measures priority must be given to the action which least disturbs the functioning of this Agreement.
3. Where exceptional and critical circumstances requiring immediate action make prior information or examination, as the case may be, impossible, the Party concerned may forthwith apply temporary measures necessary to deal with the situation and shall immediately inform the other Parties and the Joint Committee thereof.
4. The measures taken shall be the subject of periodic consultations within the Joint Committee with a view to their elimination as soon as circumstances permit.

Article 21

General exceptions

Nothing in this Agreement shall preclude prohibitions or restrictions on imports, exports or goods in transit justified on grounds of public morality, public policy or public security, of the protection of health and life of humans, animals or plants, of the protection of national treasures possessing artistic, historic or archaeological value, of the protection of intellectual property or of regulations concerning gold and silver or conservation of exhaustible natural resources. Such prohibitions or restrictions shall not, however, constitute a means of arbitrary discrimination or disguised restriction on trade between the Parties.

Article 22

Security exceptions

Nothing in this Agreement shall prevent a Party from taking any measures which it considers necessary:

- a. to prevent the disclosure of information contrary to its essential security interests;
- b. for the protection of its essential security interests or for the implementation of international obligations or national policies
 - i. relating to the traffic in arms, ammunition and implements of war, provided that such measures do not impair the conditions of competition in respect of products not intended for specifically military purposes, and to such traffic in other goods, materials and services as is carried on directly or indirectly for the purpose of supplying a military establishment;
 - ii. relating to the non-proliferation of biological and chemical weapons, nuclear weapons or other nuclear explosive devices; or
 - iii. taken in time of war or other serious international tension.

Article 23

Balance of payments difficulties

1. The Parties shall endeavour to avoid the imposition of restrictive measures for balance of payment purposes.
2. Where a Party faces or risks facing serious difficulties concerning its balance of payment or is under imminent threat thereof, the Party may in accordance with the relevant provisions under the GATT 1994 take the restrictive measures that are necessary to remedy the situation, and shall inform as soon as possible the other Parties, and provide them with the timetable for the removal of such measures.

Chapter III

Protection of intellectual property

Article 24

1. The Parties shall grant and ensure adequate, effective and non-discriminatory protection of intellectual property rights, and provide for measures for the enforcement of such rights against infringement thereof, counterfeiting and piracy, in accordance with the provisions of this Article, Annex V to this Agreement and the international agreements referred to therein.
2. The Parties shall accord to each others' nationals treatment no less favourable than that they accord to their own nationals. Exemptions from this obligation must be in accordance with the substantive provisions of Article 3 and 5 of the WTO Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS Agreement).

3. The Parties shall grant to each others' nationals treatment no less favourable than that accorded to nationals of any other State. Exemptions from this obligation must be in accordance with the substantive provisions of the TRIPS Agreement, in particular Articles 4 and 5 thereof.
4. The Parties agree, upon request of any Party, to review the provisions on the protection of intellectual property rights contained in this Article and in Annex V, with a view to further improving the levels of protection and to avoid or remedy trade distortions caused by actual levels of protection of intellectual property rights.

Chapter IV *Investment and services*

Article 25 *Trade in Services*

1. The Parties shall aim at achieving gradual liberalisation and the opening of their markets for trade in services in accordance with the provisions of the General Agreement on Trade in Services (GATS), taking into account ongoing work under the auspices of the WTO.
2. If a Party grants to a non-Party, after the entry into force of this Agreement, additional benefits with regard to the access to its services markets, it shall afford adequate opportunities for negotiations with a view to extending these benefits to other Parties on a mutually advantageous basis.
3. The Parties undertake to consider the development of the above provisions with a view to the establishment of an economic integration agreement as defined in Article V of the GATS.

Article 26 *Investment promotion between the Parties*

The EFTA States and Lebanon shall aim to promote an attractive and stable environment for reciprocal investment. Such promotion should take the form, in particular, of

- a. mechanisms for information about, and identification and dissemination of investment legislation and opportunities;
- b. development of a legal framework conducive to investments between the Parties, through the conclusion by Lebanon and the EFTA States of investment promotion and protection agreements, where appropriate, and agreements preventing double taxation;
- c. development of uniform and simplified administrative procedures; and
- d. development of mechanisms for joint investments, in particular with small and medium enterprises of the Parties.

Chapter V *Payments and transfers*

Article 27

1. Payments relating to trade between an EFTA State and Lebanon and the transfer of such payments to the territory of the Party where the creditor resides, shall be free from any restrictions.
2. The Parties shall refrain from any currency exchange restrictions or restrictive administrative measures on the grant, repayment or acceptance of short and medium-term credits covering commercial transactions in which a resident participates.
3. No restrictive measures shall apply to transfers related to investments and in particular to the repatriation of amounts invested or reinvested and of any kind of revenues stemming therefrom.
4. It is understood that the provisions in this Article are without prejudice to the equitable, non-discriminatory and good faith application of measures in connection with criminal offences and orders or judgments in administrative and adjudicatory proceedings.

Chapter VI *Government procurement*

Article 28

1. The Parties shall aim at a reciprocal and gradual liberalisation of public procurement contracts.
2. The Joint Committee shall take the steps necessary to implement paragraph 1.
3. If a Party grants to a non-Party, after the entry into force of this Agreement, additional benefits with regard to the access to its procurement markets, it shall agree to enter into negotiations with a view to extending these benefits to other Parties on a reciprocal basis.

Chapter VII *Economic co-operation and technical assistance*

Article 29

1. The Parties declare their readiness to foster economic co-operation, in accordance with national policy objectives, noting that particular attention should be given to sectors facing difficulties in Lebanon's process of structural adjustment to the liberalisation of its economy.
2. In order to facilitate the implementation of this Agreement the Parties shall agree upon appropriate modalities for technical assistance and co-operation between their respective authorities, in particular in the field of intellectual property, customs matters, technical regulations, and sanitary and phytosanitary measures, including standardisation and certification in the food industry. To this end, they shall coordinate efforts with relevant international organisations. The Parties shall establish guidelines for the implementation of this paragraph.

Chapter VIII *Institutional and procedural provisions*

Article 30

The Joint Committee

1. The implementation of this Agreement shall be supervised and administered by a Joint Committee. Each Party shall be represented in the Joint Committee.
2. For the purpose of the proper implementation of this Agreement, the Parties shall exchange information and, at the request of any Party, shall hold consultations within the Joint Committee. The Joint Committee shall keep under review the possibility of further removal of the obstacles to trade between the EFTA States and Lebanon.
3. The Joint Committee may take decisions in the cases provided for in this Agreement. On other matters, the Joint Committee may make recommendations.

Article 31

Procedures of the Joint Committee

1. For the proper implementation of this Agreement, the Joint Committee shall, upon request of any Party, meet whenever necessary but at least once every two years.
2. The Joint Committee shall act by common agreement.
3. If a representative of a Party in the Joint Committee has accepted a decision subject to the fulfilment of constitutional requirements, the decision shall enter into force, if no later date is contained therein, on the date the lifting of the reservation is notified.
4. For the purpose of this Agreement, the Joint Committee shall adopt its rules of procedure which shall, inter alia, contain provisions for convening meetings and for the designation of the Chairman and his/her term of office.
5. The Joint Committee may decide to set up such sub-committees and working parties as it considers necessary to assist it in accomplishing its tasks.

Article 32

Fulfilment of obligations and consultations

1. The Parties shall take all necessary measures to ensure the fulfilment of their obligations under this Agreement. Should any divergency with respect to the interpretation and application of this Agreement arise, the Parties shall make every attempt through co-operation and consultations to arrive at a mutually satisfactory resolution.
2. Any Party may request in writing consultations with any other Party regarding any actual or proposed measure or any other matter that it considers might affect the operation of this Agreement. The Party requesting consultations shall at the same time notify the other Parties in writing thereof and supply all relevant information.
3. The consultations shall take place in the Joint Committee if any of the Parties so requests within 20 days from the receipt of the notification referred to in paragraph 2, with a view to finding a commonly acceptable solution.

Article 33
Provisional measures

If an EFTA State considers that Lebanon has, or if Lebanon considers that an EFTA State has failed to fulfil an obligation under this Agreement and the Joint Committee has failed to arrive at a commonly acceptable solution within 90 days, the Party concerned may take such provisional rebalancing measures as are appropriate and strictly necessary to remedy the imbalance. Priority shall be given to such measures as will least disturb the functioning of the Agreement. The measures taken shall be notified immediately to the Parties and to the Joint Committee, which shall hold regular consultations with a view to their abolition. The measures shall be abolished when conditions no longer justify their maintenance, or, if the dispute is submitted to arbitration, when an arbitral award has been rendered and complied with.

Article 34
Arbitration

1. Disputes between the Parties, relating to the interpretation of rights and obligations of the Parties, which have not been settled, pursuant to Article 32 of this Agreement, through direct consultations or in the Joint Committee within 90 days from the date of the receipt of the written request for consultations, may be referred to arbitration by one or more Parties to the dispute by means of a written notification addressed to the Party complained against. A copy of this notification shall be communicated to all Parties.
2. In case of the reference of the matter to arbitration, each Party shall, within 30 days from the date of receipt of notification, nominate an arbitrator and the two arbitrators shall, within 30 days from the date of last nomination, appoint a third arbitrator who will be the Chairman of the arbitral tribunal. The Chairman shall not be a national of either party to the dispute, nor permanently reside in the territory of either Party. If more than one EFTA State is party to a dispute, these States shall jointly nominate one arbitrator.
3. In case either Party fails to nominate its arbitrator or the nominated arbitrators fail to agree on a third member within the period specified in paragraph 2, each Party may request the President of the International Court of Justice (ICJ) to appoint the arbitrator of the refusing Party or the third member, as the case may be.
4. The arbitral tribunal shall settle the dispute in accordance with the provisions of this Agreement and the customary rules of interpretation of public international law.
5. Unless otherwise specified in this Agreement or agreed between the parties to the dispute, the Optional Rules for Arbitrating Disputes between Two States of the Permanent Court of Arbitration (PCA), effective 20 October 1992, shall apply.
6. A Party that is not a party to the dispute, on delivery of a written notice to the disputing Parties, shall be entitled to receive written submissions of the disputing Parties and attend all hearings.
7. The arbitral tribunal shall take its decisions by majority vote.
8. The expenses of the arbitral tribunal, including the remuneration of its members, shall normally be borne by the parties to the dispute in equal shares. The arbitral tribunal may, however, at its discretion decide that a higher proportion of the expenses be paid by one of the parties to the dispute. Fees and expenses payable to members of an arbitral tribunal will be subject to schedules established by the Joint Committee and in force at the time of the establishment of the arbitral tribunal.

Chapter IX
Final provisions

Article 35
Evolutionary clause

1. The Parties undertake to review this Agreement in light of further developments in international economic relations, i.a. in the framework of the WTO, and to examine in this context and in the light of any relevant factor the possibility of further developing and deepening the co-operation under this Agreement and to extend it to areas not covered therein. The Parties may instruct the Joint Committee to examine this possibility and, where appropriate, to make recommendations to them, particularly with a view to opening up negotiations.
2. Agreements resulting from the procedure referred to in paragraph 1 will be subject to ratification or approval by the Parties in accordance with their own procedures.

Article 36
Annexes and Protocols

1. The Annexes and the Protocols to this Agreement are an integral part of it. The Joint Committee may decide to amend the Annexes and Protocols.
2. The Annexes and Protocols to this Agreement are the following:

Annex I	Territorial application
Annex II	Products not covered by the Agreement
Annex III	Fish and other marine products
Annex IV	Customs duties on imports and charges having equivalent effect
Annex V	Protection of intellectual property
Protocol A	Processed agricultural products
Protocol B	Rules of origin
Protocol C	State Monopolies

Article 37
Amendments

1. Amendments to this Agreement other than those referred to in Article 36 shall, after approval by the Joint Committee, be submitted to the Parties for ratification, acceptance or approval.
2. Unless otherwise agreed by the Parties, amendments shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of the last instrument of ratification, acceptance or approval.
3. The text of the amendments shall be deposited with the Depositary.

Article 38
Customs unions, free trade areas, frontier trade and other preferential agreements

This Agreement shall not prevent the maintenance or establishment of customs unions, free trade areas, arrangements for frontier trade and other preferential agreements to the extent that these do not negatively affect the trade regime provided for by this Agreement.

Article 39
Accession

1. Any State, Member of the European Free Trade Association, may accede to this Agreement, provided that the Joint Committee decides to approve its accession, on terms and conditions to be negotiated between the acceding State and the Parties concerned. The instrument of accession shall be deposited with the Depositary.
2. In relation to an acceding State, this Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of its instrument of accession.

Article 40
Withdrawal and expiration

1. Each Party may withdraw from this Agreement by means of a written notification to the Depositary. The withdrawal shall take effect six months after the date on which the notification is received by the Depositary.
2. If Lebanon withdraws, this Agreement shall expire at the end of the notice period.
3. Any EFTA State which withdraws from the Convention establishing the European Free Trade Association shall *ipso facto* on the same day as the withdrawal takes effect cease to be a Party to this Agreement.

Article 41
Entry into force

1. This Agreement is subject to ratification, acceptance or approval. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.
2. This Agreement shall enter into force on 1 January 2005 in relation to those Signatory States which by then have ratified the Agreement, provided they have deposited their instruments of ratification or acceptance with the Depositary at least two months before the entry into force, and provided that Lebanon is among the States that have deposited their instruments of ratification or acceptance.
3. In case this Agreement does not enter into force on 1 January 2005 it shall enter into force on the first day of the third month following the latter date on which Lebanon and at least one EFTA State have deposited their instruments of ratification.

4. In relation to an EFTA State depositing its instrument of ratification, after this Agreement has entered into force, the Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of its instrument.
5. If its constitutional requirements permit, any EFTA State may apply this Agreement provisionally. Provisional application of this Agreement under this paragraph shall be notified to the Depositary.

Article 42 *Depositary*

The Government of Norway shall act as Depositary.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Agreement.

Done at Montreux, this 24 th day of June 2004, in a single original in the English language, which shall be deposited with the Government of Norway. The Depositary shall transmit certified copies to all Signatory States.

Frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Republikken Libanon

Innledning

Republikken Island, Fyrstedømmet Liechtenstein, Kongeriket Norge, og Det sveitsiske edsforbund (heretter kalt «EFTA-statene»), på den ene siden,

og Republikken Libanon (heretter kalt «Libanon»), på den andre siden,
heretter kalt «partene»,

SOM TAR I BETRAKTNING betydningen av de forbindelser som finnes mellom EFTA-statene og Libanon, særlig samarbeidserklæringen som ble undertegnet i Genève i juni 1997, og som erkjenner partenes felles ønske om å styrke disse forbindelsene, og således opprette et nært og varig samkvem,

SOM MINNER OM sin intensjon om å delta aktivt i den økonomiske integrasjonsprosessen i Euro-Middelhavsregionen, og som erklærer seg beredt til å samarbeide om å finne fremgangsmåter og midler for å styrke denne prosessen,

SOM PÅ NY BEKREFTER sin oppslutning om et pluralistisk demokrati basert på rettsstatens prinsipper, menneskerettighetene, herunder rettighetene til personer som tilhører minoriteter, og de grunnleggende friheter, og om de politiske og økonomiske friheter i samsvar med sine forpliktelser etter folkeretten, herunder De forente nasjoners pakt og Verdenserklæringen om menneskerettighetene,

SOM ØNSKER å skape gode vilkår for utvikling av og økt mangfold i handelen dem imellom og for et utvidet kommersielt og økonomisk samarbeid på områder av felles interesse, på grunnlag av likeverd, gjensidig nytte, likebehandling og folkeretten,

SOM MINNER OM EFTA-statenes medlemskap i Verdens handelsorganisasjon (heretter kalt «WTO») og deres forpliktelse til å opptre i samsvar med sine rettigheter og forpliktelser etter Marrakesh-avtalen om opprettelse av WTO, herunder prinsippene om bestevilkårsbehandling og nasjonal behandling, og som er oppmerksomme på at Libanon har til hensikt å bli medlem av WTO,

SOM ER FAST BESTEMT PÅ å bidra til å styrke det multilaterale handelssystem og utvikle sitt samkvem i retning av frihandel i samsvar med WTOs regelverk,

SOM TAR I BETRAKTNING at ingen bestemmelse i denne avtale skal kunne fortolkes slik at den fritar partene fra deres forpliktelser etter andre internasjonale avtaler, særlig WTO-avtalene,

SOM ER BESTEMT PÅ å gjennomføre denne avtale med det mål å ta vare på og verne om miljøet og sikre optimal utnyttelse av naturressursene i samsvar med prinsippene for en bærekraftig utvikling,

SOM ERKLÆRER seg villige til å vurdere hvilke muligheter som finnes for å utvikle og utdype det økonomiske samkvemmet dem imellom, med sikte på å utvide dette til også å gjelde områder som ikke omfattes av denne avtale,

SOM ER OVERBEVIST OM at denne avtale utgjør en egnet ramme for utveksling av opplysninger om og synspunkter på økonomisk utvikling og handel, og

SOM OGSÅ ER OVERBEVIST OM at denne avtale vil skape vilkår som fremmer økonomiske, handelsmessige og investeringsmessige forbindelser dem imellom,

HAR VEDTATT, for å nå ovennevnte mål, å inngå følgende avtale (heretter kalt «denne avtale»):

Kapittel I *Alminnelige bestemmelser*

Artikkel 1 *Formål*

1. EFTA-statene og Libanon skal opprette et frihandelsområde i samsvar med bestemmelsene i denne avtale med sikte på å fremme økonomisk virksomhet på sine territorier for derved å skape høyere levestandard og bedre arbeidsvilkår og bidra til økonomisk integrasjon i Euro-Middelhavsregionen.
2. Formålet med denne avtale, som er basert på handelsforbindelser mellom markedsøkonomier og på respekt for demokratiske prinsipper og menneskerettigheter, er:
 - a. å oppnå en liberalisering av handelen med varer i samsvar med artikkel XXIV i Generalavtalen om tolltariffer og handel (heretter kalt «GATT 1994»),
 - b. gradvis å utvikle et miljø som kan bidra til økte investeringsstrømmer og økt handel med tjenester,
 - c. å sikre tilstrekkelig og effektiv beskyttelse av immaterielle rettigheter,
 - d. i stigende grad å liberalisere markedene for offentlige anskaffelser, og
 - e. å støtte en harmonisk utvikling av de økonomiske forbindelsene mellom partene gjennom utvidet handel og økonomisk og teknisk samarbeid.

Artikkel 2 *Handelsforbindelser regulert av denne avtale*

Denne avtale får anvendelse på handelsforbindelser mellom de enkelte EFTA-stater på den ene siden og Libanon på den andre siden, men ikke på handelsforbindelser mellom de enkelte EFTA-stater, med mindre annet er fastsatt i denne avtale.

Artikkel 3 *Territoriell anvendelse*

Denne avtale skal få anvendelse på partenes territorier med unntak av det som er fastsatt i vedlegg I.

Kapittel II *Handel med varer*

Artikkel 4 *Virkeområde*

1. Dette kapittel skal få anvendelse på følgende varer med opprinnelse i en EFTA-stat eller i Libanon:
 - a. alle varer som hører under kapittel 25 til 97 i Det harmoniserte system for beskrivelse og koding av varer (heretter kalt «HS»), med unntak av varer oppført i vedlegg II,
 - b. bearbejdede landbruksvarer oppført i protokoll A, med tilbørlig hensyn til ordningene fastsatt i nevnte protokoll, og
 - c. fisk og andre marine varer som fastsatt i vedlegg III.
2. Libanon og hver enkelt av EFTA-statene har inngått avtaler om handel med landbruksvarer på bilateral basis. Disse avtalene er en del av dokumentene som danner grunnlaget for opprettelse av et frihandelsområde mellom EFTA-statene og Libanon.

Artikkel 5 *Opprinnelsesregler og metoder for administrativt samarbeid*

Protokoll B fastsetter opprinnelsesregler og metoder for administrativt samarbeid.

Artikkel 6 *Importtoll og avgifter med tilsvarende virkning*

1. Ingen ny importtoll eller avgift med tilsvarende virkning skal innføres i handelen mellom EFTA-statene og Libanon.
2. EFTA-statene skal ved denne avtales ikrafttredelse avskaffe all importtoll og alle avgifter med tilsvarende virkning på varer med opprinnelse i Libanon.
3. Libanon skal gradvis fjerne toll ved innførsel og alle avgifter med tilsvarende virkning på varer med opprinnelse i en EFTA-stat, i samsvar med vedlegg IV.

Artikkel 7

Basistoll

1. Basistollsatsene som får anvendelse på import mellom partene, skal være gjeldende bestevilkårssats (MFN-sats) per 21. november 2003, eller den satsen som gjelder ved denne avtales ikrafttredelse dersom denne er lavere. Dersom det etter denne avtales ikrafttredelse gjennomføres en reduksjon i basistollsatsen på *erga omnes*-basis (overfor alle), skal den reduserte satsen få anvendelse.
2. Partene skal underrette hverandre om sine respektive basistollsatter som gjelder ved denne avtales ikrafttredelse.

Artikkel 8

Toll av fiskal karakter

Bestemmelsene i artikkel 6 skal også gjelde for fiskaltoll.

Artikkel 9

Kvantitative importrestriksjoner og tiltak med tilsvarende virkning

1. Ingen nye kvantitative importrestriksjoner eller tiltak med tilsvarende virkning skal innføres i handelen mellom EFTA-statene og Libanon.
2. Kvantitative importrestriksjoner og alle tiltak med tilsvarende virkning i handelen mellom EFTA-statene og Libanon skal avskaffes fra den dato denne avtale trer i kraft.

Artikkel 10

Toll og kvantitative restriksjoner ved utførsel

Ved eksport mellom EFTA-statene og Libanon skal verken toll eller avgifter med samme virkning eller kvantitative restriksjoner eller tiltak med samme virkning få anvendelse.

Artikkel 11

Intern beskatning og reguleringer

1. Partene forplikter seg til å anvende intern beskatning og andre avgifter og reguleringer i samsvar med artikkel III i GATT 1994 og andre relevante WTO-avtaler.
2. Eksportører kan ikke få refundert interne skatter som er større enn de skatter som direkte eller indirekte er pålagt varer som eksporteres til en av partenes territorium.

Artikkel 12

Tekniske forskrifter

1. Partene skal samarbeide på området tekniske forskrifter, standarder og samsvarsvurdering og treffe egnede tiltak for å fremme internasjonale løsninger og inngåelse av avtaler om gjensidig godkjenning, dersom det er hensiktsmessig, for å sikre at denne avtale får anvendelse på en effektiv og harmonisk måte som tjener partenes felles interesser.
2. Partene er enige om straks å holde konsultasjoner innenfor rammen av Den blandede komité nedsatt i samsvar med artikkel 30 dersom en part anser at en annen part har truffet tiltak som trolig vil skape, eller har skapt, en teknisk hindring for handelen, i den hensikt å finne en passende løsning i samsvar med WTO-avtalen om tekniske handelshindringer.
3. Partenes forpliktelse til å melde forslag til tekniske forskrifter skal være underlagt kriteriene fastsatt i WTO-avtalen om tekniske handelshindringer. EFTA-statene skal gjøre sine meldinger til WTO tilgjengelige for Libanon. Libanon skal gi melding om forslag til tekniske forskrifter til EFTA-sekretariatet, som skal spre meldingene til de øvrige parter.

Artikkel 13

Veterinære og plantesanitære tiltak

1. Partene skal anvende sine forskrifter med hensyn til veterinære og plantesanitære forhold på en måte som sikrer likebehandling, og de skal ikke innføre nye tiltak som har den virkning at de på urimelig vis er til hinder for handelen.
2. Prinsippene fastsatt i nr. 1 skal anvendes i samsvar med WTO-avtalen om anvendelse av veterinære og plantesanitære tiltak.

Artikkel 14 *Statsmonopol*

EFTA-statene og Libanon skal gradvis foreta en tilpasning av alle statsmonopol som driver forretningsmessig virksomhet, for å sikre at det ved utløpet av det fjerde året etter denne avtales ikrafttredelse, med de unntak som er fastsatt i protokoll C, ikke forekommer forskjellsbehandling mellom EFTA-statenes og Libanons borgere med hensyn til vilkårene for innkjøp og markedsføring av varer. Varene skal anskaffes og markedsføres etter forretningsmessige vurderinger.

Artikkel 15 *Subsidier*

1. Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til subsidier og utjevningsavgifter skal være underlagt artikkel VI og XVI i GATT 1994, WTO-avtalen om subsidier og utjevningsavgifter og WTO-avtalen om landbruk, med mindre noe annet er fastsatt i denne artikkel.
2. Omfanget av partenes forpliktelser til å sikre innsyn i subsidietiltak skal være underlagt kriteriene fastsatt i artikkel XVI:1 i GATT 1994 og artikkel 25 i avtalen om subsidier og utjevningsavgifter. EFTA-statene skal gjøre sine meldinger om subsidier til WTO tilgjengelige for Libanon. Libanon skal gi melding om sine subsidier til EFTA-sekretariatet, som skal spre meldingene til de øvrige parter.
3. Før en EFTA-stat eller Libanon, alt etter hvilken stat det gjelder, iverksetter en undersøkelse for å fastslå eksistensen, omfanget og virkningen av et påstått tilfelle av subsidiering i Libanon, eller i en EFTA-stat, slik artikkel 11 i avtalen om subsidier og utjevningsavgifter beskriver, skal den part som vurderer å iverksette undersøkelsen, skriftlig underrette den part hvis varer er gjenstand for undersøkelse, og gi rom for en frist på 45 dager med sikte på å finne en gjensidig tilfredsstillende løsning. Konsultasjonene skal finne sted i Den blandede komité dersom en av partene krever det innen 20 dager etter at underretningen er mottatt.

Artikkel 16 *Tiltak mot dumping*

1. Dersom en EFTA-stat oppdager at det foregår dumping, som definert i artikkel VI i GATT 1994, i handelen med Libanon, eller dersom Libanon oppdager at det foregår dumping i henhold til denne definisjonen i handelen med en EFTA-stat, kan den berørte part treffe hensiktsmessige tiltak mot slik praksis i samsvar med WTO-avtalen om gjennomføring av artikkel VI i GATT 1994.
2. Dersom en part anmoder om det, skal partene møte i Den blandede komité for å gjennomgå innholdet i denne artikkel.

Artikkel 17 *Konkurranseregler for foretak*

1. I den utstrekning det kan påvirke handelen mellom en EFTA-stat og Libanon, er følgende i strid med den tilbørlige anvendelsen av denne avtale:
 - a. alle avtaler mellom foretak, alle beslutninger truffet av sammenslutninger av foretak og alle former for samordnet opptreden mellom foretak dersom hensikten er å hindre, begrense eller vri konkurransen eller virkningen er slik at konkurransen hindres, begrenses eller vris,
 - b. et eller flere foretaks utilbørlige utnyttelse av sin dominerende stilling på en parts territorium i sin helhet eller på en vesentlig del av dette.
2. Med hensyn til offentlige foretak og foretak som er gitt sær- eller eneretter, skal partene sørge for at det fra det fjerde året etter denne avtales ikrafttredelse ikke vedtas eller opprettholdes tiltak som vrir handelen mellom EFTA-statene og Libanon på en måte som er i strid med partenes interesser. Denne bestemmelsen skal verken rettslig eller faktisk være til hinder for at foretak som nevnt kan utføre de særlige oppgaver som er tillagt dem.
3. Bestemmelsene i nr. 1 og 2 skal ikke kunne fortolkes slik at de skaper direkte forpliktelser for foretak.
4. Partene skal håndheve sin respektive konkurranselovgivning og skal ved utveksling av opplysninger ta hensyn til de begrensninger som følger av krav om fortrolighet. Dersom en part anmoder om det, skal partene holde konsultasjoner for å lette gjennomføringen av bestemmelsene i nr. 1 og 2.

5. Dersom en part mener at en gitt praksis er uforenlig med bestemmelsene i nr. 1 og 2, skal de berørte parter gi Den blandede komité all den bistand den måtte trenge for å undersøke saken og eventuelt, dersom den finner det riktig, avskaffe den praksis det er reist innvendinger mot. Dersom den part det gjelder, unnlater å avskaffe den praksis det er reist innvendinger mot, innen fristen fastsatt av Den blandede komité, eller dersom det ikke lykkes Den blandede komité å komme til enighet etter konsultasjoner, eller når det er gått 30 dager etter at saken ble henvist til slike konsultasjoner, kan den berørte part iverksette egnede tiltak for å håndtere problemer som praksis som nevnt medfører. Anvendelse og avvikling av slike tiltak skal være underlagt artikkel 33.

Artikkel 18

Krisetiltak ved import av visse varer

1. Bestemmelsene i artikkel XIX i GATT 1994 og i WTO-avtalen om beskyttelsestiltak får anvendelse mellom partene, også med hensyn til innrømmelser gitt i henhold til denne avtale.
2. Før beskyttelsestiltak i samsvar med nr. 1 anvendes, skal den part som har til hensikt å anvende slike tiltak, gi Den blandede komité alle relevante opplysninger som kreves for å kunne foreta en grundig undersøkelse av situasjonen med sikte på å finne en løsning som er tilfredsstillende for partene. Med forbehold for midlertidige tiltak i krisesituasjoner som fastsatt i artikkel XIX nr. 2 i GATT 1994, skal partene straks holde konsultasjoner i Den blandede komité for å finne en løsning. Dersom partene gjennom konsultasjoner ikke blir enige om en avtale innen 30 dager etter at konsultasjoner ble innledet, kan den part som har til hensikt å anvende beskyttelsestiltak, anvende bestemmelsene i artikkel XIX i GATT 1994 og i WTO-avtalen om beskyttelsestiltak.
3. Ved valg av beskyttelsestiltak etter denne artikkel skal partene prioritere tiltak som vil gripe minst mulig forstyrrende inn i bestrebelsene på å oppnå denne avtales målsetninger.
4. Beskyttelsestiltak skal omgående meldes til Den blandede komité og være gjenstand for regelmessige konsultasjoner i komiteen, særlig med sikte på få dem avvirket så snart forholdene tillater det.

Artikkel 19

Strukturell tilpasning

1. Ekstraordinære tiltak av begrenset varighet som avviker fra bestemmelsene i artikkel 6, kan iverksettes av Libanon i form av en økning av tollsatsene eller gjeninnføring av toll.
2. Slike tiltak kan bare gjelde nye eller unge næringer eller bestemte sektorer som er under omstrukturering eller står overfor alvorlige vanskeligheter, særlig i tilfeller der vanskelighetene medfører store sosiale problemer.
3. Ved import til Libanon av varer med opprinnelse i EFTA-stater skal toll innført ved slike ekstraordinære tiltak ikke overstige 25 % *ad valorem*, og det skal opprettholdes en viss preferanse for varer med opprinnelse i EFTA-statene. Den må ikke overstige toll ilagt ved import til Libanon av tilsvarende varer fra andre land. Den samlede importverdien av varer som omfattes av disse tiltakene, skal ikke overstige 20 % av den samlede gjennomsnittlige importverdien på årsbasis av industrivarer fra EFTA-statene som angitt i artikkel 4 bokstav a), de siste tre årene det foreligger statistikk for.
4. Disse tiltakene skal anvendes i et tidsrom av høyst fem år, med mindre Den blandede komité godkjenner et lengre tidsrom. De skal avvikes senest ved utløpet av den maksimale overgangsperioden på tolv år, som er 1. mars 2015.
5. Det kan ikke iverksettes slike tiltak for en vare dersom det er gått mer enn tre år siden all toll og alle kvantitative restriksjoner eller avgifter og tiltak med tilsvarende virkning ble opphevet for denne varen.
6. Libanon skal underrette Den blandede komité om alle ekstraordinære tiltak landet har til hensikt å iverksette, og det skal etter anmodning fra en EFTA-stat holdes konsultasjoner i Den blandede komité om disse tiltakene og om sektorene de gjelder, før de iverksettes. Når Libanon vedtar slike tiltak, skal landet fremlegge for Den blandede komité en tidsplan for avskaffelse av toll innført i henhold til denne artikkel. Tidsplanen skal omfatte en utfasing av avgiftene med like store årlige reduksjoner og med start senest to år etter at avgiftene ble innført. Den blandede komité kan fastsette en annen tidsplan.
7. Som unntak fra nr. 4 i denne artikkel kan Den blandede komité i ekstraordinære tilfeller, for å ta hensyn til vanskeligheter forbundet med etablering av nye næringsvirksomheter, godkjenne at Libanon opprettholder tiltak som allerede er iverksatt i henhold til nr. 1, i en periode på høyst tre år ut over overgangsperioden.

Artikkel 20

Videreeksport og alvorlig knapphet

1. Dersom overholdelse av bestemmelsene i artikkel 10 fører til:
 - a. videreeksport til et tredjeland som den eksporterende part opprettholder kvantitative eksportrestriksjoner, toll ved utførsel eller tiltak eller avgifter med tilsvarende virkning overfor med hensyn til den berørte varen, eller
 - b. alvorlig knapphet på en vare som er av vesentlig betydning for den eksporterende part, eller risiko for at det oppstår slik knapphet,og dersom forhold som nevnt ovenfor medfører, eller det er trolig at de kan medføre, store vanskeligheter for den eksporterende part, kan denne parten iverksette egnede tiltak.
2. Den part som har til hensikt å iverksette tiltak etter denne artikkel, skal omgående underrette de øvrige parter og Den blandede komité om dette. Den blandede komité skal undersøke forholdet og kan treffe en beslutning som bringer det til opphør. Dersom en slik beslutning ikke er truffet innen 30 dager etter at saken er henvist til Den blandede komité, kan den berørte part iverksette egnede tiltak for å avhjelpe problemet. Den blandede komité skal omgående underrettes om tiltakene. Ved valg av tiltak skal man prioritere tiltak som vil gripe minst mulig forstyrrende inn i den måten denne avtale virker på.
3. Dersom ekstraordinære og kritiske omstendigheter som krever strakstiltak, gjør det umulig på forhånd å fremskaffe opplysninger eller foreta undersøkelser, alt etter hvilket tilfelle det gjelder, kan den berørte part uten opphold iverksette midlertidige tiltak for å håndtere situasjonen og skal omgående underrette de øvrige parter og Den blandede komité om dette.
4. Iverksatte tiltak skal være gjenstand for regelmessige konsultasjoner i Den blandede komité med sikte på å oppheve dem så snart omstendighetene tillater det.

Artikkel 21

Generelle unntak

Ingen bestemmelse i denne avtale skal være til hinder for forbud mot eller restriksjoner på import, eksport eller varer i transitt når begrunnelsen for slike forbud eller restriksjoner er hensynet til offentlig moral, offentlig politikk eller offentlig sikkerhet, vern av menneskers, dyrs eller planters liv og helse, vern av nasjonale skatter av kunstnerisk, historisk eller arkeologisk verdi, beskyttelse av immaterielle rettigheter, reguleringer med hensyn til gull og sølv eller bevaring av ikke fornybare naturressurser. Slike forbud eller restriksjoner skal imidlertid ikke brukes som et middel til vilkårlig forskjellsbehandling eller som kamuflert restriksjon i handelen mellom partene.

Artikkel 22

Unntak av sikkerhetsgrunner

Ingen bestemmelse i denne avtale skal hindre en part i å iverksette tiltak som den anser som nødvendige:

- a. for å hindre avdekking av opplysninger når slik avdekking vil være i strid med dens grunnleggende sikkerhetsinteresser,
- b. for å beskytte sine grunnleggende sikkerhetsinteresser eller for å oppfylle internasjonale forpliktelser eller gjennomføre nasjonal politikk
 - i. med hensyn til handel med våpen, ammunisjon og krigsutstyr, forutsatt at slike tiltak ikke forverrer konkurransevilkårene med hensyn til varer som ikke er ment å skulle tjene spesifikke militære formål, og handel med andre varer, materialer og tjenester når den direkte eller indirekte skjer for å forsyne et militært anlegg,
 - ii. med hensyn til ikke-spredning av biologiske og kjemiske våpen, kjernevåpen eller andre innretninger for kjernefysisk sprengning, eller
 - iii. som er vedtatt i krigstid eller i andre tilfeller av alvorlig internasjonal spenning.

Artikkel 23

Vanskeligheter med betalingsbalansen

1. Partene skal bestrebe seg på å unngå å pålegge restriktive tiltak av hensyn til betalingsbalansen.
2. Dersom en part har alvorlige vanskeligheter med betalingsbalansen, eller det er overhengende fare for at den vil få det, kan den i samsvar med relevante bestemmelser i GATT 1994 iverksette restriktive tiltak som er nødvendige for å avhjelpe situasjonen, og den skal så snart som mulig underrette de øvrige parter og forelegge dem en tidsplan for avvikling av slike tiltak.

Kapittel III

Beskyttelse av immaterielle rettigheter

Artikkel 24

1. Partene skal gi og sikre en tilstrekkelig, effektiv og ikke-diskriminerende beskyttelse av immaterielle rettigheter, og fastsette tiltak for å sikre disse rettighetene mot krenkelse, ettergjøring og piratkopiering, i samsvar med bestemmelsene i denne artikkel, vedlegg V til denne avtale og de internasjonale avtaler det der vises til.
2. Partene skal gi hverandres borgere en behandling som ikke er mindre gunstig enn den de gir sine egne borgere. Unntak fra denne forpliktelse må være i samsvar med de materielle bestemmelsene i artikkel 3 og 5 i WTO-avtalen om handelsrelaterte sider ved immaterielle rettigheter («TRIPS-avtalen»).
3. Partene skal gi hverandres borgere en behandling som ikke er mindre gunstig enn den de gir borgere av enhver annen stat. Unntak fra denne forpliktelse må være i samsvar med de materielle bestemmelsene i TRIPS-avtalen, særlig artikkel 4 og 5.
4. Dersom en part anmoder om det, samtykker partene i å gjennomgå bestemmelsene om beskyttelse av immaterielle rettigheter i denne artikkel og i vedlegg V med sikte på å bedre beskyttelsesnivået ytterligere og unngå eller rette opp handelsvridninger som skyldes aktuelle beskyttelsesnivåer for immaterielle rettigheter.

Kapittel IV

Investeringer og tjenester

Artikkel 25

Handel med tjenester

1. Partene skal ta sikte på å oppnå en gradvis liberalisering og åpning av sine markeder for handel med tjenester i samsvar med bestemmelsene i Generalavtalen om handel med tjenester (GATS), og slik at det tas hensyn til det arbeid som pågår i regi av WTO.
2. Dersom en part, etter at denne avtale er trådt i kraft, innrømmer en tredjestat ytterligere fordeler med hensyn til adgang til sine tjenestemarkeder, skal denne parten gi fyllestgjørende muligheter for forhandlinger med sikte på å utvide disse fordelene til å omfatte andre parter på gjensidig fordelaktig basis.
3. Partene forplikter seg til å vurdere utviklingen med hensyn til bestemmelser som nevnt med sikte på å inngå en avtale om økonomisk integrasjon som angitt i artikkel V i GATS.

Artikkel 26

Fremming av investeringer mellom partene

EFTA-statene og Libanon skal ta sikte på å fremme et attraktivt og stabilt miljø for gjensidige investeringer. Et slikt miljø kan i særlig grad fremmes gjennom

- a. ordninger som gir informasjon om, kartlegger og sprer kunnskap om investeringslovgivning og investeringsmuligheter,
- b. utvikling av en rettslig ramme som bidrar til investeringer mellom partene, ved at Libanon og EFTA-statene inngår avtaler om fremming og beskyttelse av investeringer, dersom det er hensiktsmessig, og avtaler som hindrer dobbeltbeskatning,
- c. utvikling av ensartede og forenklede administrative prosedyrer, og
- d. utvikling av ordninger for felles investeringer, særlig sammen med partenes små og mellomstore foretak.

Kapittel V

Betalinger og overføringer

Artikkel 27

1. Betaling i forbindelse med handel mellom en EFTA-stat og Libanon og overføring av slik betaling til territoriet til den part der fordringshaver er bosatt, skal skje uten noen form for restriksjoner.
2. Partene skal avstå fra alle valutarestriksjoner og administrative restriktive tiltak i forbindelse med innvilging, tilbakebetaling eller godkjenning av kortsiktige eller mellomlange kreditter til dekning av handelstransaksjoner der en valutainnledning deltar.

3. Ingen restriktive tiltak skal gjelde for overføringer i forbindelse med investeringer, særlig for hjemføring av beløp som er investert eller reinvestert, og enhver type avkastning som stammer fra slike investeringer.
4. Partene er innforstått med at bestemmelsene i denne artikkel ikke berører tiltak som anvendes på en rimelig og ikke-diskriminerende måte og i god tro, i forbindelse med lovovertreddelser og kjennelser eller dommer i saker som avgjøres i forvaltnings- eller rettsapparatet.

Kapittel VI

Offentlige anskaffelser

Artikkel 28

1. Partene skal ta sikte på gjensidig og gradvis liberalisering av markedet for offentlige anskaffelser.
2. Den blandede komité skal ta de nødvendige skritt for å gjennomføre bestemmelsen i nr. 1.
3. Dersom en part, etter at denne avtale er trådt i kraft, innrømmer en tredjestat ytterligere fordeler med hensyn til adgang til sitt marked for offentlige anskaffelser, skal denne parten gå med på å innlede forhandlinger med sikte på å utvide disse fordelene til å omfatte andre parter på gjensidig basis.

Kapittel VII

Økonomisk samarbeid og teknisk bistand

Artikkel 29

1. Partene erklærer at de er rede til å fremme økonomisk samarbeid i samsvar med nasjonale politiske mål og understreker at særlig oppmerksomhet bør vies sektorer som står overfor vanskeligheter i forbindelse med Libanons strukturelle tilpasning til liberaliseringen av landets økonomi.
2. For å lette gjennomføringen av denne avtale skal partene avtale hensiktsmessige ordninger for teknisk bistand og samarbeid mellom sine respektive myndigheter, særlig på områdene immaterielle rettigheter, toll, tekniske forskrifter og veterinære og plantesanitære tiltak, herunder standardisering og sertifisering innenfor nærings- og nytelsesmiddelindustrien. For dette formål skal partene samordne sine initiativ med relevante internasjonale organisasjoner. Partene skal utarbeide retningslinjer for gjennomføringen av bestemmelsene i dette nummer.

Kapittel VIII

Bestemmelser om institusjoner og prosedyrer

Artikkel 30

Den blandede komité

1. Gjennomføringen av denne avtale skal overvåkes og forvaltes av en blandet komité. Hver part skal være representert i Den blandede komité.
2. For at denne avtale skal kunne gjennomføres på behørig vis, skal partene utveksle opplysninger og, etter anmodning fra en av partene, holde konsultasjoner i Den blandede komité. Den blandede komité skal løpende vurdere mulighetene for ytterligere avskaffelse av hindringer for handelen mellom EFTA-statene og Libanon.
3. Den blandede komité kan treffe beslutninger i saker som fastsatt i denne avtale. I andre saker kan Den blandede komité gi anbefalinger.

Artikkel 31

Den blandede komités forretningsorden

1. For at denne avtale skal kunne gjennomføres på behørig vis, skal Den blandede komité, etter anmodning fra en av partene, møtes når det måtte være behov for det, men minst én gang hvert annet år.
2. Den blandede komité skal opptre på grunnlag av alminnelig enighet.
3. Dersom en parts representant i Den blandede komité har godtatt en beslutning med forbehold om oppfyllelse av konstitusjonelle krav, skal beslutningen, dersom det ikke er fastsatt en senere dato i den, tre i kraft den dagen det blir gitt underretning om at forbeholdet er opphevet.
4. For denne avtales formål fastsetter Den blandede komité sin egen forretningsorden, som blant annet skal inneholde bestemmelser om innkalling til møter og utpeking av leder, samt hans eller hennes tjenestetid.
5. Den blandede komité kan beslutte å opprette de underkomiteer og arbeidsgrupper den mener er nødvendig for å bistå komiteen ved utførelsen av dens oppgaver.

Artikkel 32

Oppfyllelse av forpliktelser og konsultasjoner

1. Partene skal iverksette alle nødvendige tiltak for å sikre at deres forpliktelser i henhold til denne avtale blir oppfylt. Dersom det skulle oppstå en uoverensstemmelse med hensyn til fortolkningen eller anvendelsen av denne avtale, skal partene gjennom samarbeid og konsultasjoner gjøre alt for å komme fram til en gjensidig tilfredsstillende løsning.
2. Enhver part kan skriftlig anmode om konsultasjoner med enhver annen part med hensyn til ethvert eksisterende eller foreslått tiltak eller enhver annen sak som den anser kan påvirke denne avtales virkemåte. En part som anmoder om konsultasjoner, skal samtidig gi de øvrige parter skriftlig underretning om dette og fremskaffe alle relevante opplysninger.
3. Konsultasjoner skal finne sted i Den blandede komité, dersom en av partene anmoder om det, innen 20 dager etter at underretningen nevnt i nr. 2 er mottatt, med sikte på å finne en løsning som alle kan godta.

Artikkel 33

Midlertidige tiltak

Dersom en EFTA-stat mener at Libanon har unnlatt å oppfylle en forpliktelse i henhold til denne avtale, eller Libanon mener at en EFTA-stat har gjort det samme, og Den blandede komité innen 90 dager ikke har klart å finne en løsning som alle kan godta, kan den berørte part iverksette midlertidige kompenserende tiltak som den finner hensiktsmessige og absolutt nødvendige for å avhjelpe ubalansen. Ved valg av tiltak skal man prioritere tiltak som vil gripe minst mulig forstyrrende inn i den måten denne avtale virker på. Det skal omgående gis underretning om de iverksatte tiltak til de øvrige parter og Den blandede komité, som skal holde regelmessige konsultasjoner med sikte på å få tiltakene opphevet. Tiltakene skal oppheves når det ikke lenger er grunnlag for å opprettholde dem, eller dersom tvisten henvises til voldgift, når en kjennelse foreligger og er blitt tatt til følge.

Artikkel 34

Voldgift

1. Dersom en tvist mellom partene om fortolkningen av partenes rettigheter og forpliktelser ikke er løst i samsvar med artikkel 32 i denne avtale gjennom direkte konsultasjoner eller i Den blandede komité innen 90 dager etter at skriftlig anmodning om konsultasjoner er mottatt, kan tvisten henvises til voldgift av en eller flere parter i tvisten ved skriftlig underretning til den part klagen er rettet mot. En kopi av underretningen skal sendes til alle parter.
2. Dersom saken henvises til voldgift, skal hver part innen 30 dager etter at underretning er mottatt, utpeke ett medlem av voldgiftspanelet, og disse to medlemmene skal innen 30 dager etter at den siste av dem er utpekt, oppnevne et tredje medlem, som skal være voldgiftspaneletts leder. Lederen skal ikke være borger av noen av partene i tvisten og heller ikke ha fast bosted på noen av partenes territorium. Dersom flere enn én EFTA-stat er part i tvisten, skal disse statene i fellesskap utpeke ett medlem av voldgiftspanelet.
3. Dersom noen av partene unnlater å utpeke sitt medlem av voldgiftspanelet, eller dersom de utpekte medlemmene ikke blir enige om oppnevningen av det tredje medlemmet, innen fristen angitt i nr. 2, kan hver part anmode presidenten for Den internasjonale domstol (ICJ-CIJ) om å oppnevne medlemmet den ene part har unnlatt å utpeke, eller det tredje medlemmet, avhengig av hva som er tilfellet.
4. Voldgiftspanelet skal avgjøre tvisten i samsvar med bestemmelsene i denne avtale og sedvanlige fortolkningsregler i folkeretten.
5. Med mindre noe annet er angitt i denne avtale eller avtalt mellom partene i tvisten, skal Optional Rules for Arbitrating Disputes between Two States of the Permanent Court of Arbitration (PCA), gjeldende fra 20. oktober 1992, få anvendelse.
6. En part som ikke er part i tvisten, skal ved å gi skriftlig underretning til partene i tvisten ha rett til å motta partenes skriftlige innlegg og til å være til stede ved alle muntlige forhandlinger.
7. Voldgiftspanelet skal treffe sine avgjørelser ved stemmeflertall.
8. Voldgiftspaneletts utgifter, herunder vederlag til medlemmene, skal normalt bæres av partene i tvisten med like deler. Voldgiftspanelet kan imidlertid etter eget skjønn bestemme at den ene av partene i tvisten skal dekke en høyere andel av utgiftene. Betaling av honorar til medlemmer av et voldgiftspanel og dekning av deres utgifter skal skje i henhold til satser som er fastsatt av Den blandede komité, og som gjaldt på det tidspunkt da voldgiftspanelet ble opprettet.

Kapittel IX

Sluttbestemmelser

Artikkel 35

Utviklingsklausul

1. Partene forplikter seg til å gjennomgå denne avtale på nytt i lys av den videre utvikling i internasjonale økonomiske relasjoner, blant annet innenfor rammen av WTO, og til i denne sammenheng og i lys av alle relevante faktorer å undersøke muligheten for ytterligere å utvikle og styrke samarbeidet innen rammen av denne avtale og til å utvide det til å omfatte områder som ikke omfattes av avtalen. Partene kan pålegge Den blandede komité å undersøke mulighetene for dette, og dersom det er aktuelt, å gi anbefalinger til dem, særlig med sikte på å innlede forhandlinger.
2. Avtaler som er et resultat av fremgangsmåten omhandlet i nr. 1, skal ratifiseres eller godkjennes av partene i samsvar med deres egne prosedyrer.

Artikkel 36

Vedlegg og protokoller

1. Vedleggene og protokollene til denne avtale er en integrerende del av denne avtale. Den blandede komité kan beslutte å endre vedleggene og protokollene.
2. Denne avtale har følgende vedlegg og protokoller:

Vedlegg I	Territoriell anvendelse
Vedlegg II	Varer untatt fra avtalens virkeområde
Vedlegg III	Fisk og andre marine produkter
Vedlegg IV	Toll ved innførsel og avgifter med tilsvarende virkning
Vedlegg V	Beskyttelse av immaterielle rettigheter
Protokoll A	Bearbeidede landbruksvarer
Protokoll B	Opprinnelsesregler
Protokoll C	Statsmonopol

Artikkel 37

Endringer

1. Andre endringer i denne avtale enn de som er omtalt i artikkel 36, skal, etter at de er blitt godkjent av Den blandede komité, forelegges partene for ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning.
2. Med mindre partene er blitt enige om noe annet, skal endringer tre i kraft den første dag i den tredje måned etter at det siste ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokumentet er deponert.
3. Teksten til endringene skal deponeres hos depositaren.

Artikkel 38

Tollunioner, frihandelsområder, grensehandel og andre preferanseavtaler

Denne avtale skal ikke være til hinder for opprettholdelse eller opprettelse av tollunioner, frihandelsområder, ordninger for grensehandel eller andre preferanseavtaler i den utstrekning disse ikke har negativ virkning for handelsregimet omhandlet i denne avtale.

Artikkel 39

Tiltredelse

1. Enhver stat som er medlem av Det europeiske frihandelsforbund, kan tiltre denne avtale, forutsatt at Den blandede komité beslutter å godkjenne tiltredelsen, på vilkår og betingelser som skal fremforhandles mellom den tiltredende stat og de berørte parter. Tiltredelsesdokumentet skal deponeres hos depositaren.
2. For en tiltredende stat skal denne avtale tre i kraft den første dag i den tredje måned etter at staten har deponert sitt tiltredelsesdokument.

Artikkel 40

Oppsigelse og opphør

1. Enhver part kan si opp denne avtale ved skriftlig underretning til depositaren. Oppsigelsen skal tre i kraft seks måneder etter at depositaren mottok underretningen.
2. Dersom Libanon sier opp denne avtale, skal avtalen opphøre ved utløpet av oppsigelsesperioden.
3. En EFTA-stat som trer ut av konvensjonen om opprettelse av Det europeiske frihandelsforbund, skal *ipso facto* opphøre å være part i denne avtale samme dag som uttredelsen trer i kraft.

Artikkel 41
Ikrafttredelse

1. Denne avtale skal ratifiseres, godtas eller godkjennes. Ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokumentene skal deponeres hos depositaren.
2. Denne avtale trer i kraft 1. januar 2005 for de signatarstater som da har ratifisert avtalen, forutsatt at de har deponert sine ratifikasjons- eller godtakelses- dokumenter hos depositaren minst to måneder forut for ikrafttredelsen, og forutsatt at Libanon er blant de stater som har deponert sine ratifikasjons- eller godtakelsesdokumenter.
3. I tilfelle denne avtale ikke trer i kraft 1. januar 2005, skal den tre i kraft den første dag i den tredje måned etter at Libanon og minst én EFTA-stat har deponert sine ratifikasjonsdokumenter.
4. I forhold til en EFTA-stat som deponerer sitt ratifikasjonsdokument etter at denne avtale har trådt i kraft, skal denne avtale tre i kraft den første dag i den tredje måned etter at staten har deponert sitt dokument.
5. Enhver EFTA-stat kan gi denne avtale midlertidig anvendelse dersom statens konstitusjonelle krav tillater det. Depositaren skal underrettes om midlertidig anvendelse av denne avtale etter dette nummer.

Artikkel 42
Depositär

Den norske regjering skal være depositär.

SOM BEKREFTELSE PÅ DETTE har de undertegnede, som er gitt behørig fullmakt til det, undertegnet denne avtale.

Utfærdiget i Montreux 24. juni 2004 i ett originaleksemplar på engelsk, som skal deponeres hos Norges regjering. Depositaren skal oversende bekreftet kopi til alle signatarstater.

1. nov. 2004 nr. 41**Overenskomst mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om folkeregistrering**

I henhold til vedtak fattet i Utenriksdepartementet 27. oktober 2004 ble avtalen undertegnet 1. november 2004. Avtalen trådte i kraft 1. januar 2007.

Overenskomst mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om folkeregistrering

Regjeringene i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige er, for å lette folkeregistreringen av personer i de kontraherende stater, blitt enige om følgende:

Artikkel 1

1. Denne overenskomst gjelder personer som er registrert som bosatt i en av de kontraherende statene, og som har til hensikt å flytte eller som har flyttet til en annen av disse statene. Tidsbegrensede opphold av under 6 måneders varighet regnes normalt ikke som flytting.
2. Flyttingen omfattes ikke av overenskomsten dersom utflyttingsstaten senest tre måneder etter meldt utflytting ikke har mottatt underretning etter art. 2 nr. 2 tredje ledd.

Artikkel 2

1. Den som flytter fra en av de kontraherende statene til en annen av disse statene, skal innen den tidsfrist som gjelder for flyttemelding i denne stat, melde innflyttingen til vedkommende lokale registreringsmyndighet. Samtidig med meldingen skal vedkommende gi de opplysninger som kreves i innflyttingsstaten og forevise legitimasjon, herunder med dokumentasjon for statsborgerskap (pass eller tilsvarende), samt gi opplysning om fødselsnummer og den bostedsadresse og kommune vedkommende hadde i utflyttingsstaten frem til flyttingen fant sted.
2. Den lokale registreringsmyndighet i innflyttingsstaten avgjør om en person skal registreres som bosatt i innflyttingsstaten.

Finner den lokale registreringsmyndighet at en person skal registreres som bosatt i innflyttingsstaten, skal vedkommende registreres som bosatt og tildeles fødselsnummer snarest mulig etter de samme regler som gjelder for personer som flytter inn fra stater utenfor Norden.

Samtidig med at det er truffet avgjørelse om det skal skje en registrering eller ikke i innflyttingsstaten, skal registreringsmyndigheten i innflyttingsstaten underrette vedkommende person og den sentrale eller en særlig utpekt registreringsmyndighet i utflyttingsstaten.

I underretningen til myndigheten i utflyttingsstaten skal det opplyses om vedkommende persons fødselsnummer i utflyttingsstaten, navn, fødselsdato, kjønn og hvis registrering har funnet sted, innflyttingsdato, fødselsnummer, kommune og bostedsadresse i innflyttingsstaten. Tilsvarende underretning skal sendes hvis registreringsmyndigheten i innflyttingsstaten i ettertid opphever den tidligere avgjørelse om registrering av innflytting.

Finner den lokale registreringsmyndighet grunn til å anta at den som har meldt innflyttingen skal regnes som bosatt et annet sted i innflyttingsstaten, skal vedkommende vises til den lokale registreringsmyndighet på vedkommende sted.

3. Først når underretning om registrering i innflyttingsstaten er mottatt skal den lokale registreringsmyndighet i utflyttingsstaten føre den som er flyttet ut av registeret. Som dato for utflytting benyttes innflyttingsstaten registrerte innflyttingsdato.

Artikkel 3

Spørsmålet om en person etter denne overenskomst skal regnes som bosatt eller ikke bosatt i innflyttingsstaten, avgjøres etter lovgivningen om innflytting i denne staten.

Hvis den lokale registreringsmyndighet i utflyttingsstaten er uenig i de faktiske forhold som er lagt til grunn for registreringen, kan saken tas opp med den lokale registreringsmyndighet i innflyttingsstaten. Blir de ikke enige, kan utflyttingsstatens lokale registreringsmyndighet forelegge saken for statens sentrale registreringsmyndighet som igjen kan ta saken opp med innflyttingsstatens sentrale registreringsmyndighet.

Som innflyttingsstat regnes den stat som en person har bosatt seg i etter innflytting fra en annen stat. Dette gjelder så lenge de faktiske bostedsforhold er de samme som da innflyttingen fant sted.

Artikkel 4

De kontraherende stater forplikter seg på forespørsel gjensidig å gi opplysninger om den flyttendes navn, fødselsdato, personnummer, fødested, kjønn, bostedsadresse, lokal registreringsmyndighet, statsborgerskap, sivilstand og dato for denne, ektefelle/registrert partners navn og fødselsdato, foreldrenes navn og fødselsdato (for barn under 18 år), navn og fødselsdato for barn (under 18 år) og eventuell utflyttingsdato, samt andre opplysninger som antas nødvendige for bedømmelsen av bosettingsspørsmålet, og gi melding om de beslutninger som blir truffet.

Underretning etter artikkel 2 og svar på forespørsler etter denne artikkel kan foregå ved direkte elektronisk kommunikasjon mellom de sentrale registreringsmyndigheter i de kontraherende stater som har avtalt dette.

Artikkel 5

De sentrale registreringsmyndigheter i de kontraherende stater er forpliktet til å holde ajour og offentliggjøre en oversikt over de lokale registreringsmyndigheter i de respektive land.

Artikkel 6

Overenskomsten trer i kraft fra førstkommande 1. januar, 1. april, 1. juli eller 1. oktober tre måneder etter den dag samtlige kontraherende stater har meddelt det norske utenriksdepartement at overenskomsten er godkjent.

For Færøyenes og Grønlands vedkommende trer overenskomsten likevel først i kraft fra førstkommande 1. januar, 1. april, 1. juli eller 1. oktober 3 måneder etter at Danmarks regjering har notifisert det norske utenriksdepartement om at betingelsene for det er oppfylt.

Det norske utenriksdepartement underretter de øvrige kontraherende stater om mottakelsen av disse meddelelser og om tidspunktet for avtalens ikrafttreden.

Artikkel 7

Ved ikrafttreden av denne overenskomst oppheves nordisk overenskomst av 8. mai 1989 om folkeregistrering.

Artikkel 8

Enhver kontraherende stat kan i forhold til enhver av de andre statene si opp overenskomsten med 6 måneders varsel til opphør 1. januar eller 1. juli. Oppsigelse skjer ved skriftlig meddelelse til den berørte stat samt til det norske utenriksdepartement, som underretter de øvrige kontraherende stater om mottakelsen av meddelelsen og om dens innhold.

Artikkel 9

Originalteksten til denne overenskomst deponeres i det norske utenriksdepartement, som oversender de øvrige avtaleparter bekreftende kopier av denne.

Til bekreftelse av dette har de undertegnende etter behørig fullmakt, undertegnet denne overenskomst.

Utferdiget i Stockholm den 1. november 2004 i ett eksemplar på dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk, som alle har lik gyldighet.

4. apr. 2005 nr. 51**Rammeavtale mellom Norge og Storbritannia og Nord-Irland om petroleumssamarbeid over grenselinjen**

I henhold til kgl.res. av 1. april 2005 ble avtalen undertegnet 4. april 2005. Avtalen trådte i kraft 10. juli 2007 etter noteveksling. Det vises til St.prp.nr.14 (2005–2006), Innst.S.nr.87 (2005–2006) og til vedtak i Stortinget 16. februar 2006.

Framework Agreement between the Government of the Kingdom of Norway and the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland concerning cross-boundary petroleum co-operation

The Government of the Kingdom of Norway (hereinafter referred to as «the Norwegian Government») and the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (hereinafter referred to as «the United Kingdom Government»);

Referring to the Agreement of 10 March 1965 between the two Governments relating to the Delimitation of the Continental Shelf between the two Countries and the Protocol supplementary to it of 22 December 1978;

Having regard to Article 4 of the said Agreement under which the two Governments have undertaken, in consultation with the licensees, to seek to reach agreement as to the manner in which trans-boundary reservoirs shall be most effectively exploited and the manner in which the proceeds deriving therefrom shall be apportioned;

Having regard also to the existing Agreements entered into between the two Governments relating to the joint exploitation of trans-boundary reservoirs and to the laying and operation of pipelines for transportation of petroleum produced from one side of the Delimitation Line to a destination on the other side of that line, listed in Annex E;

Mindful that submarine pipelines may be subject to special arrangements which may or may not contain provisions identical with relevant rules of general international law;

Affirming that the provisions of this Agreement will not prejudice the views of the Parties in the negotiation and conclusion of any future treaty;

Mindful of the initiative taken by Energy Ministers at the end of 2001 and the Pilot-Konkraft recommendations made in August 2002 in their report 'Unlocking Value Through Closer Relationships' to strengthen co-operation between the Kingdom of Norway and the United Kingdom in petroleum developments across the continental shelves appertaining to the two States;

Recognising that neither Government will impede the transportation of petroleum from one side of the Delimitation Line to the market on the other side of the Delimitation Line by means of any unfair, non transparent or discriminatory charge or in any other way, nor impose any requirements which have the practical effect of hampering such transportation;

Desiring to deepen further their co-operation with respect to petroleum cross-boundary projects and to achieve optimal exploitation of the petroleum resources on the continental shelves appertaining to the two States;

Recognising that to this end there is a need to secure proper sharing of information between the two Governments;

Have agreed as follows:

Chapter 1
General principles

Article 1.1
Scope

This Agreement shall apply to cross-boundary co-operation between the United Kingdom Government and the Norwegian Government with regard to Petroleum activities.

Article 1.2 *Definitions*

For the purposes of this Agreement:

«Authorisation» means any authorisation, consent, approval, Licence or permit issued under the law of either State, relating to the exploration and/or the Exploitation of Petroleum and/or the Construction and Operation of Installations and/or Pipelines;

«Construction and Operation» includes the design, fabrication, installation, laying, use, maintenance, repair and decommissioning of Installations and/or Pipelines but does not include access to Pipelines in accordance with Articles 2.4 to 2.7;

«Cross-Boundary Pipeline» means:

- a) a Pipeline crossing the Delimitation Line transporting Petroleum from the continental shelf of one State to the continental shelf or the territory of the other State; or
- b) a Pipeline transporting Petroleum and which is associated with a Trans-Boundary Reservoir, whether crossing the Delimitation Line or not, and where Licensees of both States of that Trans-Boundary Reservoir have a participating interest in that Pipeline;

but shall not include a Pipeline covered by an Agreement listed in Annex E;

«Cross-Boundary Project» means any of the following projects which are not covered by an Agreement listed in Annex E:

- a) the Construction and Operation of a Cross-Boundary Pipeline;
- b) the exploration for and/or the Exploitation of a Trans-Boundary Reservoir, including the Construction and Operation of an Installation for that purpose; and
- c) a project making use of a Host Facility;

«Delimitation Line» means the line defined in the Agreement of 10 March 1965 between the two Governments relating to the Delimitation of the Continental Shelf between the two Countries and the Protocol supplementary to that Agreement of 22 December 1978;

«Exploitation» includes the appraisal, production, treatment and processing of gas or liquids from a reservoir and/or the injection, reinjection or storage of any substance used for or derived from the appraisal, production, treatment and processing of those gases or liquids;

«First Dry Gas Link» means the Pipeline which is the first one authorised to be constructed after the date of signature of this Agreement and which transports dry gas originating from the Norwegian regulated dry gas system into United Kingdom offshore Infrastructure, whether or not that Pipeline is an «inter-connecting pipeline» under the Framework Agreement signed at Stavanger on 25 August 1998;

«Host Facility» means:

- a) an Installation on one side of the Delimitation Line used for the exploration and/or Exploitation of a reservoir which is wholly on the other side of the Delimitation Line; and/or
- b) an Installation used for the exploration and/or Exploitation of a Trans-Boundary Reservoir if the Installation is placed outside the Unit Area of that Trans-Boundary Reservoir; and/or
- c) an Installation within a Unit Area which is used for the exploration and/or Exploitation of a reservoir outside that Unit Area;

«Infrastructure» means Installations and Pipelines;

«Inspector» means any person authorised by the competent authority of either State to carry out inspection activities relating to:

- a) the Construction and Operation of any Infrastructure relating to a Cross-Boundary Project; or
- b) any metering system relating to a Cross-Boundary Project;

«Installation» means any artificial island, structure or other facility for Petroleum activity, including drilling rigs, floating production units, storage units, flotels, well heads, infield Pipelines and infield cables, but excluding supply and support vessels, ships that transport Petroleum in bulk, other Pipelines and cables;

«Langeled South» means the part of the Langeled Pipeline starting at the downstream tie-in weld on the downstream expansion spool connected to the Langeled sub-sea valve station located at the Sleipner field on the Norwegian continental shelf and terminating immediately downstream of the Langeled pig receiving facilities at the terminal at Easington in Yorkshire in the United Kingdom;

«Licence» means a permit issued by one of the Governments to carry out exploration for and/or Exploitation of Petroleum in a given area or, if applicable, for the Construction and Operation of a Pipeline;

«Licensee» means the individual or body corporate, holding a Licence;

«Licensees' Agreement» means an agreement between the Licensees of the United Kingdom Government and the Licensees of the Norwegian Government, entered into in accordance with this Agreement, relating to a Cross-Boundary Project, and any supplementary agreement to such agreement,

including any amendment or modification to or any waiver of or departure from any provision of such agreement;

«Petroleum» means all liquid and gaseous hydrocarbons existing in or derived from natural strata, as well as other substances produced in association with such hydrocarbons;

«Pipeline» includes any connection point and/ or associated valve or pig trap to that Pipeline;

«Trans-Boundary Reservoir» means any single geological Petroleum structure or Petroleum field which extends across the Delimitation Line; and

«Unit Area» means the area for joint exploration and/or Exploitation of a Trans-Boundary Reservoir, as set out in the Licensees' Agreement as approved by the two Governments.

Article 1.3

Jurisdiction

1. Nothing in this Agreement shall be interpreted as affecting the sovereign rights and the jurisdiction which each State has under international law over the continental shelf which appertains to it.
2. All Installations on the continental shelf appertaining to the United Kingdom shall be under the jurisdiction of the United Kingdom and all Installations on the continental shelf appertaining to the Kingdom of Norway shall be under the jurisdiction of the Kingdom of Norway.

Article 1.4

Authorisation

1. The two Governments shall use their best efforts to facilitate Cross-Boundary Projects and shall not prevent or impede such projects by unreasonably withholding Authorisations.
2. The two Governments shall co-ordinate their relevant Authorisation procedures and where both Governments issue Authorisations they shall be given simultaneously, unless agreed otherwise, and shall be compatible with each other.
3. A Government shall not alter or modify any Authorisation for Cross-Boundary Projects nor grant the like rights to any other person nor consent to any assignment of any rights or obligations under such Authorisation where such changes are likely to affect materially the interests of the other Government, without prior consultation with that Government and having taken due account of all relevant matters raised by it.
4. In particular, a Government shall not grant any Authorisation or alter or modify an Authorisation for a Pipeline referred to in Chapter 2, so as to prevent there being joint or unified ownership of the whole length of the Pipeline, unless the two Governments agree otherwise.
5. A copy of an Authorisation granted by one of the Governments shall be made available on request to the other Government.

Article 1.5

Health, Safety and Environment: Standards

1. The health, safety and environmental standards and/or requirements of the Government issuing the Authorisations relating to Cross-Boundary Projects shall be met. Both Governments recognise that, where there is an agreement pursuant to Article 2.4 (5), that agreement shall not affect the application by the receiving coastal State of its own health, safety, environmental and other requirements for the Pipeline in question.
2. To facilitate Cross-Boundary Projects, the two Governments shall encourage, where possible, the adoption of common health, safety and environmental standards and requirements. In any event, the two Governments shall seek to ensure that their respective standards and requirements are compatible. There shall be full consultation between the two Governments to this end.
3. Having regard to the fact that:
 - a) the Government with responsibility for the Host Facility may have an interest in health, safety and environmental issues concerning the reservoir being exploited and any associated facilities on the other State's continental shelf, and
 - b) the Government with responsibility for the reservoir being exploited and any associated facilities may have a similar interest in such issues concerning the Host Facility,the competent authorities of the two Governments shall consult with a view to putting in place appropriate procedures to safeguard the said interests of each Government.

4. The two Governments undertake to make every endeavour, jointly and severally, after consultations, to ensure that:
 - a) the Construction and Operation of any Installation or Pipeline shall not cause pollution of the marine environment or damage by pollution to the coastline, shore facilities or amenities, or damage to sensitive habitats or damage to vessels or fishing gear of any country; and
 - b) appropriate procedures are in place for the safety and health of personnel.
5. The competent authorities of the two Governments shall develop procedures for the implementation of this Article, including measures to be taken in an emergency.

Article 1.6

Health, Safety and Environment: Physical Access and Inspection

1. To enable Inspectors from each State to safeguard the interests of their Government in respect of health, safety and environmental matters, the competent authorities of the two Governments shall consult in order to agree on procedures for:
 - a) consultation;
 - b) access to all relevant information;
 - c) physical access, at all stages, to any Infrastructure relating to a Cross-Boundary Project; and
 - d) physical access in the territory of either State to terminals which are relevant to a Cross-Boundary Project.
2. The Inspectors of each Government shall act in co-operation and consult with Inspectors of the other Government with a view to achieving compliance with the health, safety and environmental standards and/or requirements applicable to a Cross-Boundary Project.
3. An Inspector of one Government may, with regard to Installations located on the continental shelf appertaining to the other State, request an Inspector of the other Government to exercise his powers to ensure compliance with the standards and/or requirements referred to in paragraph (2) whenever it appears that circumstances so warrant. In the event of any disagreement between the Inspectors of the two Governments or the refusal of the Inspector of the one Government to take action at the request of the Inspector of the other Government, the matter shall be referred to the competent authorities of the two Governments.
4. If it appears to an Inspector of either Government to be necessary or expedient for the purpose of averting an incident involving risk to life or serious personal injury, whether the danger is immediate or not, or minimising the consequences of such an incident, and time and circumstances do not permit consultation between the Inspectors of the two Governments, that Inspector may order the immediate cessation of any or all operations in relation to a Cross-Boundary Project. Immediately thereafter, the fact of such an order and the reason therefore shall be reported to the competent authorities of the two Governments who shall then consult to consider the actions necessary for the safe and speedy resumption of operations.

Article 1.7

Metering Systems and Inspection

1. Both Governments shall approve any metering system which is related to a Cross-Boundary Project and which is of common interest. The competent authorities of the two Governments shall establish procedures for early approval of such a system.
2. When adopting standards for such metering systems, the two Governments shall pay particular regard to the economic impact of such standards on the Cross-Boundary Project in question, and shall ensure that the adoption of such standards shall not unfairly or unduly burden the economics of that Project. In the case of a Cross-Boundary Project making use of a Host Facility, the two Governments shall pay due regard to the prevailing standards for metering systems on that Host Facility. The two Governments shall also give due consideration as to whether new metering systems are appropriate in the light of metering arrangements already in place elsewhere on the continental shelf or in the territory of either State.
3. The competent authorities of the two Governments shall establish arrangements so that Inspectors of both Governments have access to relevant metering systems on the continental shelf or in the territory of either State to ensure that their interests are safeguarded.

Article 1.8

Physical Security

The competent authorities of the two Governments shall consult one another with a view to concluding such mutual arrangements as they consider appropriate in relation to the physical protection of Infrastructure.

Article 1.9

National and International Emergency

Nothing in this Agreement shall prejudice the exercise by each Government of its powers in the case of national or international emergency. Consultations shall be held at the earliest opportunity in order that the two Governments may agree on appropriate joint measures to reconcile the urgency of the situation with their common interest in the most effective Exploitation of reservoirs or the use of Infrastructure.

Article 1.10

Exchange of Information

1. Subject to lawful restrictions as to disclosure and use, both Governments will ensure the proper exchange of information between them relating to Cross-Boundary Projects.
2. Recognising that the United Kingdom and Norwegian offshore pipeline and production systems will increasingly become interlinked, there is a need for increased information flows about upstream operations which affect downstream operations, and vice versa, and for information sharing, in particular between the Governments, other regulatory authorities and the relevant system operators. The two Governments recognise that such considerations apply also to existing pipeline connections between the two States.
3. Where one Government, in order to ensure safe, effective and stable operations of the systems, places obligations on its field, pipeline, terminal or system operators to provide information about forecast or actual production from or through their facilities, or seeks to establish voluntary arrangements for the provision of that information, the other Government will not put obstacles in the way of the provision of such information by those field, pipeline, terminal or system operators about production crossing the Delimitation Line and being landed in the territory of the first Government. Both Governments will encourage the fullest exchange of information to meet these requirements.
4. This Article applies to Cross-Boundary Projects, as well as to any installation and/or pipeline covered by any of the Agreements listed in Annex E.

Article 1.11

Tax

Profits arising from the use of Infrastructure relating to Cross-Boundary Projects, capital represented by such Infrastructure and capital gains arising from the disposal of such Infrastructure or an interest therein shall be taxed in accordance with the laws of the United Kingdom and the Kingdom of Norway respectively, including the Convention for the Avoidance of Double Taxation and the Prevention of Fiscal Evasion with respect to Taxes on Income and Capital signed at London on 12 October 2000 and any Protocol or Protocols to that Convention or any Convention replacing that Convention as may be signed in the future.

Article 1.12

Construction of Pipelines and Use of Existing Infrastructure

1. The two Governments shall seek to facilitate the use of existing Infrastructure capacity on fair, transparent and non-discriminatory terms including, where appropriate, the installation of connection points and/or any necessary associated valves during the construction of Pipelines to facilitate the process for subsequent tie-ins.
2. In furtherance of paragraph (1), should the two Governments receive a proposal for the Construction and Operation of a Pipeline (additional to Langeled South) to land Norwegian dry gas directly in the United Kingdom in circumstances where adequate spare capacity is available in United Kingdom offshore Infrastructure, the two Governments shall consult with a view to satisfying themselves that the process for selecting the transportation solution has been open and transparent and that the best economic solution has been selected. The determination of the need for and selection of transport capacity shall follow broadly the Work Process set out in Annex A.

Article 1.13

Continued Use and Termination

1. Where an Authorisation which has a direct effect on a Cross-Boundary Project is about to expire, and the holder of the Authorisation seeks its renewal, the Government responsible for that Authorisation shall, subject to its law, renew it.

2. Where an Authorisation which has a direct effect on a Cross-Boundary Project:
 - a) is likely to be or has been revoked; or
 - b) is due to expire or has expired without a renewal of that Authorisation being sought; or
 - c) is likely to be or has been surrendered,the Government responsible for that Authorisation shall, in consultation with the other Government, consider the economic and practical options for continued use. Provided that economic and practical options for continued use are established, the Government responsible for that Authorisation shall, in accordance with its law, issue a new Authorisation to enable the Cross-Boundary Project to continue.

Article 1.14
Decommissioning

1. In respect of Installations associated with Cross-Boundary Projects, decommissioning plans are subject to the approval of the Government on whose continental shelf or in whose territorial waters the Installation is situated, after full consultation with the other Government. The aim of both Governments shall be to seek to reach agreement on decommissioning methods and standards and both Governments shall approve the timing of any such decommissioning.
2. In respect of Cross-Boundary Pipelines:
 - a) both Governments shall approve the timing of the decommissioning of a Cross-Boundary Pipeline;
 - b) both Governments shall seek to reach agreement on decommissioning methods and standards; and
 - c) in respect of the decommissioning of Langeled South, the two Governments shall approve the timing, methods and standards of such decommissioning.
3. Decommissioning plans shall include:
 - a) an estimate of the cost of the measures proposed in it; and
 - b) details of the times at or within which the measures proposed in it are to be taken or make provision as to how those times are to be determined.
4. In making decisions on decommissioning plans, the Government or Governments responsible shall address fully and take proper account of:
 - a) applicable international requirements, standards or guidelines;
 - b) safety hazards associated with decommissioning, including where relevant transport and disposal;
 - c) safety of navigation;
 - d) the environmental impact of the measures proposed;
 - e) the impact of the measures proposed on other users of the sea;
 - f) best available cost-effective techniques;
 - g) economic factors;
 - h) the timetable for decommissioning;
 - i) the impact of the measures proposed on the continued operation or decommissioning of the Infrastructure not covered by the decommissioning plan;
 - j) the views expressed by other persons having an interest; and
 - k) other relevant matters raised by either Government.
5. The Government or Governments responsible for the approval of the decommissioning plan may approve the plan with or without modifications or conditions. Before approving the plan with modifications or subject to conditions, the Government or Governments responsible for the approval of the decommissioning plan shall give the person (whether or not a Licensee) who submitted the plan an opportunity to make representations about the proposed modifications or conditions.
6. The Government or Governments responsible for the approval of the decommissioning plan shall act without unreasonable delay in reaching a decision as to whether to approve or reject the plan and shall require the implementation of any plan so approved.
7. If the decommissioning plan is rejected, the Government or Governments responsible for the approval of the plan shall inform the person who submitted the plan of the reasons for doing so. That person shall, in such circumstances, be required to submit a revised plan within a specific time limit acceptable to the Government or Governments.

Article 1.15
Framework Forum

The two Governments hereby establish a Framework Forum to facilitate the implementation of this Agreement. The Framework Forum shall include representatives of each Government. The two Governments may agree to other parties attending when appropriate. The Framework Forum shall provide a means for ensuring continuous consultation and exchange of information between the two Governments and a means for resolving issues without the need to invoke the dispute settlement procedures set out in Chapter 5. The Framework Forum shall meet twice yearly or at other intervals agreed by the two Governments, and shall be subject to such further arrangements as may be agreed by the two Governments from time to time.

Chapter 2
Construction and operation of and access to pipelines

Article 2.1
Authorisations

1. Where the two Governments agree to the Construction and Operation of a Cross-Boundary Pipeline, they shall individually grant the Authorisations required by their respective national law.
2. When an Authorisation referred to in paragraph (1) is required by only one Government, that Government shall consult with the other Government before granting such Authorisation.

Article 2.2
Agreement between Pipeline Owners

1. In respect of a Cross-Boundary Pipeline which is associated with a Trans-Boundary Reservoir and where Licensees of both States of that Trans-Boundary Reservoir have a participating interest in that Pipeline, each Government shall require its Licensees and/or its holders of an Authorisation to enter into a Licensees' Agreement. The Licensees' Agreement shall incorporate provisions to ensure that, in the event of a conflict between the Licensees' Agreement and this Agreement, the provisions of this Agreement shall prevail.
2. The Licensees' Agreement shall be submitted to the two Governments for their approval. Such approval shall be deemed to have been granted unless the Licensees and/or the holders of an Authorisation have been notified to the contrary, by either Government, within 60 days of its receipt of the document in question.

Article 2.3
Pipeline Operator

The appointment and any change of operator of a Cross-Boundary Pipeline shall be subject to agreement by the two Governments.

Article 2.4
Access System: Terms and Conditions

1. The terms and conditions for access to a Cross-Boundary Pipeline, including the setting of entry and exit tariffs, shall be in accordance with applicable European Union law. The principles of fairness, non-discrimination, transparency and open access to spare capacity and avoidance of any abuse of a dominant position or other anti-competitive behaviour shall apply.
2. Access to a Cross-Boundary Pipeline shall include physical access to capacity and, where appropriate, to facilities supplying technical services incidental to such access.
3. Where a Government determines the financial terms for access to Pipelines related to a Cross-Boundary Project, those terms shall be such that they promote the optimal use of existing Pipelines and do not inhibit alternative options for using United Kingdom and Norwegian Pipelines and Pipeline systems, in whole or in part, for the transportation of Petroleum from one State to the other State.
4. Where there are proposed changes to the regulations or guidelines relating to access to Pipelines of one State which may affect the commercial parties of the other State, there shall be the fullest consultation between the two Governments before any changes are made and due account shall be taken of any representations made.

5. The two Governments may agree, on a case-by-case basis, to apply the access regime applicable to a Cross-Boundary Pipeline on the continental shelf of one State to the same Pipeline whilst on the continental shelf of the other State, but not in the coastal State's territorial waters.
6. The two Governments have agreed, in conformity with paragraph (5), that the Norwegian regulated access system shall apply to Langeled South and that the Norwegian Government shall set the exit tariffs, onshore, for that Pipeline.

Article 2.5

Access System: Entry Points and Tariffs

1. This Article applies to the setting of regulated entry points on either continental shelf and entry tariffs for Langeled South for Petroleum produced from a reservoir wholly or in part on the continental shelf appertaining to the United Kingdom.
2. Entry points and tariffs referred to in paragraph (1) shall be agreed jointly by the two Governments. Such entry tariffs shall normally be set at zero, subject to adjustments for positive or negative effects on the throughput and provided that all costs related to the tie-in are otherwise covered.
3. The two Governments shall, upon request, supply commercial parties with relevant information regarding the setting of new entry tariffs in such a manner as to provide predictability prior to investment decisions. Such information shall be supplied without undue delay, and, if possible, within sixteen weeks of such request. Such tariffs shall be formally determined simultaneously with the approval of the relevant project.
4. The conditions set out in this Article may also apply to other Cross-Boundary Pipelines if so agreed by the two Governments.

Article 2.6

Access System: Exit Points and Tariffs

1. This Article applies to the setting of regulated exit points and exit tariffs, offshore, in connection with the establishment of the First Dry Gas Link between United Kingdom and Norwegian offshore Infrastructure.
2. Exit points and tariffs referred to in paragraph (1) shall be set by the Norwegian Government in accordance with the principles set out in Annex B, and after full consultation with the United Kingdom Government.
3. The Norwegian Government shall provide sufficient information to the United Kingdom Government to enable that Government properly to satisfy itself that the decision fully and properly takes into account the principles set out in Annex B.
4. The conditions set out in this Article may also apply to other Cross-Boundary Pipelines if so agreed by the two Governments.

Article 2.7

Access System: Dispute Settlement

1. This Article shall apply to:
 - a) any dispute between the owner or operator of Langeled South and a shipper of Petroleum originating from the continental shelf appertaining to the United Kingdom as to whether or not the owner or operator of Langeled South has fully and properly complied with the terms and conditions laid down in the applicable regulated access system;
 - b) any dispute concerning a tariff between the owner or operator of a United Kingdom Pipeline to which the First Dry Gas Link is to be connected and a shipper of Petroleum originating from the Norwegian continental shelf; and
 - c) any dispute with regard to access to any other Cross-Boundary Pipeline, not covered by sub-paragraph (a) or (b) above, to the extent agreed by the two Governments.
2. As regards a dispute covered by paragraph (1) (a), the dispute shall be submitted simultaneously to both Governments who shall jointly resolve the dispute within a reasonable time frame, taking into account the need for a speedy resolution. The principles underlying the determination of the dispute by the two Governments shall be transparent and non-discriminatory and wholly in accordance with Article 2.4 (1). The decision of the two Governments shall be binding on all the parties involved.

3. As regards a dispute covered by paragraph (1) (b), the dispute shall be resolved by the United Kingdom Government in accordance with the principles set out in Annex C, after fully consulting the Norwegian Government. The United Kingdom Government shall provide sufficient information to the Norwegian Government to enable the latter Government properly to satisfy itself that the decision fully and properly takes into account the principles set out in Annex C.

Chapter 3

Joint exploitation of trans-boundary reservoirs as a unit

Article 3.1

Unitisation and Authorisations

1. Where the two Governments, after consultation with their respective Licensees, agree that a Petroleum reservoir is a Trans-Boundary Reservoir which should be exploited, it shall be exploited as a single unit in accordance with the terms of this Agreement, unless otherwise agreed by the two Governments.
2. Subject to paragraph (1), the two Governments shall individually grant the Authorisations required by their respective national law.
3. In the event that a Trans-Boundary Reservoir is to be exploited as a single unit by making use of a Host Facility, the two Governments shall agree the most appropriate procedures to exploit that Trans-Boundary Reservoir.

Article 3.2

Agreement between the Licensees

1. Each Government shall require its Licensees to enter into a Licensees' Agreement to regulate the Exploitation of a Trans-Boundary Reservoir in accordance with this Agreement. The Licensees' Agreement shall incorporate provisions to ensure that in the event of a conflict between the Licensees' Agreement and this Agreement, the provisions of this Agreement shall prevail.
2. The Licensees' Agreement shall be submitted to the two Governments for their approval. Such approval shall be deemed to have been granted unless the Licensees have been notified to the contrary, by either Government, within 60 days of its receipt of the Licensees' Agreement.

Article 3.3

Determination and Apportionment of Reserves

1. The Licensees' Agreement shall define the Trans-Boundary Reservoir to be exploited and include proposals for the determination of:
 - a) the geographical and geological characteristics of the Trans-Boundary Reservoir;
 - b) the total amount of the reserves and the methodology used for the calculation; and
 - c) the apportionment of the reserves as between the Licensees of each Government.
2. The Licensees' Agreement shall also specify:
 - a) either the arrangements for the outcome of a determination to apply for all time to all activities connected with the Exploitation of the Trans-Boundary Reservoir, or the procedures, including a timetable, for any redetermination of the matters referred to in paragraph (1), to be carried out by the unit operator, at the request of the Licensees or of either Government; and
 - b) the procedures, including a timetable, for the resolution of any dispute between the Licensees about any of the matters referred to in paragraph (1).

Article 3.4

Determination and Expert Procedure

1. If either Government is unable to agree to a proposal for the determination or redetermination of any of the matters referred to in Article 3.3 (1), it shall so notify the other Government and the unit operator within the period provided for in Article 3.2 (2).
2. The two Governments, having regard to the desire to reach an early resolution, shall use their best endeavours to resolve the matter in question. The unit operator may submit alternative proposals for this purpose.
3. If, within 60 days of the notification referred to in paragraph (1) or such other period as the two Governments may agree, the two Governments remain unable to resolve the matter in question, a single expert shall be appointed to reach a timely and independent determination of that matter. The expert shall be appointed and act in accordance with the terms of Annex D.

Article 3.5

Inclusion of Additional Licensed Area

1. If, after a Licensees' Agreement has been approved by the two Governments, the Governments agree that the limits of the Trans-Boundary Reservoir extend into an area of the continental shelf in respect of which another party holds a production Licence, the two Governments shall require all their respective Licensees with a participating interest in the Trans-Boundary Reservoir to agree arrangements for the effective Exploitation of the Petroleum in the area. Any such arrangements shall be made within the time limit stipulated by the two Governments, be consistent with the provisions of this Agreement and be subject to the approval of the two Governments. The provisions of Article 3.2 shall apply to any such arrangements which take the form of a Licensees' Agreement.
2. In the event that arrangements are not made within the stipulated time limit, any further action to be taken shall be decided jointly by the two Governments.

Article 3.6

Inclusion of Non-Licensed Area

1. If, after a Licensees' Agreement has been approved by the two Governments, the two Governments agree that the Trans-Boundary Reservoir extends into an area of the continental shelf which is not covered by a production Licence, the Government, to which the area of the continental shelf appertains, shall, without unreasonable delay, seek to remedy the situation by offering the said area for Licence.
2. In the event that a production Licence is granted covering the area referred to in paragraph (1), the two Governments shall require all their respective Licensees with a participating interest in the Trans-Boundary Reservoir to agree arrangements for the effective Exploitation of the Petroleum in the area. Any such arrangements shall be made within the time limit stipulated by the two Governments, be consistent with the provisions of this Agreement and shall be subject to the approval of the two Governments. The provisions of Article 3.2 shall apply to any such arrangements which take the form of a Licensees' Agreement.
3. If a production Licence is not granted or if a production Licence is granted but arrangements are not made within the stipulated time limit, any further action to be taken shall be decided jointly by the two Governments.

Article 3.7

Unit Operator

A unit operator shall be appointed by agreement between the Licensees of the two Governments as their joint agent for the purpose of exploiting a Trans-Boundary Reservoir in accordance with this Agreement. The appointment of, and any change of, the unit operator shall be subject to prior approval by the two Governments.

Article 3.8

Appraisal Wells

Subject to its law, neither Government shall withhold a permit for the drilling of wells by, or on account of, its Licensees for purposes related to the determination of any of the issues referred to in Article 3.3.

Article 3.9

Development Plan: Exploitation of a Trans-Boundary Reservoir

1. The unit operator shall submit to the two Governments for their approval a development plan for the effective Exploitation of a Trans-Boundary Reservoir and for the transportation of Petroleum therefrom.
2. In the event that a Trans-Boundary Reservoir is to be exploited by making use of a Host Facility, the development plan referred to in paragraph (1) shall include a description of those modifications to and operations on the Host Facility which are directly linked to the Exploitation of the Trans-Boundary Reservoir.
3. The unit operator may at any time submit amendments to the development plan to the two Governments and may also be required to do so at the request of the two Governments. All amendments to the development plan are subject to approval by the two Governments.

*Article 3.10**Commencement of Production*

Unless otherwise agreed by the two Governments, neither Government shall permit the commencement of production from a Trans-Boundary Reservoir unless the two Governments have jointly approved, in accordance with this Agreement:

- a) the Licensees' Agreement;
- b) the unit operator referred to in Article 3.7; and
- c) the development plan referred to in Article 3.9;

and have each granted any other necessary Authorisations.

*Article 3.11**Use of an Installation within a Unit Area for the Exploitation of another Reservoir*

In the event that an Installation, which is located within a Unit Area, is to be used for the exploration and/or Exploitation of a Petroleum reservoir outside that Unit Area, any necessary amendments required to the development plan referred to in Article 3.9 shall be submitted to the two Governments for approval. Such approval shall not be granted if such use would adversely affect the Exploitation of the Trans-Boundary Reservoir in accordance with this Agreement, unless the two Governments agree otherwise.

*Article 3.12**Cessation of Production*

The two Governments shall agree on the timing of the cessation of the production from a Trans-Boundary Reservoir.

*Chapter 4**Project using a host facility**Article 4.1**Authorisations*

Where the two Governments and their respective Licensees agree to a project using a Host Facility, each Government shall, in addition to giving any approvals for the purposes of Articles 3.9 and 3.11, individually grant any Authorisations required by its respective national law.

*Article 4.2**Development Plan*

Subject to Articles 3.9 and 3.11, each Government shall require its Licensees to submit to it for its approval a development plan or a modification to an existing development plan, covering matters relevant to a project referred to in Article 4.1.

*Article 4.3**Governmental Decision*

Subject to Chapter 3, any Governmental decision:

- a) which relates to an Installation outside a Unit Area and which is relevant to its use as a Host Facility for a reservoir on the other side of the Delimitation Line or a Trans-Boundary Reservoir; or
- b) which relates to a reservoir on one side of the Delimitation Line making use of a Host Facility on the other side of the Delimitation Line, and which is relevant to that use;

shall be made by the Government on whose side of the Delimitation Line the Host Facility is placed or the reservoir lies, in close consultation with the other Government, taking due account of all matters raised by that Government. An example of such a decision is the timing of the cessation of the relevant activities.

*Article 4.4**Operator*

Subject to Article 3.7, the appointment or change of operator of the reservoir and/or the Host Facility shall be subject to the approval of the Government on whose continental shelf the reservoir or Host Facility lies after consultation with the other Government.

Chapter 5

Dispute settlement

Article 5

Conciliation Board

1. Subject to paragraph (2), should the two Governments fail to reach agreement on the interpretation or application of this Agreement, including any matter to be resolved under it, the following dispute settlement procedure shall apply, unless the dispute falls within the procedures agreed under Article 3.4, or unless the two Governments agree otherwise:
 - i. either Government may request that the disputed matter be submitted to a Conciliation Board;
 - ii. the Conciliation Board shall consist of five members. Each Government shall designate two members, and the four members so designated shall designate the fifth (who shall not be a national of or habitually reside in the United Kingdom or in the Kingdom of Norway) who will act as the Chairman of the Conciliation Board;
 - iii. if either Government fails to designate one or more members of the Conciliation Board within one month of a request to do so, either Government may request the President of the International Court of Justice to designate the required number of members;
 - iv. the same procedure shall apply mutatis mutandis if the four Conciliation Board members fail to designate a fifth member to act as Chairman within one month of the designation of the fourth member;
 - v. the Conciliation Board shall be entitled to all relevant information and may carry out any necessary consultations;
 - vi. the Conciliation Board shall be required to reach a decision within a reasonable time limit (taking into account the need for a speedy resolution);
 - vii. decisions of the Conciliation Board shall be taken by simple majority and shall be binding on the two Governments; and
 - viii. further rules of procedure relating to decisions of the Conciliation Board may be agreed by the two Governments.
2. Where it falls to one Government, in accordance with Article 2.6 or Article 2.7(3) to determine an exit tariff, offshore, in a regulated access system or to settle a dispute over a tariff in a negotiated access system and the Framework Forum has been unable to resolve a disagreement between the two Governments on the matter in question, the Conciliation Board shall consider, at the request of either Government, whether:
 - a) the information, which the Government taking the decision has provided to the other Government, was sufficient to enable that other Government properly to satisfy itself that the decision fully and properly took into account the principles in Annex B or Annex C; and
 - b) the decision fully and properly took account of the relevant principles in Annex B or Annex C.

Chapter 6

Final clauses

Article 6.1

Amendments and Termination

The two Governments may amend or terminate this Agreement at any time by agreement. Either Government may at any time request that consultations are initiated with a view to considering amendments to this Agreement. Such consultations shall commence within two months of the request, and shall be conducted expeditiously. In such consultations the two Governments shall consider fully and take proper account of the proposals for amendment with the aim of reaching a mutually acceptable solution within the shortest possible time.

Article 6.2

Other Petroleum Agreements

Without prejudice to Articles 1.10 and 2.6, this Agreement shall not affect the continued operation of the other Petroleum Agreements listed in Annex E, which shall prevail as long as they remain in force. Consequently, where the development of a Trans-Boundary Reservoir or of a project making use of a Host Facility is subject to this Agreement, a Pipeline, which is associated with such a development and which falls within the provisions of the Framework Agreement signed at Stavanger on 25 August 1998, shall be subject to the latter Agreement.

Article 6.3

Entry into Force

This Agreement shall enter into force on the date on which the two Governments shall have informed each other that all necessary internal requirements have been fulfilled.

In witness whereof the undersigned, duly authorised by their respective Governments, have signed this Agreement.

Done in duplicate at Oslo this 4th day of April 2005 in the Norwegian and English languages, both texts being equally authoritative.

Annex A

Work process to determine the need for and selection of additional transport capacity for dry gas from the Kingdom of Norway to the United Kingdom

1. The following describes the process for establishing additional capacity for dry gas transport from the Gassled dry gas system to the United Kingdom, i.e. capacity in excess of the Vesterled and the Langeled South pipelines. This work process will involve Gassco (operator of the Norwegian continental shelf dry gas infrastructure), the owners of gas infrastructure in the Kingdom of Norway and the United Kingdom, gas shippers and the authorities in both countries (the Ministry of Petroleum and Energy and the Petroleum Directorate in Norway and the Department of Trade and Industry in the United Kingdom).
2. The annual Shipping and Transportation Plan prepared and maintained by Gassco registers the bookings and requests for future transport capacity by all companies (i.e. shippers) on the Norwegian continental shelf. The requested capacities in the Shipping and Transportation Plan are based on indicative volumes. The information provided by the shippers identifies both the entry and exit points for the different Gassled Areas (e.g. Area D – dry gas system) in the Norwegian continental shelf gas transportation system. The annual Shipping and Transportation Plan published in the second quarter of each year identifies the need for possible new transportation capacity and will determine the need for a new, dry gas connection from the Norwegian continental shelf to the United Kingdom. Timing (i.e. start up year) and the alternative Norwegian continental shelf node points to be assessed (e.g. Draupner, Sleipner, Heimdal etc.) will be included.
3. For example, the Shipping and Transportation Plan for 2003, presented to the User Forum on 12 June 2003 showed a requirement for an aggregated future capacity for shipments of dry gas to the United Kingdom from 2008 of 120 Million Sm³/d. Based on data from the Shipping and Transportation Plan in 2003, planned capacity at that time (Vesterled + Langeled South pipelines) was 105 Million Sm³/d, indicating a need for possible new transport solutions from the Norwegian continental shelf to the United Kingdom from 2008 of up to 15 Million Sm³/d.
4. Financing of any new transportation connection will require, on the one hand a group of gas shippers with an interest in transporting gas from the Norwegian continental shelf, and on the other, groups of investors (United Kingdom, Norwegian or others) putting forward proposals to build new transportation capacity. These groups may, therefore, have common members. United Kingdom infrastructure owners may also be part of the investor group.
5. Gassco will publish a Shipping and Transportation Plan every year. If such plan concludes that additional transport capacity is required and the shippers are prepared to take forward a project then they will open commercial discussions with United Kingdom infrastructure owners and potential investor groups. At the same time, the shippers and investors will initiate the commercial process with Gassco, on behalf of Gassled, for a tie-in to the Norwegian Gassled dry gas system. Exit tariffs will be determined by the Norwegian Government in accordance with Annex B. It is recognised that the potential investors and shippers must have early information on the cost of transportation in both the new and existing transportation systems to provide a basis for their investment and booking decisions.
6. The shipper group and the potential investors, working with Gassco, will consider the technical and commercial proposals and carry out the concept selection process for the most appropriate new transportation connection. If a new connection is needed at least two years will be needed in preparation, to allow for the commercial and contractual discussions and for construction.
7. All reasonable options for gas transportation will be developed to a similar level of technical and commercial maturity before concept selection to ensure a fair and open competition. Cost estimates and corresponding technical documentation will be open and accessible to all relevant parties.

8. The process will be transparent but will also need to recognise the need to maintain effective competition between the proposals. To aid transparency, the mechanism for measuring and assessing proposals against the selection criteria will also be published in advance of the evaluation. The decision on the best option, including the route, for transporting gas to the United Kingdom, should be based on clear economic principles and provide the best economic solution for the shippers. The process will be fully transparent to the Framework Forum and that body will be the final arbiter in verifying that the concept selection process is being carried out in an open, fair and non-discriminatory manner and in accordance with the predetermined process. The Framework Forum will also be responsible for keeping development of new transport infrastructure under review and for encouraging a timely commercial process.
9. If it is agreed that the link pipeline is incorporated into Gassled then Gassco will chair the process for establishing or amending the Participants' Agreement (ownership agreement) for the new infrastructure, including decisions on the investment shares and capacity rights, and will become the operator of the connection.
10. The two Governments recognise that changes to the way in which the offshore industry in either the United Kingdom or the Kingdom of Norway is organised and/or regulated could result in a need to revise the Work Process set out in this Annex. In such event, the two Governments will, through the Framework Forum, revise this Annex so that it continues to reflect the process for establishing additional capacity to transport Norwegian dry gas to the United Kingdom. In drawing up any revision of this Annex, the two Governments will seek to satisfy themselves that the work process for selecting the best option, including the route, for transporting gas to the United Kingdom is fair and transparent, based on clear economic principles and provides the best economic solution for the shippers.

Annex B

The principles for determining exit points and tariffs offshore for the Norwegian dry gas system

1. When an application to connect a Norwegian upstream system into a United Kingdom upstream system, or vice versa, is made and an exit tariff is to be determined, the Norwegian Government stipulating the tariff shall fully consult the United Kingdom Government before establishing a new exit point from the regulated system and the related tariff at such exit point.
2. The two Governments shall apply the principles of non-discrimination, transparency and fairness for all parties concerned. The two Governments will aim to ensure optimal development and use of existing United Kingdom and Norwegian upstream transportation systems to ensure economically sound solutions and encourage the cost-efficient use of existing systems. The tariffs shall be cost-reflective.
3. The Norwegian Government shall, when establishing an exit point and the related tariff, address fully and take proper account of the following factors:
 - a) system effects in one system (capacities, pressures, temperatures, quality, etc.) as a result of offshore connection to another system. Such effects could be positive or negative;
 - b) as a general principle all relevant investment costs arising from the new connection, including, where appropriate, a fair expected return to owners, shall be reimbursed by the users. Due account shall be taken of any wider benefits or costs to that system as a result of that connection;
 - c) fair sharing of operating costs. The exit tariff from the Gassled system will include a fair share of the operating cost of the Gassled system;
 - d) a fair expected return to owners on all basic (historic) capital costs of existing systems used to transport gas to the new exit point. This element will be well below the exit tariff at landing points.
4. The Norwegian Government shall upon request supply commercial parties or the United Kingdom Government with relevant information regarding the stipulation of new tariffs in such a manner as to provide predictability prior to investment decisions and in any event, if possible, within sixteen weeks of such a request being made.
5. Exit tariffs shall be formally determined simultaneously with the approval of the relevant project.

Annex C

Third party access to upstream infrastructure on the United Kingdom continental shelf tariff setting principles

1. The United Kingdom Government supports the principle of non-discriminatory negotiated access to upstream infrastructure on the United Kingdom continental shelf, encourages transparency and promotes fairness for all parties concerned since it is important that prospective users have fair access to infrastructure at competitive prices whilst recognising that spare capacity in upstream infrastructure has a commercial value and that, having borne the cost and risk of installing it, the owner should be entitled to derive a fair commercial consideration for that value. Any tariff imposed by the Secretary of State would, accordingly, reflect a fair payment to the owner for real costs and for opportunities forgone.
 2. If the Secretary of State's powers to require access and to set a tariff were to be used:
 - i. infrastructure owners would have their consequential costs reimbursed, including indirect ones (e.g. the cost of interruption to the owner's throughput while a pipeline is modified to enable third party use);
 - ii. the tariff would be set so that the third party would bear a fair share of the total running costs incurred after his entry;
 - iii. unless the supply in question were marginal or the infrastructure owner had already made other sufficient arrangements to recover the full capital costs, the financial arrangements proposed would normally take account of the basic capital costs¹ as well as the costs arising from the entry of the third party.
 3. On occasion, prospective third party users may be competing for access to the same limited capacity in infrastructure. In such circumstances, the Secretary of State is unlikely to require the owner to make the capacity available to a prospective user who values the capacity less than other prospective users and thus does not offer a better deal for the owner.
 4. For infrastructure with insufficient ullage to accommodate a third party's requirements, given the owner's rights and existing contractual commitments, the Secretary of State is unlikely to require access to be provided. If he were to do so, the tariff would need to reflect at least the cost to the infrastructure owner of backing off their own production and/or another party's contracted usage to accommodate the third party's (i.e. be based on the concept of opportunity cost).
- 1 In newer infrastructure or infrastructure constructed or oversized with a view to taking third party business, the tariff set by the Secretary of State would normally include an allowance for recovery of capital costs incurred in the expectation of third party business. This allowance in the tariff would be set at a level sufficient to earn the owner a reasonable return on these costs if that allowance were applied to throughput expected at the time of the decision to invest – recognising the uncertainty inherent in projections of future use.

Annex D

Expert procedure

1. This Annex shall apply where a matter is to be determined by an expert pursuant to Article 3.4 of this Framework Agreement.
2. The expert shall be chosen and his mandate and employment terms settled by agreement between the two Governments. The expert shall be chosen from amongst persons or organisations who or which are recognised as experts in the relevant field and who or which can provide undertakings in respect of any conflict of interests which shall be in the form set out in the Appendix, unless otherwise agreed by the two Governments. Any contractors that the expert may employ to assist in reaching his decision must also provide undertakings in substantially similar terms. The expert and any contractor so employed will be required to safeguard the confidentiality of any information supplied to him.
3. If no agreement has been reached on the choice of expert, the mandate and/or his employment terms within 6 weeks from the date on which either Government initiates the process provided for in this Annex, the two Governments shall ask the President of the Institut français du pétrole, or such other person or organisation if so agreed by the two Governments, to choose an expert from between two candidates, one nominated by each Government, and/or to determine the mandate and/or the terms of employment. If only one Government has nominated an expert, that expert shall be chosen.
4. Each Government shall ensure that all information requested by the expert in order to reach a decision shall be provided promptly. The expert may only meet with one Government jointly with the other Government. All communications between one Government and the expert outside such meetings shall be conducted in writing and any such communication shall be copied to the other Government.

5. Within 12 weeks of his appointment, the expert shall provide a preliminary decision to the two Governments together with a fully detailed explanation of how that decision has been reached. Thereafter there will be a period of 8 weeks (or such other period as the two Governments may agree) from the date that the preliminary decision is communicated to the two Governments so that they may seek clarification of that decision and/or make submissions to the expert for his consideration. The final decision of the expert along with a fully detailed explanation for that decision shall be communicated in writing to the two Governments within 4 weeks of the end of this period. Save in the event of fraud or manifest error, the decision of the expert shall be final and binding on the two Governments who shall ensure that the decision is implemented by the unit operator acting on behalf of the relevant licensees.
6. The expert shall apportion liability for his fees and costs between the two Governments in a way that seems to him to be just and reasonable in all the circumstances. Either Government may recover from the unit operator any amounts payable under this paragraph.

Appendix to annex D
Model conflict of interest undertakings

1. [Name of expert] hereby warrants that he has not performed since [date], and will not perform during the course of his resolution of the matters in question, any work for either the Government of the United Kingdom or the Government of the Kingdom of Norway, or any Licensee of the [] Field or a Licensee of any other Field on the continental shelf appertaining to the United Kingdom or the Kingdom of Norway, which could influence his performance of, or conflict with his duties in relation to his resolution of the aforesaid matters in question. In particular, he warrants that he has not undertaken any work relating to the [] Field or for any of the [] Field Licensees within the last two years.
2. [Name of contractor] hereby warrants that he has not performed since [date], and will not perform during the period for which he has been engaged by [name of expert] in connection with the Framework Agreement of 4 April 2005 concerning Cross-Boundary Petroleum Co-operation, any work for either the Government of the United Kingdom or the Government of the Kingdom of Norway, or any [] Field Licensee or a Licensee of any other Field on the continental shelves appertaining to the United Kingdom or the Kingdom of Norway, which could influence his performance of, or conflict with his duties under his contract with [name of expert]. In particular, he warrants that he has not undertaken any work relating to the [] Field or for any of the [] Field Licensees within the last two years.

Annex E
Existing petroleum Agreements

Agreement of 22 May 1973, as amended by the Exchange of Notes dated 27 July 1994, relating to the transmission of petroleum by pipeline from the Ekofisk field and neighbouring areas to the United Kingdom

Agreement of 10 May 1976, as amended by the Agreement of 25 August 1998 and the Exchange of Notes dated 21 June 2001 relating to the exploitation of the Frigg Field Reservoir and the transmission of gas therefrom to the United Kingdom; and the use of the installations and pipelines for the exploitation and transmission of Hydrocarbons

Agreement of 16 October 1979, as amended by the Exchange of Notes dated 24 March 1995, relating to the exploitation of the Statfjord Field Reservoirs and the offtake of petroleum therefrom

Agreement of 16 October 1979 and Supplementary Agreements of 22 October 1981 and 22 June 1983, as amended by the Exchange of Notes dated 9 August 1999, relating to the exploitation of the Murchison Field Reservoir and the offtake of petroleum therefrom

Agreement of 21 November 1985, amended by the Agreement of 1 November 2004, between the two Governments relating to the transmission by pipeline of Heimdal Liquids to the United Kingdom

Framework Agreement of 25 August 1998 relating to the laying, operation and jurisdiction of inter-connecting submarine pipelines

Brev fra Norge 4. april 2005

Mr. Mike O'Brien MP
Minister for Energy and e-Commerce
Department of Trade and Industry
Dear Mr. O'Brien,

I am writing to you about the implications of paragraph 3 in Article 1.10 Exchange of Information of the Framework Agreement between the Government of the Kingdom of Norway and the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland which is being presented for signature by both States today.

The said paragraph reflects the importance of providing information between, inter alia, the operators of the systems for gas transportation, such as Gassco and Transco, for the purpose of ensuring «safe, effective and stable operations of the systems».

To be able to operate the Norwegian upstream gas transportation system in a safe, effective and stable manner, pipeline operators are dependent on an open information flow from i.a. field operators and shippers. The information they provide to pipeline operators is provided on a voluntary basis and in confidence.

The availability of upstream information cannot, therefore, in all circumstances be guaranteed. Should an obligation be introduced which would involve the release of commercially sensitive information not otherwise in the public domain and in a form that would seriously affect the interests of those concerned, they may discontinue or reduce their information flow to the pipeline operator. Norwegian pipeline operators will then not be in a position to provide access to such information.

In the case of provision of such information on a voluntary basis, the Norwegian Government does not consider that such problem should arise.

Where the release of information is required on a non-voluntary basis, you will consult us in advance to ensure that the interests of both States are safeguarded.

Failing a satisfactory solution after such consultation, we maintain the right to take appropriate measures to safeguard the integrity of the Norwegian transportation system. The introduction of any such measure is not to be regarded as putting an obstacle in the way of providing information, as described in paragraph 3 of Article 1.10.

Yours sincerely,
Thorhild Widvey

Brev fra Storbritannia 4. april 2005

Mrs Thorhild Widvey
Minister
Ministry of Petroleum and Energy
Dear Mrs Widvey,

I acknowledge receipt of your letter of today's date concerning paragraph 3 of Article 1.10 of the Framework Agreement between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Kingdom of Norway concerning Cross-Boundary Petroleum Cooperation which was signed at Oslo on 4 April 2005.

Yours sincerely,
Mike O'Brien

Rammeavtale mellom regjeringen i Kongeriket Norge og regjeringen i Det forente Kongerike Storbritannia og Nord-Irland om petroleumssamarbeid over grenselinjen

Regjeringen i Kongeriket Norge (heretter kalt «den norske regjering») og regjeringen i Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland (heretter kalt «regjeringen i Det forente kongerike»),

som viser til overenskomsten av 10. mars 1965 mellom de to regjeringer om avgrensningen av kontinentalsokkelen mellom de to stater, med tilleggsprotokoll av 22. desember 1978,

som tar hensyn til artikkel 4 i nevnte overenskomst, der de to regjeringer har forpliktet seg til, etter samråd med rettighetshaverne, å søke å oppnå enighet om på hvilken måte grenseoverskridende reservoarer mest effektivt skal utnyttes og utbyttet fra feltene fordeles,

som også tar hensyn til de overenskomster som allerede er inngått mellom de to regjeringer om felles utnyttelse av grenseoverskridende reservoarer, og om legging og drift av rørledninger for transport av petroleum fra en side av Grenselinjen til en destinasjon på den andre siden av Grenselinjen, inntatt i Vedlegg E,

som er oppmerksomme på at undersjøiske rørledninger kan være undergitt spesielle ordninger som kan ha bestemmelser som avviker fra relevante bestemmelser i folkeretten,

som bekrefter at bestemmelser i denne avtale ikke skal prejudisere partenes holdninger i forhandlinger om og inngåelse av fremtidige avtaler,

som er oppmerksomme på initiativet som energiministerene tok ved utløpet av 2001 og anbefalingene som Pilot-Konkraft ga i august 2002 i rapporten «Økt verdiskapning gjennom tettere samarbeid», for å styrke samarbeidet mellom Kongeriket Norge og Det forente kongerike i petroleumssprosjekt på tvers av kontinentalsokkene tilhørende de to stater,

som erkjenner at ingen av regjeringene vil hindre transport av petroleum fra en side av Grenselinjen til markedet på den andre siden av Grenselinjen ved å benytte urimelige, ikke-transparente eller diskriminerende avgifter eller på annen måte, og heller ikke stille noen krav som i praksis vil hemme slik transport,

som ønsker å videreutvikle samarbeidet om grensekryssende petroleumssprosjekter og oppnå optimal utnyttelse av petroleumssressursene på kontinentalsokkene tilhørende de to stater,

som erkjenner at det for å oppnå dette er nødvendig å sikre en hensiktsmessig utveksling av informasjon mellom de to regjeringer,

er blitt enige om følgende:

Kapittel 1 Alminnelige bestemmelser

Artikkel 1.1 Virkeområde

Denne avtale skal gjelde for samarbeid mellom den norske regjering og regjeringen i Det forente kongerike om petroleumsvirksomhet over Grenselinjen.

Artikkel 1.2 Definisjoner

I denne avtale skal følgende uttrykk ha den betydning de er gitt nedenfor:

«Autorisasjon» betyr enhver autorisasjon, godkjenning eller Tillatelse eller ethvert samtykke gitt i henhold til lovgivningen i hver av statene, vedrørende leting etter og/eller Utnyttelse av Petroleum og/eller Konstruksjon og drift av Installasjoner og/eller Rørledninger,

«Fellesområde» betyr området for felles leting etter og/eller Utnyttelse av et Grenseoverskridende reservoar slik det er beskrevet i Rettighetshaveravtalen godkjent av de to regjeringer,

«Første tørrgassforbindelse» betyr den første Rørledning som det er gitt tillatelse til å bygge etter datoen for undertegning av denne avtale, og som transporterer tørrgass utgått fra det norskregulerte tørrgassregimet til britisk Infrastruktur offshore, enten Rørledningen er en «tilknytningsrørledning» i henhold til rammeavtalen undertegnet i Stavanger den 25. august 1998, eller ikke,

«Grensekryssende prosjekt» betyr hvert av de følgende prosjekt med mindre det er omfattet av en overenskomst inntatt i Vedlegg E:

- a) Konstruksjon og drift av en Grensekryssende rørledning,
- b) undersøkelse etter og/eller Utnyttelse av et Grenseoverskridende reservoar, herunder Konstruksjon og drift av Installasjoner for dette formål, og
- c) et prosjekt som gjør bruk av et Vertsanlegg,

«Grensekryssende rørledning» betyr:

- a) en Rørledning som krysser Grenselinjen og som transporterer Petroleum fra kontinentalsokkelen tilhørende en stat til kontinentalsokkelen eller territoriet tilhørende den annen stat, eller
- b) en Rørledning som transporterer Petroleum, og som er forbundet med et Grenseoverskridende reservoar, enten Rørledningen krysser Grenselinjen eller ikke, og hvor begge staters Rettighetshavere til reservoaret har en deltakerinteresse i Rørledningen, men ikke en Rørledning som er omfattet av en overenskomst inntatt i Vedlegg E,

«Grenselinje» betyr linjen som er fastsatt i overenskomsten av 10. mars 1965 mellom de to regjeringer om avgrensningen av kontinentalsokkelen mellom de to stater med tilleggsprotokoll av 22. desember 1978,

«Grenseoverskridende reservoar» betyr en enkelt geologisk petroleumstruktur eller et petroleumfelt som strekker seg over Grenselinjen,

«Infrastruktur» betyr Installasjoner og Rørledninger,

«Inspektør» betyr en person som er bemyndiget av en av statenes kompetente myndigheter til å foreta inspeksjon vedrørende:

- a) Konstruksjon og drift av Infrastruktur knyttet til et Grensekryssende prosjekt, eller
- b) ethvert målesystem knyttet til et Grensekryssende prosjekt,

«Installasjon» betyr alle kunstige øyer, anlegg eller andre Innretninger for petroleumsvirksomhet, herunder borerigger, flytende produksjonsanlegg, lagringsanlegg, floteller, brønnhoder og Rørledninger og kabler på feltet, men ikke forsynings- og hjelpefartøy, skip som transporterer Petroleum i bulk og andre Rørledninger og kabler,

«Konstruksjon og drift» inkluderer design, fabrikasjon, installering, legging, bruk, vedlikehold, reparasjon og disponering av Installasjoner og/eller Rørledninger, men skal ikke inkludere adgang til Rørledninger i henhold til artiklene 2.4 til 2.7,

«Langeled Syd» betyr den del av Langeled Rørledningen som starter ved nedstrøms-sveiseforbindelsen på nedstrøms-ekspansjonsspolen forbundet med Langeleds undersjøiske ventilstasjon på Sleipnerfeltet på den norske kontinentalsokkel, og som ender umiddelbart nedstrøms Langeled piggluse ved terminalen i Easington i Yorkshire i Det forente kongerike,

«Petroleum» betyr alle flytende og gassformige hydrokarboner som finnes i eller utvinnes fra naturlige strata, og andre substanser som blir produsert sammen med slike hydrokarboner,

«Rettighetshaver» betyr den person eller det selskap som innehar en Tillatelse,

«Rettighetshaveravtale» betyr en avtale om et Grensekryssende prosjekt inngått mellom Rettighetshaverne til den norske regjering og Rettighetshaverne til regjeringen i Det forente kongerike i overensstemmelse med denne avtale, og alle tilleggsavtaler til en slik avtale, herunder alle tilføyelser eller endringer i eller avkall på eller avvikelser fra bestemmelsene i en slik avtale,

«Rørledning» inkluderer alle forbindelsespunkter og/eller ventiler eller piggluser forbundet med Rørledningen,

«Tillatelse» betyr en tillatelse gitt av en av regjeringene til leting etter og/eller Utnyttelse av Petroleum i et nærmere angitt område eller, der det er relevant, til Konstruksjon og drift av en Rørledning,

«Utnyttelse» inkluderer avgrensning, produksjon, behandling og prosessering av gass eller væske fra et reservoar og/eller injeksjon, reinjeksjon eller lagring av alle stoffer som er brukt til eller stammer fra avgrensning, produksjon, behandling og prosessering av slik gass eller væske, og

«Vertsanlegg» betyr:

- a) en Installasjon på én side av Grenselinjen som brukes for leting etter og/eller Utnyttelse av et reservoar som i sin helhet befinner seg på den andre siden av Grenselinjen, og/eller
- b) en Installasjon som brukes for leting etter og/eller Utnyttelse av et Grenseoverskridende reservoar dersom Installasjonen er plassert utenfor Fellesområdet for det Grenseoverskridende reservoaret, og/eller
- c) en Installasjon innenfor et Fellesområde og som brukes for leting etter og/eller Utnyttelse av et reservoar utenfor Fellesområdet.

Artikkel 1.3

Jurisdiksjon

1. Intet i denne avtale skal forstås slik at det berører de suverene rettigheter og den jurisdiksjon som hver stat har etter folkeretten over sin kontinentalsokkel.
2. Alle Installasjoner på kontinentalsokkelen tilhørende Kongeriket Norge skal være underlagt Kongeriket Norges jurisdiksjon og alle Installasjoner på kontinentalsokkelen tilhørende Det forente kongerike skal være underlagt Det forente kongerikes jurisdiksjon.

Artikkel 1.4 *Autorisasjon*

1. De to regjeringer skal gjøre sitt beste for å legge forholdene til rette for Grensekryssende prosjekt og skal ikke hindre eller vanskeliggjøre slike prosjekt ved på urimelig vis holde tilbake Autorisasjoner.
2. De to regjeringer skal samordne deres relevante prosedyrer for Autorisasjon. Der begge regjeringer gir Autorisasjon skal Autorisasjonene gis samtidig, med mindre annet er avtalt, og være compatible.
3. En regjering skal ikke endre eller modifisere en Autorisasjon for Grensekryssende prosjekter, eller gi de samme rettigheter til en annen person eller godkjenne en overføring av en rett eller forpliktelse gitt i henhold til en slik Autorisasjon, når det er sannsynlig at slike endringer vil være av materiell betydning for den annen regjeringens interesser, uten først å ha konsultert den annen regjering, og tatt tilbørlig hensyn til de relevante forhold den har tatt opp.
4. Særlig skal en regjering ikke gi en Autorisasjon eller endre eller modifisere en Autorisasjon for en Rørledning som omhandlet i kapittel 2, på en slik måte at det er til hinder for et felles eller ensartet eierskap i hele rørledningens lengde, med mindre de to regjeringer er enige om noe annet.
5. En regjering skal gjøre en kopi av en Autorisasjon den har gitt tilgjengelig for den annen regjering når denne ber om det.

Artikkel 1.5 *Helse, miljø og sikkerhet: Regler*

1. Regler eller krav vedrørende helse, miljø og sikkerhet, som er gitt av den regjering som gir Autorisasjon for Grensekryssende prosjekt, skal overholdes. Begge regjeringer er innforstått med at en avtale i henhold til artikkel 2.4.5 ikke berører mottakerstatens håndhevelse av egne helse-, miljø- og sikkerhetskrav eller andre krav for den aktuelle Rørledningen.
2. De to regjeringer skal, i den grad det er mulig, legge til rette for innføring av felles regler og krav vedrørende helse, miljø og sikkerhet for å lette Grensekryssende prosjekt. I alle tilfeller skal de to regjeringer søke å sikre at deres respektive regler og krav er compatible. For dette formål skal det være fullt konsultasjon mellom de to regjeringer.
3. Under hensyn til at:
 - a) regjeringen med ansvar for Vertsanlegget kan ha interesse i helse-, miljø- og sikkerhetsspørsmål vedrørende reservoaret som utnyttes og tilknyttede anlegg på den annen stats kontinentalsokkel, og
 - b) regjeringen med ansvar for reservoaret som utnyttes og tilknyttede anlegg kan ha tilsvarende interesse i slike spørsmål vedrørende Vertsanlegget,skal de to regjeringers kompetente myndigheter konsultere hverandre for å etablere hensiktsmessige prosedyrer, for å sikre at begge regjeringers interesser ivaretas.
4. De to regjeringer forplikter seg til, etter å ha rådført seg med hverandre, å gjøre alt de kan, i fellesskap eller hver for seg, for å sikre at:
 - a) Konstruksjon og drift av en Installasjon eller Rørledning ikke skal forårsake forurensning av det marine miljø eller forurensningsskade på kyststripen, anlegg på land eller naturherligheter langs kysten, eller skade på ømfintlige vekstområder eller skade på fartøyer eller fiskeredskap fra ethvert land, og at
 - b) hensiktsmessige prosedyrer er etablert for ansattes helse og sikkerhet.
5. De to regjeringers kompetente myndigheter skal utarbeide prosedyrer for gjennomføringen av denne artikkel, herunder gjennomføring av tiltak i en krisesituasjon.

Artikkel 1.6 *Helse, miljø og sikkerhet: Fysisk adgang og inspeksjon*

1. For at Inspektører fra hver av statene skal være i stand til å ivareta deres regjeringens interesser vedrørende helse, miljø og sikkerhet, skal de to regjeringers kompetente myndigheter konsultere hverandre for å bli enige om prosedyrer for:
 - a) konsultasjon,
 - b) tilgang til all relevant informasjon,
 - c) fysisk adgang i alle faser av virksomheten til Infrastruktur som brukes i Grensekryssende prosjekt, og
 - d) fysisk adgang i hvert av landenes territorium til terminaler som er av betydning for et Grensekryssende prosjekt.

2. Hver av regjeringenes Inspektører skal samarbeide og rådføre seg med den annen regjering Inspektører for å påse at helse-, miljø- og sikkerhetsreglene og/eller -kravene for Grensekryssende prosjekt overholdes.
3. En regjering Inspektør kan i relasjon til en Installasjon plassert på kontinentalsokkelen tilhørende den annen stat, når omstendighetene tilsier det, be en Inspektør fra den annen regjering om å utøve sin myndighet for å sikre at reglene og/eller kravene nevnt i punkt 2 overholdes. Dersom det er uenighet mellom de to regjeringers Inspektører, eller en regjering Inspektør nekter å etterkomme henstillingen fra den annen regjering Inspektør, skal saken legges frem for de to regjeringers kompetente myndigheter.
4. Dersom en Inspektør for en regjering finner at det er nødvendig eller formålstjenlig for å avverge en hendelse som innebærer fare for tap av liv eller alvorlig personskade, enten faren er overhengende eller ikke, eller for å gjøre følgene av en slik hendelse minst mulig, og tiden og forholdene for øvrig ikke tillater samråd mellom de to regjeringers Inspektører, kan han beordre umiddelbar stans av hele eller deler av driften av et Grensekryssende prosjekt. Melding om slik ordre og begrunnelsen for den skal omgående gis til de to regjeringers kompetente myndigheter, som deretter skal rådføre seg med hverandre om hvilke tiltak som er nødvendige for å gjenoppta virksomheten sikkert og raskt.

Artikkel 1.7

Målesystem og inspeksjon

1. Begge regjeringer skal godkjenne ethvert målesystem som benyttes i et Grensekryssende prosjekt og som er av felles interesse. De to regjeringers kompetente myndigheter skal etablere prosedyrer for tidlig godkjennelse av et slikt system.
2. De to regjeringer skal ved fastsettelsen av standardene for et slikt målesystem ta særlig hensyn til de økonomiske konsekvenser de vil få for det aktuelle Grensekryssende prosjekt, og skal sørge for at fastsettelsen av slike standarder ikke vil innebære en urimelig eller u hensiktsmessig økonomisk belastning for prosjektet. Når et Grensekryssende prosjekt gjør bruk av et Vertsanlegg, skal de to regjeringer ta behørig hensyn til gjeldende regler for målesystemet på Vertsanlegget. De to regjeringer skal også vurdere om nye målesystem er hensiktsmessige, sett i forhold til de målesystem som allerede er i bruk annetsteds på kontinentalsokkelen eller i territoriet tilhørende en av statene.
3. De to regjeringers kompetente myndigheter skal etablere ordninger slik at begge regjeringers Inspektører har adgang til relevante målesystem på hvert av landenes kontinentalsokkel eller territorium, for å sikre at deres interesser blir ivaretatt.

Artikkel 1.8

Fysisk sikkerhet

De to regjeringers kompetente myndigheter skal rådføre seg med hverandre for å gjennomføre slike felles tiltak som de finner formålstjenlige for den fysiske beskyttelse av Infrastruktur.

Artikkel 1.9

Nasjonal og internasjonal krisesituasjon

Intet i denne avtale skal være til hinder for at den enkelte regjering iverksetter egne tiltak i tilfelle en nasjonal eller internasjonal krisesituasjon. De to regjeringer skal ved første anledning rådføre seg med hverandre med sikte på å komme til enighet om hensiktsmessige felles tiltak som er i samsvar så vel med krisesituasjonen som med den felles interesse de har av en mest mulig effektiv Utnyttelse av reservoar eller bruk av Infrastruktur.

Artikkel 1.10

Utveksling av informasjon

1. Begge regjeringer vil, med forbehold om lovbestemte begrensninger med hensyn til bekjentgjøring og bruk, sikre behørig utveksling av informasjon mellom dem vedrørende Grensekryssende prosjekt.
2. I erkjennelsen av at norske og britiske offshore rørlednings- og produksjonssystem i økende grad blir knyttet sammen, er det behov for økende informasjonsflyt om oppstrømsvirksomhet som påvirker nedstrømsvirksomhet og omvendt, og for deling av informasjon, særlig mellom regjeringene, andre regulerende myndigheter og aktuelle systemoperatører. De to regjeringer erkjenner at slike hensyn også gjelder eksisterende rørledningsforbindelser mellom de to stater.

3. Når en regjering, i den hensikt å sørge for sikker, effektiv og stabil drift av systemene, pålegger dens felt-, rørlednings-, terminal- eller systemoperatører å fremlegge informasjon om planlagt eller aktuell produksjon fra eller gjennom deres anlegg, eller søker å etablere frivillige ordninger for fremleggelse av slik informasjon, vil den annen regjering ikke legge hindringer i veien for at slik informasjon fremlegges av felt-, rørlednings-, terminal-, eller systemoperatørene for så vidt angår Petroleum som krysser Grenselinjen og som ilandføres på den førstnevnte regjerings territorium. Begge regjeringer vil oppfordre til full informasjonsutveksling for å oppfylle disse behov.
4. Denne artikkel gjelder for Grensekryssende prosjekt, så vel som for installasjoner og/eller rørledninger som er omfattet av overenskomstene inntatt i Vedlegg E.

Artikkel 1.11

Skatt

Inntekter fra bruk av Infrastruktur for Grensekryssende prosjekt, formue som slik Infrastruktur representerer, og formuesgevinster fra avhending av slik Infrastruktur eller en andel i dem skal skattlegges i overensstemmelse med lovgivningen i henholdsvis Kongeriket Norge eller Det forente kongerike, herunder Overenskomst til unngåelse av dobbeltbeskatning og forebyggelse av skatteunndragelse med hensyn til skatter av inntekt og formue, undertegnet i London 12. oktober 2000, og protokoller til overenskomsten og overenskomster som i fremtiden måtte bli inngått til erstatning for nevnte overenskomst.

Artikkel 1.12

Konstruksjon av Rørledninger og bruk av eksisterende Infrastruktur

1. De to regjeringer skal søke å tilrettelegge for bruk av kapasitet i eksisterende Infrastruktur på rimelige, transparente og ikke-diskriminerende vilkår, herunder, når det er hensiktsmessig, installering av forbindelsespunkter og/eller nødvendige tilknyttede ventiler under konstruksjonen av Rørledninger for å lette arbeidet ved senere tilknytninger.
2. Dersom de to regjeringer mottar et forslag om Konstruksjon og drift av en Rørledning (i tillegg til Langeled Syd) for ilandføring av norsk tørrgass direkte til Det forente kongerike, når egnet ledig kapasitet er tilgjengelig i Det forente kongerikes offshore Infrastruktur, skal de to regjeringer, som oppfølging av punkt 1, rådføre seg med hverandre for å forsikre seg om at beslutningsprosessen ved valg av transportløsning har vært åpen og transparent og at den beste økonomiske løsning er blitt valgt. Beslutningen om behov for og valg av transportkapasitet skal i hovedsak følge arbeidsprosessen beskrevet i Vedlegg A.

Artikkel 1.13

Fortsatt bruk og opphør

1. Når en Autorisasjon som er direkte knyttet til et Grensekryssende prosjekt er nær ved å utløpe og den som har Autorisasjonen søker om fornyelse, skal den regjering som er ansvarlig for Autorisasjonen, såfremt det er i overensstemmelse med gjeldende lovgivning, fornye den.
2. Når en Autorisasjon som direkte gjelder et Grensekryssende prosjekt:
 - a) sannsynligvis vil bli eller er tilbakekalt, eller
 - b) er ved å utløpe eller har utløpt uten at Autorisasjonen er søkt fornyet, eller
 - c) sannsynligvis vil bli eller er oppgitt,skal den regjering som er ansvarlig for Autorisasjonen, etter samråd med den annen regjering, vurdere de økonomiske og praktiske alternativer for fortsatt bruk. Forutsatt at økonomiske og praktiske alternativer er påvist, skal den regjering som er ansvarlig for Autorisasjonen gi en ny Autorisasjon, i overensstemmelse med gjeldende lovgivning, for å gjøre det mulig å fortsette det Grensekryssende prosjekt.

Artikkel 1.14

Disponering

1. Disponeringsplaner vedrørende Installasjoner tilknyttet et Grensekryssende prosjekt er gjenstand for godkjenning av den regjering på hvis kontinentalsokkel eller i hvis territorialfarvann installasjonen er plassert, etter full konsultasjon med den annen regjering. Det skal være begge regjeringers målsetting å søke å oppnå enighet om løsninger og betingelser for disponeringen, og begge regjeringer skal godkjenne tidsplanen for den.

2. Når det gjelder Grensekryssende rørledninger, skal:
 - a) begge regjeringer godkjenne tidsplanen for disponering av en Grensekryssende rørledning,
 - b) begge regjeringer søke å oppnå enighet om løsninger og betingelser for disponeringen, og
 - c) for så vidt angår disponering av Langeled Syd, de to regjeringer godkjenne tidsplanen, løsningene og betingelsene for disponeringen.
3. Disponeringsplanen skal inneholde:
 - a) et anslag over kostnadene ved de tiltak som er foreslått i planen, og
 - b) nærmere opplysninger om på eller innen hvilke tidspunkt tiltakene foreslått i planen skal gjennomføres eller bestemmelser om hvordan disse tidspunktene skal fastsettes.
4. I beslutning om disponeringsplan, skal regjeringen eller regjeringene som har ansvaret for den, rette full oppmerksomhet mot og ta behørig hensyn til:
 - a) gjeldende internasjonale krav, regler og retningslinjer,
 - b) sikkerhetsrisiki forbundet med disponeringen, herunder, der dette er relevant, transport og avhending,
 - c) sikkerheten for skipsfarten,
 - d) miljøkonsekvenser av de foreslåtte tiltak,
 - e) konsekvenser av de foreslåtte tiltak for annen bruk av havet,
 - f) beste tilgjengelige kostnadseffektive teknologi,
 - g) økonomiske faktorer,
 - h) tidsplanen for disponeringen,
 - i) konsekvenser av de foreslåtte tiltak for fortsatt drift eller disponering av Infrastruktur som ikke er omfattet av disponeringsplanen,
 - j) uttalelser fra andre personer med interesse for saken, og
 - k) andre relevante forhold som en av regjeringene tar opp.
5. Regjeringen eller regjeringene med ansvar for å godkjenne disponeringsplanen kan godkjenne den med eller uten endringer eller vilkår. Før en plan godkjennes med endringer eller vilkår skal regjeringen eller regjeringene med ansvar for å godkjenne disponeringsplanen gi den som fremla planen, enten han er Rettighetshaver eller ikke, anledning til å uttale seg om de foreslåtte endringer eller vilkår.
6. Regjeringen eller regjeringene med ansvar for å godkjenne disponeringsplanen skal, uten unødige forsinkelser, fatte beslutning om planen skal godkjennes eller avvises, og kreve at den blir gjennomført slik den er godkjent.
7. Dersom disponeringsplanen blir avvist, skal regjeringen eller regjeringene med ansvar for å godkjenne planen gi den som innleverte planen, begrunnelsen for dette. Vedkommende skal i så fall bli pålagt å presentere en revidert plan innen en frist som er akseptabel for regjeringen eller regjeringene.

Artikkel 1.15

Rammeverksforum

De to regjeringer oppretter herved et rammeverksforum for det formål å lette gjennomføringen av denne avtale. Rammeverksforumet skal bestå av representanter for hver av regjeringene. De to regjeringer kan bli enige om at andre parter kan være tilstede når det er hensiktsmessig. Rammeverksforumet skal være et virkemiddel for å sikre fortløpende konsultasjoner og utveksling av informasjon mellom de to regjeringer og et virkemiddel for å løse tvistesporsmål uten å måtte gjøre bruk av tvisteløsningsmekanismen beskrevet i kapittel 5. Rammeverksforumet skal møtes to ganger årlig eller med andre mellomrom som de to regjeringer måtte avtale, og skal være underlagt slike ytterligere ordninger som de to regjeringer til enhver tid måtte bli enige om.

Kapittel 2

Konstruksjon og drift av og adgang til rørledninger

Artikkel 2.1

Autorisasjoner

1. Når de to regjeringer er enige om Konstruksjon og drift av en Grensekryssende rørledning, skal de hver for seg gi de Autorisasjoner som kreves i henhold til deres nasjonale lovgivning.
2. Når en Autorisasjon som nevnt i punkt 1 bare kreves av én regjering, skal denne regjering konsultere den annen regjering før Autorisasjonen gis.

Artikkel 2.2

Avtale mellom rørledningseiere

1. Når det gjelder en Grensekryssende rørledning som er forbundet med et Grenseoverskridende reservoar der begge staters Rettighetshavere til det Grenseoverskridende reservoaret har en deltakerinteresse i Rørledningen, skal hver regjering kreve at dens Rettighetshavere og/eller innehavere av en Autorisasjon inngår en Rettighetshaveravtale. Rettighetshaveravtalen skal inneholde bestemmelser som sikrer at i tilfelle uoverensstemmelse mellom Rettighetshaveravtalen og denne avtale, skal bestemmelsene i denne avtale gå foran.
2. Rettighetshaveravtalen skal forelegges de to regjeringer til godkjenning. Slik godkjenning skal anses gitt med mindre en av regjeringene har underrettet Rettighetshaverne og/eller innehaverne av en Autorisasjon om det motsatte innen 60 dager fra mottakelsen av det aktuelle dokument.

Artikkel 2.3

Rørledningsoperatør

Utpeking og eventuelt bytte av operatør for en Grensekryssende rørledning skal være gjenstand for enighet mellom de to regjeringer.

Artikkel 2.4

Adgangsregime: Vilkår og betingelser

1. Vilkår og betingelser for adgang til en Grensekryssende rørledning, herunder fastsettelse av inngangstariffer og utgangstariffer, skal være i samsvar med gjeldende EU-lovgivning. Prinsippene om rimelighet, ikke-diskriminering, transparens og åpen adgang til ledig kapasitet, samt unngåelse av ethvert misbruk av dominerende stilling eller annen konkurransehemmende opptreden, skal gjelde.
2. Adgang til en Grensekryssende rørledning skal omfatte fysisk adgang til kapasitet og, der det er aktuelt, til anlegg som yter tekniske tjenester knyttet til slik adgang.
3. Når en regjering fastsetter de økonomiske betingelser for adgang til Rørledninger knyttet til et Grensekryssende prosjekt, skal betingelsene være slik at de fremmer optimal bruk av eksisterende Rørledninger og ikke hindrer alternative muligheter for bruk av hele eller deler av norske eller britiske Rørledninger eller rørledningssystem for transport av Petroleum fra en stat til en annen stat.
4. Når det er foreslått endringer i lovgivning eller retningslinjer for adgang til en stats Rørledninger som kan påvirke den annen stats kommersielle parter, skal det gjennomføres full konsultasjon mellom de to regjeringer før noen endringer gjennomføres, og det skal tas rimelig hensyn til det som blir anført.
5. De to regjeringer kan avtale fra sak til sak at det adgangsregimet som gjelder for en Grensekryssende rørledning på kontinentalsokkelen tilhørende ett land også skal gjelde for den samme Rørledningen på kontinentalsokkelen tilhørende den annen stat, men ikke i landets territorialfarvann.
6. De to regjeringer har i henhold til punkt 5 avtalt at det norske regulerte adgangsregimet skal gjelde for Langeled Syd og at den norske regjering skal fastsette utgangstariffene på land for denne Rørledningen.

Artikkel 2.5

Adgangsregime: Innganger og tariffer

1. Denne artikkel gjelder fastsettelse av regulerte innganger på hver kontinentalsokkel og inngangstariffer for Langeled Syd for Petroleum utvunnet fra et reservoar som helt eller delvis befinner seg på kontinentalsokkelen tilhørende Det forente kongerike.
2. De to regjeringer skal bli enige om innganger og inngangstariffer som nevnt i punkt 1. Slike inngangstariffer skal normalt settes til null, med mindre det foretas justeringer for positive eller negative virkninger på gjennomstrømmingen, og forutsatt at alle kostnader forbundet med tilkoplingen er dekket på annen måte.
3. De to regjeringer skal, når de blir bedt om det, gi kommersielle parter relevant informasjon om fastsettelse av nye inngangstariffer, slik at det etableres forutsigbarhet før investeringsbeslutninger fattes. Slik informasjon skal gis uten unødig opphold og, om mulig, innen seksten uker fra anmodningen ble fremsatt. Slike tariffer skal formelt fastsettes samtidig med godkjenningen av det aktuelle prosjekt.
4. De to regjeringer kan bli enige om at vilkårene beskrevet i denne artikkel også skal gjelde for andre Grensekryssende rørledninger.

Artikkel 2.6

Adgangsregime: Utganger og tariffer

1. Denne artikkel gjelder fastsettelse av regulerte utganger og utgangstariffer offshore i forbindelse med etableringen av den Første tørrgassforbindelsen mellom norsk og britisk Infrastruktur offshore.
2. Utganger og utgangstariffer nevnt i punkt 1 skal fastsettes av den norske regjering i overensstemmelse med prinsippene inntatt i Vedlegg B, og etter full konsultasjon med regjeringen i Det forente kongerike.
3. Den norske regjering skal gi regjeringen i Det forente kongerike tilstrekkelig informasjon, slik at den kan forsikre seg om at tariffastsettelsen fullt ut tar hensyn til prinsippene inntatt i Vedlegg B.
4. De to regjeringer kan bli enige om at vilkårene beskrevet i denne artikkel også skal gjelde for andre Grensekryssende rørledninger.

Artikkel 2.7

Adgangsregime: Tvisteløsning

1. Denne artikkel skal gjelde for:
 - a) enhver tvist mellom eier eller operatør av Langeled Syd og en skiper av Petroleum som stammer fra kontinentalsokkelen tilhørende Det forente kongerike, om hvorvidt eieren eller operatøren av Langeled Syd fullt ut har overholdt vilkår og betingelser fastsatt i det gjeldende regulerte adgangsregime,
 - b) enhver tvist om en tariff mellom eier eller operatør av en britisk Rørledning som den Første tørrgassforbindelsen skal koples til, og en skiper av Petroleum som stammer fra den norske kontinentalsokkel, og
 - c) enhver tvist om adgang til en Grensekryssende rørledning som ikke er omfattet av bokstav a) eller b) ovenfor, i den utstrekning de to regjeringer er enige om det.
2. Når det gjelder en tvist som omfattes av punkt 1 a), skal tvisten legges frem samtidig for begge regjeringer som skal løse tvisten i fellesskap innen rimelig tid, sett i forhold til behovet for en rask beslutning. De prinsipper som legges til grunn for de to regjeringers løsning av tvisten skal være transparente og ikke-diskriminerende og fullt ut i overensstemmelse med artikkel 2.4.1. De to regjeringers avgjørelse skal være bindende for alle involverte parter.
3. Når det gjelder en tvist som omfattes av punkt 1 b), skal tvisten avgjøres av regjeringen i Det forente kongerike i overensstemmelse med prinsippene inntatt i Vedlegg C, etter full konsultasjon med den norske regjering. Regjeringen i Det forente kongerike skal gi den norske regjering tilstrekkelig informasjon slik at sistnevnte regjering kan forsikre seg om at beslutningen tar fullt ut hensyn til prinsippene inntatt i Vedlegg C.

Kapittel 3

Felles utnyttelse av grenseoverskridende reservoarer som en enhet

Artikkel 3.1

Felles utnyttelse og Autorisasjoner

1. Når de to regjeringer, etter konsultasjon med deres respektive Rettighetshavere, er enige om at et petroleumreservoar er et Grenseoverskridende reservoar som bør utnyttes, skal det utnyttes som én enhet i overensstemmelse med denne avtale, med mindre de to regjeringer blir enige om noe annet.
2. De to regjeringer skal hver for seg og i overensstemmelse med punkt 1 gi de Autorisasjoner som kreves i henhold til deres respektive nasjonale lovgivning.
3. Dersom et Grenseoverskridende reservoar skal utnyttes som én enhet ved bruk av et Vertsanlegg, skal de to regjeringer bli enige om den mest hensiktsmessige fremgangsmåte for å utnytte det Grenseoverskridende reservoar.

Artikkel 3.2

Avtale mellom rettighetshaverne

1. Hver regjering skal pålegge sine Rettighetshavere å inngå en Rettighetshaveravtale for å regulere Utnyttelsen av et Grenseoverskridende reservoar i overensstemmelse med denne avtale. Rettighetshaveravtalen skal inneholde bestemmelser som sikrer at i tilfelle uoverensstemmelse mellom Rettighetshaveravtalen og denne avtale, skal bestemmelsene i denne avtale gå foran.
2. Rettighetshaveravtalen skal fremlegges for de to regjeringer for deres godkjenning. Slik godkjenning skal anses som gitt, med mindre Rettighetshaverne er blitt underrettet om det motsatte av en av regjeringene innen 60 dager etter at regjeringen mottok Rettighetshaveravtalen.

Artikkel 3.3

Fastsettelse og fordeling av reserver

1. Rettighetshaveravtalen skal angi grensene for det Grenseoverskridende reservoar som skal utnyttes, og inkludere forslag til fastsettelse av:
 - a) det Grenseoverskridende reservoarets geografiske og geologiske karakteristika,
 - b) de samlede reserver og metoden som er benyttet for anslaget, og
 - c) fordelingen av reservene mellom de to regjeringers Rettighetshavere.
2. Rettighetshaveravtalen skal også etablere:
 - a) enten et opplegg hvor en fastsettelse skal gjelde for all tid for all virksomhet knyttet til Utnyttelsen av det Grenseoverskridende reservoar, eller fremgangsmåten, herunder tidsplanen, for en eventuell ny fastsettelse av de forhold som er nevnt i punkt 1, og som skal gjennomføres av fellesoperatøren når Rettighetshaverne eller en av regjeringene krever det, og
 - b) fremgangsmåten, herunder en tidsplan, for avgjørelse av tvister mellom Rettighetshaverne om forhold som nevnt i punkt 1.

Artikkel 3.4

Fastsettelse og fremgangsmåte ved bruk av ekspert

1. Dersom en av regjeringene ikke kan akseptere et forslag til fastsettelse eller ny fastsettelse av noen av de forhold som er nevnt i artikkel 3.3.1, skal den underrette den annen regjering og fellesoperatøren om dette innen den angitte fristen i artikkel 3.2.2.
2. De to regjeringer skal, av hensyn til ønsket om å nå en rask avgjørelse, gjøre sitt beste for å løse det aktuelle spørsmål. Fellesoperatøren kan fremlegge alternative forslag for å oppnå dette.
3. Dersom de to regjeringer ikke har kunnet løse det aktuelle spørsmål innen 60 dager etter underretningen nevnt i punkt 1 eller en annen frist som de to regjeringer er blitt enige om, skal det utpekes en ekspert som skal ta en betimelig og uavhengig avgjørelse i saken. Eksperten skal utpekes og handle i overensstemmelse med bestemmelsene i Vedlegg D.

Artikkel 3.5

Innlemmelse av tilleggsområde som er konsesjonsbelagt

1. Dersom de to regjeringer, etter å ha godkjent en Rettighetshaveravtale, blir enige om at yttergrensene for det Grenseoverskridende reservoar strekker seg inn i et område på kontinentalsokkelen som en annen part innehar utvinningstillatelse til, skal de to regjeringer pålegge alle deres respektive Rettighetshavere med deltakerinteresse i det Grenseoverskridende reservoar å enes om ordninger for en effektiv Utnyttelse av Petroleumen i området. Alle slike ordninger skal gjennomføres innen de tidsfrister som de to regjeringer fastsetter, være i overensstemmelse med bestemmelsene i denne avtale og være gjenstand for de to regjeringers godkjenning. Bestemmelsene i artikkel 3.2 skal gjelde for alle slike ordninger som inngås i form av en Rettighetshaveravtale.
2. Dersom ordningene ikke er gjennomført innen den fastsatte frist, skal de to regjeringer i fellesskap bestemme hvilke tiltak som skal iverksettes.

Artikkel 3.6

Innlemmelse av område som ikke er konsesjonsbelagt

1. Dersom de to regjeringer, etter å ha godkjent en Rettighetshaveravtale, blir enige om at yttergrensene for det Grenseoverskridende reservoar strekker seg inn i et område på kontinentalsokkelen som ikke er dekket av en utvinningstillatelse, skal den regjering som det nevnte område tilhører, uten unødig opphold, søke å avhjelpe situasjonen ved å tilby området for tildeling av utvinningstillatelse.
2. Dersom det gis en utvinningstillatelse som dekker området nevnt i punkt 1, skal de to regjeringer pålegge alle deres respektive Rettighetshavere med deltakerinteresse i det Grenseoverskridende reservoar å enes om ordninger for effektiv Utnyttelse av Petroleumen i området. Alle slike ordninger skal gjennomføres innen de tidsfrister som de to regjeringer fastsetter, være i overensstemmelse med bestemmelsene i denne avtale og være gjenstand for de to regjeringers godkjenning. Bestemmelsene i artikkel 3.2 skal gjelde for alle slike ordninger som inngås i form av en Rettighetshaveravtale.
3. Dersom det ikke gis en utvinningstillatelse eller dersom det er gitt en utvinningstillatelse, men ordningene ikke er gjennomført innen den fastsatte frist, skal de to regjeringer i fellesskap bestemme hvilke tiltak som skal iverksettes.

Artikkel 3.7 *Fellesoperatør*

En fellesoperatør skal utpekes ved avtale mellom de to regjeringers Rettighetshavere og skal fungere som deres felles aktør for Utnyttelse av et Grenseoverskridende reservoar i overensstemmelse med denne avtale. Utpeking og eventuelt bytte av operatør skal være gjenstand for de to regjeringers forhåndsgodkjennelse.

Artikkel 3.8 *Avgrensningsbrønner*

Med mindre annet følger av landets lovgivning, skal ingen av regjeringene holde tilbake en boretillatelse til, eller på vegne av, dens Rettighetshavere for formål forbundet med fastsettelsen av en av de forhold som er nevnt i artikkel 3.3.

Artikkel 3.9 *Utbyggingsplan: Utnyttelse av et Grenseoverskridende reservoar*

1. Fellesoperatøren skal fremlegge for de to regjeringer til godkjennelse en utbyggingsplan for effektiv Utnyttelse av et Grenseoverskridende reservoar og for transport av Petroleum fra reservoaret.
2. Dersom et Grenseoverskridende reservoar skal utnyttes ved bruk av et Vertsanlegg, skal utbyggingsplanen nevnt i punkt 1 inneholde en beskrivelse av de tilpasninger og den virksomhet på Vertsanlegget som er direkte knyttet til Utnyttelsen av det Grenseoverskridende reservoar.
3. Fellesoperatøren kan til enhver tid fremlegge endringer i utbyggingsplanen for de to regjeringer og kan også bli pålagt av de to regjeringer å legge frem slike endringer. Alle endringer i utbyggingsplanen er gjenstand for de to regjeringers godkjennelse.

Artikkel 3.10 *Produksjonsstart*

Med mindre annet er avtalt mellom de to regjeringer, skal en regjering ikke tillate produksjonsstart fra et Grenseoverskridende reservoar før de to regjeringer, i overensstemmelse med denne avtale, i fellesskap har godkjent:

- a) Rettighetshaveravtalen,
 - b) fellesoperatøren nevnt i artikkel 3.7, og
 - c) utbyggingsplanen nevnt i artikkel 3.9,
- og hver av dem har gitt alle andre nødvendige Autorisasjoner.

Artikkel 3.11 *Bruk av en Installasjon innenfor et Fellesområde for Utnyttelse av et annet reservoar*

Dersom en Installasjon som er plassert innenfor et Fellesområde skal brukes til undersøkelse og/eller Utnyttelse av et petroleumsreservoar utenfor Fellesområdet, skal de nødvendige endringer i utbyggingsplanen nevnt i artikkel 3.9 fremlegges for de to regjeringer til godkjennelse. Slik godkjennelse skal ikke gis dersom slik bruk ville få uheldige innvirkninger på Utnyttelsen av det Grenseoverskridende reservoar i overensstemmelse med denne avtale, med mindre de to regjeringer blir enige om noe annet.

Artikkel 3.12 *Avslutning av produksjonen*

De to regjeringer skal bli enige om tidsplanen for avslutning av produksjonen fra et Grenseoverskridende reservoar.

Kapittel 4 *Prosjekt som gjør bruk av et vertsanlegg*

Artikkel 4.1 *Autorisasjoner*

Når de to regjeringer og deres respektive Rettighetshavere er enige om et prosjekt som gjør bruk av et Vertsanlegg, skal hver regjering i tillegg til godkjennelsene som skal gis i henhold til artikkel 3.9 og 3.11, hver for seg gi de Autorisasjoner som kreves i henhold til deres respektive nasjonale lovgivning.

Artikkel 4.2

Utbyggingsplan

Med mindre annet følger av artikkel 3.9 og 3.11, skal hver regjering pålegge sine Rettighetshavere å fremlegge for godkjenning en utbyggingsplan eller en endring av en eksisterende utbyggingsplan, som skal dekke de forhold som er relevante for et prosjekt som nevnt i artikkel 4.1.

Artikkel 4.3

Regjeringsbeslutning

Med mindre annet følger av kapittel 3, skal en regjeringsbeslutning:

- a) som gjelder en Installasjon utenfor Fellesområdet, og som er av betydning for bruken av den som et Vertsanlegg for et reservoar på den andre siden av Grenselinjen eller et Grenseoverskridende reservoar, eller
 - b) som gjelder et reservoar på en side av Grenselinjen og som gjør bruk av et Vertsanlegg på den andre siden av Grenselinjen og som er av betydning for bruken,
- tas av den regjering på hvis side av Grenselinjen Vertsanlegget er plassert eller reservoaret befinner seg, i nær konsultasjon med den annen regjering. Regjeringen skal ta behørig hensyn til alle forhold som den annen regjering har anført. Et eksempel på en slik beslutning er tidsplanen for avslutning av den aktuelle virksomhet.

Artikkel 4.4

Operatør

Med mindre annet følger av artikkel 3.7, skal utpeking eller bytte av operatør for reservoaret og/eller Vertsanlegget være gjenstand for godkjenning av den regjering på hvis kontinentalsokkel reservoaret eller Vertsanlegget befinner seg, etter konsultasjon med den annen regjering.

Kapittel 5

Tvisteløsning

Artikkel 5

Meklingsråd

1. Dersom de to regjeringer ikke oppnår enighet om fortolkningen eller anvendelsen av denne avtale, herunder spørsmål som skal løses i henhold til den, skal følgende fremgangsmåte gjelde for tvisteløsningen, med mindre annet følger av punkt 2, tvisten reguleres av den avtalte fremgangsmåten i artikkel 3.4 eller de to regjeringer er enige om noe annet:
 - i. Hver av regjeringene kan kreve at tvistespoersmalet blir henvist til et meklingsraad.
 - ii. Meklingsraadet skal bestaa av fem medlemmer. Hver regjering skal utpeke to medlemmer, og de fire medlemmer som er utpekt paa denne maate, skal velge det femte (som ikke ma vaere borger av eller ha sin faste bopel i Kongeriket Norge eller Det forente kongerike, og som skal vaere formann for meklingsraadet).
 - iii. Dersom en av regjeringene ikke har utpekt ett eller flere medlemmer av meklingsraadet innen en maaned etter at den er blitt anmodet om det, kan hver av regjeringene anmode presidenten i Den internasjonale domstol om aa utpeke det noedvendige antall medlemmer.
 - iv. Den samme fremgangsmate kommer tilsvarende til anvendelse dersom de fire medlemmer av meklingsraadet ikke har utpekt et femte medlem som formann innen en maaned etter at det fjerde medlem ble utpekt.
 - v. Meklingsraadet skal ha rett til all relevant informasjon og kan foreta noedvendige konsultasjoner.
 - vi. Meklingsraadet skal palegges aa avgi en beslutning innen rimelig tid (sett i forhold til behovet for en rask avgjoerelse).
 - vii. Meklingsraadets beslutninger skal tas ved simpelt flertall og skal vaere bindende for de to regjeringer.
 - viii. De to regjeringer kan avtale naermere regler for meklingsraadets beslutningsprosess.

2. Når det i henhold til artikkel 2.6 eller artikkel 2.7.3 er opp til en regjering å fastsette en offshore-utgangstariff i et regulert adgangsregime eller å avgjøre en tvist om tariff i et forhandlet adgangsregime, og Rammeverksforumet har vært ute av stand til å løse en tvist mellom de to regjeringer om det aktuelle spørsmål, skal meklingsrådet, når en av regjeringene ber om det, vurdere hvorvidt:
 - a) regjeringen som tar beslutningen har fremlagt tilstrekkelig informasjon for den annen regjering til at denne kan forsikre seg om at beslutningen fullt og helt har tatt hensyn til prinsippene i Vedlegg B eller Vedlegg C, og
 - b) beslutningen fullt og helt har tatt hensyn til de aktuelle prinsippene i Vedlegg B eller Vedlegg C.

Kapittel 6 *Sluttbestemmelser*

Artikkel 6.1 *Endringer og opphør*

De to regjeringer kan til enhver tid ved avtale endre denne avtale eller bringe den til opphør. Hver regjering kan på et hvilket som helst tidspunkt anmode om at det innledes konsultasjoner med sikte på å vurdere endringer til denne avtale. Slike konsultasjoner skal innledes innen to måneder etter anmodningen ble fremsatt og skal gjennomføres raskt. Under slike konsultasjoner skal de to regjeringer vurdere grundig og ta behørig hensyn til forslag til endring med det formål å nå en gjensidig akseptabel løsning i løpet av kortest mulig tid.

Artikkel 6.2 *Andre petroleumsoverenskomster*

Bortsett fra artiklene 1.10 og 2.6, berører ikke denne avtale den videre anvendelse av de øvrige petroleumsoverenskomstene, inntatt i Vedlegg E, som skal gjelde så lenge de er i kraft. Når utbygging av et Grenseoverskridende reservoar eller et prosjekt som gjør bruk av et Vertsanlegg er underlagt denne avtale, vil følgelig en Rørledning som er forbundet med en slik utbygging, og som er omfattet av bestemmelsene i rammeavtalen inngått i Stavanger 25. august 1998, være underlagt sistnevnte avtale.

Artikkel 6.3 *Ikrafttredelse*

Denne avtale trer i kraft den dag de to regjeringer har underrettet hverandre om at alle nødvendige interne krav er oppfylt.

Som bekreftelse på dette har de undertegnede, som er gitt behørig fullmakt til det av sine respektive regjeringer, undertegnet denne avtale.

Utferdiget i to eksemplarer i Oslo den 4. april 2005 på norsk og engelsk, med samme gyldighet for hver av tekstene.

Vedlegg A *Arbeidsprosess for å bestemme behovet for og valg av tilleggskapasitet for transport av tørrgass fra Kongeriket Norge til Det forente kongerike*

1. Her beskrives prosessen for fastsettelse av tilleggskapasitet for transport av tørrgass fra Gassleds tørrgasssystem til Det forente kongerike, dvs. kapasitet i tillegg til rørledningene Vesterled og Langed Syd. Denne arbeidsprosessen vil involvere Gassco (operatør for infrastrukturen for tørrgass på den norske kontinentalsokkel), eierne av gassinfrastruktur i Kongeriket Norge og Det forente kongerike, skipere av gass og myndighetene i begge land (Olje- og energidepartementet og Oljedirektoratet i Norge/Departementet for handel og industri i Storbritannia).
2. Den årlige skipnings- og transportplan som utarbeides og oppdateres av Gassco registrerer selskapenes (dvs. skipernes) reservasjoner av og etterspørsel etter fremtidig transportkapasitet på norsk kontinentalsokkel. Den etterspurte kapasiteten i skipnings- og transportplanen er basert på indikative volumer. Informasjonen gitt av skiperne angir både innganger og utganger for de enkelte Gassled-områdene (f.eks. område D – tørrgasssystem) i gasstransportsystemet på den norske kontinentalsokkel. Den årlige skipnings- og transportplanen offentliggjort i annet kvartal hvert år, viser behovet for mulig ny transportkapasitet og vil fastslå hvorvidt det er behov for en ny tørrgassforbindelse fra den norske kontinentalsokkel til Det forente kongerike. Fastsettelse av

- tidspunktet (det vil si igangsettelsesåret) og de alternative tilknytningspunktene på den norske kontinentalsokkel (for eksempel Draupner, Sleipner, Heimdal osv.) vil bli inkludert.
3. Til illustrasjon viste skipnings- og transportplanen for 2003, som ble presentert for Brukerforumet 12. juni 2003, et behov for en samlet fremtidig kapasitet for transport av tørrgass til Det forente kongerike på 120 millioner Sm/d fra 2008. Basert på data fra skipnings- og transportplanen i 2003 var planlagt kapasitet på den tiden (rørledningene Vesterled og Langed Syd) 105 millioner Sm/d, hvilket viste et behov for mulige nye transportløsninger fra den norske kontinentalsokkel til Det forente kongerike på opp til 15 millioner Sm/d fra 2008.
 4. Finansiering av nye transportforbindelser vil kreve, for det første, en gruppe gasskipere med interesse for å transportere gass fra den norske kontinentalsokkel, og for det andre, en gruppe investorer (britiske, norske eller andre) som fremlegger forslag til bygging av ny transportkapasitet. Disse gruppene kan således ha felles deltakere. Eierne av britisk infrastruktur kan også delta i investorgruppen.
 5. Gassco vil hvert år offentliggjøre en skipnings- og transportplan. Dersom planen fastslår at det er behov for ytterligere transportkapasitet, og skiperne er innstilt på å igangsette et prosjekt, skal de innlede kommersielle drøftinger med eiere av britisk infrastruktur og potensielle investorgrupper. Skipere og investorer skal samtidig igangsette den kommersielle prosessen med Gassco på vegne av Gassled, for tilknytning til det norske Gassled tørrgasssystem. Utgangstariffene vil bli fastsatt av den norske regjering i overensstemmelse med Vedlegg B. Det erkjennes at potensielle investorer og skipere trenger tidlig informasjon om transportkostnadene i både det nye og det eksisterende transportsystemet som grunnlag for deres beslutning om investering og reservasjon.
 6. Skipergruppen og potensielle investorer vil i samarbeid med Gassco vurdere de tekniske og kommersielle forslag og forstå prosessen for valg av den mest hensiktsmessige nye transportforbindelse. Dersom det er nødvendig med en ny forbindelse, vil det forberedende arbeid med kommersielle og kontraktsmessige drøftinger og bygging ta minst to år.
 7. Før valg av konsept, vil alle hensiktsmessige alternativ for gasstransport bli utredet til et sammenlignbart teknisk og kommersielt modenhetsnivå for å sikre en rettferdig og åpen konkurranse. Kostnadsoverslag og tilhørende teknisk dokumentasjon vil være åpen og tilgjengelig for alle relevante parter.
 8. Prosessen vil være transparent, men vil også måtte ta hensyn til behovet for å opprettholde effektiv konkurranse mellom forslagene. For å bidra til transparens, vil metodene for måling og vurdering av forslagene opp mot beslutningskriteriene også bli offentliggjort forut for evalueringen. Valget av det beste alternativ, herunder veivalget, for transport av gass til Det forente kongerike, skal baseres på klare økonomiske prinsipper og gi den beste økonomiske løsning for skiperne. Prosessen vil være helt åpen for Rammeverksforumet, som skal være det endelige beslutningsorgan i kontrollen med at utvelgelsesprosessen gjennomføres på en åpen, rettferdig og ikke-diskriminerende måte og i samsvar med den avtalte fremgangsmåte. Rammeverksforumet vil også ha ansvar for å følge med i utviklingen av ny transportinfrastruktur, og for å fremme en rettidig kommersiell prosess.
 9. Dersom det er enighet om at forbindelsesrørledningen inkluderes i Gassled, vil Gassco lede prosessen med å etablere eller endre deltakeravtalen (eieravtalen) for den nye infrastruktur, herunder beslutninger om eierfordeling og kapasitetsrettigheter, og vil være operatør for forbindelsen.
 10. De to regjeringer innser at endringer i organiseringen og/eller reguleringen av offshoreindustrien i Kongeriket Norge eller Det forente kongerike kan føre til behov for å revidere arbeidsprosessen beskrevet i dette vedlegg. I så fall vil de to regjeringer gjennom Rammeverksforumet revidere dette vedlegget slik at det fortsatt beskriver arbeidsprosessen for etablering av tilleggskapasitet for transport av norsk tørrgass til Det forente kongerike. Ved revisjon av dette vedlegg vil de to regjeringer søke å forsikre seg om at arbeidsprosessen for valg av beste løsning, herunder veivalget, for gasstransport til Det forente kongerike er rettferdig og transparent, basert på klare økonomiske prinsipper og gir den beste økonomiske løsning for skiperne.

Vedlegg B

Prinsippene for fastsettelse av utganger og utgangstariffer offshore i det norske tørrgasssystemet

1. Når en søknad fremmes for tilknytning av et norsk oppstrømssystem til et britisk oppstrømssystem, eller omvendt, og en utgangstariff skal fastsettes, skal den norske regjering ved fastsettelse av tariffen samrå seg fullt ut med regjeringen i Det forente kongerike før den fastsetter en ny utgang fra det regulerte system og tariffen ved en slik utgang.

2. Regjeringene skal anvende prinsippene om ikke-diskriminering, transparens og rettferdighet for alle involverte parter. De to regjeringer vil søke å sikre optimal utvikling og bruk av eksisterende norske og britiske transportsystem oppstrøms, for å sikre hensiktsmessige økonomiske løsninger og fremme kostnadseffektiv bruk av eksisterende system. Tariffene skal være kostnadsrelaterte.
3. Når den norske regjering fastsetter en utgang og den relaterte tariff, skal den ta tilbørlig hensyn til følgende faktorer:
 - a) systemeffektene i ett system (kapasitet, trykk, temperatur, kvalitet, osv.) forårsaket av tilknytning offshore til et annet system. Slike virkninger kan være positive eller negative,
 - b) som hovedregel skal alle relevante investeringskostnader forbundet med en ny tilknytning dekkes av brukerne, herunder, der det er rettmessig, en rimelig forventet fortjeneste til eierne. Rimelig hensyn skal tas til mer generelle fordeler eller kostnader for systemet som følge av tilknytningen,
 - c) rimelig fordeling av driftskostnadene. Utgangstariffen fra Gassledsystemet vil inkludere en rimelig andel av driftskostnadene til Gassledsystemet,
 - d) en rimelig forventet avkastning for eierne på alle grunnleggende (historiske) kapitalkostnader forbundet med eksisterende system som brukes for å transportere gass til den nye utgangen. Dette elementet vil være godt under utgangstariffen ved ilandføringspunktene.
4. Den norske regjering skal, når de kommersielle parter eller regjeringen i Det forente kongerike krever det, gi relevant informasjon om fastsettelsen av nye tariffen slik at det oppnås forutsigbarhet før investeringsbeslutninger tas, og i alle tilfelle, om mulig, innen seksten uker etter at kravet ble fremsatt.
5. Utgangstariffer skal formelt fastsettes samtidig med godkjenning av det aktuelle prosjekt.

Vedlegg C

Tredjepartsadgang til oppstrøms infrastruktur på kontinentalsokkelen tilhørende

Det forente kongerike:

Prinsipper for tarifffastsettelse

1. Regjeringen i Det forente kongerike støtter prinsippet om ikke-diskriminerende forhandlet adgang til oppstrøms infrastruktur på kontinentalsokkelen tilhørende Det forente kongerike, oppfordrer til transparens og rettferdighet for alle involverte parter, ettersom det er viktig at potensielle brukere har rimelig adgang til infrastruktur til konkurransedyktige priser. Den erkjenner også at ledig kapasitet i oppstrøms infrastruktur har kommersiell verdi, og at eieren bør ha rett til å få et rimelig kommersielt vederlag for denne verdien, ettersom han har båret kostnadene og risikoen ved å installere den. Enhver tariff pålagt av statsråden vil derfor innlemme en rimelig kompensasjon til eieren for reelle kostnader og for tapte muligheter.
2. Dersom statsråden benytter sin myndighet til å kreve adgang og fastsette tariff, skal:
 - i. eiere av infrastruktur ha sine kostnader som følge av dette refundert, inkludert indirekte kostnader (f.eks. kostnader forbundet med avbrudd i eierens gjennomstrømming mens rørledningen omgjøres for å muliggjøre tredjeparts bruk),
 - ii. tariffen fastsettes slik at tredjepart dekker en rimelig andel av de totale løpende kostnader etter at gjennomstrømmingen startet,
 - iii. de foreslåtte økonomiske disposisjoner normalt forventes å ta hensyn til de grunnleggende kapitalkostnadene¹ og kostnadene forbundet med tredjepartsadgangen, med mindre den aktuelle levering er marginal eller eier av infrastrukturen allerede på andre måter har fått dekket alle kapitalkostnadene.
3. Til tider kan potensielle tredjepartsbrukere konkurrere om adgang til den samme begrensede kapasitet i infrastruktur. I slike tilfelle kan det ikke påregnes at statsråden vil kreve at eieren skal gjøre kapasitet tilgjengelig for en potensiell bruker som verdsetter kapasiteten lavere enn andre potensielle brukere og derfor ikke gir et bedre tilbud til eier.
4. Det kan ikke påregnes at statsråden vil kreve at kapasitet skal gjøres tilgjengelig i infrastruktur som ikke har tilstrekkelig ledig kapasitet til å imøtekomme tredjeparts behov, tatt i betraktning eierens egne rettigheter og eksisterende kontraktsmessige forpliktelser. Dersom han skulle gjøre det, vil tariffen i det minste måtte reflektere kostnadene eieren av infrastrukturen har ved å holde tilbake egen produksjon og/eller en annen parts kontraherte bruk for å gi plass til tredjeparts (dvs. være basert på prinsippet om alternativkostnad).
- 1 I nyere infrastruktur eller infrastruktur bygget eller dimensjonert for tredjepartstilknytning, vil tariffen som settes av statsråden normalt inkludere en godtgjørelse til dekning av kapitalkostnader påløpt i påvente av tredjeparts tilknytning. Dersom denne godtgjørelsen blir benyttet på forventet gjennomstrømming på tidspunktet for investeringsbeslutningen, skal godtgjørelsen settes på et nivå som er tilstrekkelig til å gi eieren et rimelig vederlag for disse kostnader, tatt hensyn til usikkerheten knyttet til anslagene over fremtidig bruk.

Vedlegg D *Fremgangsmåte ved bruk av ekspert*

1. Dette vedlegg skal gjelde i de tilfelle en sak skal avgjøres av en ekspert i henhold til artikkel 3.4 i denne Rammeavtale.
2. Eksperten skal utpekes og hans mandat og arbeidsvilkår fastsettes i henhold til avtale mellom de to regjeringer. Eksperten skal utvelges blant personer eller organisasjoner som er anerkjent som eksperter på det angjeldende område og som kan avgi habilitetserklæring vedrørende enhver interessekonflikt, i den form som fremgår av tillegget til dette vedlegg, med mindre de to regjeringer er enige om noe annet. Enhver som eksperten engasjerer for å bistå ham med å treffe en beslutning, må også avgi en slik erklæring, hovedsakelig på tilsvarende betingelser. Eksperten og enhver som eksperten således har engasjert vil bli pålagt å sikre fortrolig behandling av all informasjon han har mottatt.
3. Dersom det ikke oppnås avtale om valg av ekspert, ekspertens mandat og/eller dennes arbeidsvilkår innen 6 uker etter den dag en av regjeringene igangsatte prosessen beskrevet i dette vedlegg, skal de to regjeringer be presidenten for Det franske petroleumsinstitutt, eller en annen person eller organisasjon som de to regjeringer måtte bli enige om, om å utpeke en ekspert blant to kandidater, en nominert av hver regjering, og/eller fastsette mandatet og/eller arbeidsvilkårene. Dersom bare en regjering har nominert en ekspert, skal denne eksperten utpekes.
4. Hver regjering skal sørge for at all informasjon som eksperten ber om for å kunne ta en beslutning, blir fremlagt omgående. Eksperten kan bare møte en regjering når også den annen regjering er til stede. All kommunikasjon mellom en regjering og eksperten utenom slike møter skal skje skriftlig og den annen regjering skal gis kopi av den.
5. Eksperten skal innen 12 uker etter at han ble utpekt, fremlegge for de to regjeringer en foreløpig beslutning sammen med en fullstendig og detaljert forklaring på hvorledes beslutningen fremkom. Deretter har de to regjeringer en frist på 8 uker (eller en annen frist som de to regjeringer måtte bli enige om) fra den dag den foreløpige beslutning ble fremlagt for dem, for å sette seg inn i beslutningen og/eller fremlegge forslag for ekspertens vurdering. Ekspertens endelige beslutning skal, sammen med en fullstendig og detaljert forklaring på hvorledes beslutningen fremkom, gis skriftlig til de to regjeringer innen 4 uker fra utløpet av denne fristen. Ekspertens beslutning skal, med mindre det foreligger svik eller åpenbare feil, være endelig og bindende for de to regjeringer. De to regjeringer skal sørge for at beslutningen blir implementert av fellesoperatøren på vegne av de aktuelle rettighetshavere.
6. Eksperten skal fordele ansvaret for betaling av hans salær og utgifter mellom de to regjeringer i henhold til det han finner rettferdig og rimelig etter omstendighetene. Hver av regjeringene kan kreve dekket av fellesoperatøren beløp utbetalt i henhold til dette punkt.

Tillegg til vedlegg D *Habilitetserklæring*

1. [Ekspertens navn] forsikrer herved at han siden [dato] ikke har utført, og at han, så lenge behandlingen av de aktuelle spørsmål foregår, ikke vil utføre noe oppdrag for den norske regjering, regjeringen i Det forente kongerike eller noen av Rettighetshaverne til [] feltet, eller for en Rettighetshaver til et annet felt på kontinentalsokkelen tilhørende Kongeriket Norge eller Det forente kongerike, som kan påvirke utføringen av eller komme i konflikt med hans oppgaver knyttet til arbeidet med å finne en løsning på de nevnte spørsmål. Særlig forsikrer han at han ikke har påtatt seg noe oppdrag knyttet til [] feltet eller for noen av [] Rettighetshaverne til feltet i løpet av de siste to år.
2. [Kontrahentens navn] forsikrer herved at han siden [dato] ikke har utført, og at han, så lenge han er engasjert av [ekspertens navn] i forbindelse med Rammeavtalen av 4. april 2005 om petroleumssamarbeid over Grenselinjen, ikke vil utføre noe oppdrag for den norske regjering, regjeringen i Det forente kongerike eller noen av rettighetshaverne til [] feltet, eller for en Rettighetshaver til et annet felt på kontinentalsokkelen tilhørende Kongeriket Norge eller Det forente kongerike, som kan påvirke utføringen av eller komme i konflikt med hans oppgaver i henhold til kontrakten med [ekspertens navn]. Særlig forsikrer han at han ikke har påtatt seg noe oppdrag knyttet til [] feltet eller for noen av [] Rettighetshaverne til feltet i løpet av de siste to år.

Vedlegg E
Eksisterende petroleumsoverenskomster

Overenskomst av 22. mai 1973, slik den er endret ved noteveksling av 27. juli 1994, om overføring av petroleum gjennom en rørledning fra Ekofisk-feltet og tilstøtende områder til Det forente kongerike

Overenskomst av 10. mai 1976, slik den er endret ved overenskomst av 25. august 1998 og noteveksling av 21. juni 2001, om utnyttelsen av Frigg-reservoaret og overføring av gass fra dette til Det forente kongerike og bruken av installasjoner og rørledninger for utnyttelse og overføring av hydrokarboner

Overenskomst av 16. oktober 1979, slik den er endret ved noteveksling av 24. mars 1995, om utnyttelsen av Statfjord-reservoarene og transport av petroleum fra disse

Overenskomst av 16. oktober 1979 med tilleggsoverenskomster av 22. oktober 1981 og 22. juni 1983, slik de er endret ved noteveksling av 9. august 1999, om utnyttelsen av Murchison-reservoaret og transport av petroleum fra dette

Overenskomst av 21. november 1985, slik den er endret ved overenskomst av 1. november 2004, mellom de to regjeringer om transport av Heimdal kondensat gjennom rørledning til Det forente kongerike

Rammeavtale av 25. august 1998 om legging og drift av samt jurisdiksjon over undersjøiske tilknytningsrørledninger

Brev fra Norge 4. april 2005

Mr. Mike O'Brien MP
Minister for Energy and e-Commerce
Department of Trade and Industry
Kjære Hr. O'Brien,

Jeg skriver til Dem om rekkevidden av punkt 3 i artikkel 1.10 Utveksling av informasjon i Rammeavtalen mellom regjeringen i Kongeriket Norge og regjeringen i Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland, som fremlegges for undertegning av begge stater i dag.

Nevnte punkt gjenspeiler hvor viktig det er å gjøre informasjon tilgjengelig, blant annet, mellom operatørene for gasstransportsystemene, som Gassco og Transco, for å sikre «sikker, effektiv og stabil drift av systemene».

For å kunne operere det norske oppstrøms gasstransportsystemet på en sikker, effektiv og stabil måte, er rørledningsoperatørene avhengig av en åpen informasjonsflyt fra, blant annet, felt operatører og skipere. Den informasjon som de gir til rørledningsoperatører er gitt på frivillig basis og basert på konfidensiell behandling.

Tilgang til oppstrømsinformasjon kan derfor ikke sikres i ethvert tilfelle. Dersom det skulle innføres en plikt som innebærer frigivelse av kommersielt sensitiv informasjon som ellers ikke er offentlig tilgjengelig og i en form som vil alvorlig påvirke de berørtes interesser, kan de stanse eller redusere sin informasjonsflyt til rørledningsoperatøren. Norske rørledningsoperatører vil da ikke være i stand til å formidle tilgang til slik informasjon.

Dersom slik informasjon gis på frivillig basis, antar den norske regjering at slike problemer ikke vil oppstå.

Dersom frigivelse av informasjon kreves på en ikke frivillig basis, vil De konsultere oss på forhånd for å sikre at begge staters interesser blir ivaretatt.

Dersom en slik konsultasjon ikke skulle lede til en akseptabel løsning, fastholder vi vår rett til å iverksette hensiktsmessige tiltak for å ivareta integriteten i det norske transportsystemet. Iverksettelsen av ethvert slikt tiltak skal ikke kunne anses for å legge hindringer i veien for at slik informasjon fremlegges, som beskrevet i punkt 3 i artikkel 1.10.

Med hilsen Thorhild Widvey

Brev fra Storbritannia 4. april 2005

Fru Thorhild Widvey
Minister
Olje- og energidepartementet
Kjære fru Widvey,

Jeg bekrefter mottakelsen av Deres brev av i dag vedrørende punkt 3 i artikkel 1.10 i Rammeavtalen mellom regjeringen i Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland og regjeringen i Kongeriket Norge om petroleumssamarbeid over grenselinjen, som ble undertegnet i Oslo den 4. april 2005.

Med hilsen Mike O'Brien

20. juni 2005 nr. 26**Avtale mellom Norge og Russland om internasjonal vegtransport med protokoll**

I henhold til kgl.res. av 5. november 2002 og vedtak fattet i Utenriksdepartementet 15. juni 2005 ble avtalen undertegnet 20. juni 2005. Avtalen trådte i kraft 16. november 2007 etter noteveksling.

Avtale mellom Kongeriket Norges regjering og Den russiske føderasjons regjering om internasjonal vegtransport

Kongeriket Norges Regjering og Den Russiske Føderasjons Regjering, i det nedenstående omtalt som «avtalepartene»,

er med ønske om gjensidig å fremme passasjer- og godstransport med motorvogn mellom avtalepartene og i transitt gjennom deres territorium, samt å lette forholdene for denne ferdsel, blitt enige om følgende:

Artikkel 1

Denne avtalen regulerer transport av passasjerer og gods mellom begge avtalepartenes land og i transitt gjennom deres territorier, samt til eller fra tredjeland, med motorvogn registrert i Kongeriket Norge eller i Den Russiske Føderasjon.

*PASSASJERTRANSPORT**Artikkel 2*

1. Transport i rute av passasjerer med buss gjennomføres etter gjensidig avtale mellom avtalepartenes kompetente myndigheter.
2. Transport i rute av passasjerer med buss mellom de to land eller i transitt gjennomføres på grunnlag av tillatelse utstedt av avtalepartenes kompetente myndigheter for den del av ruten som går over deres lands territorium. Tillatelsen gjelder maksimalt i fem år.
3. Forslag om gjennomføring av passasjertransport med buss i rute og forslag om utstedelse av tillatelse utveksles mellom avtalepartenes kompetente myndigheter på bakgrunn av søknad fra transportør. Disse søknadene skal inneholde opplysninger om transportørens (firmaets) navn, reiserute, ruteplan, takster, stoppesteder hvor passasjerer vil gjennomføre avstigning og påstigning, samt hvilken periode transporten vil finne sted.

Artikkel 3

1. Gjennomføring av passasjertransport med buss utenfor rute mellom de to landene og transitt gjennom deres territorium, med unntak av transport som nevnt i artikkel 4 i denne avtale, krever tillatelse utstedt av avtalepartenes kompetente myndigheter.
2. For hver passasjertransport med buss utenfor rute skal det utstedes en separat tillatelse, som gir rett til gjennomføring av en reise tur-retur dersom ikke annet er forutsatt i tillatelsen.
3. Avtalepartenes kompetente myndigheter vil årlig utveksle et gjensidig avtalt antall tillatelser til passasjertransport med buss utenfor rute. Disse tillatelsene skal være påført stempel og underskrift av ansvarlig person i den kompetente myndighet hos avtaleparten som utsteder tillatelsen.
4. Avtalepartenes kompetente myndigheter blir seg imellom enige om formen for utveksling av tillatelser.

Artikkel 4

1. Passasjertransport utenfor rute hvor en og samme passasjergruppe benytter samme buss hele reisen igjennom, krever ikke tillatelse dersom:
 - a) reisen begynner og slutter på territoriet til den avtalepart hvor bussen er registrert;
 - b) reisen begynner på territoriet til den avtalepart hvor bussen er registrert, og slutter på territoriet til den annen avtalepart, under den forutsetning at bussen er tom når den forlater dette territoriet;
 - c) bussen er tom når den ankommer territoriet til den andre avtalepart for å hente passasjerer som tidligere var satt av.
2. Det kreves ikke tillatelse ved erstatning av defekt buss med en annen buss.
3. Ved passasjertransport som nevnt i punkt 1 i denne artikkel skal sjåføren ha en liste over passasjerene, hvis form godkjennes av avtalepartenes kompetente myndigheter.

GODSTRANSPORT

Artikkel 5

1. Godstransport mellom de to landene eller i transitt gjennom deres territorier, med unntak av transport som nevnt i artikkel 6 i denne avtale skjer med tillatelse utstedt av avtalepartenes kompetente myndigheter.
2. Til hver transport skal det utstedes separat tillatelse, som gir rett til gjennomføring av en tur-retur reise dersom ikke annet er bestemt i tillatelsen.
3. Avtalepartenes kompetente myndigheter skal årlig utveksle et omforent antall tillatelser. Disse tillatelsene skal være påført stempel og underskrift av ansvarlig person i den kompetente myndighet hos avtaleparten som utsteder tillatelsen.
4. Avtalepartenes kompetente myndigheter blir seg imellom enige om formen for utveksling av tillatelser.

Artikkel 6

1. Tillatelse etter artikkel 5 i denne avtalen kreves ikke for følgende typer transport:
 - a) utstillingsvarer, utstyr og materialer som er beregnet på utstillinger eller messer;
 - b) transportmidler, dyr, samt forskjellig inventar og utstyr som er beregnet på avholdelse av sportsarrangementer;
 - c) teaterdekorasjoner og rekvisitter, musikkinstrumenter, utstyr og tilbehør for filmopptak, radio- og fjernsynssendinger;
 - d) lik eller aske etter avdøde;
 - e) post;
 - f) skadede kjøretøy;
 - g) eiendeler som er en del av flyttegods;
 - h) medisinsk utstyr og medikamenter beregnet til hjelp ved naturkatastrofer og ved humanitær bistand;
 - i) motorvogner, hvis tillatte totalvekt med tilhenger ikke overstiger 6 tonn, eller hvis lasteevne, med tilhenger, ikke overstiger 3,5 tonn.
2. Det kreves ingen tillatelse for kjøring med tekniske hjelpeskjøretøy som brukes til reparasjon eller sleping av havarerte kjøretøy.
3. Unntak som nevnt i underpunktene a), b), og c) i punkt 1 i denne artikkel gjelder bare dersom lasten skal tilbake til det land hvor motorvognen er registrert, eller dersom lasten skal fraktes til et tredjeland.

ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Artikkel 7

1. En transportør fra en av avtalepartene kan ikke utføre transport av passasjerer eller gods mellom punkter som ligger på den annen avtaleparts territorium.
2. En transportør fra en av avtalepartene kan gjennomføre transport fra territoriet til den annen avtalepart til et tredjeland, samt fra et tredjelands territorium til territoriet til den annen avtalepart, dersom han har særskilt tillatelse fra den annen avtaleparts kompetente myndigheter, som gir rett til utførelse av en reise tur-retur dersom ikke annet er nevnt i tillatelsen.
3. Avtalepartenes kompetente myndigheter utveksler årlig et omforent antall særskilte tillatelser for transporter til og fra tredjeland. Disse tillatelsene skal være påført stempel og underskrift av ansvarlig person i den kompetente myndighet hos avtaleparten som utsteder tillatelsen.

Artikkel 8

1. Dersom vekt, akselbelastning eller dimensjoner på motorvogn tilhørende transportør fra den ene avtalepart overskrider de tillatte maksimumsgrenser som er gjeldende på territoriet til den annen avtalepart, må transportøren på forhånd innhente særskilt tillatelse fra den annen avtaleparts kompetente myndigheter.
2. Transport av farlig gods over territoriet til avtalepartene utføres i overensstemmelse med den europeiske avtalen om internasjonal vegtransport av farlig gods av 30. september 1957.

I de tilfellene hvor det etter ovennevnte europeiske avtale eller avtalepartenes lovgivning kreves utstedelse av særskilt tillatelse for transport av farlig gods, plikter transportøren før transportens begynnelse å innhente slik særskilt tillatelse fra kompetente myndigheter hos den annen avtalepart.

3. Dersom den særskilte tillatelse som nevnt i denne artikkel forutsetter at motorvognen følger en spesiell reiserute, skal transporten gjennomføres på denne reiseruten.

Artikkel 9

1. Transporter som er omhandlet i denne avtalen, kan utføres av transportører hos avtalepartene som i henhold til eget lands lovgivning har rett til å utføre internasjonal vegtransport av passasjerer eller gods.
2. Motorvogn fra avtalepartene som utfører internasjonal transport skal ha sitt lands kjennemerke og nasjonalitetsmerke.

Tilhengere og semitrailere kan ha andre staters kjennemerke og nasjonalitetsmerke under den forutsetning at lastebilen, bussen eller trekkvognen har kjennemerker fra avtalepartenes land.

Artikkel 10

1. Fører av motorvogn skal inneha nasjonalt eller internasjonalt førerkort og nasjonale registreringspapirer for denne motorvognen, som skal være i samsvar med krav fastsatt i Wien-konvensjonen om vegtrafikk av 8. november 1968.
2. Tillatelse og andre dokumenter som er påkrevd i henhold til bestemmelsene i denne avtale, skal befinne seg hos føreren av den motorvognen de gjelder for, og skal fremvises på krav fra kompetente kontrollmyndigheter.

Artikkel 11

Transportører som gjennomfører transport av passasjerer og gods på territoriet til den annen avtalepart på grunnlag av denne avtale, fritas på gjensidig grunnlag for avgifter på den annen avtaleparts territorium i forbindelse med eierskapet til kjøretøy registrert i transportørens hjemland, samt avgifter knyttet til bruk og vedlikehold av veger i den annen avtaleparts land. Dette gjelder ikke avgifter som oppkreves for bruk av gebyrbelagte veger, bruer og tunneler hvis slike gebyrer oppkreves fra transportører fra begge avtaleparter på en ikke-diskriminerende måte.

Artikkel 12

1. Ved utføring av transport i henhold til denne avtale er følgende gjensidig fritatt fra toll og skatter/avgifter ved innførsel på territoriet til den annen avtalepart:
 - a) drivstoff som befinner seg i beholdere som av produsentfabrikken er forutsatt for hver motorvognmodell, og som teknisk og konstruksjonsmessig er forbundet med drivstofftilførselen til motoren, samt drivstoff oppbevart i beholdere, laget av fabrikkprodusent, på tilhenger eller semitilhenger tilvirket for drift av varme- eller kjøleanlegg for dette kjøretøyet;
 - b) smøremidler i den mengde som er nødvendig for drift av motorvognen under transporten;
 - c) reservedeler og verktøy som er beregnet på reparasjon av motorvogn som blir skadet underveis og som utfører internasjonal transport.
2. Verktøy, utskiftede og ubenyttede reservedeler skal føres tilbake til hjemlandet eller tilintetgjøres i henhold til tollregler eller settes under andre tollregler som fastsatt i tolloven til den avtaleparts stat der endring av tollregler med hensyn til disse reservedeler inntreffer.

Artikkel 13

Passasjer- og godstransport i henhold til denne avtale gjennomføres på betingelse av obligatorisk ansvarsforsikring for eiere av motorvogner mot skade som påføres tredjeparter. Transportøren er forpliktet til på forhånd å forsikre hver motorvogn som utfører de angitte transportene.

Artikkel 14

Med hensyn til grense-, toll-, transport- og sanitærkontroll vil bestemmelsene i de internasjonale avtalene som Kongeriket Norge og Den Russiske Føderasjon er part i, bli anvendt, og ved løsning av spørsmål som ikke er regulert ved disse avtalene, skal nasjonal lovgivning i det land på hvis territorium kontrollen av motorvognen finner sted, anvendes.

Artikkel 15

Grense-, toll-, transport- og sanitærkontroll vil bli gjennomført utenfor tur ved:

- a) transport av alvorlig syke;
- b) passasjertransport i rute;
- c) transport av dyr, samt gods med kortvarig holdbarhet og farlig gods.

Artikkel 16

Avtalepartenes transportører og bilekvipasjer må rette seg etter trafikkreglene og lovgivningen i det land på hvis territorium motorvognen befinner seg.

Artikkel 17

1. Ved overtredelse av bestemmelser i denne avtale fra transportørs side er kompetente myndigheter hos den avtalepart hvor motorvognen er registrert, forpliktet til, på forespørsel fra den annen avtaleparts kompetente myndigheter, på hvis lands territorium overtredelsen fant sted, uavhengig av gjeldende nasjonal lovgivning, å treffe et av følgende tiltak:
 - a) gi en skriftlig advarsel til transportøren, om at dersom overtredelse gjentar seg, vil transporttillatelsen kunne suspenderes for en bestemt tid eller annulleres;
 - b) suspendere transporttillatelsen til transportøren eller annullere den;
 - c) innstille utstedelse av nye tillatelser for gjennomføring av transporter på territoriet til den andre avtalepart.
2. Den annen avtaleparts kompetente myndigheter skal bli informert om hvilke tiltak som er truffet mot den som har begått overtredelsen.
3. Bestemmelsene i denne artikkelen utelukker ikke bruk av sanksjoner mot den andre avtaleparts transportør og bilekvipasje på grunnlag av nasjonal lovgivning i det land, på hvis territorium overtredelsen fant sted.

Artikkel 18

Med det formål å sikre overholdelse av bestemmelsene i denne avtale vil avtalepartenes kompetente myndigheter opprette en blandet kommisjon og holde direkte kontakter, bla. ved å gjennomføre, etter forslag fra en av avtalepartene, konsultasjoner for løsning av spørsmål i forbindelse med tillatelser for passasjer- og godstransport, samt utveksle erfaring og informasjon om hvordan de utstedte tillatelser benyttes.

Artikkel 19

1. Avtalepartenes kompetente myndigheter vil løse alle tvister som kan oppstå i forbindelse ved fortolkning og anvendelse av denne avtale, ved forhandlinger og konsultasjoner.
2. Spørsmål som ikke er regulert i denne avtale, eller ved andre internasjonale avtaler som Kongeriket Norge og Den Russiske Føderasjon er part i, skal løses i henhold til avtalepartenes lovgivning.

Artikkel 20

Denne avtale berører ikke avtalepartenes rettigheter og forpliktelser som følger av andre internasjonale avtaler Kongeriket Norge og Den russiske føderasjonen har inngått.

Artikkel 21

1. Protokollen om anvendelse av denne avtale utgjør en integrert del av avtalen.
2. Etter avtalepartenes felles samtykke kan man i denne avtale og i protokollen om anvendelse av denne avtale foreta endringer og tilføyinger som en integrert del av denne avtalen, som skal formaliseres ved særskilte protokoller og som vil tre i kraft i overensstemmelse med prosedyren nevnt i artikkel 22 i denne avtale.

Artikkel 22

1. Denne avtale skal tre i kraft 30 dager etter datoen for mottakelse via diplomatiske kanaler av den siste skriftlige underretningen om at avtalepartene har gjennomført de prosedyrene innen eget land som er nødvendige for at den skal tre i kraft.
2. Denne avtale er inngått uten tidsbegrensning og gjelder inntil utløpet av seks måneder fra den dato en av avtalepartene gjennom diplomatiske kanaler underretter den annen avtalepart om at den har til hensikt å bringe avtalen til opphør.
3. Ved ikrafttredelse av denne avtale faller avtalen av 13. desember 1974, undertegnet i Oslo, mellom Kongeriket Norges Regjering og Unionen av Sovjetiske Sosialistiske Republikkers Regjering om internasjonal biltrafikk, bort.

Utferdiget i Moskva den 20. juni 2005 i to eksemplarer på norsk og russisk. Begge tekstene har samme gyldighet.

Protokoll om anvendelse av avtalen mellom Kongeriket Norges regjering og Den russiske føderasjons regjering om internasjonal vegtransport

I forbindelse med anvendelse av avtalen mellom Kongeriket Norges regjering og Den russiske føderasjons regjering om internasjonal vegtransport, undertegnet i Moskva den 20. juni 2005 (heretter kalt avtalen) er det oppnådd enighet om følgende:

1. For denne avtalens formål forstås de nedenfornevnte begreper som følger:
 - 1.1 *«kompetente myndigheter»*:
for den russiske part:
 - Den russiske føderasjons transportministerium
 - i henhold til avtalen artikkel 8 punkt 1 og artikkel 10 punkt 2 også Den russiske føderasjons innenriksministerium;for den norske part:
 - Det kongelige samferdselsdepartement;
 - i henhold til avtalen artikkel 2, 3, 5, 7, 8 og 17: Statens vegvesen, VegdirektoratetI tilfelle noen av de angitte kompetente myndigheter blir byttet ut, må navnene på de nye kompetente myndigheter bli meddelt avtalepartene via diplomatiske forbindelser.
 - 1.2 *«motorvogn»*:
som er til transportørens rådighet i egenskap av eiendom, eller på grunnlag av leieavtale eller leasing
 - ved godstransport – lastebil, lastebil med henger, trekkvogn eller trekkvogn med semitrailer;
 - ved passasjertransport – buss, det vil si kjøretøy beregnet på passasjertransport som har over 9 plasser, inklusive sjåførens, samt evt. tilhenger for frakt av bagasje;
 - 1.3 *«passasjertransport i rute»*:
transport av passasjerer med buss som utføres i henhold hva som på forhånd er avtalt mellom avtalepartenes kompetente myndigheter angående rute, timeplan, takster og stoppesteder der transportøren vil ta på og sette av passasjerer;
 - 1.4 *«passasjertransport utenfor rute»*:
all annen transport av personer med buss som ikke er passasjertransport i rute.
 - 1.5 *«transportør»*:
enhver fysisk eller juridisk person som er registrert på en av avtalepartenes territorium og som har fått tillatelse i overensstemmelse med sin nasjonale lovgivning om utføring av internasjonal vegtransport av passasjerer eller gods.
 - 1.6 *«tillatelse»*:
dokument som gir rett til kjøring (tur-retur) med motorvogn for transportører fra den ene avtalepart på territoriet til den annen avtalepart.
 - 1.7 *«særskilt tillatelse»*:
en engangs tilleggstillatelse til gjennomkjørsel, til en transportør fra en av avtalepartene på kjøretøy med tung, stor eller farlig last på territoriet til den andre avtalepart, samt en engangstillatelse til gjennomkjørsel til en transportør fra den annen avtalepart for et kjøretøy fra den annen avtaleparts territorium til et tredjeland's territorium eller fra tredjeland's territorium til den annen avtaleparts territorium.
 - 1.8 *«sanitærkontroll»*:
sanitær-, veterinær- og fytosanitær kontroll.
2. De kompetente myndigheters utlevering av tillatelser omtalt i artiklene 2, 3, 5 og 7 iverksettes uten krav om betaling. Tillatelsene er gyldige kalenderåret, og fram til 31. januar neste år.
3. Hver avtalepart vil bistå med å gi visum til sjåfører og medlemmer av mannskapet under forutsetning av at transport utføres i henhold til denne avtalen.
4. Ved anvendelse av avtalens artikkel 12 punkt 1 underpunkt a kan drivstoffmengde over 600 liter ikke innføres til territoriet til den andre avtaleparten uten tollavgift og skatter/avgifter.

Denne protokoll som er en integrert del av avtalen, er utferdiget i Moskva den 20. juni 2005 i to eksemplarer på norsk og russisk. Begge tekstene har samme gyldighet.

30. juni 2005 nr. 28**Avtale mellom Norge og Bosnia-Hercegovina om tilbaketaking av egne borgere og tredjelandsborgere**

I henhold til kgl.res. av 13. mai 2005 ble avtalen undertegnet 30. juni 2005. Avtalen trådte midlertidig i kraft fra 1. juli 2005. Avtalen trådte endelig i kraft 25. november 2007 etter noteveksling.

Agreement between the Government of the Kingdom of Norway and the Council of Ministers of Bosnia and Herzegovina regarding readmission of own citizens and third country nationals

The Government of the Kingdom of Norway and the Council of Ministers of Bosnia and Herzegovina hereinafter referred to as the «Contracting Parties»,

Desiring to further develop the cooperation between their respective States with a view to ensuring better implementation of the dispositions on the movement of persons,

Respecting the Convention of 28th July 1951 on the Status of Refugees as amended by the Protocol of 31st January 1967 and the Convention on Stateless Persons of 28th September 1954, the Parties agree to exclude persons protected by these Conventions from the implementation of this Agreement,

Being aware of the need to combat illegal migration and with a view to facilitating, on the basis of reciprocity, the readmission of persons illegally entering or residing on the territory of the State of either Contracting Party,

In accordance with the international treaties and conventions by which their States are bound,

Have agreed as follows:

ARTICLE 1*Definitions*

For the purpose of this Agreement, the terms listed below shall have the following meanings:

- a) «Third country national» means a person who does not have citizenship of the State of either Contracting Party;
- b) «Stateless person» means a person without citizenship in any country;
- c) «Visa» means a valid permit issued by the competent authorities of a Contracting Party, entitling a person to enter and stay in its territory, without interruption, for a specified period of time according to the applicable legislation of that Party. «Stay on the basis of no visa regime» means a stay of a person not requiring visa when entering the territory of the Contracting Parties for a limited period of time;
- d) «Residence permit» means a valid permit issued by the competent authorities of a Contracting Party, entitling the person bearing it to repeatedly enter and reside in its territory. A residence permit does not constitute a visa and may not be assimilated with a temporary residence permit granted to a person to allow him/ her to stay in the territory of a Contracting Party in connection with the examination of an asylum application or pending an expulsion procedure.

ARTICLE 2*Readmission of nationals of the Contracting Parties*

- 1. Each Contracting Party shall, at the request of the other Contracting Party and without further formalities, readmit any person who fails to meet or no longer meets the legal requirements for staying in the territory of the Requesting Contracting Party, provided that it is proved or may be validly assumed that such person has the citizenship of the Requested Contracting Party. This obligation includes readmission of children who are citizens of the Requested Contracting Party.
- 2. The same shall apply to a person who has lost the citizenship – except the citizenship obtained by naturalisation – of the Requested Contracting Party since entering the territory of the Requesting Contracting Party, without having been guaranteed citizenship by the competent authorities of the Requesting Contracting Party.
- 3. If the citizenship is proved based on the valid documents mentioned in Article 3 Paragraph 1 of this Agreement, the Requesting Contracting Party shall submit a notification for acceptance by the Requested Contracting Party, which shall immediately, and not later than five working days upon the receipt of the notification, verify the acceptance in writing.
- 4. If the citizenship is presumed based on the documents listed in Article 3 Paragraph 2 of this Agreement, the Requesting Contracting Party shall submit copies of all other available documents and all other information useful for the citizenship verification to the other Contracting Party. The Requested Contracting Party shall submit a response in accordance with Article 7 paragraphs 1 and 2.

5. The citizenship of a person to be accepted shall be defined by the Requested Contracting Party in accordance with its own legislation.
6. Upon the receipt of a positive response to the request for acceptance the Requesting Contracting Party shall forward the response to the diplomatic consular representation office of the Requested Contracting Party with the purpose of issuing a travel document for the readmission. The travel document shall be issued immediately and not later than five working days.
7. A Requesting Contracting Party shall readmit such persons again to its territory under the same conditions if subsequent checks reveal that they did not fulfil the conditions in this Article.
8. The return and readmission shall in all instances be conducted in accordance with the regulations of this Agreement, fully respecting the human rights and dignity of the persons returned and readmitted.

ARTICLE 3

Proving or assuming citizenship

1. The following valid documents are considered proof of citizenship, provided they can definitely be ascribed to a particular person:
 - a) For the Kingdom of Norway:
 - passports of any kind (national passports, collective passports, diplomatic passports, service passports and surrogate passports);
 - service books and military identity cards;
 - seamen's registration books and skippers' service cards;
 - b) For Bosnia and Herzegovina:
 - BiH travel documents (passports, diplomatic passports, service passports, seamen's registration books and skippers' service cards, «putni list» and collective passports);
 - ID-card (issued according to CIPS project)
2. Citizenship is presumed by the following:
 - a) photocopies of any of the documents listed in paragraph 1;
 - b) documents from paragraph 1 of this Article, whose validity has expired;
 - c) driving licences;
 - d) company identity cards;
 - e) birth certificates;
 - f) identity cards, including temporary and provisional ones;
 - g) photocopies of the mentioned documents in litra b), c), d), e) and f);
 - h) written statements made by witnesses;
 - i) written statement made by the person concerned;
 - j) language spoken by the person concerned only if used in conjunction with any of the items listed in paragraphs a)–h) and k);
 - k) any other documents which may help to establish the citizenship of the person concerned;
 - l) unequivocal information provided by the competent authorities of either Contracting Party.
3. If the evidence referred to under paragraph 1 or 2 are not sufficient to prove or assume citizenship, the competent Diplomatic Mission or Consular Office of the Requested Contracting Party shall, without delay, interview the person concerned in order to proceed in accordance with this Agreement.

ARTICLE 4

Readmission of third country nationals

1. The Requested Contracting Party shall, at the request of the other Contracting Party, without further formalities, with the exception of the provisions as proscribed by this Agreement, readmit third country nationals for whom it is established that they arrived on the territory of the Requesting Contracting Party directly from the territory of the Requested Contracting Party and who does not fulfil the conditions in force for entry and residence.
2. Upon request by a Contracting Party, the other Contracting Party shall, without further formalities, with the exception of the provisions as proscribed by this Agreement, readmit a third country national illegally residing on the territory of the Requesting Contracting Party and who holds a valid residence permit, a valid visa or other valid document issued by the competent authorities of the Requested Contracting Party, entitling the respective person to entry and reside on the territory of that State.

3. The request for acceptance has to be submitted within six months from the moment the Requesting Contracting Party established illegal stay of a third country national on its territory. The request for acceptance shall contain information on established identity and citizenship of the person to be returned, as well as the evidence confirming his/her stay on the territory of the Requested Party.
4. The Requested Contracting Party shall submit a reply in accordance with Article 7 paragraphs 1 and 2 of this Agreement.
5. Upon receipt of a positive reply to the request for acceptance, the Requesting Contracting Party is obliged to issue travel documents necessary for his/her return.
6. A Requesting Contracting Party shall readmit such persons again to its territory under the same conditions if subsequent checks reveal that they did not fulfil the conditions in this Article and Article 5 of this Agreement.
7. The Contracting Parties shall prioritize returning persons concerned to their countries of origin.

ARTICLE 5

Exemptions from the obligation to readmit third country nationals

1. The readmission obligation provided under Article 4 shall not apply in respect of a third country national who was in possession of a valid visa or a residence authorisation issued by the Requesting Contracting Party when the person entered the territory of that Contracting Party, or who was issued with a residence authorisation by that Contracting Party after entering its territory.
2. If the visa or residence permit was issued by both Contracting Parties, the Contracting Party whose entry visa, with the exception of transit visa, or residence permit validity expires the latest, shall readmit that third country national.
3. Third country nationals who have been acknowledged refugee status by the Requesting Contracting Party in accordance with the Geneva Convention of 28th July 1951 and the amendment of the New York Protocol of 31st January 1967 referring to refugee status, are exempted from readmission.
4. Third country nationals who have initiated a procedure for acknowledging refugee status with the Requesting Contracting Party, based on the Convention of Refugee Status of 28th July 1951 and its protocol of 1967 are exempted until valid decision is made.
5. Third country nationals who have been expelled by the Requested Contracting Party from its territory to their country of origin or a third country are exempted.
6. Third country nationals who, on the day of submitting a request for readmission, have not stayed on the territory of the Requested Contracting Party for the last twelve months, are exempted.

ARTICLE 6

Transit

1. A Contracting Party shall allow a third country national or stateless person to pass through the territory of its State in transit in case of returning upon request of the other Contracting Party. The Requesting Contracting Party may ask the Requested Contracting Party to secure the escort during the transit on the territory of its State.
2. Transit will exclusively be done by air transportation.
3. Transportation of persons in transit with official escort will be performed in accordance with valid regulations of the Contracting Party through whose territory transit is performed.
4. If the person subject to a readmission procedure is not allowed to enter the territory of his/her country of origin or the usual place of residence or a third state, or if, irrespective of the reason, the continuation of the journey is no longer possible, the Requesting Contracting Party shall, within twenty-four hours, assume full responsibility for taking over such person and returning him/ her, without delay, to the territory of its State.
5. If there are obvious indications that the person subject to a transit request may represent a threat for the public order, national security or public health, as well as if the guarantees provided under this Article are not deemed satisfactory, the Requested Contracting Party reserves its right to refuse such request.
6. As a priority the Contracting Parties will return aliens from distant countries to their countries of origin or destination countries by direct flights.

ARTICLE 7

Time limits

1. A Contracting Party shall, without delay, provide a reply to the readmission request submitted to it and, in any case, no later than twenty days from the date such request has been received. The readmission request shall be forwarded to the competent authorities of the Requested Contracting Party. Any rejection of such request shall be grounded.
2. Upon receipt of a positive reply to the request, the Requesting Contracting Party shall submit a notification of readmission to the Requested Contracting Party. The Requested Contracting Party shall immediately and not later than five working days confirm the readmission in writing.
3. The Requested Contracting Party shall take over the person subject to the readmission procedure immediately after the communication of the approval of the readmission request and the written confirmation of readmission, in any case, no later than three months after the date of approval. Upon notification, this time limit may be extended by the time taken to deal with legal or practical obstacles.

ARTICLE 8

Specific cases of readmission

The Requesting Contracting Party shall enclose to the request and the notification for readmission, the following if needed:

- Information indicating that the person to be readmitted requires special assistance or treatment, enabling the Requested Contracted Party to adequately prepare for the readmission of such person;
- Information of any other means of protection or security measures needed during the individual case of transfer.

ARTICLE 9

Exchange and protection of information

1. For the implementation of this Agreement, the information on individual cases provided to the other Contracting Party shall only refer to:
 - a) the particulars of the person to be readmitted or admitted in transit, and when necessary, of the members of the person's family, such as surname, given name, any previous name, nickname or pseudonym, aliases, parents' surnames and forenames, date and place of birth, sex, current and any previous citizenship, nationality, latest address and previous address(es) in the territory of the Requested Contracting Party;
 - b) passport, travel document, laissez-passer or other identity document (number, date of issue, issuing authority, place of issue, period of validity, etc.);
 - c) other details needed to identify the person to be readmitted or admitted in transit;
 - d) evidence from which possession of citizenship may be established or validly assumed;
 - e) residence permit and/ or visa issued by the authorities of the Contracting Parties or of third States;
 - f) itineraries, places, tickets or other travel arrangements and residence permits or visas issued by one of the Contracting Parties or a third State and their descriptions, if available;
 - g) any other information at the request of one of the Contracting Parties which is required for the purpose of examining the readmission request pursuant to this Agreement.
2. Each Contracting Party undertakes to have personal data needed for implementation of this Agreement and forwarded by the Contracting Parties obligatory treated and protected in accordance with data protection regulations valid in both Contracting Parties, taking the following conditions into consideration:
 - a) use any information received under this Agreement solely for the purpose it has been requested;
 - b) keep confidential the information sent to the Requested Contracting Party and not transmit such information to a third party unless such transmission is authorised by the Requesting Contracting Party;
 - c) protect this information against any accidental loss, unauthorised access, alteration or disclosure;
 - d) destroy this information in compliance with any conditions as set forth by the Requesting Contracting Party and, if there are no such conditions laid down, as soon as the information is no longer required for the purpose it has been delivered for.

ARTICLE 10

Costs

1. The Requesting Contracting Party shall bear all the transportation and other possible expenses related to the return of persons to be readmitted under this Agreement, including their escorts, as far as to the border of the Requested Contracting Party, except the costs borne by a transporting company.
2. The Contracting Party which was the first one to submit a request for readmission shall bear all incurred expenses in cases according to Article 2 paragraph 7 and Article 4 paragraph 6 of this Agreement.
3. The Requesting Contracting Party shall bear all transportation and other expenses related to the return of persons to be admitted in transit under this Agreement, including their escorts, as far as to the state of destination, and if, irrespective of the reason, the continuation of the travel is no longer possible, it shall also bear the costs for the return of these persons to its State, unless the costs shall be borne by a transportation company.

ARTICLE 11

Provisions on implementation

1. Institutions authorised for implementation of this Agreement:
 - a) For the Kingdom of Norway
 - The Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet) on behalf of the Ministry of Local Government and Regional Development. Address: P.O. Box 8108 Dep, N-0032 Oslo, Norway. Tel: +47 982 42 958 Telefax: +47 23 35 19 01 Email: kme@udi.no
 - The National Police Immigration Service (Politiets Utlendingsenhet) on behalf of the Ministry of Justice and the Police. Address: P.O. Box 2500 Grønland, N-0182 Oslo, Norway. Tel: +47 22 34 24 00 Telefax: +47 22 34 24 80 Email: politiets.utlendingsenhet@politiet.no
 - b) For Bosnia and Herzegovina:
 - The Ministry of Security BiH. Address: Trg BiH 1, 71000 Sarajevo, Bosnia and Herzegovina. Tel: +387 33 213 623 Telefax: +387 33 213 628 Email: imig@mhr.gov.ba
2. The following border crossing points shall be used for the implementation of this Agreement:
 - a) For the Kingdom of Norway
 - Oslo *Airport Gardermoen*
 - Oslo (Central Railway Station and Harbour)
 - Halden (Crossing point Svinesund)
 - b) For Bosnia and Herzegovina:
 - Sarajevo *International Airport*
 - Border crossing point Orasje
3. The Contracting Parties shall inform each other about any changes that occur with regard to these authorities.
4. The representatives of the competent authorities shall meet whenever necessary, upon request of one of the Contracting Parties, to analyse the modalities of applying this Agreement and shall agree upon the practical arrangements for its implementation (ref. Article 12 paragraph 1).
5. The competent authorities shall also agree upon other arrangements as may be required by the implementation of this Agreement, such as:
 - details, documents substantiating evidence and measures necessary to carry out transfer and transit procedures;
 - conditions of transportation in transit for a national of a third state under escort by the competent authorities;
 - pieces of evidence on the basis of which it may be proven or assumed that the third country national has entered the territory of the Contracting Party directly from the territory of the other Contracting Party;
 - format and content of the readmission request, format of the individual fiche with personal data, records of persons subject to readmission procedures, working language etc.

ARTICLE 12

Expert commission

1. Both Contracting Parties shall secure mutual assistance with implementation and interpretation of this Agreement. Therefore they shall establish an expert commission with the following mandate:
 - a) Supervision of implementation of the Agreement;
 - b) Decision making on implementation of the agreements necessary for equal implementation of the Agreement;
 - c) Recommendations for amendments to the Agreement.
2. The expert commission will consist of two representatives of authorised institutions of each Contracting Party.

ARTICLE 13

Final provisions

1. This Agreement is concluded for an indefinite period.
2. Each Contracting Party shall notify the other in writing, through diplomatic channels, on the fulfilment of the legal procedures necessary in its territory for the entry into force of this Agreement. The Agreement shall enter into force thirty days after the date of the latter of the two notifications.
3. Each Contracting Party may, with the exception of cases falling under Article 2, suspend the implementation of this Agreement, on grounds of protecting national security, public order or public health, by notifying the other Contracting Party in written. Such notification shall be made without delay to the other Contracting Party through diplomatic channels and become effective as of the date specified in the notification. The Agreement shall enter into force again when the other Contracting Party has been notified by the Requesting Contracting Party that the grounds of suspension are no longer present.
4. Each Contracting Party may, at any time, in compliance with its national legislation, propose amendments or additions to this Agreement. After the Contracting Parties have agreed upon such a proposal and signed the documents, the amendments or addition will come into force in accordance with paragraph 2 of this Article.
5. Each Contracting Party may denounce this Agreement by giving written notification addressed to the other Contracting Party. The denunciation shall become effective on the first day of the second month following that when such written notification has been received by the other Contracting Party.
6. This Agreement shall apply to all persons staying in the territory of the Contracting Parties as from the time on which this Agreement enter into force.

ARTICLE 14

Temporary entry into force

This Agreement will be temporarily applied from the first day of the month following the date of signing the Agreement.

Done at Oslo on 30 June 2005 in two original copies, each in Norwegian, the official languages of Bosnia and Herzegovina (Bosnian, Croatian and Serbian), and English, all texts being equally authentic. In the case of any difference in interpretation, the English text shall prevail.

Avtale mellom Kongeriket Norges regjering og Bosnia-Hercegovinas råd av ministre om tilbaketaking av egne borgere og tredjelandsborgere

Kongeriket Norges regjering og Bosnia-Hercegovinas råd av ministre, heretter kalt «avtalepartene», som ønsker å videreutvikle samarbeidet mellom sine respektive stater med sikte på å oppnå en bedre gjennomføring av bestemmelsene om bevegelsesfrihet for personer,

som i respekt for Flyktningkonvensjonen av 28. juli 1951, som nedfelt i protokollen av 31. januar 1967, og Konvensjonen om statsløse personer av 28. september 1954, er blitt enige om å unnta personer beskyttet av disse konvensjonene fra gjennomføringen av denne avtale,

som er klar over behovet for å bekjempe ulovlig migrasjon, og som på gjensidig grunnlag tar sikte på å legge til rette for tilbaketaking av personer som på ulovlig måte reiser inn i eller oppholder seg på en avtaleparts territorium,

som handler i samsvar med de internasjonale traktater og konvensjoner som deres stater er bundet av, *er blitt enige om følgende:*

ARTIKKEL 1

Definisjoner

I forbindelse med denne avtale skal begrepene nedenfor ha følgende betydning:

- a) «tredjelandsborger» betyr en person som ikke er statsborger hos noen av avtalepartene;
- b) «statsløs person» betyr en person som ikke er statsborger i noen stat;
- c) «visum» betyr en gyldig tillatelse utstedt av en avtaleparts kompetente myndigheter som gir en person rett til innreise og opphold på statens territorium for et bestemt tidsrom i henhold til dens gjeldende lovgivning. «Opphold på grunnlag av visumfrihet» betyr opphold for en person som ikke avkreves visum ved innreise for et begrenset tidsrom på avtalepartenes territorium;
- d) «oppholdstillatelse» betyr en gyldig tillatelse utstedt av en avtaleparts kompetente myndigheter som gir innehaveren rett til gjentatt innreise og opphold på den aktuelle avtaleparts territorium. Oppholdstillatelsen er ikke et visum, og kan ikke sidestilles med midlertidig oppholdstillatelse utstedt til en person for å tillate at han/hun oppholder seg på en avtaleparts territorium i forbindelse med behandling av en asylsøknad eller i påvente av utvisningssak.

ARTIKKEL 2

Tilbaketaking av avtalepartenes statsborgere

1. Hver avtalepart skal på anmodning fra den annen avtalepart og uten ytterligere formaliteter ta tilbake til sitt territorium enhver person som ikke oppfyller eller ikke lenger oppfyller de gjeldende rettslige vilkår for opphold på den anmodende avtaleparts territorium, dersom det fastslås eller sannsynliggjøres at vedkommende er statsborger hos den anmodende avtalepart. Denne plikten innbefatter tilbaketaking av barn som er statsborgere hos den anmodende avtalepart.
2. Det samme gjelder for personer som etter innreise på den anmodende avtaleparts territorium har mistet sitt statsborgerskap – med unntak av personer som har fått statsborgerskap ved naturalisasjon – hos den anmodende avtalepart uten å ha fått garanti for å bli innvilget statsborgerskap av den anmodende avtaleparts kompetente myndigheter.
3. Dersom statsborgerskap er bevist på bakgrunn av gyldige dokumenter nevnt i artikkel 3 nr. 1 i denne avtale, skal den anmodende avtalepart oversende varsel om aksept av tilbaketaking til den anmodende avtalepart, som umiddelbart og senest fem arbeidsdager etter at varselet ble mottatt, skal bekrefte tilbaketakingen skriftlig.
4. Dersom statsborgerskap er antatt bevist på bakgrunn av dokumenter nevnt i artikkel 3 nr. 2 i denne avtale, skal den anmodende avtalepart oversende kopier av all annen tilgjengelig dokumentasjon og all annen informasjon som kan være nyttig for den annen avtalepart for å verifisere statsborgerskapet. Den anmodende avtalepart skal besvare anmodningen i samsvar med artikkel 7 nr. 1 og nr. 2.
5. Statsborgerskapet til en person som skal tas tilbake, skal defineres av den anmodende avtalepart i samsvar med dens nasjonale lovgivning.
6. Ved mottakelse av et positivt svar på anmodningen om tilbaketaking skal den anmodende avtalepart oversende svaret til den anmodende avtaleparts diplomatiske konsulære representasjonskontor for utstedelse av reisedokumenter til bruk ved tilbaketakingen. Reisedokumentene skal utstedes umiddelbart og senest innen fem arbeidsdager.

7. Dersom senere undersøkelser viser at personen som er tatt tilbake, ikke oppfyller vilkårene i denne artikkel, skal den anmodende avtalepart ta personen tilbake igjen til sitt territorium på de samme vilkår.
8. Retur og tilbaketaking skal i alle tilfeller gjennomføres i samsvar med denne avtale og i pakt med menneskerettighetene og verdigheten til personene som returneres og tas tilbake.

ARTIKKEL 3

Fastslåing av statsborgerskap

1. Følgende gyldige dokumenter anses som bevis på statsborgerskap dersom de uten tvil kan knyttes til en særskilt person:
 - a) For Kongeriket Norge:
 - pass av ethvert slag (nasjonale pass, fellespass, diplomatpass, tjenestepass og surrogatpass);
 - vernepliktsbøker og militære identitetskort;
 - sjømenns registreringsbok og skipperes tjenestekort.
 - b) For Bosnia-Hercegovina:
 - BiH reisedokument (pass, diplomatpass, tjenestepass, sjømenns registreringsbok og skipperes tjenestekort, «putni list» og fellespass)
 - ID-kort (utstedt i samsvar med CIPS-prosjektet)
2. Statsborgerskap antas bevist ved følgende:
 - a) fotokopier av dokumenter nevnt i nr. 1;
 - b) dokumenter nevnt i nr. 1 i denne artikkel hvis gyldighetstid har utløpt;
 - c) førerkort;
 - d) bedriftsidentitetskort;
 - e) fødselsattester;
 - f) identitetskort, også midlertidige og foreløpige;
 - g) fotokopier av dokumenter nevnt i bokstav b), c) d), e) og f);
 - h) skriftlige forklaringer fra vitner;
 - i) skriftlig forklaring fra vedkommende selv;
 - j) språket som snakkes av vedkommende, men bare sammen med et dokument av typene som er nevnt i bokstav a) – h) og k);
 - k) annet dokument som kan bidra til å fastslå vedkommendes statsborgerskap;
 - l) entydige opplysninger gitt av kompetente myndigheter i en avtaleparts stat.
3. Dersom bevisene nevnt i nr. 1 eller nr. 2 ikke er tilstrekkelig til at statsborgerskap kan bevises eller sannsynliggjøres, skal den anmodende avtaleparts kompetente diplomatiske eller konsulære stasjon uten opphold intervju vedkommende med sikte på å gjennomføre tilbaketakingen i samsvar med denne avtale.

ARTIKKEL 4

Tilbaketaking av tredjelandsborgere

1. På anmodning fra den annen avtalepart skal den anmodende avtalepart uten ytterligere formaliteter, med unntak av de tilfeller som er beskrevet i denne avtale, ta tilbake tredjelandsborgere som beviselig har kommet inn på den anmodende avtaleparts territorium direkte fra den anmodende avtaleparts territorium, og som ikke oppfyller gjeldende vilkår for innreise eller opphold.
2. På anmodning fra en avtalepart skal den annen avtalepart uten ytterligere formaliteter, med unntak av de bestemmelser som er beskrevet i denne avtale, ta tilbake en tredjelandsborger som oppholder seg ulovlig på den anmodende avtaleparts territorium og som har gyldig oppholdstillatelse, gyldig visum eller annet gyldig dokument utstedt av den anmodende avtaleparts kompetente myndigheter som gir vedkommende rett til innreise og opphold på dennes territorium.
3. Anmodning om tilbaketaking må oversendes senest seks måneder etter at den anmodende avtalepart har stadfestet at en tredjelandsborger oppholder seg ulovlig på dens territorium. Anmodningen skal inneholde informasjon om fastsatt identitet og statsborgerskap for personen som skal tas tilbake, sammen med bevis på vedkommendes opphold på den anmodende avtaleparts territorium.
4. Den anmodende avtalepart skal besvare anmodningen i samsvar med artikkel 7 nr. 1 og nr. 2 i denne avtale.
5. Ved mottakelse av positivt svar plikter den anmodende avtalepart å utstede de reisedokumenter som er nødvendige for at vedkommende skal kunne vende tilbake.

6. Dersom senere undersøkelser viser at personen som er tatt tilbake, ikke oppfyller vilkårene i denne artikkel og artikkel 5 i denne avtale, skal den anmodende avtalepart ta personen tilbake igjen til sitt territorium på de samme vilkår.
7. Avtalepartene skal prioritere å returnere aktuelle personer til deres opprinnelsesland.

ARTIKKEL 5

Unntak fra plikten til å ta tilbake tredjelandsborgere

1. Tilbaketakingsplikten som er fastsatt i artikkel 4, gjelder ikke for tredjelandsborger som ved innreise på den anmodende avtaleparts territorium hadde gyldig visum eller oppholdstillatelse, eller som har fått oppholdstillatelse av denne avtalepart etter innreise på avtalepartens territorium.
2. Dersom begge avtaleparter har utstedt visum eller oppholdstillatelse, skal den avtaleparten som har utstedt det innreisevisumet, med unntak av transittvisum, eller den oppholdstillatelsen som utløper sist, ta tilbake vedkommende tredjelandsborger.
3. Tredjelandsborgere som har fått innvilget flyktningstatus av den anmodende avtalepart etter Genève-konvensjonen av 28. juli 1951 og tilleggsprotokollen fra New York av 31. januar 1967 om flyktningstatus, er unntatt fra å bli returnert.
4. Tredjelandsborgere som har søkt asyl med hjemmel i Flyktningkonvensjonen av 28. juli 1951 og dens protokoll av 1967, er unntatt inntil endelig avgjørelse er fattet.
5. Tredjelandsborgere som har blitt utvist fra den anmodende avtaleparts territorium til sitt opprinnelsesland eller et tredjeland, er unntatt.
6. Tredjelandsborgere som ikke har oppholdt seg på den anmodende avtaleparts territorium i løpet av de siste tolv måneder regnet fra den dagen anmodning om tilbaketaking sendes, er unntatt.

ARTIKKEL 6

Transitt

1. Hver avtalepart skal tillate tredjelandsborger eller statsløs person å reise i transitt via dens territorium ved tilbakevending etter anmodning fra den annen avtalepart. Den anmodende avtalepart kan be den anmodende avtalepart om å sørge for eskorte under transitten via dens territorium.
2. Transitt skal bare foregå per lufttransport.
3. Transport av personer som reiser i transitt med offisiell eskorte, vil bli utført i samsvar med gjeldende regler hos den avtalepart som tillater reise i transitt via dens territorium.
4. Dersom personen som det anmodes om tilbaketaking av, ikke tillates innreise på territoriet til sitt opprinnelsesland eller vanlige oppholdssted eller territoriet til en tredjestat, eller dersom reisen ikke kan fortsette, uansett av hvilken grunn, skal den anmodende avtalepart innen tjuefire timer påta seg det fulle ansvar for å overta vedkommende person og umiddelbart bringe vedkommende tilbake til sitt territorium.
5. Dersom det finnes åpenbare indikasjoner på at personen som det foreligger en transittanmodning for, representerer en trussel mot den offentlige orden, den nasjonale sikkerhet eller folkehelsen, og dersom garantiene som gis i henhold til denne artikkel ikke anses som tilfredsstillende, forbeholder den anmodende avtalepart seg rett til å avslå anmodningen.
6. Avtalepartene vil, dersom det er mulig, prioritere å returnere personer fra fjerne land til deres opprinnelsesland eller bestemmelsessted med direkte flygninger.

ARTIKKEL 7

Frister

1. Hver avtalepart skal besvare en framsatt tilbaketakingsanmodning uten opphold, og i ethvert tilfelle, senest tjue dager etter at anmodningen er mottatt. Tilbaketakingsanmodningen skal oversendes den anmodende avtaleparts kompetente myndigheter. Ethvert avslag på en slik anmodning skal begrunnes.
2. Ved mottakelse av positivt svar på anmodningen skal den anmodende avtalepart oversende et varsel om tilbaketaking til den anmodende avtalepart. Den anmodende avtalepart skal umiddelbart, og senest innen fem arbeidsdager, skriftlig bekrefte tilbaketakingen.
3. Den anmodende avtalepart skal, etter å ha underrettet om at tilbaketakingsanmodningen er etterkommet og etter å ha bekreftet tilbaketakingen skriftlig, umiddelbart og senest tre måneder etter at anmodningen er etterkommet, overta personen som det anmodes om tilbaketaking av. Ved underretning kan denne fristen forlenges med den tiden det tar å fjerne eventuelle rettslige eller praktiske hindringer.

ARTIKKEL 8

Konkrete tilfeller av tilbaketaking

Den anmodende avtalepart skal ved behov vedlegge anmodningen og varselet om tilbaketaking følgende:

- Informasjon som viser at personen som skal tas tilbake trenger spesiell behandling eller assistanse, slik at den anmodende avtalepart kan forberede tilbaketakingen på en tilfredsstillende måte.
- Informasjon om andre typer beskyttelse eller sikkerhetstiltak som er nødvendige i den enkelte overføringssak.

ARTIKKEL 9

Utteksling og vern av opplysninger

1. Ved gjennomføringen av denne avtale skal opplysninger i enkeltsaker som gis til den annen avtalepart, bare omfatte:
 - a) personalia for den som skal tas tilbake eller gis tillatelse til innreise i transitt, og om nødvendig for vedkommendes familiemedlemmer, for eksempel etternavn, fornavn, eventuelt tidligere navn, kallenavn eller psevdonym, dekknavn, foreldres etternavn og fornavn, fødselsdato og fødested, kjønn, nåværende og eventuelle tidligere statsborgerskap, nasjonalitet, siste adresse og tidligere adresse(r) på den anmodende avtaleparts territorium;
 - b) pass, reisedokument, passerbrev eller annet identitetsdokument (nummer, utstedelsesdato, utstedende myndighet, utstedelsessted, gyldighetstid osv.);
 - c) andre opplysninger som er nødvendige for å identifisere personen som skal tas tilbake eller gis tillatelse til innreise i transitt;
 - d) bevismateriale som statsborgerskap kan utledes fra eller sannsynliggjøres på grunnlag av;
 - e) oppholdstillatelse og/eller visum utstedt av en avtaleparts eller en tredjestats myndigheter;
 - f) reiseruter, steder, billetter eller andre reiseordninger samt oppholdstillatelser eller visa utstedt av en avtalepart eller en tredjestat og beskrivelser av slike dersom slike foreligger;
 - g) alle andre opplysninger som en avtalepart måtte anmode om for å kunne behandle tilbaketakingsanmodningen i henhold til denne avtale.
2. Hver avtalepart forplikter seg til å behandle og beskytte personopplysninger som er oversendt av avtalepartene, og som er nødvendig for gjennomføringen av denne avtale, i samsvar med de regler om datavern som gjelder hos begge avtaleparter, og skal ta hensyn til følgende forhold:
 - a) bruke opplysninger mottatt i henhold til denne avtale utelukkende til det formål de er mottatt for;
 - b) holde fortrolig opplysninger sendt til den anmodende avtalepart og ikke overlevere disse opplysningene til en tredjepart med mindre slik overlevering godkjennes av den anmodende avtalepart;
 - c) beskytte disse opplysningene mot uforvarende tap, ubemyndiget tilgang, endring eller innsyn;
 - d) makulere disse opplysningene i samsvar med eventuelle vilkår fastsatt av den anmodende avtalepart, og, dersom ingen slike vilkår er fastsatt, så snart opplysningene ikke lenger trengs til det formålet de er avgitt for.

ARTIKKEL 10

Utgifter

1. Den anmodende avtalepart skal dekke alle utgifter til transport samt andre utgifter knyttet til retur av personer som skal tas tilbake i henhold til denne avtale, herunder personer i eskorten, fram til den anmodende avtaleparts statsgrense, unntatt utgifter som dekkes av et transportselskap.
2. Den avtalepart som først fremmet en anmodning om tilbaketaking, skal dekke alle påløpte utgifter i tilfeller nevnt under artikkel 2 nr. 7 og artikkel 4 nr. 6 i denne avtale.
3. Den anmodende avtalepart skal dekke alle utgifter til transport samt andre utgifter knyttet til retur av personer som skal gis tillatelse til innreise i transitt i henhold til denne avtale, herunder personer i eskorten, fram til bestemmelsesstaten; dersom reisen ikke kan fortsette, uansett av hvilken grunn, skal den også dekke utgiftene med å bringe disse personene tilbake til sin stat, med mindre kostnadene skal dekkes av et transportselskap.

ARTIKKEL 11

Gjennomføringsbestemmelser

1. Myndigheter autorisert for gjennomføring av denne avtale:
 - a) For Kongeriket Norge
 - Utlendingsdirektoratet på vegne av Kommunal- og regionaldepartementet. Adresse: Pb 8108 Dep, N-0032 Oslo, Norge. Tel: +47 982 42 958 Telefaks: +47 23 35 19 01
E-post: kme@udi.no
 - Politiets Utlendingsenhet på vegne av Justis- og politidepartementet. Adresse: Pb 2500 Grønland, N-0182 Oslo, Norge. Tel: +47 22 34 24 00 Telefaks: +47 22 34 24 80
E-post: politiets.utlendingsenhet@politiet.no
 - b) For Bosnia-Hercegovina
 - Bosnia-Hercegovinas sikkerhetsministerium. Adresse: Trg BiH 1, 71000 Sarajevo, Bosnia-Hercegovina. Tel: +387 33 213 623 Telefaks: +387 33 213 628
E-post: imig@mhrr.gov.ba
2. Følgende grenseovergangssteder skal brukes ved gjennomføringen av denne avtale:
 - a) For Kongeriket Norge
 - Oslo *Lufthavn Gardermoen*
 - Oslo (Sentralstasjon og Havn)
 - Halden (Grenseovergangssted Svinesund)
 - b) For Bosnia-Hercegovina
 - Sarajevo *Internasjonale Lufthavn*
 - Grenseovergangssted *Orasje*
3. Avtalepartene skal varsle hverandre om endringer som måtte skje med hensyn til disse myndighetene.
4. Representanter for de kompetente myndigheter skal, når det er nødvendig og på anmodning fra en av avtalepartene, møtes for å analysere de nærmere reglene for anvendelsen av denne avtale, og skal avtale de praktiske ordningene for gjennomføringen av den (jf artikkel 12 nr. 1).
5. De kompetente myndigheter skal også avtale andre ordninger som måtte kreves for at avtalen skal kunne gjennomføres, for eksempel
 - nærmere regler, dokumenter som underbygger bevis og tiltak som kreves for å gjennomføre overføring og transitt;
 - vilkår for transport i transitt av tredjelandsborger under eskorte av de kompetente myndigheter;
 - bevis som kan utgjøre grunnlag for å bevise eller sannsynliggjøre at tredjelandsborgeren har reist inn på avtalepartens territorium direkte fra den annen avtaleparts territorium;
 - tilbaketakingsanmodningens format og innhold, formatet til kortet med vedkommendes personopplysninger, lister over personer det anmodes om tilbaketaking av, arbeidsspråk osv.

ARTIKKEL 12

Ekspertgruppe

1. Hver av avtalepartene skal sikre gjensidig assistanse i forbindelse med gjennomføring og tolkning av denne avtale. Det skal derfor opprettes en ekspertgruppe med mandat til å:
 - a) overvåke gjennomføringen av avtalen;
 - b) fatte beslutninger for å sikre ensartet gjennomføring av avtalen;
 - c) anbefale tillegg til avtalen.
2. Ekspertgruppen skal bestå av to representanter fra avtalepartenes autoriserte myndigheter.

ARTIKKEL 13

Sluttbestemmelser

1. Denne avtale er inngått på ubestemt tid.
2. Hver avtalepart skal gjennom diplomatiske kanaler underrette den annen avtalepart skriftlig om at de rettslige prosedyrene som kreves på dens territorium for ikrafttredelse av avtalen, er fullført. Avtalen trer i kraft tretti dager etter datoen for den siste av de to underretningene.

3. Hver avtalepart kan, med unntak av saker som faller inn under artikkel 2, suspendere gjennomføringen av denne avtale ut fra hensynet til rikets sikkerhet, den offentlige orden eller folkehelsen ved å gi den annen avtalepart skriftlig underretning. Slik underretning skal umiddelbart gis til den annen avtalepart gjennom diplomatiske kanaler, og skal tre i kraft den dagen som er nevnt i underretningen. Avtalen trer i kraft på nytt når den annen avtalepart er blitt underrettet av den anmodende avtalepart om at grunnlaget for suspensjonen ikke lenger er til stede.
4. Hver avtalepart kan på ethvert tidspunkt og i samsvar med sine internrettslige bestemmelser foreslå endringer eller tillegg til denne avtale. Etter at avtalepartene er blitt enige om et slikt forslag og har undertegnet dokumentene, skal endringene eller tilleggene tre i kraft som fastsatt i nr. 2 i denne artikkel.
5. Hver avtalepart kan si opp denne avtale ved skriftlig underretning til den annen avtalepart. Oppsigelsen får virkning fra første dag i den andre måneden etter det tidspunkt da den skriftlige underretningen ble mottatt av den annen avtalepart.
6. Denne avtale gjelder for alle personer som oppholder seg på avtalepartenes territorier på det tidspunkt denne avtale trer i kraft eller senere.

ARTIKKEL 14

Midlertidig ikrafttredelse

Denne avtale gjelder midlertidig fra første dag i måneden etter datoen for undertegning av avtalen.

Utferdiget i Oslo den 30. juni 2005 i to originaleksemplarer, hvert på norsk, de offisielle språkene i Bosnia-Hercegovina (bosnisk, kroatisk og serbisk) og engelsk, med samme gyldighet for alle tekster. Ved ulike fortolkninger skal den engelske teksten ha forrang.

Utgitt av:
Utenriksdepartementet
7. juni-plassen
Postboks 8114 Dep
NO-0032 Oslo

ISSN: 1501-5734

Sats levert av Lovdata

Trykk: Departementenes servicesenter
01/2008 - opplag 240